PAX
METHOD

Theodorus Baron
Regiæ Scientiarum
Academiæ Socius
Doctor Medicus
Parisiensis.

551

PAX METHODICORVM, CVM SPAGYRICIS.

A Nob. PETRO DE VEGE
Serenis. Ducis Sabaudiæ Medico.

Cum Epilepsiæ, Podagræ, Hydrop. & Lepræ curatione.

Accessit CONR. GESNERI *Thesaurus Euonymi de remediis secretis nunc in lucem editus, diligentia Casp. Vuolffij, Adiectis ingeniosis fornacum figuris.*

LVGDVNI,
Apud Bartholomæum Vincentium.
M. DC. XX.
Cum Priuilegiis.

SERENISSIMO VICTORI AMEDEO, Subalpinorum Principi, Sereniſſimi & inuictiſſimi CAROLI EMANVELIS Sabaudiæ Ducis filio.

GRAVISSIMVS *eſt conflictus* (*Princeps Sereniſſime*) *ſpagyricorum cummethodicis medicis, vtrique aciei præficiuntur viri grauiſſimi. Ius belli nullum eſt, cadunt tamen non qui certant, ſed procul ab exercitu remoti, Pontifices, Imperatores, Reges, Duces, Principes & viri*

& viri optimi quique. Propugnaculum itaque tutißimum ad salutem vestram defendendam, pacem hanc existimaui; quam si gratam habuerit, animum addet ad maiora Serenißimus

PETRO DE VEGE
alumno suo.

DE VTRIVSQVE MEDICINÆ SPAGIRICÆ VERITATE.

IN tenebris essem voluit ingratus amico,
Se Deus ex tenebris vnguem pietate reuulsit.
Extinctos septem mirũ quod cerno planetas,
Spiritus immensi vita splendore beari.
Semina leguntur, spernuntur corpora vana,
Spiritus intus alit, totaque infusa per artus
Mens agitat molẽ, quam si tu carpere nescis,
Esto procul, noli contingere sacra Dianæ
Balnea; nec coitum Martis cum cõiuge speres.
(Impliciti laqueis captus vterque sumus.)
Mercurius binos cum sole resoluit, & vnit,
Ignis lentus agit, non fortis Hippocrate teste.
Ecce breui, multis quicquid cecinere Poetæ.

DE VEGE.

IN PACEM D. D. DOCTORIS PETRI DE VEGE

CLAVDIVS IAVNINVS
Professor Hebræus.

TVRBA *fuit quondam multorum causa malorum,*
Quos motos fluctus componit pace VEGÆVS,
Nectare & Ambrosia, de Solis fonte fluenti.
Illum felicem basilica Chymica dicit,
Non modò felicem, sed térque quatérque beatum,
Hermetis tanquam hunc complectere Gallia prolem.

DE IGNORANTIA HVMANA IN OPERIBVS NATVRÆ.

CAP. I.

RES fieri externo ſenſu quidem obſeruamus, modum quo fiant ignoramus; Hippocrates enim noſter, *lib. de natur. pueri*, volucrem ex oui luteo naſci, nutriri ex albumine ſentit: Ariſtoteles verò naſci ex albumine, nutriri ex luteo. Quis in hac controuerſia ſententiam ſuam ferre audeat? An qui totum ex toto, & partes ex partibus? Arborem diuerſum alimentum pro inſiti oculi nutritione, diuerſa ex terra ſugere ex terra exiſtimauit idem Hippocrates. Quid ſi diuerſi generis quamplurimi inſerantur, an diuerſi generis ex terra proliciet alimentum arbor, vt eo alatur, augeatur oculus vnuſquiſque iuxta genus ſuum? An non hoc eſt iudicium tribuere plantis? An rectius ſentiet qui per tranſmutationem alimenti in oculum

nutritionẽ fieri affirmabit. Illius inquam, quo nutritur arbor; vi & robore à D.O.M. insito, quo vnumquodque non modo generat sibi simile, verumetiam se ipsum alit; transmutans alimentum in se, vt idem alimentum in terra, diuersissimis sufficiat oculis, vt fœnum idem equo, boui, ceruo, capræ, asino. Si diuersissimi cibi eidem præstant alimentum indiuiduo, quid ni vnum diuersis? Existimat Hippocrat. *lib. de diæt* semen animatum, dicens; irrepit anima hominis in hominem, ignis & aquæ temperamentum habens. Negat Fernelius *lib. de abdit*. Sed quidni ex homine decidere possit semen animatum illico in vterum susceptum, animam vehens sensitiuam, vt ex arbore oculus anima persistente vegetatiua? Quis hominum ad naturæ penetralia, cousque vnquam perductus est, vt vel coniecerit vim & modum quo magnes trahit ferrum, rhabarbarum bilem? An sufficiat commemorare totius substantiæ similitudinem, cum rhabarbarum amarum, & manna dulcis eundem trahant & educãt humorem. Cum inquam colocynthini bilem vtramque & pituitam euacuare, sensu obseruemus, nec tamen medicamentum vllum possit omni humori substantiam similem habere. Qua vi in hos

hos tres humores incumbet?Si generalem adferas,quænam illa eſt?nunquid à totius ſubſtantię ſimilitudine diſcedis attonitus, & in modo operandi naturæ ignarus? Quoties Fernelius Galenum reprehendit in modo operandi naturæ, vt taceam modum corruptionis & generationis in quo diſſentiunt rurſus Hippocrates & Ariſtoteles, hoc ſentiente corruptionem vnius eſſe generationem alterius, Hippocrate vero contra dicente *l.* 1. *de diæſt.* nullum omnino corpus perire, neque fieri quod prius non erat. Idem Hermes Triſmegiſtus *in Pymand.* Vide Proclum lib. de anima & dæmone.

De ignorantia Medicorum, in operibus medicinæ.

CAP. II.

NON ſolum in operibus naturæ diſſentiunt viri grauiſſimi, ſed etiam in operibus medicinę,alias peritiſſimi (ex ignorantia diſcordiam, vt ex ſcientia & veritatis intuitu concordiam naſci cedo) Tanta eſt enim repugnantia ſpagyricorum & methodicorum,vt profiteatur Se-

uerinus Danus *in Idea*, nihil habere nos methodicos commune cum Spagyricis, præter venæ sectionem, Neque solum à methodicis dissentiunt Spagyrici, sed & methodici à methodicis. Imo idem à seipso (vt turrim Babel hanc artem non inepte dixeris) docente Hippocrate *l. de natura hominis*, quandoque, febres omnes à bile, quandoque ab omni humore fieri Fernelius libr. de abdit. rerum causis, tanquam Colophonem operibus suis addit. Verum, illi accidit quod in veteri prouerbio apud gallos dici solet, *il a espanché son huile à la porte*. Titulus de abditis rerum causis eius testatur crassissimam ignorantiam. Idem Fernel. Naturam videre se non posse confitetur, cuius tamen definitionem ponere ausus fuit, *l. de spiritu & calido innato c.* 7. Idem rursus genus febrium constituit secũdum genus humorum, in abditis rerum causis autẽ à sua ipsius sententia discedens incognitam febrium essentiam cõfitetur, neque has solis euacuantibus & immutantibus in lepis, apozematibus, syrupis curari nisi propria & selecta his remedia accedãt. Hinc Seuerinus Danus non contentus facilitate Dioscoridis & Galeni, tria quærit in medicamentis principia, vt quod illorum propria

propria ſit facultatis ſedes, perſpectum ſit, ſal, ſulphur, & Mercurium, à methodicis ideo repudiata, quoniam à tam multis ſæculis maximo dedecore ei ignorata, vt veniaſpagyricis videatur merito danda, tam craſſam eorum ignorantiam deridētibus, ſi tamen modeſtius cùm ipſis egiſſent. Ex tam graui procerum diſcordia, ne tanta clades in genus humanum incidat, vt ægri cui ſalutem ſuam committere debeant, ſpagyrico, an methodico, quid de vtriuſque medicinæ veritate ſentiam (ſi tamen vtramque dicere licet, cum ſit vna eademque) methodici & ſpagyrici Doctores, vos quoque infirmi ſi vobis hoc dignum fuerit in capitibus ſequentibus audite.

De medicinæ veritate.

CAP. III.

CVm nullam aut per exiguam opem feramus methodici Epilepſię, quæ præ temporis lōgitudine ac vltra vigeſimum quintum annum radices fixas in anatomia humana egit, Artritidi inualeſcenti lepræ, ac hydropi, porcis & capris optima quæque medicamina noſtra dica-

uit Seuerinus medicamina agere (contra Galenum) per primas secundasue qualitates negauit, artis nostræ optimæ, optime cõstitutas leges subuertere conatus est, nullis interim medicamentis ad horum morborum curationem in medium prolatis. Vna sola ex Hippocrate desumpta sanationis vniuersalis descriptione rectè exhibita, & vi agendi spiritibus medicamentorum attributa. Tanta est Paracelsi in nos crudelitas, vt illius solo nomine audito, offendantur pharmacopæorum & medicorum nostrorum aures: Cuius libri omnes, si igni consecrarentur, pium opus fore existimem, quod optima quæque (detur quod sibi cognita) gloriæ cupidus, salutis humanæ vt videtur inuidus, sibi tribuens, licet à methodicis medicis accepta, tenebris obduxerit, dictionibus & vocabulis barbaris à nemine mortalium intellectis vsus. Æquior Alexander à Suchthen. *libro de vita longa.* qui in leuioribus nostra merito probanda approbat, grauiorum curationem auro potabili philosophorum tribuit, tanquam omnis mirabilitatis subiecto, innatum calidum augente, primigenium humidum reparante, totam humanam naturam corroborante & confirmante, illiusque præparationem verbis breui

breuibus quidem, intelligenti apertis. Hippocratis nostri ritu tradit, non neglectis nostris legibus tam rectè sanctéq; stabilitis, vt citra has, etiam vniuersalis medicina non nisi Empyricè exhiberi possit. Quis enim stultus vt in plethora, sinocho, ardente febre, pleuritide, &c. sanguinis missionem, in cacochimia legitimam purgationem prætermiserit? Ratum sit igitur non nisi maximò ægrorum dispendio artem nostram methodicā à spagyrica separandam, nec spagyricam omnino tanquam à methodica differentem reiiciendam. Sed ex vtraque veram ac perfectam constitui medicinæ scientiam; citra harum vnitatem & connexum, errorem; in coniunctione certitudinem atque medicinæ veritatem.

Quid sit curationis Author.

CAP. IV.

LARGA & ambigua loquendi ratione vsum Hippocratem asserit Seuerinus Danus *in Idæa*, dicentem naturam curatricem morborū, totam curationem medicamentorum spiritibus spagyricorum

modo præparatis, exaltatis,à vinculis terreis ſeparatis, ab aqua vana repurgatis tribuere.Contra hunc ſentit Suchthenius, inquiens, corporalis Balſamus vita eſt, medicina præſeruans à putrefactione, ne corrumpatur, id eſt, ægrotet. Et ſi in morbum inciderit, etiam eſt medicina quæ ipſum ſanat. Si in maſſa corporis morbus hoſpitium habet, ſufficientem medicinam habent Auicenna & Galenus. At ſi in Balſamo,nequaquam, nulla enim alia re purgari poteſt quam Balſamo, maioris mundi Mercurium vniuerſalem,ſeu ſpiritum vitę intellige:Ob id vitam mundi corpus fieri oportuit, & dicitur eſſentia quinta in metallis, ſed non aliter quã ſemen quod excreſcere debet in fructum qui aurum eſt. Quod quidem aurum vita eſt microcoſmi,vim, & efficaciam habens clarificandi & purgãdi hoc noſtrum balſamum, quod attingi non poteſt à laxatiuis, ideóque medicis manent incurabiles lepra, epilepſia, podagra & hydrops. Ecce quam rectè ſentiat Alexander,curationem attribuens animæ & vitæ corporis humani, id eſt naturæ à medicamenti ſpiritu clarificatæ adiutæ(iuxta Hippocratem dicentem anima perficit omnes corporis actiones) & hanc eandem auro potabili tanquam

tanquam alimento, copiam ſpirituum ſuppeditante. Id eſt caloris innati, & ſubſtantiæ ethereæ;id eſt vitæ ſeu naturę humanæ vegetatiuæ & ſenſitiuæ. Nihil diſſentiens ab Hippocrate affirmanti ac docenti, Quod medicina id quod moleſtat tollit,& id à quo homo ægrotat auferens, ſanum facit, idem ſua ſponte natura facit. Paulò poſt auri præparationem docente quo anima noſtra vegetatiua reparetur, ſeu illo ad quatuor grauiſſimorum morbórum curationem vtatur præparato, in ſua aqua ignea ac temperata ſoluto, digeſto, prius à fæculentia terrea repurgato vino. *vide Fernel.l. 7. de hominis procreat. c. 5. & Hermet. c. 7.* Rationalis autem anima à D.O. M.vegetatiua & ſenſitiua ſuperior, illis ſuper infuſa, in his quæ ſuæ ſalutis ac proximi, ac Dei creatoris ſui occupata nullo eget medicamento,nec alimento vt ſit perpetua. Ecce quanta concordantia vniuerſalis medicinæ à fæculentia terræ & aquæ vanæ liberæ, cum Balſamo noſtro : quo à medicamento vniuerſali corroborato, facilè etiam ſummorum illorum, potentiſſimorũ monarcharum copiæ diſſipantur,& caſtra ſubuertuntur,illæſa naturæ humanæ anatomia. Sit igitur in confeſſo, nec totam

cura

curationem humanæ naturæ, nec totam aſtraliũ medicamentorũ ſpiritibus aſcribendam, ſed vtriſque. Medicamentorum inquam ſpiritibus, non ſolum vt inſtrumentis, ſed etiam vt adiuuanti ac efficienti cauſæ.

De Curatione vniuerſali.

CAP. V.

VT Ariſtoteles quæ toto orbe diffuſa continentur ad ſumma ſua genera, ſic morbos omnes Seuerinus Danus *in Idea*, ad quatuor tanquam potentiſſimos Monarchas reduxit, Epilepſiam, podagram, hydropem, lepram. Non longè in hoc ab Hippocrate recedens dicente, morborum omnium vnus & idem modus eſt, locus differentiã facit, quare videntur quidem morbi nil ſimile habere inter ſe, propter diuerſitatem ſcilicet locorum: cum ſit tamen vna morborum omnium & ſpecies, & cauſa quoque eadem. Horum quãuis crudelium ac pertinacium inimicorum caſtra & copiæ omnes ſub vnius potentioris Imperio (qui ſpiritus vitæ eſt cum auro viuo non mortuo) eſſe aſſerit illorum

illorum copias & consilia dissipante, humanam naturam conseruante sanationem vniuersalem & perfectam. Inquiens Ablationem impuritatum vel radicum morbidarum mixtione non necessaria in humana natura insitarum, quæ balsamo naturali remediorum humanæ naturę consentaneo perficitur resoluente, consumente, dissipante impuritatum seminarias tincturas, corroborante verò, consolidante & custodiente innatum microcosmi balsamum. Hanc Empirici præceptorum & legum artis nostræ methodicæ & spagyricę imperiti, pœna non horariis afficiendi, floribus albis antimonij non correctis ad gra. quatuor vel quinque, aut eiusdem regulo, aut præcipitati mercurij puluere, tentant. Ob id vniuersalem curationem dicentes, quod ex vniuerso corpore etiam ex habitu, pituitam, bilem vtramque, & hydropicorum aquas, vomitu molestissimo, alui deiectione violentissima, tanta virium & naturæ humanæ iactura, vt frequēter animam vna cum humoribus educant: in quadratis rusticorum corporibus licèt morbum venereum, & vlcera maligna, curasse se frequenter glorientur, tamen quam longè ab vniuersali illa sanatione sint remoti, palam est illis qui reli-

quum vitæ ab aſſumpto poculo in perpetuis cruciatibus degunt. Cum ſit creatum nihil quo magis conſeruentur, & redeant vires quam vniuerſali illo medicamento, quod aurum eſt obriſum, nō quidem mercatorum: ſed noſtrum in aqua matre ſua digeſtum, ſeu paruus puluis de quo fit aurum (*Eſdras lib. 4. cap. 8.*) humanæ naturę tam conſentaneum vt illo aſſumpto tāta ſuauitas in gutture ſuperſit quanta dici vix poteſt: ſed ab aſſumente ſolum admirari. Arnaldus Villanouanus: *lib. de reuiuiſcentia acquir. cap. 2.* ait corpus humanum ſyncerare & innouare, complexioni humanæ eſſe conueniens, calorem naturalem confortare, & cordis ſubſtantiam. Et ſuæ puritatis impreſſione; omnē deiicere impuritatem ab eo, & tueri illud, & clarificare ſpirituum ſubſtantiam, & ſanguinem mouere ad cutim. *& cap. 3. lib. eodem.* Perla eſt quidem temperata, temperans & confortans calorem naturalem, ſed illud cui non eſt par eſt ſal de minera, & ſapiētes aſſimilauerunt ipſum temperatum ſanæ adoleſcentiæ. Geber dicit quod eſt medicina lætificans & iuuentutem conſeruans. Maiora promittit in roſarij *lib 2 c* dicens. Sic etiam vim habet omnem ſanandi infirmitatem tam in calidis quam frigidis

gidis affectibus,& si ægritudo fuerit duodecim dierum, curatur vno die ; si vnius anni, duodecim diebus. Si autem curatur vno mense, inquit Hermes Trismegistus. *cap.*7.Aurum pretiosissimus lapis est carẽs maculis,temperatus quoque &c. Fermentum vniuersale cuncta rectificans temperata compositione, *cap.* 4. Et rursum sol meus & radij mei sunt in me intimi , Luna verò propria meum lumen est , omne lumẽ superans, & bona mea omnibus bonis meliora sunt,gaudium, lætitiam , gloriam , delitias intelligentibus largior,&c. Ac idem Hermes, *cap.* 4. Ego coronor & diademate ornor, & cordibus lætitiam ingero,& ego vinctus vluis & pectori meæ matris & substantiæ eius , continere , & quiescere meam substantiam facio , &c. Hanc medicinã animo consequi iuniores, nedum seniores medici etiam doctissimi non possunt, nulla ratione fieri posse existimantes,vt vnum idemque medicamentum , seu in auro obriso simplicissimum, seu in paruo puluere de quo apud Esdrã fit aurum , vnum quidem sed ex duobus compositum (filio scilicet & matre) in tam diuersis valeat affectibus. Verum si hoc in theriaca fiat, inferiori gradu tamẽ, vt sup. vt in quam diuersissimis conducat

affectibus,ex variis ſimplicibus compoſita temperie maxime differentibus,quidni in auro à natura ex elementis quatuor & vitę ſpiritu compoſito,in perfectionem maiorem exaltato,per decoctionem in ſua aqua ignea; ac in intimis ſuæ matris viſceribus maturiore reddito? Nunquid aloë educit quemcumque trium humorum, & calorem etiam ſenum fouet, auget,corroborat? Quam diuerſas facultates remotiſſimas vni ſimplicium tribuit Dioſcorides? In propulſanda peſte & hydrope, nulla generis affinitate coniunctis morbis commendatur vnicornu tẽperatiſſimum.Nunquid Ætius, *cap.* 97. *tract.* 4. *ſerm.* 1. teſtatur ſalem theriacum vtile medicamentum,non ſolum ad podagram,hydropem, lepram, & peſtem, ſed ad omnem morbum; aurumque per ignis familiaritatem fieri melius? Ex his conſtat aurum noſtrũ non ſolum corporis,ſed etiam animi medicamentum eſſe vniuerſale, nec humanum,ſed plane diuinum,ideoque in omnibus morbis vſurpandum, ſed in diuinis potiſſimum.

De

De vtriusque auri præparatione pro vniuersali sanatione.

CAP. VI.

Diuinus Hippocrates medicorũ methodicorum & princeps & parens, dum fuit in viuis, artis medicæ perfectionem celauit (quam plurimis interim non ficté traditis ac nobis relictis) tamen salutis humanæ amator, obseruans, & affectus & eorum causas, quandoque medicos latere quamuis doctissimos, vt ob id propria non possint remedia præscribere, & vt possint, hæc frequenter infirmiora esse quam morbum, probis medicis quibus ægrorum sanitas magis sit cordi quam lucrum, in auro non solum hanc vim inditã ad omnes morbos, sed eius etiam præparationem docet, verbis paucis, *lib. 1. de diæta.* Iurisiurandi sui memor verissimis tamen & apertis dicens: Aurum operantes tundunt, lauant, igne molli liquant, forti autem non conflatur, & vbi elaborauerunt, vtuntur ad omnia. Eorum arguẽs errorem, qui ipsum in folia explicatum tenuissima, seu in scrobem, confectionem Alkermes, & electuario de gẽmis miscent,

aut alio quouis modo exhibent, vt in terræ viſceribus à natura productum fixum, durum, crudum. Si enim vni igne nil deperit auro, ſi huic fornax nihil detrahit ſeptupla, qua ratione calor noſter inſitus, temperatus, in ipſum aget? An ventriculus qui edulij fortitudine læditur, concoquet, in chilum, ſanguinem, ſpiritus conuertet, vt ſit corpori noſtro alimentum aut medicamentum? Præſtantiorem tradit Hippocrates præparationem, naturæ noſtræ conuenientiorem, vt ſit alimento & medicamento. *Vide Paracelſ. tractatu de peſte.* Quis enim pater medicus, filio ęgro, poſtulanti panem, alimentum aut medicamentum, porrigat aurum immaturum, fæcibus adhuc onuſtum? Hanc ſi conſequaris, puluerem exhibebis, vel oleum crocei coloris vel rubei (ignis enim gradus varius variat colorem) vt ceram fuſibilem: vt ſaccharum reſolubilem, per vas retortum, leuiſſimo calore cum vini ſpiritu, in vas retortum aſcendentem celerrime, atque deſcendentem, vt ſup. doſi exigua ad gr.ij delectabilem. Scio ſpagyricos quoſdam nobis methodicis inſultantes, non ex auro obriſo (vt verbis gallicis vtar *de ducas.*) aurum potabile facere, ſed ex auri ſemine ſolo quod tranſit

in

in puluerem paruum de quo fit aurum, quem puluerem electis comparat Esdras, *lib.*4. *cap.*8.& reliquum terræ condemnatis, verum cum hippocratica fiat prædicta ratione, tundendō,lauando,igne molli liquando, nihil est in hac vniuersali sanatione quod methodici à spagyricis mutuentur, nec medicamenti genus (cuius vis docet quantitatem exiguam) nec vtendi rationem, cum dicat Hippocrates, quod vbi elaborauerunt vtuntur ad omnia, id est ad omnem morbum, scilicet legibus methodicis obseruatis in venæ sectione & purgatione, vniuersali, & particulari; atque ipsum propriis & ac affectui at parti dicatis remediis coniungendo, nec sanationis vniuersalis definitionem seu descriptionem:cum doceat Hippocrates, medicinam nihil aliud esse nisi oblationem & appositionem id est superflui eductionem,purgationem,& humoris vitalis, seu balsami microcosmi appositionē, corroborationem, conseruationem,si quā gloriam meretur Seuerinus (vt profecto meretur & gratias immortales) in huius sanationis vniuersalis Hippocraticæ explicatione meretur. In hoc rursus laus illi eximia debita, quod vnico medicamento, eoque simplici ablationē & appositionem

fieri expertus, posteris nobis tradidit,cum vt hoc attingant methodicorum nostri seculi primi, cinamomum, spicam, multaque id genus alia purgantibus medicamentis(quibus nulla cum corporis nostri partibus affinitas intercedit,imo odio penitus insito tacitisque discordiis plurimũ inter se diffident) adiungant. In leuioribus affectibus hæc quidem vtilia,in epilepsia, podagra, hydrope, lepra, infirma. Hoc medicamentum ab Hippocrate, *lib. de vita longa.* acceptum sibi tribuit Paracelsus, & auri præparationem verbis immutatis tradit dicens. Resolue obrisum eius corrosiuo dum fiant idem,postea hęc resolutio per putrefactionem remouenda, sic inhumatione peracta gignitur aurum potabile.Ac rursus reduc Mercurium in eleuationem tantisper dum in fixum crystallum abeat, deinde in resolutionem & coagulationem digere, & cum auro coniunge, vt fermentum eius hoc fiat, proinde iuxta Hermetis doctrinam age vsque in finem lapidis, cuius dosis gra. 1. & *libro de tinctura physicorum*, huius dosim exiguam, operationem potentissimã profitetur. Albertus magnus vero tradidit his verbis: cum vidit alchimia nullo modo meliori fieri Alixer citimum quam per sulphur;

ſulphur; in ſulphure autem vidit vnctuoſitatem vſtiuam metalla denigrãtem, ſuper quæ liquefacta proiicitur, pręcepit lauari acutis loturis, & ſublimari, ac decoqui tamdiu donec ab eo decocto aqua non citrina egrediatur, eique tantũ ſubtile vnctuoſum maneat, quod ſuſtinet ignem,& non crematur ab eo! Præparationem auri vim tradidit Arnaldus Villanoua in roſario, & illius meminit, vbi dicit natura vniuerſalis cum paucis principiis operatur mirabilia,mĕdio ingenioſo pauca ſunt neceſſaria. Et ſanationis vniuerſalis, huiuſque medicamenti vniuerſalis meminit *folio 263. operis ſui* dicens,Emothoici ſola vniuerſalia cõtemplantur;Qui enim plura ſingularia ad vniuerſale reduxerit melior habetur. Imo bene definit quidam dicens, Medicina ſcientia eſt quæ neſcitur: An non hoc eſt quod ait Hippocrates, delinquunt ferè omnes,ſed ſunt in doctiſſimis qui parum delinquũt. Nunquid hoc eſt profiteri etiam doctiſſimis quandoque incognitum morbum, illiuſque cauſam,& propterea in curatione quandoque adeſſe incertitudinem, eoque fieri vt ſit opus medicamento vniuerſali in quamlibet morbi curabilis cauſam agente, conſumente. Quis igitur ab Her-

mete, Hippocrate, Arnaldo Villanouano, & Ætio Methodicis & Spagyricis approbatum medicamentum vniuerſale, & ſanationem vniuerſalem aſpernetur, ad quemuis affectum, in quouis morbi tempore, & ætate, vt minimum quoad fieri poteſt, in affectibus potiſſimum incognitis & medicamētis particularibus, fortioribus, delinquamus, aut citius, tutius iucundiuſque curemus? In morbis vero ſanabilibus, ac tutis & cognitis leuioribus qui alias exitiales euaderent, recte conſtitutas leges noſtras vbique gentium approbatas repudiare, quis Spagyricorum mente ſanus audeat? Cum Hippocrates huius vniuerſalis medicamenti peritus, cuique propria præſcripſerit, non contentus vniuerſali. Hinc liquet quāta ſit huius ſeu artis ſeu ſcientiæ difficultas, tanta profecto vt plerique etiam experitiſſimi ſibi diffidentes, à praxi abſtineant. Solis diis genitis officium ægris præſtare licet. Lanionem ad hanc admittunt vniuerſitatem cum ad doctatus gloriam (non ſic Lugdunæi prudentiores doctores, ab artis exercitio imperitos arcentes) adhuc non doctum euehunt, grammaticorum ordinem peruertentes, apud quos præcedit poſitiuus cōparatiuum & ſuperlatiuum. velim

velim (vt hinc totius vniuerſi malo medear ,)mihi à grammaticis & vniuerſitatibus concedi gradum comparationis quartum, vt docto,doctiori, doctiſſimo doctor addatur pro gradu quarto , nec in poſterum ordo peruertatur apud medicos, in quorum manibus vita & mors etiam proborum.

Vtendi ratio.

CAP. VII.

EX vini ſpiritu , aut ex vino generoſo in morbis à cauſa frigida , ſiue vino in calidis,aut ex cauſa calida ortis,aut propriis methodicorum medicamentis cõiunctum,vt fuit dictum prius,teſte Hippocrate dicente,& vbi elaborauerunt,vtũtur ad omnia , id eſt ad omnem affectum, intellige ſanabilem , ſeu curatu quidem difficilem , legibus tamen naturæ obtemperantem. Eſt autem aurum purum ſolutum vt non redeat in corpus operatione prima (via particulari) & adhuc non ſufficienter digeſtum, die primo diaphoreticum, ac theriacæ inſtar ingratum; die ſecundo aliqua vi cathartica benigniſſima

prædi

præditum, in forma vero olei vel mellis diſſolutum digeſtum nulla moleſtia, ſed ſuauitate maxima etiam poſt octo dies comitatum, fructus ligni vitæ inſtar. Ideò vitæ prolongatiuum, hinc ad vitam longam cum ſale porcarum, & cum cibis euchymis præſcribitur. Exactiorem vtendi rationem videre licet in gemmula ad pacis huius finem.

Pax Methodicorum cum Spagyricis.

CAP. VIII.

IN errore vtrique hactenus verſati ſumus, nos quidem methodici, hanc auri hippocraticam præparationem inter artes mechanicas celatam non obſeruantes, tanquam vanam & inutilem reiicientes. Nunc autem Hermetis Hippocrates Arnaldi Villonouani, & Aëtij authoritate prudentiores facti, non modo tanquam neceſſariam ad faciliorem morborum curationem amplectimur, ſed trium principiorum, ſalis, ſulphuris & mercurij ſeparationem, extractionem approbamus. Cum hæc vtriuſque auri præparatio perfecta, ſiue horum trium principiorum ſeparatione,

paratione, depuratione fieri non posse testatur veritas & experientia. Si enim ad vniuersalē ex auro medicinā aspiras, Mercuriū vniuersalē sulphuri suo ac sali vnitum per digestionē & cohobationē recte ratam habeas necesse est: si vero ad particularem, particularem mercurium accipere debes. Vterque autem ex terra eleuatur, vnde & aqua vana separatur, & eleuatur. Hermes ascendit à terra in cœlum, & iterum descendit in terram, in tabula smarag. Terra enim grauis ascendit in partes alembici superiores in forma mercurij, mercurius autem plane æthereus finita circulatione atque decoctione quiescit, & figitur tanquam terra, hisce sulphur commiscetur, vnitur, ex tribus fit natura vna, quæ prius sub diuersis hypostasibus & formis ac naturis apparebant. Fit inquam mercurius & sulphur sal seu terra purissima fusibilis vt cera. Tum est vis totius integra, vnde Hermes ibidem vis eius integra est si versa fuerit in terram, hoc est si non amplius ascendat sub idea mercurij sulphurisue, sed terræ instar subsideat fixa. Hinc terræ seu auro mundo comparatur platea ciuitatis sanctæ. Apocalips. 21. & apud Esdram electi. Alterum autem ex terra erutum mun-

dum non eſt. Nos quoque ſpagyrici turpius errauimus, medicinæ ſcientiam methodicam condemnantes, repudianteſque tanquam à noſtra diſtinctam, cum ſit vtraque vna eademque ab Hippocrate, & Arnaldo Villanouano vere ſanctęque tradita. Hanc ab Hermete & Gebro ad nos tanquam per manus defluxiſſe rati. Permiſit Hippocrates multa inuenire, ideoque dextram (Heluetiorum more) coniungentes dextræ promittimus, ſi quid in arte ſpagyrica quam noſtram exiſtimabamus immenſi pelagi nauigatione detegamus, in commune collaturos. Nos quoque methodici idem, fide eadem & æterna iurantes effecturos promittimus.

De tribus Spargyricorum principiis.
CAP IX.

MErcurium vocant ſpagyrici aquam ex corpore ſeparatam ſulphur oleum, ſal materiam quandam depuratã, quæ loci frigido humido liqueſcit, & reſoluitur, ſalis marini quo vtimur inſtar, contra quam in medicina noſtra vniuerſali, atque metallorum, corporum quædam vt roſa & aurum abundãt mercurio, quædam ſulphure, vt ſuccinum, quædam ſale,

ſale, vt perla, rubinus,granatum. Eorumque corporum quorundam vis potiſſima in mercurio,quorũdam in ſulphure, quorundam in ſale,vt roſæ & auri, Succini, perlæ, rubini granati; prærogatiua quadam auri, in ſale & mercurio ac ſulphure potentiſſima: curari enim dicitur illius mercurio lepra, ſale verò caducus & ex quibuſdam putrefactis elicitur ſulphur, & ſine putrefactione ex aliis. Aniſi quidẽ & fœniculi, ſaluiæ, roſmarini & ſimilium per aſcenſum à vehiculo euectum: ſuccini per vas retortum commodius quam per deſcenſum: ſingulorum verò exactas ſeparationes docet experientia, *vide Paracel. l. b. de vita longa.* Decipiunt vero librorum pars maxima, eorum qui tranſcribunt ſibi prorſus incognita, quam ſcribant, doceantue prius à ſe ſeparata, præparata. Hinc fit vt tenebræ, à tenebris illuminatæ, tenebrarum nomen retineant,& commentaria, textu obſcuriora fiant, eorum odio maximo qui ſumptibus maximis & labore multo, paratu facilia diſcunt. Eorumque pars maxima,aut fruſtra,aut fructu exiguo, eorum inuidia qui celant,aut ſibi incognita docent & fallunt. Quales Dariotus,& farinæ huius Aporta,& pſeudoſpagyrici omnes.

CVIVS

CVIVSLIBET REI FACVLTATEM SVMMAM à D. O. M. collocatam inueniendi modus certiſſimus & facillimus in gratiam Doctorum methodicorum, medicinæ ſtudioſorum ac pharmacopęorum.

CRVCES ægrorum, cruces maximæ ſunt medicorum. Pœnituit permultos me quoque frequentiſſime quod in medicinæ ſcientia tantum temporis in quatuor vniuerſitatibus collocaſſem, Louanij, Baſileæ, Friburgi Briſcoiæ, ac Dolæ ſumptus maximos feciſſem; artem hanc abiiciendam millies decreueram, ob id ſcilicet quod ægrorum voto ſatisfacere, etiam recte præſcribens non poſſem. Dioſcoridem & Galenum accuſabam, quoniam herbis, floribus, radicibus reliquiſque medicamentis non eas ineſſe vires exiſtimabam, quas il-

lis

his inesse, ipsi tradebant ac docebant. Re enim probabam nec calculum conteri & expelli, nec epilepsiam, podagram, hydropem, lepram curari, morbos inferioris ordinis permultos non sanari per medicamenta illa, quibus tamen vires maximas ascribebāt. Verum Hermetis Trismegisti, Arnaldi Villanouani, Seuerini Dani lectione prudentior factus, in recentiorum doctorum & vniuersitatum inertiam, imperitiam culpam merito reiiciendam existimaui. Quòd scientes virtutem dispersam minorem esse se ipsa collecta, cuiusque simplicis virtutem, vt à natura productam, crudam indigestam per totam herbam, radices, flores dispersam, ac diffusam, ita reliquerunt, non exaltarunt, medicinæ nos studiosos non recte instituerunt, nec cuiusque facultatis situm & domicilium demonstrauerunt; ignorantes ipsi quęnam sit virtutis herbarum reliquorumque medicamentorum sedes & hospitium in his maximis & palpabilibus tenebris ac difficultatibus: acuminis ingenij Fernelij lumen maximum effulsit, glaciem fregit, sequuntur paucissimi, nil mirum si conquerantur ægri, male audiant medici, potiones magnas, non satis digestas parum efficaces præscribentes. Ideo vt me doctiores

ad id muneris ſuſcipiendum non modo excitem,ſed precibus cogam,vt medicinæ ſtudioſos hac in re iuuem, ægris optatum ſolatium adferam, medicinæ gloriam acquiram maiorem, caput hoc decimũ cum gemmula, paruæ meæ paci editionis primæ ad iungendum putaui ex præcedenti capite nono tanquam ex fonte profluens quo ſolo (ne lectorem morer)hic vtar pro exemplo ad mentis meæ conceptus explicationem. Quorundam ſimplicium facultatem dixi in ſale ſitam,quorundam in ſulphure,quorũdam in mercurio tota vis ſuauiſſima, maxime odorifera in cinamomi ſulphure, minor longe in cinamomo integro, in ſuccino vt à natura coagulato nullus aut minimus ſenſu obſeruatur, odor vel facultas, ſed in eius oleo potentiſſima, nulla prorſus in illius aqua. Si quid in eo diureticum eſt,id quære in ſale lapillorum pretioſorum, vim poſui in ſale, roſæ in aqua potiſſime hoc videre licet apud eximium virum Cheurier Pharmacopæum Lugdunæum celeberrimum, omni ſpagiricorum medicamẽtorum genere, & methodicorum pharmacopolim habentẽ inſtructiſſimam. Maiora docebo lector.In hac trium principiorum ſeparatione, præparatione exaltatione non ſolum

lum medicamenti vis habetur maxima ob id quod quæ in toto erat prius diffusa; nnnc in vno principiorum eſt collecta, verum etiam propterea quod cum eſſet prius in corpore craſſo tanquam ligata, fæcibus plurimis permixta, nunc poſt reſolutionem libera eſt, decocta ſpiritualis effecta. Ideo cum ſit aurum vulgare ad rem medicam ineptum plane, vim habet maximam in omnibus ſuis principiis, maximam inquam in mercurio, maximam in ſulphure, maximam in ſale calculum frangenti, epilepſiam curanti. Hæc principia præparata, exaltata, aſtralia ſunt corpora Seuerini vt recte quodlibet facultatis vehiculum ipſammet facultatem non male nominaueris, & quod prius corpus fuit nunc ſpiritus naturam & conditionem ſortitum eſt. Ideo ſi Dioſcoridis aut Galeni authoritate & cōſilio à te præſcriptum medicamentum domine doctor, à te preſcriptum, & à te exhibitum, pharmacopæe dilectiſſime, non iuuerit, aut quantum pollicentur Dioſcor. & Galen. quantum inquam optas vel infirmus, non præſtiterit, hanc trium principiorum ſeparationem aggredere, & quod inutile obſeruabis abiice, facultatis autem ſubiecto, à prædictis attributas omnes, tu quo-

que tribue, idipſum præſcribe. Sic facultatum omnium locum ſitum, Sedem ac domicilium deteges, atque optatum effectum conſequeris. bene vale.

GEMMVLA.

De vniuerſali medicina.

CHAP. I.

CVm decreuiſſem (vt in pace dixi) à praxi medicinæ Dioſcoridis & Galeni abſtinere propter medicamentorum infirmitatem ac doſes illas magnas infirmis ad horam quartam, quintam vel ſextam matutinam faſtidioſis, quo tempore ne quidem gratiſſimus placet benevalentibus potus cibúſve, propterea etiam quod præſcripto meo non iuuarentur Epileptici, podagrici, hydropici, leproſi. augebat mæſtitiam quod ne vnum doctorum medicorum obſeruarem, qui doceret, quo medicamenti genere aptanda illa ſeuerini ſanatio vniuerſalis perficeretur ne dum particularis: poſt plurimos annos ab illarum lectione, fauore diuino incidit in manus meas Hermes Triſmegiſtus philoſophorum pater. Hic primus tantam

tantam vim tribuens ixſiri quantum in cap.4. & 7. obſeruare licet. Et cum ex iis quæ ſunt in rerum natura nihil occurreret, in quo tantæ vires ineſſent, vt per ipſum à Seuerino tradita abſoluerentur, perſuaſum fuit mihi Hermetis ixſir medicamentum eſſe vniuerſale quod tam ardenti deſiderio inquirebam. Nec tamen ex oculis meis cataracta ſeu vnguis,radiis ſolis ixſiris excutiebatur. Vniuerſalem ſanationem vniuerſali medicamento fieri debere iudicabam. Vide pacis cap. 5. ibi Hermetis verba referuntur. Cogitanti autem mihi quidnam in toto mundo contineretur quod vniuerſale eſſet, offerebat ſeſe nihil rurſum; libellus quidam incogniti authoris omnium fere minimus, re maximus & aureus indicauit naturam vniuerſalem ſeu ſpiritum vitæ id ipſum eſſe quo Seuerini ſeu Hippocratis fiebat vniuerſalis ſanatio, ſpiritũ dico qui dum irrepit in lactucæ principia; fit lactuca, dum in roſæ principia irrepit, fit roſa, dum in ſal, ſulphur,mercurium auri, aurum,in reliquorum metallorum principia ſimiliter, in arboribus & brutis idem. Spiritum dico qui etiam in homine, animæ rationalis eſt vehiculum,quo per concordiam trium corporis humani principio-

in temperie debita permanentium, ipso etiam permanente, anima in corpore humano retinetur, illo autem marcescente, deficiente alimenti defectu, redit pia ad Deum creatorem suum, impia scelerum pondere & sarcina tanquam onusta & grauior facta proh dolor!deorsum deprimitur ac ruit. Hoc medium quo anima cum corpore coniungitur si Fernelio cognitum fuisset (*lib.de abd.causis*)non conquestus esset,non tantoperè mœstus,quod naturam ad manum haberet, non tamen oculis quātæ sint illius vires & facultates vt sup. perspicere posset. Hic spiritus in seipso & ab omnibus indiuiduis separatus,nec ignis,nec aër, nec aqua, nec terra est,nec species ex illis aliqua quas in prędicamenta sua retulit Aristoteles. Ideo nullo alio nomine appellari posse videtur quam quintæ essentiæ(præter hanc nulla) quæ prædicamento nullo contineri potest. Erit autem rationalis anima,essentia sexta. Sub Cælo tu dialectice, tu physice, tu medice,nil quære præterea. Si ab Hermetis luce ad Aristotelicum horcum descendere fas est,subnectit hæc essentia(nil mirum tota vis spiritibus tribuēda)Axioma docens formam esse quæ dat esse rei. Nam si lactucæ, rorismarini, rosæ, auri, ferri,

ferri, spiritus idem, quid inter hæc differentiam ponit, quid diuersas species & genera constituit, præter trium principiorum prædictorum siue materiæ differentiam species ac genera diuersissima. Pro articulo fidei est apud Euclidem, si ab æqualibus æqualia demas, quæ remanent erunt æqualia. Hoc spiritu tamen euerti luce meridiana clarius fiet qui antimonij libras duas in partes duas diuiserit, æquales ac alteram. Igne per crystallum ex sole seducto combusserit. Hac parte accensa, combusta, imo copioso vapore ac fumo eleuato summopere augetur vt libræ vni pulueris accensi, adusti à solis radiis, accedat ad vnciam vnam, vel ad vnciam semis. Si ex vtraque libra antimonij æqualia demas quæ remanēt erunt inæqualia nisi concedas, aliunde accessisse vnciam illam vel vnciam dimidiam. Non ab igne dicere possis, leuis est enim, non ab aqua, ab antimonio potius quæ illi inerat elementalis eleuata fuit fumo & vapore, nec attigit vt neque à terra, nec ab aëre, introducta. Leuis enim etiam est, non ab aëre solo, inquam si verissimum id esse concedatur. quod vnumquodque iis augetur quibus constat. Minus ab aliqua elementatarū rerum specie, nunquid igitur

fateri cogimur ſpiritum hunc, vi magnetica attrahi,coagulari,atteſtãte Alexandro Suchthenio,vitã mundi corpus fieri oportere vt ipſam medicus exhibere poſſit, & dicitur eſſentia quinta in metallis. Hunc igitur ſpiritum coagulatum ſi reſolueris, reſolutum ſublimaueris ac in eo aqua ignea aurum viuum reſolueris, decoxeris medicinam vniuerſalem perficies. Hanc ſi adeo obtinere nequeas , ad particulares quæ tamen ad multas ſpecies extenduntur vt ſup. confugias neceſſe eſt.

De particulari medicina.

CAP. II.

VT vniuerſalis ſanatio vniuerſali medicina,ita particularis, particulari ; vt vniuerſalis medicina eſt quæ nulli ſpecierum prędictarum numero compræhenditur,ſed vniuſcuiuſque materię coniungitur ad ſpeciei conſtitutionem vel indiuidui vt dici poſſit omnia eſſe quæ videmus,& nihil.Imo vero materia prima eſſe,de qua nihil in vniuerſitatibus auditur,longe diuerſa ab illa vana ficta de qua tam multa effutiuntur in ſcholis. Ita particularis medicina eſt quæ ſub certo genere

nere vel ſpecie compræhenditur ſiue ſimplex ſiue compoſita. Non enim ab omni morborum ſanatione, vniuerſalis dicitur. Alias recte ſales theriaci hoc titulo & honore eſſent afficiendi. Ad vniuerſales tamen proprietates proxime accedunt, non extant tamen maximo generis humani detrimento, nec illis inferius aurum per vegetabile menſtruum diſſolutum, vtrumque naturæ humanæ familiare & conuenientiſſimũ. Cuiuſque ſpeciei ſummorum morborum, particularia medicaméta tradidit Paracelſus *lib. de vita longa.* quæ ſingulis Idæis Seuerini contingere & paci meæ annectere vtile. Imo vero neceſſarium indicaui, aliquibus interim in quolibet morbi ſummi curatione à me adiectis vt ſciant medici methodici, medicinæ ſtudioſi quanta præſtare poſſint, quanta ægri ab hac ſcientia expectare debeant.

Spagyrica paracelſi curatio epilepſiæ.

CVrationis auſpicatio ex parte iuxta rationem phyſicam partim chirurgicam ſemper incipiatur. Quod attinet ad chirurgicam, eſt duplex ratio, prior ad præparandum emunctorium caducum,

posterior ad eliciendum humorem epilepticum prior talis est aperi craniũ idoneis ad id instrumentis, deinde aurea vel argentea canna suo loco imposita, consolida, vitæ bonæ restitue, iam omnis morbus eiusmodi emunctorio adornatus, in paroxismum abire nequit: posteriorem sic percipe, Resolue membrum epilepsia correptum aut superiorem partem membri, puto ligamenta arterias in circuitu, idque corrosiuo narcotico vsque ad ossa. Deinde rursus consolida nascuntur continuo ligamenta narcotica, arteriæ, denique caro ipsa quæ porro non sinit morbum in paroxysmum erumpi. Ad physicam curationem ℞ oleum vitrioli correctum & aurificatum; vel per flegma forma circulari temperatum, vel per oleum rubeũ siue viride quod sub colcothar delitescit vtrumque liberat à morbo caduco præter ætatem quam Hippocrates præscribit. Iuncta pars memorialis Balsamo quod est de hæderis & fiat post paroxysmum similiter, morbum pellit præterea innuctum occiput Balsamo Elenij, & ipsum in vehementissimo paroxysmo, morbum ex æquo sanat, sunt insuper alia præclara remedia contra hunc morbum vt est arcanum sanguinis, cæteraque membra.

Spagy

Spagyrica paracelsi podagræ curatio.

PVrga per corallinũ quod est ex auri essentia, aperi vbi centrum podagræ delitescit, vbi fluxus desierit per sex hebdomadas cataplasmate ex mumia inunge quod recentem podagram Curat. Est autem corallinum aurum per mercurium toties sublimatum dum totum aurum ascenderit.

Spagyrica paracelsi hydropis curatio.

DVo requiruntur ad curationem hydropicorum specifica purgationis & specifica humoris, Elice primo essentiam ex halandahal quæ fit ex spiritu vini vna cum composito. Deinde confunde cum aquila præcipitata. i.mercurio præcipitato : post administrata purgatione pro morbi ratione, tantisper dum abeat origo morbi interdum etiam administrata essentia tartari,vitrioli, diacubebe sub hæc adorna cataplasma ex rebis. i. stercore columbarum in aceto rosaceo,& applica donec videas prorsus consumptum

morbum. Post hæc sequitur summum specificum, spiritus vitæ ex auro extractus quo etiam aliquandiu vti licebit energia: namque, atque adeo vi naturæ sanari vult hydrops.

Particularis Spagyrica paracelsi curatio lepræ.

Alba lepra curatur mercurio lunæ, rubea vero mercurio auri. *Mercurius auri est mercurius ex auro, & præcipitatus. Mercurius verò Lunæ est argentum viuum ex argento, ac idem præcipitatus, idem de mercurio auri.*

Vniuersalis Methodica & Spagyrica, 4. summorum morborum curandorum ratio. a VEGÆO Auctore.

Ex cap. 14. *Ideæ Medicinæ* SEVERINI DANI, *de curatione, Epilepsiæ, Podagræ, Hydropis & Lepræ.*

CAP. XIV.

Morborum omnium impuritates, radices, & semina, in humanam anatomian

tomian, vel ab ortu vel poſtea alimentorum vſu implantantur. Primum & præcipuum curationis vel ſanationis conſilium erit tales impuritatum mixtiones auferre. At v. diſſimilis eſt conditio harum mixtionum. Quædam enim ipſis radicibus humanæ naturæ proximis adhæręt, & ſcientias coniunxerunt cum inuiſibilibus & primis principiis microcoſmi, naturalibus tamen. Tales igitur ſpeciei coniunguntur, & ſcientiarum ac prædeſtinationum mixtiones admittunt, ſenſibilibus actionibus non ſubiiciuntur, nec vlla artificum vel naturæ induſtria ſeparari poſſunt, ſed prædeſtinationem terminos immutabili neceſſitate conſtituunt. Ita quæcunque oriuntur, morti confeſtim obnoxia ſunt, neque medicina mortis & vitæ coniugium, ſeparationi deſtinatum, perpetuum efficere poteſt. Aliæ ſpecies accidunt, plures mixtiones ſuperueniunt, parentum culpa, propria intemperantia, & nouis ac noxiis elementorum reſolutionibus, quæ in ſæculi conſumptione ſingulæ ſuis temporibus aderunt: Huiuſmodi mixtiones indiuiduorum ſunt, ſpeciei vel radici inſeparabiliter non cohærent, nec neceſſaria naturæ & natiuitatis ratione niſi temporis diuturnitate, coniugia
ipſe

inſeparabilia contraxerunt. Siue igitur hereditario parentum ſemine ſiue alimentorum culpa, ſiue externarum impreſſionum iniuria, impuritates & radices morborum in humanam anatomiam introducantur, medecinam in natura habẽt, cuius beneficio ſeparari poſſunt, reſolui, aboleri illæſa & conſtante radice prima ſpecifica & pura naturæ humanæ. Leuioribus remediis auferuntur vltimarum, vel poſtremarum mixtionum impuritates, quæ alimentorum exiguo breuique delicto, vel temporum mutationibus conſuetis, implantantur. Potentiora v. requiruntur ad primas hæreditarias connatas impuritatum mixtiones tollendas. *Quocirca nec podagra, nec hydropes, nec epilepſia, nec lepra inſanabiles ſunt, ſiue hæreditaria: ſiue alimentaria exiſtant ſiue leuiores, ſiue grauiores, ſiue incipientes, ſiue confirmata, niſi occulta prædeſtinationes mortalibus incomprehenſa inſanabiles euadant.* Accidentia ſuperuenientia, & morbi ſecundarij, vel læſiones vt calculus adamantinus in veſica, bolus conſummatus in hepate vel liene tophi podagricorum lapideſcentes, remediorum ope vix reſoluentur; carnes quoque in vlceribus corruptæ, non reſtituuntur, quia vitæ continuitatem amiſerunt: ſed

ſed hæc ſymptomata morborum, qui effe-ctus, non impediunt quominus radices cauſæ principia, à quibus diuturna temporis decurſione proficiſcuntur, remediis tolli poſſint. Quicquid in natura radices habet, quicquid ſeminales tincturas tranſplantationum authores poſſidet: quicquid mixtione peregrinas prouincias occupauit, ſeparationi obnoxium eſt, & ſeparationes, prædeſtinationum abbreuiatores, durationum, magnitudinum, colorum, ſaporum, coagulationum tranſplantatores & deſtructores obtinent. Alioquin tranſplantatio, nomen inane erit ſine ſubiecta re. Sanatio vniuerſalis & perfecta, eſt oblatio impuritatum, vel radicum morbidarum, mixtione non neceſſaria, in humana anatomia inſitarum, quæ balſamo naturali, remediorum humanæ naturæ conſentaneo, perficitur, reſoluente, conſumente & diſſipante impuritatum ſeminarias tincturas, corrobante. v. conſolidante & cuſtodiente iunctum microſcomi balſamum. Particularis eſt, in qua non ſemper radices ipſæ vel ſeminalæ tincturæ morborum tolluntur, ſed ſæpius fructus, ſymptomata, paroxiſmi dolores mitigantur, prohibentur, ad exaltationes perueni-re non permittuntur, excrementorũ eua-

cuationes

curationes instituuntur,& debilitatæ naturæ corroborationes adiunguntur. Tales Curationes, gradus habent altiores & inferiores, prout magis accedunt vel recedunt, ad proprietates & conditiones vniuersalium curationum,fiuntque genericæ subalternæ,specificæ, indiuiduæ, ratione graduum & proprietatum.Tria enim hæc Morbi,Remedia,Sanatio, analogias habẽt consentaneas & reciprocas, præcipuè v. Remedium & curatio. Differentiæ proinde remediorum, curationum varietates pariunt, & morborum naturæ, exaltationes,loca,generationes,curationum ac remediorũ ordines demonstrant,& vicissim, morbi hæreditarij,vbi ad exaltationes peruenerint, & alij quoque morbi consummati,vt Epilepsiæ,Podagræ,Hydropes,Lepræ, curationem, vniuersalem requirunt & remedia perfecta.Quæ v.Podagræ,Epilepsiæ,Lepræ, Hydropes, & vocum morborum affines, febres,Apostemata, Icteritia, καχεξία, Vlcera, scabies, tubercula, fluxiones, paralyses Catharri, colicæ,cephaleæ nephritides nondum ad extremitates venerunt,minus vniuersalib. remediis & curationibus sæpe particularibus obtemperant. Optanda quidem esset vniuersalis curandi ratio,sed paucis concessa fuit,

fuit, nihilominus particularis non eſt negligenda: ſæpe enim in morbis, etiam grauiſſimis vniuerſalis officio fungitur, impuritatum radicibus conſumptis, & balſami virtute confirmata: Demonſtrauimus antea, actiones omnes naturales à ſpiritibus, ſpiritualibúſq; tincturis proficiſci, in quibus, mechanicæ ſcientiæ trium principiorum vigent. Ita enim morbi implantantur, in mumias, elementa & anatomias partium microcoſmi ex vaporoſis tincturis alimentorum, in quibus impuritatum & morborum ſcientiæ ac prædeſtinationes latent. Ita digeſtionum temporibus fermentantur, augentur, ad generationes producuntur, quibus inſtantibus, reſolutiones vaporum & ſpirituum, paroxiſmos & ſimptomata omnia pariunt; ita remediorum actiones, ex ſpiritibus, vitalibúſque ſpirituum tincturis, procedunt, non ex corporibus, vel mortuis relollaceiſque qualitatibus, ſpiritus ſunt, qui reſoluunt, qui vomitiones, alui excretiones, vrinas, ſudores, inſenſiles tranſpirationes, menſtrua promouēt, ſpiritus mundificant, ſanguinem & vitalia elementa clarificant, ſpiritus conſolidant tonum & robur vitali balſamo impertiuntur, ſpiritus ſomnum generant, fluxiones ſiſtunt, ſpiritus

morborum diuerſoria ſoli ſciunt,& ſcientiam reſoluendi,euacuandi, conſumendi, impuritates morboſas ſoli poſſident. Quæcunque ad curationem requirũtur,omnia in ſpirituum poteſtate cõſtituuntur. Sunt a. ſpiritus aſtralia vel inuiſibilia corpora, accenſa,reſoluta, ſublimata, vel in actum reducta, proprietatibus trium principiorum inſignita,quibus actionum cauſas aſcribunt, & ſpirituum quadam arctura, coniugia cum corporibus contraxerunt, qui corporei quodammodo, craſſi, tardi euadunt. Quidam v. corporibus ſubtilioribus adhærent:Alij puri ſunt,alij mixti,alij ſalium proprietates magis referunt, alij ſulphurearum ſpecierum, alij mercurialium. Actiones quoque & impreſſiones ſpirituum diuerſæ contingunt, ſpirituum differentiis analogæ. Nam corporei, in partibus vicinis ſolummodò imprimunt, & ſaporum ac ſalium craſſiorem proprietatibus agunt. Hi in ventriculo & inteſtinis, impuritates ſulphureas, craſſas,vomitioni deſtinatas, vel alui excretioni, reſoluunt. Alij v. qui corporum craſſorum commercia non habent, colorum lucis & ſubtiliſſimorum ſaporum tincturas, impreſſiones, & actiones imitantur. Tales clarificant.conſumunt,mundificant, ſubtilium

tilium tincturarum & impuritatum resolutiones moliuntur, & volatilitate, ac facili penetratione præditi cum sint, vitalia elementa vniuersi corporis fingunt, locísque distantibus facile actiones imprimunt. Potestates quoque horum spirituum differunt, nec omnes qui subtiliores sunt, validioribus quoque spiritibus insigniuntur; neque morbi omnes, qui in sanguine, synonia, carnibus, visceribus consistunt grauiores sunt iis, qui in ventriculo, intestinis, vel mesenterio fundantur: alioqui adhiberentur frustra spiritus vegetabilium in morbis sanguinis, & temporarum partium, morborum quoque differentias, & proprietates, præmittere conuenit, quas antea ex impuritatum diuersis seminibus deduximus, inhærentium in balsamo vitali, & munia partium humani corporis, quæ ablui, resolui, & consumi debent, remediorum consentaneis spiritibus; Declarauimus enim morbos ferè vniuersos radices habere similes, locis solùm differre, Adeóque morborum summa genera, primas radices, ad quas reliquæ tanquam ad fontes & principia reducuntur, non esse multas. Hic v. 4. morborum omnium monarchas constituemus, impuritatum radicibus manifestè defferentes:

Ad horum deinde familias morbos reliquos, obſcuriores inferiores, debiliores & imperfectos, magna curationis commoditate, reducemus. Quæcunque enim morborum ſemina in humana anatomia fructus & ſymptomata proferunt, affinitatem habent vel cum lepra, vel cum podagra, vel cum Epilepſia, vel cum Hydrope. Tranſplantationeſque morborum conſiderare vtile, conſpirant inter ſe omnium radicales impuritates & mixtiones, tranſplantationum authores, facilè admittunt. Ita ſæpe conſpiciuntur Catharri podagrici, paralyſes leproſæ, apoſtemata, icteritiæ, cachexiæ vlceribus proprietatibus inquinatæ, febres arthericæ, paralyticæ, catharroſæ, ad prædeſtinationes leproſas inclinatæ, ſiue morborum nouorum reſolutiones, ſiue tranſplantationem conſtituant fœcundas, ſiue euaneſcentes, vel ſubitò, vel tardè, vt morbi gallici, Sudoris Anglici, peſtis petechioſæ, prunellæ, dyſenteriæ, pleuritidis, & ſimilium tincturæ epidemicæ, in radicibus antiquarum impuritatum implantatæ (cum iis enim confluunt) mirabili mixtione adulterinas morborũ proferunt, ſymptomatum inſueta pernicie, vehementia communitatis, & longè aliter tractandi morbi & tranſplantandi, quàm ſimpli

ſimplices & legitimis.

De Febribus.

SI febres ſimplices fuerint incomitatæ in primis anatomiis, & ventriculi, inteſtinorum meſenterijfundatæ, ſæpe ſuffecit ſola purgatio febrilis bis térue repetita, ratione tincturæ & gradus impuritatum; ſi verò altiores radices egerint, vel anatomiis potentioribus receptæ fuerint, impuritates febriles validiores, validioribus quoque purgationibus, reſolutionibus, ablutionibus & conſumptionibus opus eſt, quæ non ſolùm ſuperficiarias impuritates, per aluum exeuntes tollere poſſint, ſed & per ſudores, conſumptiones, & inſenſiles tranſpirationes euacuari ſolitas: Repetitiones ordines & gradus remediorum oſtendere, impuritatum tincturæ facilè vel difficulter tractabiles mineræ quoque & loco impuritatum ſiue in potentioribus elementis, & principiis partium corporis humani, ſiue in debilioribus contineantur; & viciſſim remediorum ordines, exaltationes, & gradus, morborum elementa, gradus & impuritatum claſſes, ſine fallacia demonſtrabunt. Rur-

ſus ſi comites habuerint vigilias, vel dolores, vel immoderatos calores, ſitim inexhauſtam, anodina & ſomnifera accerſemus, venæ quoque ſectione interdum vtemur. Quod ſi anodina mundificatiua, diaphoretica, confortantia, & ſimilia remedia diuerſis facultatibus inſignata habere poſſimus (ſunt certè in poteſtate noſtra) febrium & apoſtematum pernicioſos comites, vna cum radicibus totos & ſubitò vtique tolleremus.

De Hydrope.

IN Hydrope & ſimilibus morbis, in quibus reſolutiones, & fructus impuritatum copioſi, in corporibus & cauitatibus continentur: primum euacuatio impuritatum inſtituenda eſt purgationibus Hydropicis per aluum, vrinas, ſudores, interdum chirurgiæ miniſterio, ad radicum & impuritatum hydropicarum reſolutiones, conſumptiones, & ablationes, accedendum: hiſce indicationibus ſatisfacient proprietates illæ, quas ſupra diximus reſoluere & conſumere hydropicas tincturas. Ex mineralium familia tales vt plurimum petuntur, propter gradum, mineram,

ram, & exaltationem morbi, & sine præparatione exhiberi non possunt sequitur confortatio, & balsami innati consolidatio. Quæ exterius adhibentur fomentationes, cataplasmata vnctiones, prædictis indicationibus inseruiunt.

De Podagræ.

POdagricorum affectus si leuiores fuerint, neque radices & fontes habuerint in sanguine, carnibus, vel synonia aliarum partium (quod paroxismorum signaturis, insultu, & remediorum idoneorum vsu, discernitur) resoluentibus, mitigantibus, & corroborantibus sanabimus. Ostendimus enim podagricos morbos, ex tincturis & spi-ritibus salium acutissimis, contagiosis, vel amaris & penetrabili austeritate, insignitis, originem suam habere. Differentias quoque podagræ, ex horum spirituum diuersis proprietatibus, mixtionibus inter se, & cùm spiritibus sulphureis ac mercurialibus rectè desumi, ex quibus dolorum diuersitates (vt saporum in lingua, & affectionum saporibus superuenientium) calorum, colorum inflationum, & omnium symptomatum

dependent. Quia igitur in omnibus ſpeciebus podagræ, tincturæ ſalium duras & ſiccas coagulationes moliuntur, quamuis ex reſolutione ſuarum radicum aſtrum receperint,& ad efferuentias aſcenderint, reſolui totique debent humectari, & ſudore madore, vel inſenſili tranſpiratione diſcuti: tamen vt mitigatis vnà doloribus,caloribus & doloribus omnibus ſymptomatibus,violenta fluxione attractione ſopita, requies naturæ concedatur,& corroborata ſynonia, viciníſque partibus, tum inimicos hoſpites inpoſterum non facilè admittat.Tria hæc reſoluentia, mitigantia,& corroborantia, mixtionem admittunt,&vno eodémque balſamo abſolui poſſunt. Talia vnguenta ſc. & exaltata podagrica ſunt, & incipiētes podagræ,vel leuiores radicitus ſæpe ſuſtulerunt. In Confirmatis v. & difficiliotibus ſymptomatum & dolorum immanes cruciatus mirabiliter mitigarunt. Hæ Podagræ, Confirmatæ ſc.cum radices difficultet reſolubiles vel in ſanguine,vel in carnibus, vel in ipſa ſynonia poſuerunt, non ſolis externis balſamis reſoluentibus,mitigantibus & corroborantibus curari poſſunt. Plures requiruntur copiæ,potentiores legiones, priuſquam tum obſtinati hoſtis

caſtra

castra expugnari possint. Itaque purgationes podagricas adiungemus, mundificantia diaphoretica diuretica, per madores insensiles transpirationes, consumptiones & perfectas ablationes, euacuantia Podagrica tamen & consentanea accersemus: huiusmodi siue ex vegetabilium siue exanimalium siue mineralium œconomia aduocentur, præparationes & virtutum exaltationes requirunt. Radices enim Podagricæ, in anatomia humana longa circulatione, digestione, ad exaltationes & extremitates potestatum fixarúmque tincturarum authores peruenerunt, nec crudis ac indigestis medicamentorum spiritibus obtemperare voluntaneque eorum laudamus temeritates qui phantasticis & imperfectis præparationibus, vitrificationibus, sublimationibus, præcipitationibus vtentes, periculosas purgationes, vel resolutiones morborum administrant. Verum directiones & symptomata venenatarũ proprietatum, etiamnum relictarum testimonia perpetuò fugienda sunt. Licet mitigantibus validissimarum impuritatum resolutiones, ablutiones, destructiones & consumptiones perficere. Interdum quoque, in vehementissimis podagris, vbi dolorum comites

vigilię, viriúmque resolutiones adfuerint, anodina intrinseca administrabimus, quæ tamen podagricis appropriata sint.

De Epilepsia.

EPilepsia & similes morbi qui paroxysmorum vel symptomatum vehementia & pernicie infames sunt, duplices habent indicationes particulares, quædam enim paroxysmos præcipuè respiciunt, quædam v. radices ipsas. Sedatio spirituum efferuescentium, constrictio, mitigatio, ligatio &c. paroxysmos præcipuè respiciunt. Resolutio a. tincturæ Epilepticæ, consumptio, ablatio, ipsas radices, & hæ quoque indicationes admittunt faciles mixtiones, ac vno eodemque remedio omnia absolui possunt.

De Vlceribus.

VLcera, pustulæ, pruritus, mundificationes prius requirunt vel externas, vel internas, vel vtrasque: deinde confortationes & consolidationes. In nonnullis mitigationes quoque manifestæ adiunguntur,

guntur, in quibus dolorum carnificina ægrotum fatigat. Ita curationum leges, rectè instituuntur, indicationes in naturæ proprietatibus fundatæ debitè adhibentur, & omnibus ægro rum quærelis fideli celeritate occurritur: & oraculum Hyppocratis inuiolatum custoditur, dicentis, Contraria Contrariorum esse remedia, ablatione sc. impuritatum morbosarum viriúmque & balsami innati refectione, non calefactione;refrigeratione, non abstersione,incisione, attenuatione, & similibus relollaceis, & mortuis & externis qualitatum impressionibus,in quibus non sunt Hyppocraticæ vel chærioniæ Paracelsi. Ita enim ipse Hyppocrates exposuit medicinæ officium lib.de flatibus, vbi ait fames est morbus.Quicquid enim hominem molestat, confestim morbi appellationem meretur. Pharmacum v. huius morbi, est quicquid famem sedat qualia sunt alimenta. Alimentis hic morbus sanandus, sic alimenta Hyppocratiremedia axis, habent enim proprietates & tincturas seminales.

***

F I N I S.

Extraict du Priuilege du Roy.

PAr priuilege & mandement de S. M. à tous Preuosts des terres de son obeissance, & à tous ses amez iusticiers & officiers, & à chacun d'eux ainsi qu'il appartiendra, il est permis à BARTHELEMY VINCENT Marchand Libraire à Lyon, d'imprimer vendre & debiter le liure intitulé *Veges Pax methodicorum seu Galenicorum cum Spagyricis*, durant le temps & espace de neuf ans, à commencer du iour & datte de ladicte impression paracheuee, auec deffenses à toutes personnes de quelque estat, vacation & condition qu'ils puissent estre, d'en vendre ny debiter, ny d'en estre saisis d'vn ou plusieurs exemplaires, autres que de ceux imprimez par ledict Vincent, à peine de confiscation des exemplaires, & autres peines portees par iceluy. Donné à Paris les iour, mois & an y contenu. Signé & deüement scellé du grand seel de cire jaune.

CONR. GESNERI
THESAVRVS EVONYMI
DE REMEDIIS
SECRETIS.

Nunc studio & diligentia Gaspari VVelphij Medici & physici singularis illustratus, & in lucem editus.

Adiecimus in Pharmacopolarum gratiam plurimas ingeniosas fornacum figuras, quò facilior hæc materia & dilucidior habeatur.

LVGDVNI,

Apud Bartholom. Vincentium.

M. DC. XX.

ILLVSTRI AC GENEROSO DOMINO

PETRO DE GRANTRYE, D. de Besne, Equiti, & Francorum Christianißimi Regis à Consiliis, & eiusdem apud Alpinos Rhetos Oratori, Gasparus VVolphius singularis Medicus S. D.

SCITE quidem & prudenter, summus post Hippocratem Medicorum Galenus alicubi monet, Illustriss. & generoſs Domine, non ſolere eos, qui præclaros viros imitari velint ea in mediũ afferre, quæ vulgò trita ſunt, ſed quæ paucis cognita, aut perſpecta ſint. Præclara ſanè oratio, & tanto Philoſopho haud indigna, quippe qua pruden ter innuit, minimè decere eos, qui magno excelſoque animo ſint, in rerum abiectarum ſordibus, & neglectis aut contemptis, ſed magnis ac difficilibus rebus operã ponere, ſéque exercere. Hoc ipſum quoq; cũ Geſner⁹ noſter, pro ea qua præditus erat, & animi magnitudine & prudẽtia, facilè videret ſibi quoque faciendũ: ab ineunte ſtatim æta-

ætate huic ſtudiorum generi, quod ſecretioris naturæ miracula contemplaretur animum adiunxit. Igitur in eo naturæ ſtudio, primò omnium, quod difficillimum videbatur, tria magna, & quidem præclara, De animalium hiſtoria, pauciſſimis hactenus cognita, non ſine omnium maxima admiratione, volumina confecit. Verùm, vt hæc eius opera laudem merentur maximã, ita hi libri, maiorem multò peperiſſent admirationem, quos de natura & facultatibus Stirpium, Mineralium & Metallorum, Inſectorum, Thermarum, Venenorum, & nonnullarum aliarum rerum, conſcribere ſic conſtituerat, vt multam mihi reliquerit, ad eorum perfectionem, materiam vndecunq; conquiſitam. Ex his omnibus, & quibuſdam aliis, ab eodem inchoatis, non poſtremum locum obtinebit, eximium profectò hoc, de Remediis ſecretis opus, itidem collectum, & nonnulla parte ſui iam inchoatum. Hoc enim ipſum, non ſolum modum & rationem docet, qua ſimplicium & compoſitarum rerum partes ſubſtantiales reſoluũtur, id quod per ſe eſt & vtile & pulchrũ: ſed etiam, quod multò eſt maius, ea remedia omnibus ſpectãda & ad vſum cõuertenda proponit, quæ vti certiſſima, & exploratè
cogni

cognita habuit, sic doluit, quod à plerisque hactenus fuerint occultata. Nam quod ad destillationem attinet, ignorare potest nemo partium resolutione, res quaslibet fieri validiores, meliores atque ad vsum magis accommodatas. Cum etenim qui valetudine sunt minus firma, non iis modò quæ grata & iucunda sunt, delectantur: sed iis etiam gaudent quæ minima portione assumpta, citam & festinam ingenitæ temperaturæ actionem edunt: commodissima hæc illi visa est ratio, qua ægris gratificetur. Tantum támque pretiosum & destillationis, & secretorum remediorum Thesaurum, cum plerique scirent à Gesnero mihi perficiendum relictum, cœperunt aliqui literis ad me datis, ad suscipiẽdum tandem huius thesauri editionem me solicitare. Hùc accessit id etiam, quod multi, qui ad me veniebant amici & peregrini, vbi supellectilem omnem paulò diligentius inspexissent. vt cùm in Medicinæ tum Chymicæ artis studiosorum gratiam, in lucem darem, sunt me etiam atque etiam hortati. Alij rursus, quasi deberem hoc Gesneri manibus, me seu religione quadam vrgebant: multi alij, præsertim erga quos etiam paulò difficilior, ingratitudinis &

inuidiæ nomine suspectum me habebant. At satis intelligebam non temerè & sine iudicio esse diuulgandum illud, cuius tam multæ & magnæ commoditates essent: nec etiam quantus labor ad id perficiendum requireretur, ignorabam. Ad summum, si dicendum sit quod res est, vix ad id absoluendum accessissem, nisi tu quoque, Illustriss. & generose Domine, tuis me verbis atque authoritate qua polles, tum, cum me meámq; inuisere bibliothecam dignatus fuisti, extimulasses. Quam sanè animi tui propensionem, cùm erga me declaratam, tum ipsi libro edendo præstitam, non modò eo tempore quo præsens eras, sed etiam post discessum tuum mirificè ita sum admiratus, vt semper postea animo meo impressa fuerit. Igitur ab eo tempore, auidè cœpi quærere, qua ratione me tuæ humanitati magis magísq; insinuarem. Quod cum sedulò cogito, putaui me & meæ voluntati, & multorum petitioni eo ipso satisfacere posse, si hunc Euonymi Thesaurum, sub tuæ magnificentiæ nomine & tutela in publicum emitterem. Cum enim ea, vt refert in Rhetoricis Aristoteles, quasi quedam naturæ ductu, se mutuum oblectent, quæ vel genere sunt coniuncta, vel aliàs

aliàs aliquid inter ſe ſimilitudinis habent: arbitror hæc quoque noſtro illo theſauro recondita remedia, quia ſtudiis, quibus tu plurimum tribuis, aliquo modo ſunt affinia, tanto iucundiora ſuauioráque futura. Exiſtimo quoque viris eruditis & hominibus illarum artium ſtudioſis, hoc ipſo gratiorem hunc theſaurum futurum, quòd in tuo, qui nobilitate generis, & authoritate Conſiliarij & Legati Regij dignitate & honore præſtas, nomine exit. Spero quoque munuſculum hoc, etſi ſit mole exiguum: tamen & ob meæ erga te obſeruantiæ ſynceram teſtificationem, & quia multa naturæ arcana habet, quæ tu facis maximi, atque etiam magno ſtudio inueſtigas, tibi gratum & optatum futurum. Deinde verò, quia cognitiſſimum eſt, tibi viro prudentiſſimo, quæ quantáque in hominibus interdum egerminet prauitas, quod lingua prurientes, nimis quàm licenter, in alienam irruere famam, nulla non hora ſibi permittunt, eáque linguæ virulentia, planè ad venena natæ, optimum quemque allatrant: hunc theſaurum tuæ curæ & tutelæ permitto, vt ſatyrico felle conſperſos, tuarum antidotis virtutum reprimas, eáque omni calumnia defendas. Quod vt faceres, quemadmodum pro

tua authoritate & prudentia potes, pluribus verbis te rogarem; nisi sperarem, te & horum studiorum delectatione, & eo quo me complecti cœpisti amore, ad id faciendum tua sponte adductum iri. Vale.

CONRADI

CONRADI GESNERI AD CANDIDVM LECTOREM ADMONITIO.

Multa haberem, optime Lector, in hoc opere excusanda, nisi sperarem, me etiam tacente, candidum & aequum iudicium ab eruditis, aut omnibus aut plerisque, aduersus omnem petulantiam zoilorum, mihi patrocinio firmissimo atque optimo futurum. Etenim quo quisque doctior vir est & melior, eò procliuiore est ad huius generis errores condonandos, natura ac voluntate. Idq; mihi in hoc praesertim adeò piè suscepto opere, de optimo & doctissimo quoque maximè polliceor. At si praeter spem euenerit, acquiescam tamen in eo meo proposito, quòd rei Medicae studiosis opem ferre, quantocunque conatu constituerim. Si verò displiceat alicui, quòd oratione inculta, planeque barbara sint

hæc explicata: is intelligat, me noluisse veterũ autorum verba aut etiam recẽtiorum scripta, temerè emendare, ne viderer plus illis sapere. At verò non puto quenquam esse, qui Thesaurum tam pretiosum propter sermonis incommoda, aut abiiciendum aut negligendum existimet. Quòd authorum nomina non vbique addiderim, fateor: at nollem quemquam existimare, factum hoc à me esse, vt aliquid authori de sua, qua dignus erat, laude detraherem: verùm potius, quòd quis author fuerit, nesciuerim. Multorum verò de industria suppreßi nomina, quòd nominari ij noluerint. Sed neque hoc molestum fuerit, quod multas aquarum, & oleorũ, ac etiam extractionum descriptiones, penè sibi ipsis similes, non expunxerim: factum hoc est, vt conferendo, res alioquin obscura, clarior tibi fiat. In vniuersũ, quicquid in hoc thesauro potui, id præstiti, & ea qua fide accepi, tibi offero. Quàm facile sit colligere intelligis: quam difficile collecta disponere, non nescis: quàm laboriosum sit res nouas, raras, obstrusas, Latinis verbis antehac nunquam explicatas, quáque demonstratione viua potius quàm oratione doceri debent, tractare: id hi norunt omnium optimè, & mihi si quos hic admisi, condonare errores possunt, qui ipsum melius sunt experti. Credo etiam te, studiose Lector, si vidisses huius operis materiam, cum adhuc rudis esset, & ma-

ximam

ximam sui partem numerorum notis, hinc inde ex variis Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis libris colligendam & transferendã in Latinum sermonem, indicaret, abhorruisset fortassis ab eius susceptione animus tibi: non solum tanti laboris & molestiæ, verumetiam multorum huius ætatis hominũ malignorum iudiciorum formidatione: & mihi, sat scio, tam patronum aduersus zoilos, quàm iudicem æquum & benignum te praberes. Quod certè mihi de optimo, & doctissimo quoque, vt initio dixi, polliceor. Ac simul voti compotem me factum intellexero, ad historiam stirpium perficiendam, hoc alacriore animo accedam.

Interim hoc eius apud te
depono pignus.
Vale.

TITVLI ET SVMMA CAPITA HVIVS LIBRI.

EVonymi de remediis ſecretis, quatuor habet partes principales.

Prima, comprehendit ea quæ in genere de deſtillationibus erant dicenda, cuius præcipui tituli ſunt:

Secunda pars, de aquis tantùm rarioribus & ſecretis tractat, exceptis iis quæ è vino deſtillantur, & quintæ eſſentiæ dicuntur: huius tituli ſunt.

De

De

CONR. GESNERI MEDICI ET PHILOSOPHI SINGVLARIS EVONYMVS, SIVE DE REmediis ſecretis.

De diſtillatione, quid ſit; & quid præcipuè in eadem conſiderandum.

SVBLIMANDI artem, Fuſoriam, ſeu Deſtillationem, vt quidam vocant: ſiue vt Chymiſtæ volunt, alio quodam allecti ſcopo, Chymicam, & Chymiſticam, Arabes inuenêre, vt author eſt Fumanellus. Hi nãque deſtillationẽ ſeu deſtillãdi artẽ cum cõſideratione, pro hominũ ſalute inuenerunt, inuentámq; auxerũt. Eſt autẽ deſtillatio, vt inquit Ioan. Lãgius in Epiſtolis, humoris per calorẽ in vaporẽ reſoluti, ac frigore rurſũ inſpiſſati, eliquatio. Hãc actionẽ nõnulli alio nomi

nomine. Sublimare dicunt, quod etiã ipſum nihil aliud ſignificat, quam ſubtilium partium à craſſioribus & fæculentis ſeparationem: & operationem, qua corpora, quorum vel ſubſtãtia eſt impura, purior, & ſyncerior redditur, vel partes terreſtres, non vſque adeò bene cohærentes, aut alioqui per totam ſubſtantiam plus ſatis confuſæ, conſtringuntur, & magis vniũtur, vt ſolutæ calore in fundo relinquantur. Si etenim abſq; calore ſolis ignis, aut putrefactionis, nẽpe per licium, penicillum, ſpõgiam, aut vas figulinum crudũ, humoris alicuius expreſſio fiat, aut per cyſſimbrium, vaſculũ ex hedera factum, relicta intus aqua, vino per poros reſudante, non propriè deſtillatio appellatur: ſed dũ ex vaſe vitreo, ſuper arenam poſito, ac floribus referto, aprico ſolis calore, in aliud oblongũ humor elicitur, hunc tum deſtillare rectè dicimus. Si verò de vaſe fictili ſtãneo, aut vitreo ſuprà furnibulũ poſito, ac fundo eius arena, vel cinere ita circũſepto, vt collum eius inſtar cucurbitę oblongũ, capitello roſtro oblongo, ſimili naſo reſimo coopertum, promineat, ignis ſuccẽſi calore, vaporulentus humor extenuatus, ac ruſus frigore capitelli & aëris ambientis ingroſſatus, in ampullam roſtro capitelli appenſam, guttatim defluxerit, id quoque
de

destillationē appellamus. Vel destillatio est, vt idem Fumanellus lib de Comp. medicamentorum describit, humoris, paulatim seu guttatim, vi caloris, per alembicum, aut vas aliud, ex re subiecta extractio, seu effusio, per quam, coctione quapiam, plurium ab inuicem fit secretio, & secretorum quorundam, quādoq; ad formā vnam elicitam deductio, variis affectibus, & morbis conducentem. In quam sententiam etiam Ioannes Mesues his verbis scribit: Constat, quòd plures sunt materiæ heterogeneæ in corpore conclusæ, ac velut concretæ, quæ opera Chymistarum vi caloris separātur. Et huiusmodi quidē siue destillationes, siue corporum sublimationes, neque sunt prorsus aqua nec penitus liquor vnctuosus, sed substātia quædam differens ab ea, quam destillandam imposueras, materia. Et hoc loco non ignorandum, verbū hoc sublimare, in alia quoq; apud Chymistas significatione vsurpari: vt cum de Mercurio sublimato dicunt, &c. De qua significatione inferius dicetur.

In omni verò artificiosa destillatione, quāquam multa, variáque artifici occurrāt consideranda, hæc duo tamē præcipuè diligenti consideratione dignissima sunt, (quæ etiam in omni alio opere faciūdo, ab industriis artificibus, in cuiusq; operis statim limine adhiben

hibentur)vt videlicet & ſubiectæ materiæ ra tio habeatur,quæ nimirum aut qualis,quid-úe natura ſua vel agere vel pati nata ſit:tum verò ad opus felicius perficiendum, vt apta & idonea ſeligantur inſtrumẽta. Quæ duo, ſi eo quo par eſt modo in conſiderationem venerint,de operis perfectione, déq; deſiderato fine,minimè erit dubitandum. Vt enim ipſa huius vniuerſitatis natura, non ex quocunq; obuio, quodlibet corpus effingit:nec ipſi etiam artifices, ex quouis ligno Mercurium efformant, vt multis rationibus nobis Phyſici perſuadent: ſed ex certa quadam & ad ſuſcipiendam formã, proportionata materia, interuenientibus quoque certis cauſis mediis,ſingula fiunt,ac generãtur: ita in hac quoque Chymica arte,ſiquidẽ vel oleum vel aqua,aut quodcunque aliud, ex re quapiam extrahendum ſit,materia ipſa primò omniũ eſt cognoſcenda, talis ne exiſtat, è qua vel oleũ vel aquã, aut ſimile ſperare poſsimus: deinceps verò per quæ id commodè fiat,inſtrumenta ſunt conquirenda. Quòd ſi enim eiuſmodi natura rei deſtillandæ fuerit, quæ humore eo aut liquore,quem quærimus, ſit deſtituta,quid quæſo hoc aliud,quàm ab aſino lanã poſtulare, aut è pumice aquam exprimere? Igitur cum omnia corpora mixta, ex elementis ſint conſtituta,ideóq; alia magis

gis ſint aërea, alia magis aquea, alia verò ignea natura potius cõſtent, alia deniq; ſint terreſtria, pro cuiuſq; nimirũ compoſiti mixtionis neceſsitate: cõſiderandum eſt, quantum quælibet res aquei elementi aut aërei, ignei aut terrei in ſeſe contineat. Quęcũque enim aquea conſtant natura, ab iis aquam ignis vi elicere, non omnino difficile fuerit: quemadmodum ex iis, quę aëreæ aut igneæ ſunt ſubſtantiæ, oleum arte deſtillatoria extrahere, facile eſt. Sic ſunt etiam multa corpora, terreſtria nimirum & præſicca, ex quibus aquam vel oleum extrahere, non modò difficile, ſed etiam impoſsibile eſt. Sũt etiam alia, è quibus aqua quidem facilè deſtillat, vt quæcunque humida & aquoſa fuerint: alia ex quibus oleum facilè, aqua verò minimè, vt quæcunque ariditate rigent omnia.

In deſtillationibus quarundam partium ſubſtantialium virtutes deſiderari, aut immutari, & cur tardius in vſum venerit deſtillatio, ex Iohan. Langio præcipuè.

CErtum eſt, terræ naſcentia cuncta, ex diuerſis & ferè inſectibilibus elementorũ fruſtulis, velut atomis, eſſe coadunata: ac in illis diuerſas & contrarias, ſub vna tamen totius compoſiti forma, reſidere virtutes. Vnde

illa decantata rheibarbarici radix aluum laxat, eandem astringit. & hepatis obstructiones tamen aperit. En rosarũ succus, ventrem à cholare expurgat, quem illarũ aqua & sicca substantia astringit. Sed vicissim illarum in vnguibus amaritudo reserat, pulmonísq; vlcera cõsolidat. Nunquid externa vrticæ superficies prurit & vrit: internus verò eius succus arteriis applicitus, febrilẽ cordis æstum infrigidat? nunquid & quotidie videmus, ex eadem venæ subterraneæ minera, in furnibu lo diuersa, plumbi, argenti, vel cupri & auri simul eliquari metalla? quorum tamen non parua pars in fumum resoluitur. Quum igitur fæculentiores partes in fundo alembici subsideant, aëreæ verò in spiritus fatiscant, ac humidiores cooperculi frigore ingrossati, ex illius alueolo in subiectum vasculum guttatim destillent: nihil certè mirum erit, in stillatitio aquarum liquore, aliarũ partium virtutes, odores quoque & sapores, paucis exceptis, desiderari ac immutari. Vnde Mesue: Aqua, inquit, rosarum, per sublimationem facta, multum roborat: nec tamen vt illarum succus, vel per infusionem recentium dilutũ purgat, quia subtilis earum caliditas est igne dissoluta: adde quòd recondita formæ specificæ virtus, vt in magnete, colocynthide, & scammonea, & aliis, per totam æqualiter sui
subie

ſubiecti ſubſtantiam diffuſa, diſperditis aliarum ſubiecti partium viribus, ſuum robur retinere non poteſt, quin illius actio quoque diſpereat. Vnde aqua per alembicum de colocynthide, aut rhabarbaro extracta, aluum ſubducere nequit: quum tamen illarum dilutum, in quo ſaltem aliquot horas macerantur, id facilè præſtabit.

Eodem quoque modo, herbæ omnes calidæ & ſiccæ naturæ, aquas ſuas quidē optimas reddunt, caliditatem propriam & ſiccitatē ſeruantes: at herbæ frigidæ & humidæ, ſuam non æquè ſeruant humiditatē, neque frigiditatem, quia ex igne in alembicum recepto, nonnihil caliditatis acquirunt, quæ propriā ab aqua aufert naturam, neq; aqua iſta, illius ſimplicis medicamenti à quo extruditur, amplius naturā habet, aut certè modicā. Vnde licet endiuiæ aqua & lactucæ ac ſolatri refrigerare ſoleant, modicè tamen id præſtant, cum alioquin, ſi proprias herbarū à quibus extruduntur, qualitates ſeruarent, vehementer infrigidarēt. Vt igitur proprias ſeruare poſsint herbæ etiā temperatura frigidæ, qualitates, decoquendæ potius forent, & decoctū ſumendum. Quod ſi verò his potius quàm decoctis aliquis vti exoptarit, noſcat ſi balneo Mariæ vocato deſtillentur, humidarum ac frigidarum virium minus amit-

tere, quàm si alembico eliquentur, vel capitello vocato: qua de re etiam inferius agetur, vbi de correctione aquarum sermonē faciemus. In vniuersum itaque, hoc apud omnes constat, non quamlibet formam, sua virtute illæsa, in quouis mixto & κράσει, aut tēperatura, subsistere posse. Nil mirū igitur, aquas, præcipuè sicco empyreumatis calore destillatas, à suorum parentū virtute degenerare. Quod certè plus doctos, quā imperitos terruit medicos, effecitq; vt illarū vsum serius acceptarint: alij verò, vt illarum defectum resarcirent, varios per varia organa destillandi modos excogitarint. Primus siquidē, quod ego sciam, sed ferè etiam postremus Græcorum medicus Actuarius, aquæ rosarum meminit, dum ait: Stillatitij rosarum liquoris, quem Rhodostagma nominant ℔ j. cum saccharo ferueat, donec euanescat. At inter Arabes Mesue, sublimationis aquarum absinthij & rosarum meminit primus: Aqua, inquit, sublimationis absinthij, fit sicut aqua rosata & similia, quæ fiunt in vasis sublimationum. At postquam Rhasis, Serapio, & Auicenna, alchymiæ animum adiecerunt, tum illarum vsus in medicinam irrepsit.

De

De destillationum formis seu differentijs.

QVoniam autem, vt iam dictum est, corpora, quæ per destillationem separare cogitamus non eiusdem generis aut qualitatis sunt omnia, feréque fiat, vt alia à leuissima actione patiantur, alia verò vix ac ne vix quidem intensis etiamnum agentis causæ viribus, cedant: non temerè ab huius artis primis inuentoribus, atque etiam subsequentis ætatis cultoribus, variæ & discrepantes diuersis rebus destillandis formæ sunt excogitatæ, quarũ nimirum beneficio, eum quem præfixum tenebant scopum, facilius assequerentur. At rursus cùm constet pro varia destillationum forma & modo, necessaria quoque esse alia atque alia instrumenta, cuilibet modo accõmodata, rectè (meo quidem iudicio) de destillationum generibus prius, quàm de instrumentis, sermonem instituemus. Igitur cùm omnis, resolutione partium substantialium, caloris externi vi, fiat destillatio, duæ primæ sunt viæ ac rationes huius separationis, ab authoribus Chymicis propositæ. Intellexerunt etenim, siue per rationem, siue per experiẽtiam, alia quidem corpora contumacius succum de se fundere, alia verò facilius & minore negotio:

proinde hi alium quidem modũ faciliorem, alium verò difficiliorem ſeu fortiorem,ex rei ipſius neceſsitate adinuenerunt Et hunc quidem per deſcenſum,illum verò per aſcẽſum fieri debere voluerunt, iiſdémq; nominibus appellarunt. Itaq; in vniuerſum omnem deſtillationem,vel per aſcenſum,vel per deſcenſum fieri dicimus. Horum modorum vterq;, rebus deſtillandis indiſcriminatim, prout ingenij dexteritas, aut experientiæ perſuaſio, cuiq; dictant,adhibetur. Frequentior tamen per aſcenſum deſtillatio eſt,ex herbarum vmbelliferarum ſeminibus,ex aromatibus, ſimiliter & ex lacrymis, reſinis,& liquoribus:per deſcenſum verò,è lignis iuniperi,aloes, guaiaci, piceæ, fraxini, &c. olea extrahuntur: quanquam & aquæ nonnullæ per deſcenſum,ex roſis,&c.deſtillentur.

Cæterum deſtillationis quæ per aſcenſum fit (vt de hac primò loco dicamus) licet plures modi ab authoribus nobis ſint propoſiti, poſſunt tamen ij omnes ad tres hos ordines, pro cauſæ nimirum agentis ſeu efficientis differentia referri. Ac primus quidem modus eſt quãdo aliquid in ſole, vi caliditatis ipſius deſtillamus:ſecundus verò igneæ caliditatis ſeu elementaris vi:tertius caliditate,quæ putreſcentibus rebus ineſt,perficitur,de quibus nunc ordine dicemus.

In ſo

In ſole fieri ſolet deſtillatio,locis calore ſolis æſtuãtibus, poſito ſuper calidam arenam vaſe vitreo,re deſtillanda repleto, vnà cũ appenſo ſeu coniuncto recipiente. Verùm hic modus noſtris regionibus, frigidioribus ſcilicet,nõ admodum vſitatus eſt:ſolent tamen olea multa inſolatione parare plerique, quæ fortè commodius decoctione fieri poſſent,vt quæ ineſt rebus facultas, vehementiori caliditate melius extraheretur

Multis ferè modis igneæ caliditatis vehementia, aquæ vel olea ex rebus compoſitis extrahuntur: aut enim ſimpliciter in cucurbita concluduntur res deſtillandę & igni imponuntur,aut eædem balneo Mariæ vocato immerguntur,aut cineribus aut arenæ,ſicq; ſubdito igne liquorem deſideratum euocãt. Et hic quidem modus, vt eſt optimus & vſitatiſsimus,ita latiſsimè patet,vt in ſequentibus videbitur.

Tertia deſtillationis forma per aſcenſum, fit vaſis deſtillatoriis medicamento refertis, & in acinorum aceruo, aut olearum recrementis,vel fimo qualicunq; obrutis. horum enim omnium calore putredinali, è medicamentis, diu in vaſe aliquo,olei vel vini ardentis alioúe liquore maceratis Chymiſtæ ſuam quintam eſſentiam depurgant, ac ſalutares inſtaurandæ iuuentutis ac propagandæ vi-

tæ aquas,& nescio quæ non(inquit Langius in Epistolis) pultricia pestis ac veneni pharmaca alexiteria, elicere promittunt: quibus vt ab auro nomen imponunt,ita auro quoq; compensari ea volũt.Et hæc quidem tria destillationum genera, ob vaporum in sublime ascensum,sublimationes rectè dicuntur.

Altera verò apud Chymistas destillationum forma,per descensum ab Alberto dicta, fit,olla vitreata in scrobem terræ defossa, cui alia medicamentis referta, in fundo foraminibus pertusa,inseritur,terráq; obruitur: supra quam lignis siccis(ἀκάπνοις)accensis,medicamenti liquor per ollæ fundi foramina in ollam inferiorẽ destillat & descendit: & hac ratione plerique oleum ex assulis lignorum iuniperi & aliorum conficiunt,Langius.Neque verò ignoramus etiam alias nonnullas in vsu esse destillationes, vt ea quæ per filtrũ fit,aut per torcular,&c. sed de his in præsentiarum nihil nisi obiter dicetur.

De instrumentis quibus destillationes perficiuntur.

QVanquam omnis destillationis modus perficiatur,pro iudicio,ingenióque artificis aliter atq; aliter,& cuiq; sua sit sententia:artifex tamen, quo quisq; fuerit ingeniosior, ita omnia quæ ad operis perfectionem deside

desiderabuntur, prius conquiret, ac proinde animo suo meditabitur, quibus instrumentis quodlibet debeat ac possit commodissimè destillari, quàm destillandi opus suscipiat. Ex instrumentis autem, alia sunt vniuersalia, ideóque ad omnem destillationem requisita, cuius generis est calor: alia verò sunt particularia, certis tãtùm destillationum generibus accõmodata, cuiusmodi sunt, infusio, putrefactio, fermẽtatio, fornaces, vasa vitrea, terrea, aut alterius materiæ, & si quæ sunt alia, &c.

De calore, instrumento vniuersali, necessario omnibus destillationum formis.

OMnis destillatio duobus præcipuè modis perficitur, prior quidem caliditate & siccitate, alter verò caliditate & humiditate. Vtriusque autem tres gradus constituuntur: primus est leuis caliditatis, seu qualitatis remissæ: secundus fortior, cum mediocritate tamen aliqua: tertius est violentus. Est igitur ignis moderandus, & regendus, pro natura ea, quam res destillanda habet, non negligendo etiam secundas qualitates atque tertias. Quamobrem quæ tenuioris sunt substãtiæ, vt lactuca, endiuia, & frigida: non ferunt calorem nisi moderatũ, & primi gradus. Quæ autem

autem craſſa ſunt, & ſubſtantiæ compactioris, vt abſinthium, & aromata, ſimiliáque potentiorem calorem requirunt. Antimonium contra, ceteráque metallica, ipſum iam expetunt ignem. Per calorem moderatum in deſtillatione vini, & herbarum, aſcendunt partes etiam aqueæ: per violentiorẽ verò, aſcendunt tantùm tenuiores, aqueis relictis.

Sed habenda quoque eſt ratio vel maxima, ne ignis de lignis ſemiputridis graueolentibus aut prunis in ſcrobe ſuffocatis, aut carbonibus de terra erutis, quos λιθάνθρακας appellant, ſuccenſus, ſuo virulento vapore vaſa deſtillationis inficiat, & liquores coinquinet. Quam noxius enim horum vapor ſit, cubicula & hypocauſta, & balnea his calefacta, teſtantur: quæ in his diuerſantes, non ferendo capitis dolore affligunt, vomitúque & lipothymia proſternunt: id quod in balneis Oenoſponti ipſe cum illuſtriſsimo principe Palatino grauiter ſum expertus. Vnde Galenus meritò redarguit Eraſiſtratum, qui ob aëris denſitatem aut ſubtilitatem perire arbitrabatur inhabitantes, quum potius ob peſtiferos in Charone barathros, aut domos nuper calce oblitas, aut carbonũ odores, noxio ſcilicet horum vapore, interirent, Langius. Non deſunt tamen, qui hac in parte contrarium ſentiant, exiſtimantes neq; fumum, neque

que carbonum odorem, materiæ quæ destillatur quicquam officere, aut quoquo modo alterare posse, vbi cucurbita benè lutata & obstructa fuerit. Destillatoribus verò, quíque destillationibus præsunt potius, quàm rebus destillandis, esse inimicum vaporem.

De reliquis instrumentis particularibus.

SVnt & alia quoque instrumenta, per quæ ignea qualitas vel intenditur in destillatione, vel remittitur. Quamobrē destillatio aliquando fit mediante vapore, aliquando in aqua, vt in balneo Mariæ: aliquando per cineres, per arenam, per contritos lapides, lima turam ferri: aliquando his mixtis, vt quando arenæ aqua commiscetur, vt neque penitus fiat in balneo destillatio, neque omnino in arena. Vbi notandum est destillationem, quæ cum farina laterum fit, omnium esse quorundam iudicio, optimam & tutiorem. calorem enim æqualiter fouet, & vitra non æquè facilè rumpit, quæ duo in destillationibus perne cessaria sunt Sed de his omnibus, vbi & quādo, nunc hoc, nunc illo medio sit opus, in particularibus destillationibus dicetur.

Ad destillationem rerum, necessaria aliquando est infusio, aliquando putrefactio, contri

contritio, & huiuſmodi alia.

Infuſiones quibus præparantur res deſtillandæ, ad olei vel aquæ extractionem, fiunt aut in aqua ſimplici elaborata, vt per canales longo itinere decurrente, aut in aqua deſtillata, aut in aqua vitę, aut vino, aut in aquis herbarum deſtillatis, aceto aut alio aliquo liquore: & ſic infuſa ſtant in ſole, vel igne per ſemihoram, per horas etiam plures, noctem totam, etiam diem, biduum, triduum, per menſem aut plures, pro medicamenti natura, & vatio medici ſcopo & neceſsitate. Res infuſas aliquando exprimimus ante deſtillationem, & expreſſum demum humorem deſtillamus: aut integram infuſionem, hoc eſt, infuſum ipſum, & liquorem, in quo facta eſt infuſio, ſimul in cucurbita, aut alio inſtrumento deſtillamus. Aquæ & olea quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infuſionem in aqua ſimplici, non in vino, aut aqua vitæ: quia illa citò aſcendunt nec ferunt ſecum aromatum vim: aqua autem non ſine aromatica facultate aſcendit. Aliquando ponimus res deſtillandas ad putreſcendum, ac tandem finita putrefactione deſtillamus: aliquando tamen & ipſa putrefactio deſtillatio eſt, vt ſupra monuimus, & inferius quoque eius fiet mentio.

Fermentatio quoque materiarum ac infuſionum

sionum fit, aut ad solem canicularem, aut alioquin potentem, aut ad fornacem, aut in fimo equino. Fermentatio eget multis diebus, vt quatuor aut pluribus, & quò melior facta fuerit fermentatio ac præparatio, eò maior & olei & aquæ erit extractio.

De fornacibus, cucurbitis, capitellis, recipientibus & reliquis instrumentis, quædam in genere.

DE instrumentis materialibus, quibus artifices Chymistæ, in oleis aut aquis destillandis vtuntur, peculiariter hic & seorsim prolixius scribere, nostri non est instituti, quando ea omnia satis supérq; ab aliis scriptoribus tractantur. Sufficiat nobis hic generalia quædã monuisse, & rariora instrumenta & modos destillationis proposuisse.

Optima & aptissima destillatoriæ fornacis forma, sphærica est, ad cuius extructionẽ eligẽdi sunt crudi, probè tamen sole arefacti, lateres, vtpote qui coctis sint tractabiliores, & ad quancunq; etiam formam ferro facilè incidi possint. Fornacis quantitatem, secundũ aheni proportionem determinato, & den-sitatem seu parietum crassitiem, pro tuo arbitrio effingito. Quo tamen densior circumferentia seu latera fuerint, hoc plus caloris fo-uent. Lapides crudi in humidum prius locũ, velut

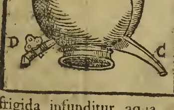
velut in cellam, vt ferro tractari melius posſint, erunt recōdendi. Erunt autem ſic aptandi lapides, ne iuncturæ conueniant, ſed inæquales fiant. ſic enim firmior fiet cōſtructio. Vniendi lateres luto pingui, è floccis de panno abraſis, & fimo equino ſimul ſubactis. Madefiat autem, vbi luto vti voles, in aqua multum ſalita. De luti autem præparatione in ſequentibus. Arſenicum, auripigmentum, cinnabaris, mercurius, ſulfur, & ſimilia, quoties deſtillanda fuerint, extruenda eſt fornax communis deſtillatoria, rotunda vel quadrata pro voluntate deſtillatoris, cū duobus foraminibus vtrinq; relictis ad euentationem ignis. Huic eſt adaptandū vas aliud terreum, quod cineres & bociam recipiat, ſicq; tranſuerſis ferramentis fornacis imponatur, ita vt vndiq; luto vel terra claudatur, ne ignis inter fornacē & vas terreū penetret. Tum ſupponatur ignis, primo quidē vſq; quo incaleſcat fornax, & materia cōtenta liqueſcat lētus: poſtea verò augeatur & fortificetur, tandiu quoad nullus fumus per bociæ orificiū exhalet.

Aërea vaſa aiebat quidam Chymiſta empiricus, nihil opus eſſe ſtanno induci: hoc enim olea & aquas quodammodo attrahere, remorari, & conſumere magis, quàm æs.

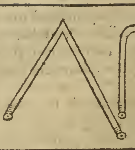
Cucurbitæ aliquando longiſsimæ requiruntur, vtpote quando liquorem puriorem & ſynce

& ſynceriorem requirimus. Eiuſmodi neceſſariæ ſunt in quintæ eſſentiæ deſtillatione, vbi ſubtiliores tantum, non autem craſsiores & terreſtriores ſpiritus aſcendere volumus.

Inter deſtillandum, aliquando neceſſe eſt, capitellum pannis aqua frigida madefactis refrigerare, vt citius ſpiritus & vapores condenſentur. Verum hanc moleſtiam euitare licet, hoc modò parato inſtrumento, quod Lonicerus de arte deſtillatoria ita deſcribit: Cupreum vas ad formam aduſtoriæ galeæ,

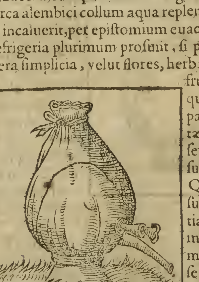
ſiue, vt vocant, alembici, figura B. hic ſignatū accipiatur: huícque aliud rurſus rotundum operculū, quale A. litera monſtrat, prio-em galeā non contingēs, cui frigida infunditur aqua, ſuperinducatur. Alembici item collum arundo operculi, C, refrigerat. Quod ſi aqua huic operculo ſeu vittæ infuſa caluerit per epiſtomium D. emittitur, ac recens denuò infunditur. Vel extractoriis etiam, qualia hic vides inſtru-

mentis, ad hoc ipsum vti licebit, quæ breuiore parte in operculum immissa, omnem aquã extrahũt, qua extracta, frigida suppleri poterit.

Aut aliter ex eodem.

Bouis vesicã galeæ siue alembico superinducunt, eam probè circumligantes, quam circa alembici collum aqua replent, eámque si incaluerit, per epistomium euacuant. Hæc refrigeria plurimum prosunt, si pura & tenera simplicia, velut flores, herbæ, radices, fructúsq;, aqua vitæ & separatio quintæ essentiæ, separẽtur & subducãtur. Quidã in ea sunt sententia, vt existimẽt instrumenta forinsecus nullo pacto refrigeranda, ne-

que capitellũ neque rostrum, quia olea rursum reprimunt, & in cucurbitam decidunt, vnde nunquam postea eleuari possunt.

Rostrũ non sit longius spithamo vno, aut vno cũ dimidio, priusquam aquam contingat: alioquin canali longiore existēte, tum olea, tum aquæ nonnihil consumuntur.

De modo destillandi in Sole.

DEstillandi rationem per Solarium radiorum calorem, frigidis etiam regionibus vtcunque accommodatum, vt odorē flores varij, cæteráque destillanda, & qualitatem retineant, docet Adamus Lonicerus in Nat. hist. Cauum, inquit ignitum speculum, Solis splēdori obuerte, vitrum, cui materia inest, inter Solis radios, & speculũ collocat

locato, ita vt radij ſolares in ſpeculo ad vitrū ſecundum adiectam figurā, ſe reuerberent.

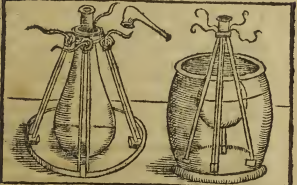
Eſt & alius quidam modus, Italis præcipuè vſitatus, deſtillandi aquas in Sole, hoc modo: Accipiunt duo vitra, vnum vacuum, alterum herbis aut floribus plenum. Hoc vitrum ita plenum panno lineo claudunt per quem liquor deſtillare poſsit. Deinde huius collum, vitri vacui collo ſuperimponunt, ac diligenter aut luto ſiue argilla, aut alia quauis materia obturāt omnes meatus, ne quid exhalet, colligantes vtrunque vitrum, atq; radiis ſolaribus ea exponētes: vt illud quod herbas vel flores continet, dependeat: alterum quod vacuum eſt, inferius ponatur, vt liquorem, qui in ſole excoquitur, excipiat. Ita parant mulieres Bononienſes aquam ex floribus rubi, ad oculos. Deſtillationis in ſole modum alium vide inferius.

De modo deſtillandi per aſcenſum, & quid in ea operatione præcipuè ſit obſeruandum.

DEſtillationem, ſiue ſeparationem partium ſubtilium à craſsioribus, duobus præcipuè modis fieri, ſuprà diximus, per aſcenſum videlicet & per deſcenſum. Deſtillatio autem per aſcenſum, alia fit in balneo Mariæ

Mariæ dicto, alia in cineribus, alia in fimo, alia alio interueniente medio. In omni verò destillatione, hoc obseruandum venit, (imprimis quoties olea sunt extrahēda è rebus) ne inchoata destillatio intermittatur. Quod si enim semel intermittatur, ita vt refrigeretur materia, nunquam poterit iterum perfici. nec enim amplius ascendit: quare continuanda operatio est.

Commodissima ratio, qua cucurbitæ, cum destillatio fit per balneum Mariæ, sine negotio, in lebete aquam calentem continente, ne supernatent, retinentur.

Paretur vas terreum, quod cucurbitam recipiat, quódq; aqua est replendum, sa-

tis magnũ, in cuius fundo interno quatuor lateribus sibi inuicem oppositis, quædam eminentiæ formentur perforatæ, vt per cuiusque foramen funiculus traiici possit, ad hãc ferè formam. Vbi funiculum traieceris, in medium harum cucurbitam pone, priusquam aquam effundas, cuius collo itidem funis est circumponendus, cui quatuor funiculi è fundo vasis perducti, sunt connectendi æqualiter. Potest autem fieri funiculorum quatuor relaxatio, aut constrictio, breuior aut longior, prout artifex profundã cucurbitam aut altam voluerit. Et hoc quidem modo percommodè retineri potest cucurbita, quæ alioquin difficulter sub aqua contineretur. Quòd si cucurbita, non terrea sed ærea fuerit facilè adaptari cucurbitę poterunt, loco funiculi collum circundantis, orbiculi parui quatuor, per quos funis è fundo vasis ascendens traiiciatur, sicq; cucurbita fundo vasis alligetur, vt figura docet.

Quomodo in balneo Mariæ, magna copia aquarum, minimo sumptu, paucissimis instrumentis, ac breuissimo tempore destillari possit.

SI quis magna aquarum copia, per balneum Mariæ destillandarum, opus habe-ret,

ret, vt minori ſumptu, & laboribus, atque etiam paucioribus inſtrumentis id perficiat, is parabit ſibi è ligno tinam magnæ ſatis capacitatis, quæ ſcamno aut ſubſellio imponatur. In medio huius, à fundo vſq; ad ora ſuprema, vas magnum æreum in forma canalis ampli, extrinſecus vſque quaque perforati, extruatur. Sub fundo tinæ ſit fornax, in cuius ſpatium vacuum pars ærei canalis deſcendat, ita vt intra parietem exteriorem perforatum canalis, & interiorem, aqua contineatur: interior verò per tinam deſcendens ignem contineat, quo calefiat aqua. Quo ſic parato, circumcirca canalem, in ſpacium tinæ reliquum aqua repletum, ponantur cum ſuis capitellis alembica, quorum naſus promineat ad recipientia vaſa ſuſcipiēda, & fiat

sic destillatio. Formam huius fabricationis hic præmisimus ex Pyrotechnia.

Figura Balnei Mariæ, Albucasæ, ut Gesnerus conijcit.

A. *Fornacis locus, ubi ignis accenditur.*

B. *Caminum.*

C. *Olla igni imposita, in qua aqua bulliens continetur.*

D. *Canalis, per quem aqua feruida in tinam iuxta positam, effluit.*

Tina,

E. *Tina, aquam calefactam recipiens, cui cucurbita imponitur.*

F. *Cucurbita, cum suo capitello, continens rem seu materiam destillandam.*

G. *Canalis, seu via, per quam aqua effluit.*

H. *Vas recipiens aquam destillatam.*

Videtur sanè, inquit Gesnerus, optimus hic modus, & melior, quàm si ignis vasis destillatorijs subijciatur. Vide aliam formam huic ferè similem, inferius inter olea.

De quinta essentia per balneum Mariæ destillatione.

Recipe vini albi optimi, aut aquę simplicis, aut roris Maialis, aut alterius liquoris puri, mensuras quatuor aut quinque, secundum capacitatem vitri aut vesicæ, ita vt tertia pars vesicæ vacua relinquatur: vitro superpone alembicum: perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis, & super pannum lineum extensis. Reponatur ita in balneo Mariæ: deinde destilla lentissimo igne, die noctéque, ex quinque mensuris mediam: & quod destillasti, vsui pro extractionibus serua. Signum autem perfectæ destillationis quintæ essentiæ est, si supercilij pilum imposueris, statímque fundum petat: tunc enim reduxisti quintam es-

ſentiam ad perfectionem, deſtillationibus aptam. Hoc ipſum cum aqua ſimplici, aut rore eſt agendum. Neceſſe eſt autem, cucurbitam eſſe longiſsimam, ne craſsi vapores, aut terrei ſpiritus quoque aſcendant. Quinquies aut ſepties repetẽda deſtillatio, aut toties, donec perfecta ſit. Et hæc quidem ratio videtur optima, quia extractiones aliena qualitate minimè inficit.

Conficitur & tepēte aqua dum calefacto aut feruente ſucco, cyathus ſuperponitur vitreus, in quo fumus tranſit in guttas, guttæ inde collectæ in aquam cogũtur: ſic acetum in aquam facilè vertitur: aut ſic vapor ex herbis in vino incoctis per patinas colligitur. Vtilis hęc ad oculorum maculas & ſuffuſiones detergendas, maximè ſi albo aceto ruta incoquatur. Cardanus.

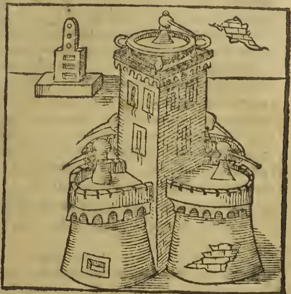
Modus deſtillationis artificioſus, quo uno eodemque igne, ſimul & ſemel aquæ & olea extrahi poſſunt, nec non ſublimandi, & in balneo Mariæ deſtillandi commoditatem habens. Dicitur autem, deſtillatio in turri, à fornacis figura.

E Lateribus crudis aut coctis, extruatur in plano, forma turris rotunda, aut quadrata,

drata,aut etiã hexagona, aut alia qualicunque,altitudinem habens vlnę vnius cum dimidia,aut duarũ aut trium, & in vniuersum quacunque volueris altitudine & amplitudine:ita tamen vt satis validum & copiosum ignem capere & sustinere valeat. In ea per spacium palmæ vnius, aut vnius cum dimidia,à terra extruatur crater, qui carbones sustineat,vna cum fenestra, aut foramine, per quod aër subingrediens,carbones euentilari posśint. Quo facto, à facie turris exteriore ædificentur circum-circa, ab omnibus lateribus,fornaces qua videbitur amplitudine: altitudo verò à terra respondeat crateri intermediæ turris. In omnibus verò lateribus turris intermediæ, mox supra craterem carbones sustinentem,fiant foramina satis magna, vt per ea ignea qualitas exterioribus fornacibus communicari posśit. Formentur autem fornaces istæ, vt formam habeant propugnaculorum ciuitatum. His singulis foraminibus internæ turris,priusquam machinæ exteriores accommodentur,adaptare oportet laminam ferream, tribus aut quatuor foraminibus,sese mutuo,ordine & magnitudine consequentibus,perforatam, vt è furno extrahi penitus vbi opus fuerit, posśit:aut rursus reponi,vbi per duo, vel tria,vel vnum tantum foramen, aut per maius vel minus

minus, vim ignis penetrare voluerimus. In ſummitate turris mediæ concameratio quędam eſt fabricanda, qua exactè, ne aër per inferiora ſubingrediens, ſuperius expirare poſsit, fornax ſeu turris claudatur: ita tamē vt deponi & reponi rurſus pro neceſsitate poſsit. Quibus præparatis, vacuum turris mediæ carbonibus eſt explendum, ac tandem operculo claudendum, & vndique perlutandum: inferius verò per foramen ſeu oſtium ignis erit ſupponendus. Ita carbones foraminibus prædictis viciniores, ab igne conſumentur: quibus conſumptis, illi qui in parte turris ſuperiore continebantur, ſenſim delapſi, viciſsim accenduntur: ſicque ſeſe mutuo, quoad omnes fuerint abſumpti, ſuccedunt. Qui hoc modo, híſque fornacibus deſtillationem ſuſceperit, huic ſemel in die ignem viſitaſſe ſatis erit. Eſt autem tale ædificium non ingenioſum ſolùm & elegans, ſed commodum etiam & pervtile. Vidi aliquando etiam eidem ædificio, balneum Mariæ, in turris ſummitate accommodatum, & vas ſublimatorium, prout ſequens figura ob oculos ponit, ex Pyrotechnia.

DE

Destillationis per arenam modus quidam artificiosus.

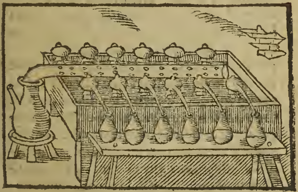
MAteriam destillandam cucurbitæ vitreæ includito, orificióque cum pasta, ne respiret vspiam, optimè obturato, hoc modo decoquito. Cucurbitam pone in caldarium aqua & palea plenum: bulliant simul suauiter, quoad amplius non bulliat, (fortè ad aquæ caldarij consumptionem) postea

postea ab igne remoue,& vbi refrigerata fuerit cucurbita,pone eam rursus in cantharum (seu vas)arena repletum,idq; totum circundatum sit & coopertũ arena vsq; ad collum, & collocetur in loco soli exposito,vt toto die à radiis solaribus percutiatur, ibiq; dimitte ad dies quadraginta.Postea è dicta arena remoue,& rursus arenæ tantum,sine intermedio vase,impone, per dies octo, ac tandem cola per pannum lineum nouum,& exprime fortiter in torculari,&c. Fieri autem hæc destillatio debet Iulio & Augusto mensibus.

Destillationis per fimum modus quidam rarior,ex authore Pyrotechnia.

EST præterea, inquit ille, alius destillationis apud Chymistas modus,qui fit in fimo equino, calore eius aucto per fumum seu vaporem aquæ ebullientis,ad hunc modum: Extruatur arca lignea sex vlnarum longitudine, latitudine verò tanta,vt commodè & cucurbitarum corpora vtrinq; recipiat, & spacium nihilominus relinquatur,quo canalis inter vtrunq; baciarũ ordinem penetrare posſit. Arca repleatur fimo sicco, permixto stramini disſecto, & imponatur in scamnũ, vt altior extet. Fimo cucurbitæ indantur, capitellis extra eminentibus, vt nasus recipienti

pientibus adaptari queat. Inter has medias extendatur canalis æreus, aut plumbeus, aut etiam, si placet, ligneus, habens multa foramina exigua secundum totam canalis longitudinẽ: extremitas altera sit incurua, terram versus spectans. Tum rursus aliud vas terreum aut æreum iuxta ponatur, habens collum oblongum, cui adaptetur canalis. Vas inferius aqua replendum, & impositum tripodi, igne calefiat, vt aqua ebulliat, sicq; vapores eleuati, per canalem fimum calefaciãt, & cucurbitę consequenter, vt figura sequens nobis repræsentat.

De destillatione per glaciem.

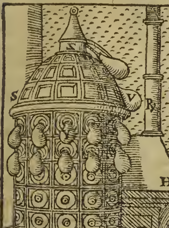
Mira quoq; hæc est destillatio. Putrefacta aliqua materia, (ad mẽsẽ vel duos) glaciei

glaciei si exponatur, fieri afferunt, vt phlegma subsidens conglacietur, & pars oleosa supernatet, & colando separari posit.

De artificiosa destillatoria fornace Sarracenorũ, ex Gualtheri Ryffij Germanico Vitruuio.

AD præparationem aut extructionem artificiosæ fornacis, qua Macedones & Sarraceni vtuntur, primò omniũ extruenda est cum luto siue terra qua figuli vtuntur optima ex ollulis, lateribúsque vitreatis, & optimè excoctis, & secundũ formam, quam R. S. T. V. repræsentant, formatis. His habitis, basis fornacis extruenda figura rotunda aut quadrata, ex calce & lapidibus, instar muri, vt Q. litera ostendit Huic basi imponẽda vasa inuitreata, decẽti ordine disposita, & luto tenacissimo compacta prout Y litera exprimit. Et ne inutilis temperatus ille calor sit, possunt extrinsecus & intrinsecus eius generis vasa disponi ex vitro vel terra, aut metallis optimè munita, vt Z. litera ob oculos ponit. Dispositis itaq; ad hunc modũ vasculis, aptanda sunt diligenti cura & recipientia vasa, ita vt optimè luto, ne respirent vspiã, claudantur. prout ostẽdit V. litera apposita. Iam vbi vel olea vel aquæ sint destillandæ, materia

riavasculis est ingerenda, vt X. litera declarat, quibus deinde recipiés modo prædicto

appēdatur: in fornacis medio succendatur ex carbonibus ignis leuis, ne ex vasculis vllū contingat. Hoc modo calore tēperatissimo destillationē perficies. Hac fornace simul & semel quinquaginta aut sexaginta aquarū species destillabis, vt figura apposita oculis subiicit.

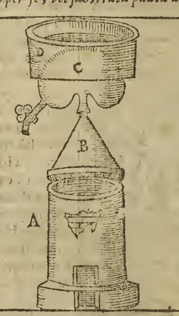
De instrumentis quibusdam destillatorijs, à Gesnero propositis, ab alijs iudicandis.

Videndum, inquit, num quid poßit commodè fic, tali instrumento, destillari.

A. Vas æneum, stannatum igni imponendum, ui insit materia. Poterunt autem herbæ impo-

d *ni per*

ni per se, vel substrata pauca arena.

B. *Vas terreũ, quod in A. inseratur, vel contra, ita vt alterutrum vas intrinsecus limbũ habeat, in quẽ alterum recipiatur.*

C. *Vitreũ capitellũ vel terreũ, vel æreum stannatum, cuius orificium inseratur in orificium B. In C. summo, vapor cõuersus in aquam, descendet in imas eius partes quæ deorsum prominent, & cum libebit, emittetur per epistomium, tum gustandi gratia, tum ne redundent. Nisi libeat in C. summo foramen facere, vt cum libet euacuare, C. totum extrahatur.*

D. *Additamentum pro aqua frigida, ad refrigerandum vas superius.*

Instrumentum aliud pro via.

Tale instrumentum I. notatum, æreum, stannatum fieri poteſt, vt quouis circunse

cunferas, ad destillandum fontes, &c. Poterit autem per summum foramen euacuari. Aut posset tale etiam alembicum fieri, vt binario numero notata figura ostendit, cum epistomio vel rostello paruo in summo. Aut sic, vt figura ternario numero notata. Est autē tantum delineatio alembici, quod phialæ impo nēdum, vt prima figura declarat. Cuius pars inferior, hoc est, phiala, lutari potest, aut incerari, & prunæ superimponi.

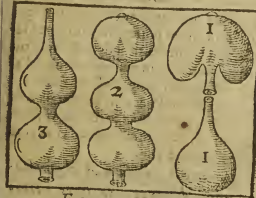
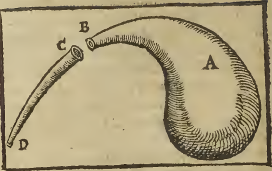

Figura noua retorta.

Fiat retorta, ex forma vt A. è bona terra, hoc est, ex tigillis fractis, è luto & limatura ferri.

B. *Inferatur in C. quod limbum habeat.*

D. *Acuminetur hoc loco canalis hic è terra, aut cupro; vt in quamuis phialam, aut ampullam vitream inferi possit.*

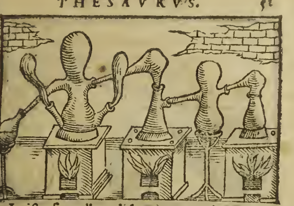

Pro aqua cinnamomi deſtillanda, ſic parari inſtrumentum poſſet. Primùm potes facere, inquit Geſnerus, tripodem: & ſupra tripodem ferrum cauum ponere, in quo vel arenam, vel cinerem imponas: vel nihil, vbi maiori igne opus eſt, & tunc ferrum illud ſit perforatum: & imponas cucurbitā vitream benè lutatam. Hoc totum includas circulo laminæ ferreæ, &c.

Figura rara quædam Alchymiſtarum, deſumpta ex libro veteri Alchymico manuſcripto.

VAſa ſeparationis, vbi quinta eſſentia, ſeu ſpiritus occultus, vna deſtillatione capitur: & eſt formaliſsimus modus, ſimúlque abbreuiatio operis maxima: conducit autem tam ad aurum potabile, quàm pro lapide philoſophorum.

In

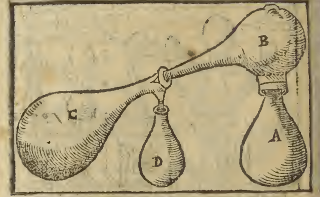

In isto furnello ad dextram tres habente flammas, debet esse arena minuta & cribrata, & ignis succensus sit trium candelarum.

In secunda fornace, quæ media est inter vtranque, etiam debet esse arena, & ignis tẽperatus duarum candelarum, vt flamma in fornacis ostio indicat.

In tertia fornace ad læuam, sit balneum Mariæ, & ignis vnius candelæ. Disponantur autem & ordinentur iuxta sese quàm possunt coniunctissimè: vt minimum spacium sit inter fornacem & fornacem, quemadmodum figura præcedens proponit.

In eundem quoque vsum excogitarunt Alchymistæ etiam sequentia instrumenta.

A. Cucurbita continens materiam, tum suo capitello.

B. Capitellum, cuius nasus desinat in C.

In C. Vitrum, transit occultus spiritus quintæ essentiæ.

In D. Receptaculum, cadit simplex vinum, aut phlegma quintæ essentiæ.

De modo & instrumentis destillandi per descensum.

MOdus destillationis per decensum fit, in inuersa bocia, quę cum fornace optimo luto coniungitur, ea nimirum parte qua corpus bociæ fornacem contingit: tum carbones superimponuntur circum circa, & accẽduntur, ita vt lentissimus sit ignis. Sufficit autem paruus ignis, quando immediatè bo-

tè bociam tangit, augendus tamen eſt paulatim. Oportet verò ante deſtillationem, materiam contentam fortiter in bociam intrò intrudere & compellere: aut exiccare, aut cum albumine oui, aut longa fuſione in inuerſa bocia, ne effluat, continere. Inter deſtillandum, materia collo bociæ adhæret, &c. Hic modus autem propterea eſt perfectior, quòd videatur materia ſemper retrocedẽdo, ſæpius atq; iterum quaſi ſublimari. Sed modum & inſtrumenta melius ſequens figura exprimit, ex autore Pyrotechniæ.

Rogerius hunc modũ propoſuit. Impleatur floribus, vel herbis olla, inferius habens anguſtũ foramen, & os ſuperius ollæ cooperiatur: & tũc ſupponatur alia olla, & ligetur fundus ollæ ſuperioris cum ore inferioris,

cum argilla, & tunc ſepeliatur ſub terra, & ſit ibi per annum. Facta anni reuolutione, extrahatur, & in olla inferiori inuenietur oleum clarum, quod per calorem & fumoſitatem terræ extrahitur.

De deſtillatione per filtrum.

IMple poculũ aqua, & accipe particulam panni lanei, longitudine duorum palmorum: hanc totam humectabis, & impones poculo, ſic vt altera pars immerſa ſit aquis, altera extra poculum propendeat: tum extẽplò liquorem omnem effluere cernes. Erit autem aliquoties pannus ille, vbi nigrior eſſe cœperit, aut tardius guttæ ſtillarint, nimirum propter fæces imbibitas, exprimendus, & lauandus, ac denuò intromittendus.

De luto ſapientiæ vulgò dicto, quo Chymiſtæ vtuntur ad oblinenda vaſa deſtillatoria, & ad eorundẽ iuncturas claudendas.

POſt inſtrumentorum, quibus ad res diſtillandas neceſſariò vtimur, tractationem, dicẽdum nunc quoque eſt de eo, quod vaſa ipſa ab ignis violẽtia tuetur, eadémque coniũgit & copulat, quò deſtillatio melius perficiatur. Id ipſum autem luto perficiunt

Chy

Chymistæ. Lutum autem aliud est commune, quod seruit extruēdis fornacibus & turribus ad destillationem aptis: aliud verò Sapientiæ dictum, quo vasa vitrea oblinuntur, vt validius validissimam ignis vim perferāt: aliud verò, quod ruptis etiam & fissis vasis coniungendis & vniendis vtile est: quanquam etiam eodem Sapientiæ luto aliquando fissuræ vasorum obstruantur.

Lutum commune bonum pro fornacibus, tale fieri potest: Accipito cretam, aut argillam (terram) cui, si quidem tenax fuerit & viscosa, commisce parum arenæ, aut sabuli, & adde etiam filamenta panni, & stercus equinum, & incorporentur simul optimè, consistentia plus molli, quàm dura aut sicca, Leonh. Fierauant.

Lutum pro extruendis fornacibus, ℞. Pilos ceruinos ab ephippiario, benè percussos, aut lanam de panno, batituram ferri, calcem, sanguinem tauri, aut ouis: ex hac mixtura fiant fornaces, cum lateribus.

Lutum quo vasa illinenda, ne vi ignis dissiliant: Accipe farinæ tegularum subtilissimæ & cribratæ, batituræ ferri in puluerem redactæ & cribratæ, arenæ subtilissimè puluerisatæ & cribratæ, ana ℔ j. luti tenacis & pinguis iij. ℔ misce omnia, & humefiant lixiuio, & misceantur baculo fortiter

circumagendo, quibus adde lanę tonſæ tertiam ſemper libram: redigatur in puluerem agitando, & probè commiſceantur. Hoc luto illinantur vaſa, quæ findi aut rumpi violentia ignis nolumus.

Aliud quo frequenter vtor. ℞. Arenæ tenuiſsimæ ℔ j. batituræ ferri ℔ j. vitri puluerifati ℔ j. luti pinguis ℔ iij. quibus adde tertiam quamque ℔. lanæ tonſę de pannis, cum aqua tartari antiqua: miſce agitando & verberando.

Aliud, ℞. Vitri Venetiani, tartari, ana, & parum ſalis armoniaci, contunde ſimul. Si quid diligenter perlutandum eſt, aut vitrum cum vitro ſigillandum, circum ipſa vaſa line, quando calent.

Aliud, ne vaſa in igne rumpantur. Accipe aluminis ad placitum, impone in ollam, & affunde aquam puram putrefactam. Decoquantur benè, & deſpumentur, poſt refrigeretur, tum illine vitra extrinſecus, quouſque in ignem aut arenam collocanda ſunt: exiccentur per ſe, idque fiat tertio.

Aliud lutum defendens vaſa, ne vi ignis aut ſpirituum facilè diſsiliant, vtque in perpetuum aquam fortem contineant. Illita autem in ſole exiccanda. Valet etiam pro vitris ceu vaſis ruptis conglutinandis. ℞. Minij & vitri, ana q. ß. terantur in puluerem

ſub

ſubtiliſsimum, & per ſetaceum ſubtile cribrentur, poſt cum vernice incorporato, vt fiat inſtar pulticulæ, addendo olei lini parum. Hoc facto panno ſubtili inducatur, aut orificiis vaſorum, aut iũcturis impone: exiccetur in ſole, per ſe, quod tardius fit: ignem retinet, & aquam fortem, & ſpecies aquæ fortis. Et hoc eſt verum.

Ad vitra claudenda, commodè adhibentur reliquarum ampullarum fundi. Item farina, calx, & bolus armenus permixta, in forma paſtæ.

Aliud, continẽs vapores ne exhalent, iuncturis appoſitum. Sume vitri in tenuiſsimum puluerem redacti, & lithargyri auri, ana ℔. j. puluerifata per ſetaceum paſſentur, farinæ tritici ℔. ij. commiſceantur quàm diligentiſſimè, ſubigantúrque cum albuminibus ouorum, in formam paſtæ fortiter ſubigendo, & panno lineo humido illine, quem iuncturis accommodato, poſt exiccationem, rurſus extrinſecus linteo inducatur, & retinebit ſpiritus.

Si vitrum, quod igni eſſet impoſitum, finderetur, hoc modo poteſt prohiberi, ne ſpiritus exhalent. Albumen oui optimè agitatũ, cum panno lineo imponatur calidè, ſemel, bis, térve ſucceſsiuè, vt quaſi intunicetur: exiccata prima tunica, ſecũda imponatur, &c.

Lutũ ſapientiæ, ℞. Lutum & fimum equi

num:commiſce fortiter cum vino aut ceruiſia, ſecunda vice cum lana de pannis detonſa, tertia cum farina ſimilacea, cum albumine oui fortiter permiſcendo omnia: & erit lutum ſapientiæ.

Aut accipe partes duas luti, & totidem fimi, & partem vnam batituræ ferri: pulueriſentur omnia: tum pars vna ſalis liqueſcat in aqua, cum ea aqua ſubige reliqua, & cum panno circumpone.

Accipe terram tenacem, quę exiccetur, ex ex ea fiat puluis ſubtilis, qui in parua aquæ quantitate ponatur. Poſtea fac puluerem ex ſtercore equino, quod cū albumine oui permiſceto, optimè percutiendo, ac tum miſce cum priori mixtura. Hac mixtura perlutantur vaſa.

Aliud, ℞. recrementi ferri ℔ j. ß. farinæ volatilis ℔ ß. vitri pulueriſati ℔ j. albuminis ouorum q. ß. miſce.

Lutum ſapientiæ fit, ex Capricciis Fierauanti. Accipe cretam optimam & ſubtilem, cui adde ſcoriam ferri pulueriſatam, & cinerem communem album, filamenta, ſtercus equinum, & miſce.

Lutum ſapientiæ, quod laudat quidam empiricus & antimonij præparator, fit è luto ſubacto cum puluere laterū, ſcoria ferri, pilis cerui vel bouis, cum albuminibus ouorum.

De

De aquarum oleorúmue destillatorum correctione.

IN omni destillationis specie plerunque accidit, vel ipsius agentis causæ, caloris scilicet, vehementia, vel instrumentorum vitio, aut denique ipsius artificis ignorantia, vt quæ destillant aquæ aut olea, aliquid, siue igneæ caliditatis, siue excrementitiæ, aut superfluæ humiditatis, aut etiam alienæ qualitatis, gustum, odorémque acquirant: ideóque permultum refert ad eorundem liquorum diuturnitatem, cognoscere quo pacto hæc vitia emendanda aut corrigenda sint. Etenim in eo destillationis genere, quæ ignis agentis vi fit (inquit Langius) licet ea quæ natura sunt frigida, vt solatrum, intybus, lactuca, & id genus alia, destillētur: empyreuma tamen, id est, calorem siccum accidentarium, velut adusta concipiunt. De quibus Galenus ait, adustorum nullum perfectè esse frigidum. relinquitur enim in eis igneitas quædam, quam Aristoteles Empyreuma vocauit. Sic atra bilis quoque, quamuis terrestris & natura frigida, quæ ex sanguine adusto gignitur, caloris nō est expers, æquè ac cinis & acetum: quare peritiores Chymistæ, vt ille caloris feruor mitescat, & quasi mulcebrior fiat, minúsque vires euaporent.

porent vasis in aquam feruentem suspensis, quam balneum Mariæ vocant, destillationem hanc moliuntur, quam à priscis Græcorum myropolis didicerunt, qui ob easdem causas, olea, vnguenta, ex nardo, spica, lasere, aut folio odorifera, in diplomate, etiam sub dio sereno, lignis ἀκάπνοις, & carbonibus prius incendio purgatis, leniter decoquebant. Qua ratione etiam medicamenta arteriaca & stomatica, quæ vulgus Arabũ Loch appellant, quoque olim decoquebant. Hactenus Ioh. Langius. Nec empyreuma solùm ex destillatione aquis vel oleis accidit, sed simul etiam aquosa quædam & excrementitia humiditas in iis colligitur, quæ & ipsa insolatione hoc modo auferri & corrigi debet. Aquæ destillatæ, per aliquot dies Soli exponi debent, in vasis linteo aut membrana perforata obturatis, vt quicquid excrementosum est resoluatur, símulque exhalet empyreuma, quod in aquis destillatis à calore remanserat. In frigidis autem regionibus, vbi ex lento Solis calore & aëris, non potest decoqui & rectificari, aut humiditas resolui: ponatur vitrum aut olla rem destillatam continens, in vas aqua plenum, & decoquatur per duos, aut tres dies ad olei tertiam partem (si oleum fuerit) & sic humiditas excrementitia, si quæ fuerit, facilè consu-

consumetur, & oleum rectificabitur, Rogerius. Aut, quod Chymistæ in aqua vitæ faciunt, per balneum Mariæ aquosa humiditas separetur. De reliquis autem rectificationis modis, suo loco dicetur.

Nec minus periculum est, in destillatione, quæ per fimi fœtidi & putrefacti calorem fit, ne scilicet putredinis aliquod vestigium in liquore destillato delitescat. Hinc enim est, quod Langius in Epist. refert, plerosque etiam eruditione & rerum peritia claros medicos, ob caloris putredinem, & fœtidi fimi euaporationem, qua pharmaca infici vererentur, ab hac destillationis ratione abhorrere: quippe quòd fœtida semper sint perniciosa. His respondet idem author, quòd ea, dum de vasis putrefactionis eximuntur, ac tandem per alembicum destillantur, ab hac putredinis contagione expientur, quandoquidem ignis calor veneno resistat, & id corrigat. Nam & Hera (inquit) ex Cappadocia medicus, medicamenti sui stypticitatem correcturus, id tres menses sub terram defodit, & quasi computrescere sinebat: eo ingenio ratus medicamenti substantiam fieri λεπτομερεστέραν, id est, subtiliorum partium Itaque si quid contagionis contraxerint fortè per putrefactionem, id omne per destillationem auferri posse, esse existimandum.

DE

DE AQVIS.

1. DE AQVIS SIMPLICIBVS, EX HERBIS PRAECIPVE DESTILLATIS.
2. DE AQVIS EX ANIMALIBVS, AVT EORVNDEM PARTIBVS.
3. DE AQVIS COMPOSITIS E STIRPIBVS MAXIME.
4. DE AQVIS COMPOSITIS, QVAE ELIXIR VOCANTVR.
5. DE AQVIS METALLICIS, ET AQVA FORTI.
6. DE PRAECIPITATO QVAEDAM.

De aquis simplicibus ex herbis præcipuè, & alijs quoque corporibus simplicibus destillatis.

ACetum optimum ponatur in alembico (nimirum in balneo vel cinere) labiis benè clausis colla, vel farina (vel papyro) dissoluta cum aqua. Demũ fiat ignis lentus per spacium trium vel quatuor horarum. interea enim separatur phlegma ab aceto, quod tanquam inutile abiicias. Cognoscitur autem phlegma esse ablatum, quando consump

consumptum est acetum ad tertiā vel quartam partem. Deinde benè claudantur partes alembici, ne qua fiat euaporatio, tum ignem auge paulatim, sic extrahitur secundò acetum acerrimum albißimū usque ad fæces: signum est quod remanent fæces nigræ ad consistentiam mellis vel picis. Similiter fit ex aceto rosaceo, sambucino, caryophyllato, & aliis. Si quis in tali aceto, quod est secundo extractum, posuerit per noctem pyrethrum, staphisagriam, vel hederam contusa, in balneo Mariæ, deinde expressione facta, eo quod crassius est abiecto, & liquore in alembicum misso, diligenter destillet, erit hæc tertia extractio multis experimentis nostris ad dolores dentium vtilissima. Ex libro Alchymistæ Lutetiæ. In aceti solius destillatione, puto partē aquosam primum exire, deinde verò meliores. Gesnerus.

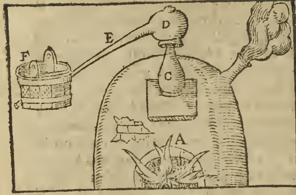
Aqua salsa, aut marina, hoc pacto dulcis reddi potest. Effunde aquam salsam in aliquod vas, in eóque iuxta ignem ebulliat. Postea fluat per alembicum, vt aqua rosacea, & sal in fundo relinquatur.

Modus destillandi aquam simplicem, & aquas fontium thermalium, vt in cognitionem re-

rum his admixtarum, & inde facultatum earundem deueniamus, ex Gabrielis Fallopij lib. de aquis medicatis.

DIssolutio aquarum thermalium per elambicationem, bifariam fieri potest: vno quidem modo in balneo Mariæ sed talis dissolutio difficilis est: altero modo per elambicationem siccã, quæ fit igne in vasis vitreis, siue sint vasa vrinaria vocata, siue bociæ, non multum refert, vt dixi: sat est, quod hac dissolutione aquæ, quæ fit per elambicationem siccam, cognoscũtur ea omnia, quæ sunt aquæ commixta, non excludẽdo etiam vapores, seu spiritus, qui hac ratione cognoscũtur. Habeatis paratum furnum, cui subiectus sit ignis: supra furnum, scilicet in cauitate illa, sit vas testaceũ valde latum & arena expletum: capiatis deinde bociam, vel vas vrinarium (nihil enim refert) expletum aqua thermali, & medietas ipsius submergatur in arena existente in vase testaceo. Supra bociã autẽ collocetur capitellum vas vocatũ, quod debet habere nasum: superimposito capitello bocię, claudãtur optimè fissuræ, & spacia existentia inter vas & vas. Habeatis deinde fistulã vitreã crasitudine vnius digiti, & perforatã in vtroq; latere, & in alterum foram

foramen fistulæ inferatur nasus capitelli, & circumcirca insertionem obuoluatur fascio-la, & optimè claudantur omnes hiatus, ne quid exhalet. Habeatis postea vas ligneũm repletum aqua frigida & perforatũ in vtroque latere transuersaliv nico foramine:ita fistula descendens quodãmodo è capitelli naso ingrediatur foramen vtrunque. & hęreat aquæ frigidę in ipso vase ligneo existenti. Et hac ratione cognoscetis, qualesnã spiritus fuerint cum aqua commixti. Nam arena existens in testacea olla, cum calida est, caliditas illa agit etiam in bociam, & calefacit aquam, è qua efferuntur continuè vapores, qui petentes capitellum deusantur, & vertuntur iterum in aquam, quæ aqua descendẽs per fistulam retinet adhuc vapores: quoniam aqua descendens per fistulã refrigeratur quoquo modo à frigiditate fistulæ, & à frigiditate aquæ existentis in vase ligneo, quam aquam fistula tangit: & ita frigiditas non sinit vapores in aqua illa descendente existẽtes exhalare. Prosequamini deinde cũ ipso igne sub furno, quousq; tota aqua fuerit consumpta. Postmodum extrahatis bociam, in qua si videritis superesse adhuc humiditatem aliquam, sinite vt à sole absumatur, quo facto exponatis soli fæçes residentes in fundo vasis, & sinatis vt exsiccentur.

Siccatæ cum fuerint fæces ad ſolem, intelligendum erit quid in ipſis contineatur. Quidam ſedimenta eſſe ponenda dicunt ſupra tabellam politam, & ſub ſole eſſe inſpiciēda, vt ſi quod affuerit corpus luminoſum ac lucidum, appareat nobis ratione ſolaris luminis. Ego verò alia prius facienda moneo. Primū extracta bocia, & calidis adhuc ſedimentis, admouendus eſt naſus orificio lociæ. olfactu enim, ſi aderit argilla, aliáve terra, facilè cognoſcetur, quæ alia ratione non cognoſceretur: ex odore etiam fæcum calidatum rubrica cognoſcitur, quia ſuauis erit: & eodem ſigno & ochræ præſentia intelligitur. Deinde refrigeratis quodāmodo ſedimentis accipiamus portionem ipſorum, & inter digitos teramus: ita enim in cogni-
tionem

tionem veniemus sandaracæ, sulfuris, auripigmenti,& similiũ. Tum sedimentis siccatis ponantur supra tabellam ad solẽ. si enim alu minosa qu,rdam fuerint corpuscula, illustrabuntur à sole,& illustrata apparebunt. Hoc sanè modo cognoscetis sal, si aderit in grumis cõcretus: nitrũ etiam si adsit copiosum, si verò paucũ, difficilè admodum cognoscitur. Sulphur quoq; si purum adfuerit, colore cognoscitur, quia subluteus, vel subpallidus: eodem modo etiam cineres & concretos lapides percipiemus. Metalla autem reliqua, vt aurum argentum, ferrum, stannum,& similia, non cognoscuntur: sunt enim aliquando ita cum marmore, cinere & similibus cõmixta, vt prorsus sensum effugiant, nec si guste tis sedimentum illud potentis ipsa cognosce re. Itaque alia via est procedendũ. Inspergen dum igitur ipsum sedimentum laminæ ferreæ politæ atque cãdenti. ita enim facilè cognoscitur cinis, marmor, gypsum, calx, sulfur, sal, nitrum, cerussáque. Si enim aderit calx & marmor, non comburentur, sed post quam alia quædam fuerint combusta, rema nebunt ista, habebúntq; colorem candidiorem quàm antea. Sin autem videatis, quòd adsit quædãmateria quæ non exuratur, sed fiat statim candidissima, sciatis quòd est gypsum: quare calx, marmor & gypsum cõmu-

nicant in hoc, quod non exurũtur, ſed remanent & fiunt candidiora: hoc tamẽ intereſt, quod calx & marmor tardè fiunt candida, & candor nõ eſt multò maior, quàm antea eſſet: contra verò gypſum citiſsimè acquirit candorem, & illum quidem valde maiorem, quàm haberet antea. Sulfur etiam facilè hoc experimento cognoſcitur, quia eliquatur & refert ſuum odorẽ. Sal quoque & nitrum cognoſcuntur, quia ſedimẽta comburentur ſi adſint, & ſcintillabunt: ſed hoc intereſt, qa ſi aderit ſal, ſcintillabit & crepabit ſimul: ſi verò nitrũ, ſcintillabit vtique, ſed ſine crepitu. Si autem materia ſit mixta ex ſale & nitro, dum ſedimentũ exuritur, partim ſcintillabit cum crepitu. partim ſine crepitu. Plumbum hoc experimento nondum potui reperire, credo tamen quòd ſi eſſet in illo ſedimento, eliquaretur ſupra laminam candentem. Si ceruſſa aderit, ſedimentũ fiet rubrum, quod eſt etiam ſignum plumbi, parum enim differunt, quoniam ceruſſa fit ex plũbo, & ex ceruſſa ſandix. Si videritis quòd ſedimẽtum eliquetur, & fiat album, ac ſi lac eſſet, nõ inferatis ſtatim adeſſe alumen, quia hoc eſt aliquando indicium, quòd adeſt alumen cum ſuo lapide: aliquando etiam aderit & non eliquabitur, quia alumen eliquatur tum à calido, tum ab humido. Metalla autẽ reliqua

reliqua nulla dictarũ rationum cognoſcuntur. Ego autem reperi artem quãdam, quam ſum expertus in balneis Aponitanis, Lucenſibus, & aqua Villenſi, quæ talis eſt. Quãdo vultis experiri an aqua aliqua habeat chalcanthum, vel alumen, vel aliud ſimil, ecoquatis primò aquam nõ in vaſe vitreo, ſed in vaſe ſtanneo, vel ferreo; poſtea cũ aqua fuerit parum decocta, quieſcat, deinde iterum coquatur parumper: mox in ipſam iniiciatis ſuccum vel decoctum gallarum, pauca tamen quantitate: etſi cum aqua aderit alumẽ album vel chalcãthum, videbitis aquam fieri illico nigram. Aut accipiatur verzinum dictum medicamentum, & coquatur in aqua, ita vt aqua accipiat colorem veluti nigrũm, deinde coletur, & huius aquæ portio inſpergatur ſupra ſedimentum, & ſi aderit alumẽ, color ille ater reddetur ſtatim clarior. Et quod dixi de colore relicto à verzino, idem intelligatis de quacunque re alia: ita vt aqua pro tali experimento faciundo poſsit fieri ex omni materia, quæ poſsit aquam inficere colore nigro, & dummodo aqua ſit nigra, non refert, ex qua materia ſit reddita nigra. De aſtringentia autem, qua alumen eſt præditum, nihil dico, quia alumen in ſedimento exiſtens, non poteſt guſtu dignoſci: ſæpe enim accidit, vt guſtetis ſedimentum,

 & ſen-

& sentiatis astrictionem: tamẽ illa non proueniet ab alumine, sed fortassis à sale vel ab alia re. Ferrum, æs, & similia metalla, non possunt vlla ratione dignosci, nisi ex corruptione sedimẽti, ita vt quodlibet metallum, quod aderit, vertatur in proprium excremen tum & ex proprio postea excremẽto cognoscetis hoc vel illud metallum adesse. Et hoc modo cognoscitur ferrum, argentũ, aurum, chrysocolla, æs & similia Stimulanda itaque sunt sedimenta cum aliquo medicamento, liquoréve acri, vt quodlibet metallum, in sedimento contentum, vertatur in proprium excrementum. Acre autem erodénsque medicamentum aptum ad hoc, erit acetũ acerrimum, aqua erodens, & similia. Accipiatis igitur sedimentum, & iniiciatis in aquã verbi gratia, erodentem, & cum exiccatam ac absumptam videbitis esse aquam, obseruate an supra sedimentum sit excrementum alicuius metalli: vt si supra sedimentũ videritis concreuisse ferruginem, indicabitur quòd in sedimento fuerat ferrum. Si verò aderit æru go est indicium æris: & sic de reliquis. Metalla itaque cognoscũtur per corruptionem, & mutationem ipsorum in propria excrementa. Et hæc certè est rei veritas, vt vos po teritis facilè experiri, si acceperitis portionẽ alicuius metalli, vt limaturam ferri, & commisceb

miſcebitis cum aliquo ſedimento, & tentaueritis vt limatura corrumpatur, & videbitis quod corrūpetur in propriū excremētum, id eſt, in ferruginē. Et his modis cognoſcūtur quot & quæ ſint res illæ, quæ cum thermali qualibet aqua ſunt cōmixtæ, idq; beneficio deſtillationis. Sed animaduertatis ne decipiat vos viridis color, qui aliquādo apparet in ſedimētō. neque enim inferendū, colorem hunc ob admixtū æs generatū, quoniam ſępe generatur ex bolo aliquo, qui pariter ſit cum ſedimento mixtus. Igitur experiamini an proueniat ex admixto ære, vel ferro: an naſcatur ex ferrugine, an ex bolo aliquo, hoc modo. Accipiatis ſedimentū talis aquę, & infundatur in acetū ſtillatitium, & obſeruate qualem colorem acetum cōtrahat: ſimiliter qualis ſit color ſedimēti, quando fuerit exiccatum: & ſi aderit ferrugo, color erit niger: ſi bolus, color erit rubicundior, id eſt, minus niger & tendens ad rubedinē. De odore autem & ſapore nihil dico, quoniā tam varius eſt ſapor & odor thermalium aquarum, vt non poſsimus ex ipſis cognoſcere, quid ſit id quod admixtum eſt, &c. Hæc omnia ex Fallopio tanquam non omnino à præſenti materia aliena, integra volui aſcribere, quando & alia multa de metallis huic libro aſcribentur: & multa etiam, vt & hæc, artificioſa in-

dagine sint ad vsum hominum comparata.

Aqua destillata è semine canabis cum succo allij, eo modo quo aqua rosarum destillatur cosmetica est aqua. locis enim glabris, quibus illinitur pilos crescere facit.

Aqua chelidonij maioris, quæ proprietate sua morbis auxiliatur, tam calidis, quã frigidis, robur præstat spiritualibus membris, venenũ à corde pellit, quæ pulmoni obsunt digerit, ipsumque vlceratum consolidat & sanguinem epota sistit.

Chelidonij maio. folia, flores & radices, omnia minutim incisa, & in vase fictili nouo, vitreato, & luto obturato, in fimo equino, diebus decẽ sepulta alẽbico destillata, quod primò liquabitur, aqueũ erit, quod secũdò, vt oleũ, qđ & iterũ destillato, vsuiq; seruato.

Aqua è fragis destillatis, est singulare remedium, contra intrinsecos pulmonum & iocinoris calores, & sitim extinguendam.

Aqua lapatij minoris, curans qualemcunque catarrhum, ex Fierauanti libro 2. Lapatium minus cum foliis & radicibus destillatur, & omnis aqua seruatur. Hæc aqua in vitreo vase optimè obstructo, ad vsum seruatur. Accipe igitur tẽpore necessitatis huius aquæ ℥ iij. mellis albi crudi ℥ j. ß. commiſce optimè incorporando, & bibitur manè ieiuno stomacho calidè, in egressu lecti: in

cæteris

cæteris optimè se gerat necesse est, nec vllo cibo catarrhum promoueat. Qui hoc genere remedii per spacium mensis continuè vsus fuerit, curatur ab omni catarrho perfectißimè, excipias catarrhum in hecticis & morbo gallico: nam prodest quidem in his, sed non curat Ante vsum verò huius aquæ, sumenda est drachma vna aromatici Leonhardi, manè, ieiuno stomacho, superbibendo ℥ ii. vini. disponit enim hoc catarrhum ad solutionem

Laricis ramusculos teneriores Vallenses mense Maio decerpunt, quibus vtuntur in balneis contra varios morbos, potißimum contra lepram. Aqua quoque ex eis distillata contra lepram valet, Munsterus: quanto magis igitur ipsa Larigna destillata?

Aqua è floribus Narantii quæ aqua naphæ dicitur, per campanam elicita vi ignis, tantæ suauitatis & redolentiæ est, vt cæteras odoriferas aquas superare certum sit. Ea hodie apud medicos Hispaniæ pro leni vomitum proritante medicamento habetur, Amat. Lusitanus in Diosc. qui etiam alibi eandem tepidam ad vomitum prouocandum commendat.

Aqua quæ è nucibus auellanis recētibus (destillatione) fieri potest, potata, tormina mitigare præsentaneo remedio, drachmarū

duarum

duarum pondere, frequenti constat experimento, Alex. Bened.

Ex nucibus iuglandibus immaturis integris cum gulioca, aliqui aquam destillant vtilem in peste: item vt imponatur podagrę, Gratarolus.

Aqua pilosellæ destillata, valet ad omnia vlcera tibiarum, etiam valde antiqua, ponendo prius in qualibet ℔ aquæ, mellis rosati, myrrhæ & lithargyri, ana ℥ ij. & parum camphoræ, deinde dimittatur ad solem per tres dies, postea coletur, & ex ea lauentur vlcera, & superponantur petiæ lini in ea prius madefactæ. Et istud agas bis in die, & hoc non parui facias. Destillari herba debet mense Septembri maximè, non existente pluuia. In additionibus Pandect.

Aqua destillata è pomis syluestribus immaturis, valet rubedini faciei, & syronibus eiusdem.

Aqua mirabilis ex floribus rorismarini, ℞. Ampullā vnam, quam imple floribus rorismarini, sepeliatur in arena vsq; ad medietatē, & sic maneat per mensem aut plus, donec flores in aquam cōuertantur. Tum accipiatur & ponatur ad solē per quatuor dies, & inspissabitur, & habebit virtutem balsami: cor, cerebrum, & totum corpus roborat, & valet ad debilitatem memoriæ, & delet macu

maculas faciei & oculorum, si vna gutta proiiciatur in oculum duabus aut tribus vicibus, rectificat membra stupida curat paralysim, phlegma salsum, fistulas & cancrũ, quæ aliâs sanari non possunt.

Aqua alia è floribus rorismarini maximę virtutis: hominem in sanitate conseruans, & partes omnes corporis illæsas, visum cõfortans: dolorem remouens stomachi, & vẽtris inferioris, vtentem hilarẽ reddit. & pleraque alia bona facit. Elicitur autẽ per alambicum ex floribus rorismarini: dantur autem ℥ iiij. semel in hebdomada.

Aqua roris faciei venustatem conciliat. & rugas generari prohibet: In Laconico si in egressu balnei totũ corpus laueris hac aqua, permixta cum albumine oui, cutem dealbat, & à scabie tuetur.

Aqua limonum alembico extracta, aut succus pondere duarum vnciarum cum decocti raphani ℥ iij. pro vice si sumantur, sufficiunt ad rensum lapidem.

Aqua rosacea odorifera, multis modis præparatur. Aliqui sumunt rosarum syluestrium quantitatẽ quam voluerint, eásq; digerunt per triduum in balneo, postea verò destillant in vapore aquæ calidæ. Aut replẽt alembicum foliis rosarum, ligatis in linteo: aut madefaciunt intrinsecus capitellum, vt folia

folia rosarum parietibus adhæreant, sicque destillant aquam. Alij vbi posuerint stratum ex foliis rosarum, tum illud ipsum conspergunt aqua vitæ, & rursus superimponunt aliud stratum, tum iterum aspergunt aqua vitæ, ac denuò supersternunt folia idque vicissim pergere student ad repletionem cucurbitæ, ac tandem digerunt & destillant. Alij loco aquæ vitæ, aquam odoriferam parant è puluere caryophyllorum, sicque multò fit odoratior. Sunt nonnulli qui ad ℥ xij. aquæ rosarum, commiscent ℥ j. camphorę, & destillant. Nonnulli cum santalis, & aliis aromatibus præparant. Quidam herbas odoriferas, aut flores similes, aqua tantùm simplici maceratos destillant. Rursus sunt qui croci integri ℥ ß. & aquæ rosarum ℔ ij. simul macerant, & destillant, aut, vt alij solent, sumunt aquæ rosaceæ ℔. ij. & croci triti ʒ j. & destillant. Quidam accipiunt vnciam vnam caryophyllorum puluerisatorum, cum ℔ ij. aquæ rosarum, & similiter destillant.

Aquam rosarum è rosis Persicis, hic apud nos quidam destillat, quæ aluum soluit. Sumit autem ad alui solutionem tantum aquam primò destillantem, priusquam adurantur rosæ, & destillat in balneo Mariæ, vbi etiam destillat herbas ficciores, alias

vero

verò in arena.

Aquam rofaceam,copiofiorem quidem è domeftica rofa; fed minus odoratam quàm è fylueftri fieri aiunt,Scaliger.

Aqua è floribus fambuci, alembico per deftillationem extracta,iter facturus faciem abluat,ne à fole intumefcat,aut lædatur.

Aqua fcabiofæ herbæ pota, fanguinem conglobatum difcutit,Alex.Ben.

Aqua florum folfequij in fole fic deftillatur; menfe præcipuè Augufto: Accipe mitram mulieris,multis futuris perforatam, vt folent futura dicta,*ein Englesche nadt*: hanc in vitrum album impone,ne contingat fundum,cui impone florum bonam partem, & vitrum fuperius diligenter obftruatur,ne vel minimum perfpiret, deftilletur in fole quatuor aut quinque feptimanarũ fpatio. Hæc aqua multum clarificat vifum & oculos. Aqua eft nobilifsima ad confortandum oculos.Et eodem penè modo melior fieret aqua ex verbafci foliis.

Aqua de floribus folfequij, prodeft oculis & membro virili dolenti. Ex mammillis mulierum magnos dolores extrahit. Virgam virilem fouendo curat.

Aqua verbafci,& oleum florum eiufdem, mirabiliter ad podagram faciunt,cuius experimentum iam factum eft in muliere ar-

thri

thritica. quæ admirata dolores tam citò ſedatos & metuens ne narcoticum eſſet reme dium oleo vti recuſauit. itaq; poſt menſem morbus reperiit. Eſt autẽ aqua acetoſa, vnde facilè in vino maceratam prius herbam deprehenditur ℞. Tapſi barbati cum floribus & radice: infunde contrita cum vino rubro, & putrifices per duos menſes, deinde deſtillabis Linteo intinctolocum affectum tegas, quàm calidiſsimè ferre poterit: hoc bis aut ter repete per triduum inunge oleo: & ſi forte redierit dolor, iterum vtere, & deinceps non repetere aiunt.

Aqua deſtillata tapſi barbati putrefacta, cum modico vino albo, poſt per alembicum deſtillata, eſt res mirabilis, expertiſsima in omni dolore podagrico & dentium, feci & vidi. Incert.

Aqua deſtillata de floribus tiliæ, faciem clarificat, & maculas ſeu veſtigia à ſole impreſſa, quas nos vocamus. *Die laubflecken*, ex tergit. Madefiat pannus, & imponatur tribus noctibus; & curat tribus vel quatuor ſeptimanis.

Aqua florum tiliæ, cõfert vteri malis diſpoſitionibus, calculo & epilepſiæ. Aqua horum florũ deſtillata in vitro diligenter clauſo ſeruari debet ne odorem amittat. Huius aquæ accipe cochleare vnum plenum, eique

adde

adde roris Maialis cochlearia tria, vel quatuor, permiſcendo, hoc ipſo laua axillas & mammillas fœtentes hirci odore, & curat. Poteſt etiam vir eadem vti, ad conciliãdum bonum odorem.

Aqua tormentillæ, valet ad vulnera, cancrum, & fiſtulas, & ad vulnera intrinſeca: quinetiã doloribus mammillarũ & pudendi virilis congruit, hydropem curat, oculos clarificat ſuper omnes alias oculares aquas, & febres quoque ſiſtit. Paratur autem ex herba tota cum radicibus, ſimul conciſis & deſtillatis. Qui hanc aquam continuis nouem diebus biberit, ab hydrope liberatur. mouet enim potenter vrinam. Ex libro veteri manuſcripto lingua Germanica.

Ad dolorem in meatibus vrinariis ab vrinæ acuitate. ℞. Liquoris ſtillatitij florum actes, ſeu ſambuci, ℥ iii ſacchari modicum: ſingulo mane ſumatur vſque ad dies decem.

Aqua deſtillata ex aſſa fœtida & trifolio bituminoſo in balneo Mariæ, menſura vnius cochlearis, valet ad vteri ſuffocationem.

De aquis ex ſeminibus, aromatibus, & reliquis quibuſdam ſimplicibus, vide inferius inter olea: ex horum enim pleriſque & aquæ & olea ſimul deſtillant.

De aquis ex animalibus, aut eorundem partibus destillandis.

Modus extrahendi substantiam ab omnibus animalibus & ouis. ℞. Oua recentia pondere 9. vnciarum, salis communis præparati vnciam j. misce bene simul pistata, ponantur in phiala vitrea, cum suo antenotorio (sigillo) in balneo vel fimo diebus 20. ad minus. Deinde ponatur capitellum cum suo recipiente bene sigillato & in cineribus lento igne destilletur paulatim, destillatum collige & serua. Similiter fit ex testudinibus, perdicibus, capis, pro hecticis: necnon pro leprosis, serpentes sic destillantur.

Aqua è sanguine hominis iuuenis destillata, ad arthritidem & defluxiones in articulos valet. ℞. Cruorē iuuenis, viginti circiter annorum, & incorrupti, & in vase stet, ad refrigerationem & separationem seri à sanguine, humorē aquosum abiice supernatātem, deinde in vase vitreo, hoc est, phiala, reconde in fimo equino per dies 16. vt putrescat, postea destilla in alembico, & cum ista aqua destillata inunge loca arthritica.

Aqua de stercore humano destillato per alembicum, præualēs in fistulis, & escharam sanat, & cicatricē reddit pulchrā, si ex ea vngatur

gatur. Si in oculo ponatur, rubedinem & caliginem tollit, telam frangit, & lacrymas tollit. In potu data epilepticis citò subuenit, & etiam si eorum capita vngantur. Super apostema posita cum stuppis, citò rumpit. Si cum calce soluta detur, lapidem frangit.

Aqua ista bibita, hydropicis subuenit. Morsui cuiuslibet canis, vel animalis rabidi & venenosi citò subuenit, si ex dicta aqua bibatur. Si statim post venenum bibatur, sanat, Bertapalia.

Aqua ex humano stercore hominis rubei alembico stillans, linita confert alopeciæ, vermibus, vlceribus corrosiuis, cancro & oculorum maculis, bibita verò morbo comitiali, renum lapidi, ac vesicæ, ascíti, morsuique animalis cuiusque venenosi.

Aqua è stercore hominis, nasci faciens capillos. Accipe stercoris humani, & in alembico vitreo destilla: vt verò non fœteat, commisce camphoræ parum, aut musci pulueri-sati, & cum hac aqua laua locum, in quo pilos nasci volueris, & vnge melle optimo, triginta diebus.

Aqua destillationis stercoris humani lauetur locus aut pars scabiosa, & curabitur: secretum est in omni scabie.

Aqua stercoris columbini (prius in vino per noctē macerati,) destillata, & bibita, pro

deſt calculo, Theophraſt.

Aqua caponis Marchioniſſæ deſtillata, qua in puerperio vſa fuit. ℞. Caponē annorum 12. ſuffocetur & præparetur ſecundum artem; & decoquatur in ſufficienti quantitate vini maluatici & aquæ roſarum & borraginis in diplomate: contundantur poſtea carnes cum oſsibus & interaneis, deſtillentur ſecundum artem in balneo Mariæ per alembicum. Adde inter deſtillādum ſpecies diambræ, diamoſchi, de gemmis, diarrhodon Abbatis, diamargaritonis calidi, aromatici roſati, ana ℈ iiij. coriandri præparati ℥ ß. adde olei cinnamoni ℥. iiij. caryophyllorum ℥. vj. miſce.

Aquæ caponis deſcriptio, ex Diſpenſatorio Colonienſium.

Caponi plurimum à nobis fatigato & occiſo, pennæ ſiccæ euellantur citra vllam aquæ immerſionem ſeu macerationem, eúmq; caponem ita deplumatum & exinde euiſceratum, minutim vnà cum oſsibus, ſtomacho, epate, & corde conſcinde; alioquin reliqua viſcera demantur. Vbi ſic haſchiatus, id eſt, cōſcindendo cōminutus fuerit, tūc ad macerandum affunde aquæ roſatæ ſeſquilibram, bugloſſæ libram vnam; meliſſæ vel maioranæ ſelibram, vini maluatici libram vnam,

vnam, vncias tres, cinnamomi vncias duas, croci drachmam vnam, seminum endiuiæ drachmas tres galangæ drachmas duas zin giberis, nucis muschatæ, macis, santali citri-ni, ana drachmam vnam, corticum citri sesquidrachmam, florũ cordialium, ana drachmam vnam, coriandri præparati, seminum melonum, ana drachmas duas, pinearũ ℥ j. florum arantiorum conditorum semunciam. Stent hæc simul omnia in infusione per horas vigintiquatuor, super fornacem vel in alio loco calido. Exinde superimposito adaptato alembico destilla per balneum Mariæ, & in destillato liquore extingue aurum candens, præsertim tempore vsurpationis. Ex Dispensat. Coloniensi.

Destillatio caponis magistralis, D. Petri Vuormatiensis. Decoxit caponem in aqua ad sufficientiam, ita vt remanserint brodij ℔ ij. postea carnem cum iure posuit ad destillandũ circa ℔ j. vel ℔ j.ß & nihil addidit specierum, aut herbarum, aut radicum. Vsus est ista aqua in debilitate, in febribus, & erat sine nausea delectabilis.

Aliter capo generosus in aqua pura decoquitur, cum foliis borraginis & buglossæ ana M. j. conseruæ de violis, rosis, borragine & buglosso, ana ℥ ij. (ex pulueribus cordialibus aliquantulum adiiciatur) destillentur

omnia in balneo Mariæ, deinde aromatiza cum puluere diatrium santalorum, & propina creberrimè, And. à Lacuna in fine De peste.

Destillatio caponis cuiusdam Doctoris. Accipe caponē veterē, sex, septem, vel octo annorum, deplumetur & exenteretur, & per noctem in aqua maceretur, postea in ollam nouam imponatur, quæ capiat mensuras aquæ quatuor, decoquatur & despumetur, & pinguedo diligēter auferatur, & olla semper plena conseruetur. Post perfectam decoctionem & dissolutionem ossium, aufer tuniculas omnes & pinguedinem: caro verò minutim concidatur, & aquam decoctam & carnē concisam, in quatuor bocus perlutatis, continuo igne destilla: quo finito, liquorē destillatū coopertū repone ad vsum. Confert iis quorum prostratæ sunt vires, & debilitatis, quique cibum non appetunt.

Aqua caponis alia ad restaurandas collapsas vires, ex præscripto cuiusdam medici. Pulpa vnius caponis, detracta pinguedine & pelle, minutim incidatur, & cum aqua buglossæ abluatur. Deinde addita conserua violarum, borrag. bugloss. ana ℥. j. ß. conseruæ rosarū ℥ j, fol. auri. P. vj. misceantur omnia diligenter, deinde in duplici vase reponantur, & secundum artem, destillentur.

Huius

Huius liquoris exhibeatur frequenter cochlear vnum per se, aut cum iuscuiis dissolutum.

Alia eiusdem, à febre extremè dissolutis viribus conueniens, ℞. Pulpam vnius capi cursu fatigati & venati antequam iuguletur, pelle & pinguedine detractis, & in aquis nenupharis & lactucæ abluatur, addendo conseruæ violarum recentis, & florum nenupharis, ana ℥ j. conseruæ borraginis & buglossi, ana ℥ j ß. seminis papaueris albi & lactucæ, ana ʒ j. pulueris diamargaritonis frigidi ʒ j. ß. succi pomorum redolentium ℥ iv. misceantur omnia simul, & in duplici vase reponantur, destillentur secundum artem: vtatur liquore iam destillato, modo iam dicto.

Alia eiusdem, in affectu frigido, vires collapsas restaurans, ℞. Pulpæ capi vnius multum defatigati & diligenter loti cum vino albo, aut etiam cum vino maluatico, si affectus fuerit frigidior, adde conseruæ florum saluiæ ℥ j. conseruæ stœchadis, anthos & acori, ana ℥ ß. cort. citri cum saccharo conditi, & minutim incisi, ʒ vj cinnamomi interioris, nucis muschatæ, ana ʒ j. ponantur omnia simul, vt prædictum, in balneo Mariæ, deinde destillentur s. a. Huius liquoris aliquot cochlearia exhibentur ægrotantibus

tibus per certa interualla.

Sunt qui in quibuſuis morbis, capitis pręſertim & frigidis, cum virium imbecillitate, deſtillatas huiuſmodi caponum aquas laudant, & nos colicis affectibus aliquando prodeſſe experti ſumus, iis maximè qui flatuoſi fuerint. aqua enim deſtillata ἄφυσος redditur, vt non amplius inflet, ſi rectè parata fuerit: adiicientur autem medicamenta alia atque alia à perito medico pro affectuum varietate.

Quam ob cauſam iura caponum, & alia pinguia, quum ſint fluxilis & aereæ ſubſtantiæ, ægrè ſublimentur.

AN quod pinguedo ſupernatans, humori ſubiecto pelliculam inducit, per quã ſubditus humor vix euaporare poteſt? ſic oleum vino aut aquis odoratis affuſum, exhalare non ſinit: & raphanus quoque ex oleo comeſtus, de ventriculo eructationes quas ſolet, ciere non poteſt: ſic etiam ſuccos, quos incorruptos volumus ſeruare, oleo tegimus, ne vel ſpiritus conſeruantes ſuccum exhalent, vel ab aëre externo extrahantur. Langius in Epiſt.

Aqua

Aqua ſtillatitia reſtaurans, & hecticis vtiliſsima ex Capriciis Fierauanti. Accipiatur gallina bona iuuenis, quæ oua nondum poſuerit: deplumetur viua, vt ſanguis cõmoueatur, & ſpargatur per totum corpus & carnem: poſtquã fuerit deplumata, euiſceretur, tantùm inteſtina auferendo: quo facto contundatur in mortario ſimul cum oſsibus: his adiiciatur medullæ panis tantum, quantùm eſt carnium cõtuſarum, & ſimul piſtentur vnà cum manipulo vno ſcabioſæ viridis aut ſiccæ, & tot auri foliis, quot pendet coronatus vnus, ac demũ adde tantum aquæ ſolani hortenſis, quantũ eſt in põdere omnium ſupradictorum: ſtẽt ſimul tota nocte, ac tùm deſtillentur in balneo Mariæ, ad exactam fæcum relictarum exiccationem, & habebis aquam. Pro qualibet libra huius aquæ, adde ℥ j. aquæ noſtræ mellis (de qua alibi in hoc libro fit mẽtio) ſeruetur in vitro ne reſpiret. Vſus eius eſt in paſtu & extra paſtum bibendo. Valet ad tuſsim ſiccam febricitantium, & prodeſt mulieribus in partu laborantibus maxima ſiccitate.

Aquas ex ouorum albumine, itémq; vitello, Alchymiſtæ deſcribunt (obruunt prius quinque diebus fimo equino) addentes eiſdem ferè aliquid ſalis, item pinguia & reſinoſa. Multas eiuſmodi aquarum deſcriptio-

 nes

nes, lector legere poterit in Polychymia Diodori Euchyontis à nobis edita.

Aqua hirundinis ad epilepsiam, ex Rondeletij methodo. ℞. Hirundinum ℥ vj. castorei ℥ j. temperentur in vino per noctem, & in alembico vitreo posita, fiat destillatio. Capiat de hac aqua ad summum duo cochlearia semel in mense, manè ieiuno stomacho.

Emplastrum mirè conferens scrofulis & fistulis, &c. Expertum est viperas, capite, caudáque abiectis, per alambicum destillare, & quod stillat scrofulis imponere ac fistulis, Fumanellus.

Medicamentum contra lepram ex ranis. Singulare vnum nolo reticere remedium, (inquit Fumanellus) nec postponendum, ex ranis confectum, cute interaneísque abiectis, in vase æneo interius stannato, & fundo, variis foraminibus ad modum clepsydrę perforato, impositis, ore vasis ne perspiret, contecto & lurato, & vase alio tanquam recipiente ipsi substrato, terráque obruto, & superiori ollæ igne admoto, donec ranarum humiditas destillauerit: stillatitius autem liquor die singula potandus propinabitur ℥ β. iij. mane singulo: & si mihi daretur occasio, periculum inirem ex liquore carnis viperarum præparatarum stillatitio, ranarum

rum more. Vaſorum autem forma, quæ Nicolaus Florentinus conſtruere docet in ſuo magno commentario, ſermone 7. tractatus 5. cap. 39. hæc eſt. ipſe nanque præcipit, vas primum ranis iam præparatis, ipſarum ore butyro farcito, implere, & ſtillatitio liquore cancrum linire, tanquam nobili medicamento.

VAS
CIR-
VA

IGNE
CVNDATVM.
OBRVTVM.

Aqua faui mellis, valet ad generandos pilos: ſimiliter ad aſthma, ſi bibatur: vncta vel illita barbam creſcere facit. Multo autem melius fit ex oleo ac melle, quod vim habet maximam.

Mel deſtillatum & caluetiæ inunctum, etiam valde facit creſcere crines, poſt alopeciam ſcilicet, Theophraſt.

Ioan

Ioannes Mõtanus è melle ait, fieri aquam fortem: & tertia destillatione hunc ipsum liquorem fieri venenatum: è mercurio verò (qui per aquam fortem resoluitur in aquam) fieri liquorem salubrem & corroborantem.

Aqua ex melle dealbans faciem. ℞. Mellis rubei ℔ ij. gummi Arabici ℥ ij. misce ista duo simul, & destilla per alembicum cum suaui igne. Prima aqua est ad faciem purificandam, & dealbandam: secunda cum tertia facit ad capillos albos.

Aquã è melle destillauit Gesnerus, cuius aqua prima nonnihil ceram redolebat, alioquin satis grata erat & clara, albescẽs, quæ fortè colicis conuenire posset. Quæ secundò fluxit, aciditatem quandam habebat. Quæ tertiò, ea erat quasi acetum. Quę quartò, ferè acetum ipsum referebat. Cœpit destillationem manè hora septima, & ex dimidia mellis mensura, duas phialas paruas eo die collegit. Sero incœpit stillare, circa meridiem demum. Ignem fecit vsque ad horam nonam noctis, postridie manè rursus, ab hora sexta, vsque ad secundam tum cœpit magnus fumus & subfœtidus exire, & materia ascendere (nimirum quando materiæ aquosæ nihil supererat mel ascendit.) Extraxi tum totam cucurbitam quod non debueram (sat erat altius in cinerem trahere) & erant guttæ

rubi

rubicundæ, aduſtæ in alembico, acres & odore ferè vt oleum de ligno iuniperi. Cucurbita infra fiſſa eſt. Relictum in cucurbita mel erat ruffonigrum, aduſtum, ſubamarum, flauo colore tingens.

Mulſam veterem in cineribus deſtillauit Dominus Geſnerus, in cucurbita relinquebatur materia ad nigredinem accedens & dulcis, graui odore. Aqua prima odorata erat, & guſtu aquam vitæ referebat, non tamen flammam concipiebat. Secunda aqua, aquoſior videbatur, cum aciditate quadam. Parum aquæ ex ea deſtillatur.

Aqua ex ranarum cruribus ſublimato vapore collecta, phthiſicis & hecticis efficaciſſima perhibetur ab Alex. Benedicto; necnon ſiccæ iocinoris diſtemperantiæ, bis die ieiunis ſumpta tepeſis, medetur.

Aqua deſtillata menſe Maio ex ranarum ſpermate (*froſchenleich*) impoſitáque podagræ, mirè demulcet dolores & prorſus tollit.

De aquis compoſitis è ſtirpibus maximè.

AQua conſeruãs viſum diutiſsimè, oculóſque ab omnibus maculis purgans. ℞. Vini albi, maturi & optimi, ℔ xij. panis recentis loti diligenter ℔ iiij. chelidoniæ, fœniculi, bulbi, ſquillæ, ana ℥ iiij. caryophyllorũ ʒ iiij. miſce in bocia cũ capitello & reci-

recipiente, destillentur in balneo Mariæ, & igne extrahe ℔ v. aquæ quam serua seorsim. Valet, vt dictum est, ad oculos. In potu sumpta singulis diebus manè, continuando per mensem cõseruat corpus à magnis ægritudinibus. Estque secretum magnum, in multis morbis, Fierauanti.

Aqua pro oculis ex libro manuscripto secretorum. ℞. Terebinthinæ (tormentillæ puto) fœniculi, rutæ, endiuiæ, betonicæ, chelidoniæ, euphragiæ, rosarum rubearũ, sileris montani, capillorum veneris, ana M. j. infundantur in vino optimo albo per diem & noctem, deinde pone ad destillandum cum toto vino per alembicum, & fiet aqua pro oculis mirabilis.

Aqua alia, ex eodem libro ad oculos excellens. ℞ Euphragiæ, *oreneglię, chelidoniæ, pentaphylli, verbenæ, florum rorismarini, ana M. j. omnia simul misceantur in modum salsæ, quibus affundatur vinũ Græcum vetustissimum & subtilissimum, ponatur in ampullam vitreatam obturatã, per dies quatuor aut quinque. Post accommoda huic vino alembicum & recipiẽs, & destilletur igne lento. Postea huic aquæ adde sequentia, semen rutæ, semen fœniculi, sacchari candi, tutiæ præparatæ & puluerisatæ, aloës hepatici, ana ʒ. iij. omnia ista cum aqua prædicta

com

commixta, in vitrea bocia cum alembico vt prius lento igne destillentur, quam serua deinceps in vitro. Huius aquæ pone guttam vnam in oculum, quocunque morbo oculus laborauerit, modò sit frigidus, sanabitur.

Aqua magistri Petri Hispani quæ visum acuit & oculos clarificat, & maculas & pannum delet, ℞. Semen fœniculi, petroselini, apij, sileris montani, anisi, carui vtriusque seminis gallitrichi, rad. chelidoniæ, acori, betonicæ, foliorum agrimoniæ, tormentillæ, rutę, verbenæ, ana terantur & ponantur in prima die in vrina pueri virginis: secunda in vino albo: tertia in lacte mulieris, siue asinæ: quarta die destillentur hæc omnia, & serua vt balsamum, & obtura vas ne respirare possit, quia virtus eius exhalaret.

Aqua mirabilis operationis, visum caliginosum clarificans, & sanitatem oculorum conseruans, descriptionis Ioannis de Vigo, ℞. Succi fœniculi, succi chelidonij, rutæ, euphragiæ, ana ℥ ij. mellis ʒ x. sarcocollæ, antimonij, tutiæ, aloës, ana ℥ ß. fellis caponum, gallorum & gallinarum, ana ʒ ij. nucis muscharæ, croci, caryophyllorũ, ana ℥ j sacchari candi de syrupo rosato ʒ. vi. hepatis hircini sani ℥ ij. ß. anthos, sclareæ, ana M. ß. contundenda contundantur subtilissimè, & hepar frustatim incidatur, deinde omnia

misce

misceantur, & ponantur in alembico vitreo, & secundum artem bis lambicentur, & vtere intra oculum, quia mirabilis est.

Aqua alia ad eandem intentionem, eiusdem. ℞. Fellis auium de rapina viuentium, fellis gruis, ana ʒ ij. fellis perdicum, phasianorum & gallorum, ana ʒ iij. mellis ℥ j. succi fœniculi, succi euphragiæ, ana ℥ j. ß. vini granatorum amborum, ana ℥ x. aloës, hepatici, sarcocollę, ana ʒ ij. cubebarum, piperis longi & rotundi, ana ℈ j. cinnamomi ʒ j. ß. nucis muschatæ, caryophyllorum, ana ʒ j. sacchari candi de syrupo rosato ʒ vj. antimonij, tutiæ, ana ʒ ij. ß. hepatis hircini ℥ iij. floris rorismarini M. j. omnia ad inuicem triturentur & incidantur, & ponantur in vase vitreo, & secundum artem alambicentur: nam ista aqua intra oculum posita sanitatem oculi conseruat, & visum caliginosum & turbidum emendat.

Aqua preciosissima ad caliginem, nebulam, & ad omnia vitia oculorum: visum miro modo clarificat, & omnem oculorum maculam abstergit, ℞. Vini albi cyathos ij. succi fœniculi depurati & clarificati cyathū j. camphoræ ʒ j. tutiæ Alexandrinæ ʒ j. zingibetis ℥ ß. mellis ℥ quatuor: terenda terantur, & omnia in bacino de lotono ponantur per nouem dies ad serenum, vbi

vbi neque ros neque sol percutiat, deinde destillentur per filtrum, & in ampulla vitrea aquam destillatam serua, & mane & sero guttam vnam aut alteram oculis immittas. Arnoldus.

Aqua nobilissimæ operationis in cataractis oculorum. resoluit enim materiã in viis oculorum existentem, cum notabili confortatione virtutis visiuæ, Ioh. de Vigo. ℞. Hepatis hircini sani & recentis ℔ ij. calami aromatici, mellis, ana ℥ ß. succi rutæ ʒ iij. aquæ chelidoniæ ℥ sex, aquæ fœniculi, aquæ verbenæ & euphragiæ, ana ℥ iij. piperis longi, nucis moschatæ, caryophyllorum, ana ʒ ij. croci ℈ j florum rorismarini aliquantulum contriti, schiaræ siue bozomi, ana M. ß. sarcocollæ, aloës hepatici, ana ʒ iij. fellis auium de rapina viuẽtium, si inueniri posit, ℥ j. vel loco earum capiatur de gallis, gallinis, caponibus & perdicibus in triplum, videlicet de felle gallinarum, &c. omnibus prius trituratis & incisis: deinde triturationi addantur, sacchari albi ℥ iij mellis rosati ʒ vj misceantur omnia & cum alembico vitreo secundũ artem destillentur, & vsui reseruentur benè obturata quia vnamquanq; debilitatem visus confortat, & caliginem oculorum mundat, cataractam futuram prohibet.

Aqua intra oculum posita, dilatationem

 pupil-

pupillæ restaurans, cum aliquali virtutis visiuæ confortatione. ℞. Fœniculi dulcis ʒ j. sanguinis columbini ℥ j. tutiæ, antimonij, ana ʒ ij. aquæ rosaquæ myrtillorum, ana ℥ j. ß. myrobalani citrini ʒ ß. misce & cum vase vitreo secundum artem elambicetur aqua. Ioan. de Vigo.

Aqua experta ad visum penè deperditum instaurandum, in oculos frequenter immissa. ℞. Fœniculi, chelidonii, saluiæ, rorismarini, verbenacæ, rutæ, sing. M. j. alembico destillentur.

Aqua ad visum instaurandum ferè deperditum. & albuginem. ℞. Virgæ pastoris, millefolii, vtriusque M. j. chelidonii, verbenacæ, rutæ, fœniculi, foliorum enulæ, sing. M. j. caphuræ ℥ ß. recentia contũdantur, & alembico destillentur.

Collyrium, visum fere deperditum restaurans, & expertum. ℞. Apii, fœniculi, rutæ, verbenacæ, benedictæ, quæ Caryophyllata vocatur, cartophylaginis, quę & ceratophylax, agrimoniæ, chamędryos, luminellæ, pimpinellę, querculę minoris, fragarię, saluię, partes equales, infunde in vrinam pueri parui, & adde piperis g̃ vij. & mellis albi modicum, & alembico destillato. Fumanellus.

Aqua de saluia, fœniculo, rosis rubeis, cheli-

chelidonia, ruta, ana, cum modico verbenę: non tantùm huius ſicut de aliis, fiat aqua, quę ſi mane & veſperi ponatur in oculis, iuuat debilitatem viſus ſenectutis. Arnoldus.

Aqua alia in deſcenſus aquę principio, & ad tumorem & fluxiones. Aſſę ℥ j. mellis albi puri libræ ſ. aquę fœniculi, aquę rutę, ana ʒ xij. aquę maioranę ℥ ß. alembico deſtillentur. Fuman.

Aqua, ſiue liquor deſtillatus ad prouocãdum ſomnum, eſtque ſoporiferum ſecretũ. ℞. Opii Thebaici, alliorum mundatorum, ana ℥ ij. allia piſtello ligneo tunde in pila marmorea, adde opium tritum, & bene concorpores vt fiat (ceu) opiata. Hoc deſtillabis in cornuta leuiſsimo igne in cineribus. De hac aqua ſi opus fuerit inunge tempora, frontem, carpum: & caue ne extra neceſsitatem vtaris, velut in maniacis, vt ęquũ videbitur.

Ad inducendum ſomnum aqua Fumanelli, Succi papaueris vtriuſq; ana lib. ſemis, ſucci hyoſcyami albi & nigri, ana ℥ ii. ſucci portulacę, lactucę, ana ℥ iii. ſucci fabę inuerſę lib. ſemis, nenupharis ℥ iii. ſeminis cuiuſque papaueris, radicum fabę inuerſę, ana ℥ ii. ſeminis lolii ℔ ß. hyoſcyami albi & rubri ℥ iii xyloaloës, nucis methel, ana ℥ i. ß. portulacę, lactucę, ana ʒ i. ſcariolę ʒ i. ß. endiuię

℥ j.contundantur & ponãtur per tres dies in vase vitreo, & destillentur, detur ʒ j cum vino & aqua.

Aqua somnum reducens Fumanelli, infundantur, macerentúrve, semen papaueris & semen lectucæ ad pondus ℔ vnius in vino horis 10. & addatur modicum opij, & elambicentur, detúrque ʒ j. hora somni.

Aqua siue liquor somnificus mirabilis, destillatus. ℞. Diatragacãthi ʒ ij. sumach ʒ ß. florum bedeguar ʒ iij. santali rubri ℥ ß. presilij ʒ j. cort. radicis mãdragoræ ℥ j hyoscyami ℥ ß papaueris nigri ℥ ij. ß. papaueris albi ℥ ß. papaueris rubri totidem, opij ʒ ij. basilici ʒ j. ß. radicum alkekengi ʒ ij camphoræ ʒ j. sanguinis draconis ℥ j. seminis cicutæ ʒ ii. lapidis magnetis ℔ ß seminis portulacę ℥ ij. seminis lactucæ ℥ ij. seminis endiuiæ ℥ iij. vini granati ℔ ß. seminis plantaginis ℥ ij. vini de berberis ℔ ß. solani ℔ j Ex his omnibus destillatur aqua admirabilis, quæ potẽtissimum somnum inducit, si in lecti introitu ℥ pondus bibatur in haustu vini boni.

Aqua somnum inducens, ex Fumanello. Sumito piperis nigri hyoscyami albi, corticum mandragoræ, seminis lactucæ, lolij papaueris albi & nigri, sing partes æquas, terãtur detúrque ʒ j aut in succo lactucæ per diem & noctem madefcãt, elambicẽtúrq; & quod

& quod effluit ad vsum reponito.

Alia. Sumito ſucci hyoſcyami albi, ſucci foliorum papaueris albi & nigri, ſucci foliorum mandragoræ, vel ſucci pomorum eius, ſucci hederæ ſucci cicutæ, ſing. ℔ ß. ſeminis lactucæ, ſeminis lolii, tritorum vtriuſq; ℥ ij. ter per alembicum deſtillato, quaque vice fæces terendo, & ei quod ſtillatum eſt cõmiſcendo: in tertia vltimáque deſtillatione, quod exit in vaſe vitreo optimè clauſo, ad vſum ſeruato, datóque guttas tantùm duas trésve.

Aqua pro lotione capitis ex eodem. Compoſitum, vt ferunt, expertiſsimum, occipitio illito & decenti præmiſſo victu, ſomni tempore diebus quadraginta, & thuris maſculi grana deglutito. Cõpoſiti ſeries hec eſt. Florum roriſmarini, florum borraginis, florum bugloſsi, violarum, roſarũ, meliſſæ, ſing. ʒ j. florum chamæmeli ʒ ij. ß. foliorum lauri, ſtœchadis, maioranæ, ſaluiæ, ſing. ʒ vj. inciſa & in ℔ j. ß. vini albi odor. diebus quinq; macerata, alambico deſtillentur, quódq; ſtillauit in vaſe reponito vitreo, additíſque terebinthinæ ℔ j & thuris albi ℥ ij. maſtiches, myrrhæ, mellis anacardi, ſing ℥ j. omnia trita, & in vnum congeſta, & diebus quinque in ſtillatitio dimiſſa humore, denuo deſtillato, & humori, qui ſtillauerit, adiicito nucis moſchatæ,

ſchatę,caryophyllorum,cubebarum, cinnamomi,maceris,cardamomi, ſing.ʒ vi. ligni aloës ʒ viii.ambari,moſchi, vtriuſque ʒ ß. trita omnia,commixtáq; poſt dies quinque ſuaui in principio deſtillato igne, in fine potentiori,& ad vſum ſeruato.

Aqua experta ad dealbandum faciem, cutim tenuandam,& maculas omnes de facie auferendas.℞.Terebenthinę electę,ac deſtillatę.℔ ii.thuris ℥ iii.maſtiches ℥ ß.dracunculi tantundem,omnia trita,& cum aqua terebinthinę commixta iterum deſtillato, ſumitoq́; poſtea axungię ſuillę recentis liquatę ℔ i.caryophyllorum ʒ ii. nucis moſchatę ℥ iii.cinnamomi electi ℥ ß. ſpicę Celticę tantundem,ſpicę nardi ʒ ii.caphurę ʒ iii.auri ʒ i.argenti ʒ ii. omnia tenuiſsimè trita alembico deſtillato:commiſcetóque huius aquę duplum cum ſequenti,& lota facie cum furfuris decocto, abluito cum aqua deſtillata.℞.Aquæ ex argento viuo ℥ i boracis, aluminis iameni,ceruſſę ablutę, ſingulorum ʒ i miſce,& vtere,vt dictũ eſt,ex Fumanello.

Aqua ad memoriam,tuta, & admiranda, decẽti victus regimine ſeruato.℞.Nucis moſchatę, caryophyllorum, zingiberis, trium piperum, ſingu ʒ iii.iuniperi ℥ ß. hyperici, corticum citri, florum anthos, baſiliconis, maioranę, mentę, pulegii, baccarum lauri,

cala

calaminthę,ſpicę xyloaloës,cubebarum, cardamomi, calami aromatici, ſtœchadis, ſing ℥ j ß.acororum M.j.ß.origani,hyſſopi. rutæ,caryophyllatæ,ariſtolochiæ, vtriuſque pæoniæ, caſiæ ligneæ,pimpinellæ, dictami, tormentillæ,ſcabioſæ.matriſyluæ,aniſorum, cumini, ſeſeleos, naſturtij, ſing.℈ j.theriacę antiquæ ℥ j.aquę ardentis,ſecundum artem clarificatę ex optimo vtique vino,térque qua térue deſtillatæ ℔ viij.omnia trita & cribrata in vaſe vitreo ſeruata, more ſolito quater per alembicū deſtillentur,quaque vice,quod deſtillatum eſt, recrementis in vaſis fundo remanentibus,reponendo: & quarta peracta deſtillatione,adiicito,omnium myrobalanorum,anacardi ſin.℥ ij.ß.tritáque & in vnum congeſta poſt diem ſextum deſtillato, igne primū ſuaui vtique, quo paulatim adaucto, primò exibit imbecille quid aquę ſimile, poſt ſubcitrinū.vltimo aucto igne, citrinum facultate potentius:quibus moſcho,ambari, ambráue aromatizatis, vtitor bis in hebdomada,cochlearis menſura ante cibum horis ſex. Quod ſi memorandi ſedem, temporáque lines, memoraberis quęcunque volueris,Fumanellus.

Aqua pro memoria,℞.Florum fabarum, ſambuci, chamomillę, ana P.ij.rutę, meliſſæ, pimpinellæ, bugloſſæ, liquiritiæ raſæ

conquassatæ, ana M. iij, fiat destillatio in alembico vitreo lento igne, vtere bis aut ter in hebdomada ad ℥ ß. vel ℥ j.

Aqua ad maniam quæ est secretum preciosum & probatum in cura maniæ & melancholiæ ex libro quodam vetustissimo manuscripto. ℞. Florum anthos borraginis, rad. buglossæ, croci, ana ʒ j. mali cydonij ℥ iiij. vini albi optimi benè digesti, & clari ℔ ij. misceantur & stent simul benè pistata per diem vnum naturalem, deinde ponantur in fimum equinum diebus xv. in vase vitreo, tum destillentur in vase vitreo duabus vel tribus vicibus. Hanc aquam (inquit author) serua vt oculi pupillam. est enim valdè preciosa, quia eam sum expertus in omnibus ęgritudinibus melancholicis valde efficaciter, & in dolore & tremore cordis. Dosis eius est ʒ j.

Alia aqua dealbatiua, faciens album colorem. ℞. Mellis rubei ℔ ij. gummi Arab. ℥ ij. misce ista duo simul & destilla per alembicum cum suaui igne. Prima aqua est ad faciem purificandam & dealbandam, secunda cum tertia facit capillos albos.

Aqua odorata, non destillata, ex Alex. Bened. Allachalach vt scribunt Arabes, est quid compositum ex succo foliorum myrti, & aqua rosarum & santalis & parum aceti & aquę

aquę alkalef.aut ex ſucco fructuum benè re dolentium, & huiuſmodi mixtum fluidum ponitur in vaſe ſtricti orificij, & ex applicatione poſtea vaſis prędicti, & concuſsione ipſius, iuxta nares ſentitur odor, virtutem valde confortans.

Aqua odorifera, guſtu ferè inſipida, ſed odore valde ſuauis naſo illeui guttam, videbatur ferè ſomnifera, Georg. Sighart. Recipe aſſæ dulcis, ſtoracis calamitę, ana vnciam j. ligni aloes vnciam ſemis, caryophyllorum, ſantali citrini, corticis citri, ana ʒ iij. contundantur & infundantur in aquę roſarum ℥ xxiiij per octo dies, poſtea deſtillentur in balneo Marię, ſeruetur in vitro, in quo ſuſpende moſchi, ambrę, ana drachmam ſemis, & vtere ad odoris gratiam.

Aqua probatiſsima ad morbum caducum. ℞. Radicis ireos, apij, fœniculi, petroſelini, aſparagi, bruſci, lupuli, ana M. ij capillorum veneris, ſcolopẽdriæ, florum tamariſci, ana M. j. ſeminis aniſi, fœniculi marini, ana ʒ iij. omnia quaſſata pone in alembico, fiat aqua. capiat mane ℥ ij.

Ad epilepſiam propinat quędam aquam deſtillatam ex floribus tiliæ, vrtica minori & ceraſis: bibit hanc aquam quędam mulier huic morbo obnoxia fælici cum ſucceſſu.

~ Aqua ad vocem clarificandam efficax, tufsim difficilémque anhelitum, & lepram. ℞.Glycyrrhizæ abrasæ & ſucci eius, vtriuſque ℥ iij.ſpicæ nardi ℥ j.diatragacanthi, ſeminis melonis, ſeminis citrulli, ſeminis cucurbitę, radicis enulę, hyſſopi, thymi, epithymi, polypodii, ariſtolochiæ rotūdę, gentianæ, ireos, croci, ſatureiæ, origani pulegii, calaminthæ, ſing.℥ ß.omnia deſtillato & vtitor.

Aqua pectoralis maximarum virium, præcipuè valet in debilitate ſtomachi propter viſcoſos humores & putridos, quia emollit, & digeſtionem adiuuat, ſimúlque aperit, & eſt cordialis.℞.Ficuum, paſſularum, dactylorum, nucum pinearum, coriandri, ana ℥ ij mellis communis ℔ j.miſce, infundantur in ℔ xx.aquæ communis, tum decoquantur ad conſumptionem ℔ vj. poſtea cola per pannum, & habebis aquam. Huic adde quintæ eſſentiæ noſtræ, ℥ iiij.& ſerua. Et hæc eſt aqua pectoralis, excedens ſua nobilitate omnium reliquarum pectoralium vires. Fierauanti.

Aqua deſtillata ad hydropem, cuius recipiat patiens omni mane ieiuno ſtomacho ℥ iiij.& ſi vult, cum vino. ℞.Rad.ireos, fœniculi, petroſelini, apii, aſparagi, bruſci, lupuli, ana M ij.capillorum veneris, ſcolopendriæ, tamaricis, ana M. j. ſeminis aniſi, fœniculi, cumini

cumini,petroſelini, aſparagi, bruſci,lupuli, ana ℥ ß. zingiberis, galangæ, cinnamomi, macis,ana ʒ iij.omnia conquaſſentur,& ſimul benè miſceantur, & deſtillentur: expertus ſum multoties.

Aqua hydropicos perſanans, quaque die ventre bis loto & perfricato, pulſatilibúſque arteriis ſuperponẽdo emplaſtrum de baccis lauri,præmiſsis tamen debitis euacuationibus.Habet autem cinnamomi, caryophyllorum,trium piperum, xyloaloës,ſpicæ nardi,opobalſami, galangæ, calami aromatici, cubebarum,croci, ſin.tritorum ℥ j.terebinthinæ ℥ iiij.deſtillato, & quod primò ſtillat, abiicito,quod ſecundò,vſui ſeruato: quoniã ab infarctu venas omnes liberat.

De aqua alẽbico ſtillata à rebus infra deſcriptis, p annũ ebibita, cochlearis mẽſura, veſperi & diluculo, ſingulis diebus quatuor cũ vino,& cibariis puluere ſecũdo loco deſcripto ſuperpoſito,lapidẽ quẽcunq; in renib⁹ vel veſica,etiã induratũ diſſoluit iliorũ ſedat dolorẽ,&morbos ex frigida cauſa curat. ℞. Radicũ fœniculi, petroſelini,ruſci,raphani,ſin.ʒ j.ß.omnia cõtuſa & vino potẽti macerata deſtillato,& ſtillatitio liquori adiicito: pulueris ex cinnamomo ℥ ß.galãgæ,ambari,zingiberis,calamẽthi,ſin.ʒ j.& ℈ ij.macropiperis ʒ j.caryophyllorũ ʒ ij. ß. cumini ʒ j.

ameos

ameos,leuiſtici ſeu liguſtici, vtriuſque ℥ iij. ſpicæ nardi,caſiæ ligneæ,maſtiches, ſing ℥ ij.ß.quæ iterum deſtillato, & cōmixtis cinnamomi,caryophyllorum,ſpicæ nardi,zingiberis,piperis longi, xyloaloes, maceris,galangæ,zedoariæ,glycyrrhizæ,ſing.℥ vij.ℨ x. ſucco,qui per alembicū defluet,vtitor. Fum.

Aqua frangens lapidem in veſica & renibus.℞. Succi ſaxifragiæ ℔ ij.milij folijs,ſucci petroſelini,vtriuſque ℔ j. aceti optimi ex vino odoro.℥ viij.elambicetur, & ſtillatitius liquor in vaſe vitreo ſeruetur, detúrque ℥ j. quaque vice mane, meridie,veſperi, quoniā probata eſt.Idem.

Aqua mirabilis & rara excernēs arenulas renum,& eoſdem mundificans,ex lib.1.Fierauanti. Arenæ in homine cauſam habent caliditatē & ſiccitatē renum, & cum maxima difficultate,& ardore vrinā reddunt.His occurrendum eſt refrigerantibus & humectantibus,& ardorē auferentibus:cuiuſmodi eſt hoc ſequens remedium.℞.Seminis limonum paruorum,arantiorum,ana ℔ j.ſaxifragiæ ℔ vj.meliſſæ,ſcolopendriæ, vitrioli,aſparagi,hyſſopi, radicis fœniculi, petroſelini, ana ℥ vj.ſucci limonum paruorū,tantum quantum ſatis eſt ad ſubigendum hāc materiā,ad formam paſtæ liquidæ, ſeu vnguenti liquidi. Deſtilletur hæc materia in

cam

campana plumbea, quæ diligenter sit clausa in commissuris, ad exiccationem materiæ, aqua verò seruetur in vitro obturato. Vsus tempore, primò corpus optimè est purgandum ab humoribus crudis & viscosis, vnà cum stomacho: quo facto, mane & sero bibatur hæc aqua quantitate ℥ vj. In cibis abstineat ab humidis & frigidis, vtatur siccis. Est hoc in tali casu probatissimũ remediũ.

Aqua frangens lapidē vesicę, qua vsus est Napulio Cardinalis. ℞. Filipendulæ ℔ vj. rad. acori ℔ iij. saxifragiæ cum radicibus, quantum de omnibus, conquassentur & ponantur in alembico, & fiat aqua. Datur ℥ j.

Aqua ad lapidem renum mirandæ facultatis. Sumantur cicerum rubeorũ, corticum fabarum recentium, singulorũ ℔ iij. rubiæ tinctorum, artemisię, agrimoniæ, ceterach, ossium dactylorum, maxillarum lucij, sin. ℥ j. arantiorum acidorum num. v. limonum acetosorum iij. mellis despumati, sacchari electi, vtriusque ℔ j. ß. aquæ absinthij ℔ ij. mellis rosati ℥ iiij. cinnamomi electi ℥ ß. galangæ ℥ j. xyloaloës electi ʒ ij. pulegij ℥ j. maioranæ ℥ j. ß. terenda terantur, & alēbico destillētur: dentúrq; quaque vice ℥ iii. ieiuno.

Aqua mirabilis & experta lapidem frangens, siue fuerit in renibus, siue in vesica, ex Arnoldo de Villa noua. ℞. Rad. asparagi, rad.

arun

arundinis, saxifragiæ, virgæ aureæ, mirasolis, omnium cum suis radicibus, ana ℔ ij aceti scillitici ℔ iiij. succi limonum ℔ ij. vitri adusti, polij montani, ana ℔ j. ponantur omnia parum cõtrita in vase destillationis, & quod destillatum fuerit collige inde. Da ℥ ij. cum vino decoctionis leuistici, quia mirabiliter valet.

Aqua destillata ad auditũ, ℞. Betonicam, cepe j. crudum, rotundum, album, rosmarinum, amygdalas amaras, anguillam grossam albam, pone simul in alembicum, & quod exit, infunde auribus.

Aqua odorifera Damascena, vel aqua virtutis, tempore pestis, ℞. Aquę rosarum ℔ iiij. belzoini, hoc est, assæ dulcis, storacis calamitæ, caryophyllorũ, ana ℥ j. santali vtriusque, ana ʒ iij. corticis citri, cyperi Romani, cinnamomi, ana ℥ ß. camphoræ ℥ iij. ligni aloës ʒ vj. incisa & contusa, infundantur in vase vitreato cooperto membrana, stent in infusione per dies tres, quarto die destillentur secundum artem per alembicum in balneo Mariæ. Postea adde zibetæ g̃ xx. musci g̃ xx. b. distemperentur simul, & ponantur in sole per dies xv. & erit aqua multum odorifera.

Aqua, liquórve stillatitius, ad pestilentes febres preciosus, probatúsq;. Sumitur aloës ʒ ij.

ʒ ij.ß.myrrhæ stillatitiæ, quæ stacte dicitur, ʒ ij.croci ʒ j.nucis moschatæ, caryophyllorum, cardamomi, granorũ paradisi, cubebarum, cinnamomi, maceris, zingiberis, xyloaloës, caphuræ, seminum pomi citrij, ß.acetosæ ß.pæoniæ, xylobasami, de vnoquoque ʒ j.florum rorismarini, buglosi, borraginis, calendulæ, spicæ, sing. ʒ j. stœchadis ℥ j. radicum dictamni, tormentillæ, zedoariæ, behen albi, behen rubei, enulæ, acori, cyperi, carlinæ, rheibarbarici, foliorum sonchi, seu crispini, sing. ʒ j. corticum pomi citrii tantundẽ, theriaces antiquæ, electuarii de gemmis, vtriusq; ℥ j. moschi ℈ iii. ossis cordis ceruini ʒ ii. succi pomorum Apianorum, mellis myrobalanorum chebularum, sing. ℥. ß. sacchari ad omnium pondus: quæ omnia in bocia vitrea clausa, duobus madefacta diebus, sua ui destillentur igne: quódq; primò stillauerit, ad vsum reponatur, detúrque die singula cochlearium magnum: hoc enim vnum est ex veris in peste medicamentis probatum. Quum verò quod stillat ad quandam vergit albedinem, aut incipit turbari, vt quid inutile, abiiciatur, Fumanellus.

Aqua composita ad pestem ex speciebus liberantis. Speciebus liberantis affunde aquã, & destilla eo modo, quo oleum caryophyllorum, aut anisi, aut aliarum herbarum

sicca

ficcarũ destillatur. Hac destillatione saccharum clarificatur, tum pro ℔ j. specierũ ℥ ij. conficiuntur in forma tabellarum.

Aqua composita damascena, & oleum damascenum, ℞. Vini maluatici ℔ iii. aquæ rosarum, lauendulæ, ana ℔ semis, cinnamomi, caryophyllorum, ana ℥ ß. florum anthos, maioranæ, ana M. iiii. radicis caryophyllatæ, corticis arantiorum, cupresi, costi, balsami, ana M. ß. foliorũ lauri, nucis moschatæ, ana M. j. ladani, nigellæ, styracis calamitæ, ana ℥ j. pulueris ireos vncias ij. calami aromatici, piperis longi, ana ℥ j. ß. camphoræ ʒ ij. ambræ, musci, ana ℈ ß. terenda terantur, incidenda incidantur, macerentur per dies tres: postea destillentur per vitrum, primò aqua, deinde oleum destillat: rectificetur, vel decoquatur in vase duplici.

Aqua ad ægritudines ex atra bile prouenientes, cordis tremorem, quartanam febrim, lienis vitia, & muliebres affectus ex frigida causa. Florum libanotidis, quam rorem marinum vocamus, florum & radicum buglossi, coroneorũ, sing. ℥ iiij. croci drach. semis, trita omnia, & vini albi ℔ ij. excepta, per dies quindecim in vase vitreo, sub fimo recondita, destillato & vtitor, Fumanellus.

Aqua vt quis non corripiatur à febre. Sume succum fumariæ seu fumiterræ depuratum

tum, in quo passulæ diebus iij. quatuórve macerentur, & elambicatum stillatitium liquorem, cum aqua lactis præbeto, Idem.

Aqua à morte liberans nuncupata, vim omnibus præstans facultatibus corporis. ℞. Caryophyllorum, nucis moschatę, cardamomi, cubebarum, mastiches, zingiberis, rorismarini, rutæ, scabiosæ, sing ℥ ij. terantur subtiliter, & cũ chelidonij succo mixta, & aqua ardenti, per duos digitos supernatantibus, post diem vnum suaui destillentur igne in vase duplici, & ad vsum seruetur quod exierit.

Aqua reiuuenescere faciens atque reuiuiscere. ℞. Terebinthinę electæ ℔ j. mellis puri ℔ v. aquę ardentis dictę ℔ ij xyloaloes optimè triti ʒ iij ß. santalorum tantundem, olibani, gummi hederę, ossis de corde cerui, zedoariæ, piperis longi, sing. ʒ iij. gummi arabici ℥ j. nucis moschatæ, galangæ, cubebarum, cinnamoni, carui, mastiches, maceris, caryophyllorum, spicænardi, croci, zingiberis, sing. ʒ iij. moschi electi denarij pondere: omnia terito alembicóque destillato, donec aqua exierit clara, vt aqua fortis, & dum exit aqua secũda, quæ ignea est, ignem gradatim augeto: exibit enim aqua ad mellis consistentiam.

Aqua alia Iuuentutis. Aqua ideò iuuen-

h tutis

tutis vocata, quoniam iuuentutem conseruat,& vtentem à morbo liberat. Xyloaloës, caryophyllorum, zingiberis, galangæ,cardamomi,cubebarũ,granorũ paradisi, rheibarbarici,cinnamomi, nucis moschatæ, aloës,calami aromatici,maceris, sing. ℥ ij.omnia in tenuem pollinem redacta cribrato, additóq; succi chelidonii ℔ ii.saluiæ, bryoniæ,buglossæ,fumiterræ,rutæ,betonicę,mẽtæ,borraginis, fœniculi, sing. ℔ ß.omnia in vnum redacta,cum vini albi,dulcis, optimi ℔ ii.destillato,& stillati liquoris, singulis diebus,æstatis tempore cochlear vnum,hyeme verò duo propinato.

Aqua destillata ad exiccandũ vlcera & fistulas,℞.Aquæ vitæ optimæ & ter destillatæ q.u.in ea pone betonicæ,verbenæ, rorismarini, hypericonis, ana. bene coctas impone ad aquam vitæ, vel iterũ destillentur simul, & ea lauentur vlcera.

Aqua mirabilis ad fistulam & omnes plagas. ℞. Rorismarini,lauri, myrti,apii syluestris seu domestici,quas quatuor herbas fac recẽter destillari per alembicũ vitreũ, cuius aquæ sume ℥ i.deinde ℞.Terebinthinę ℥ vi. gummi hederæ ℥ iii.thuris masculi ℥ ii.croci,mastices,cubebarũ,nucum muscatarum, myrrhę,galangę cinnamomi,aloës succocitini,caryophyllorum,ana ℥ i.sed omnia sub

tiliter

tiliter puluerizata sint: & in prædictis aquis imbibita, pone in aludel per alembicum destillando. Hanc aquã reserua in vase vitreo. Hæc valet ad omnes fistulas à gula infra existentes,& omnia vulnera, si de ea in eisdem posueris,& peciam balneatam in dictis fistulis superponas, eam mutando cum exiccata fuerit. Valet multum & etiam confert cuilibet corporis paßioni, apostemati & doloribus intrinsecis, bibendo de ipsa modicum. Si verò fistula fuerit à gula superius,addatur prædictis rebus ℥ i.piperis,& erit perfectißima: fæces autem quæ de dicta destillatione fuerint relictæ, pulucrizes, etiam valebit si superponatur cuicunque vlceri.

Aqua diuinæ operationis, vulnus omne breui sanans tempore,scabiem & exiturã ℞. Tartari albi calcinati, id est cũ argento viuo decocti ac depurati,aquæ ardẽtis,quantum sufficit ad destillandum: quod si pluries destilletur,efficacior redditur.Fumanellus.

Aqua alia,probata ad fistulam, & quæ ita indurat ferrum,quòd poteris incidere aliud ferrum,ac si esset lignum.℞.Lumbricos terrestres,& de eis fac aquam per alembicum, & ex radicibus raphani, fac aquam per alembicum:tum fac fieri tibi vnam laminam cultelli quæ sit à parte vna acuta, postea ponat eam faber in igne donec rubefiat, & extra-

hat, & extinguat in ea tribus vicibus æquali quantitate ſumptis: & temperata cum acumine ipſius cultelli, inde perforando vitrum deinde cādidetur: & iterum balnea in aquis ſupra dictis: deinde poteris incidere ferrum ſecuriter, & eſt mirabilis in fiſtulis.

Aqua ad omnia vulnera, ℞. Succi agrimoniæ, ſolani, plantaginis, ana ℔ ß. vini albi, (ana vitri albi) ℥ iiij. aluminis crudi ℥ iij. maſtiches ℥ ij. auripigmētiǝ ß. albumina ouorum numero vj agitentur fortiter & deſtillentur, hac aqua lauetur bis in die.

Aqua alia ad fiſtulas, nodos, lupiā, porra, ſcrofulas, omnémque excreſcentiā, abſque dolore opus peragens. ℞. Olei ex lateribus electi ℔ v. thuris albi, maſtiches, gummi arabici, terebinthinæ Damaſcenæ, ſing. ℥ iij. trita omnia alembico deſtillentur, & denuo additis ſalis ℔ v. alembicentur, vſuiq; ſtillatitius liquor ſeruetur. Fumanellus.

Aqua ad vulnera citò ſananda. ℞. Aquæ ardentis ℥ iiij. theriacæ ℥ ß. elambicentur, & vulneribus imponantur, aſperſis puluere myrrhę & aloës, Fumanellus.

Aqua quę valet ad omnia vulnera cito ſanāda, in quacunq; parte corporis, ſiue ſint recentia ſiue vlcerata, & ad fiſtulam, quod expertus ſum. ℞ Vini albi optimi deſtillati per alembicum, vel per vas ęreum cum quo fit

fit aqua vitiæ, ℔ ij. aquæ rosmarini, aquæ saluiæ, simul destillatarum, ana ℔ v. zacchari albi ℔ x. quæ omnia prædicta destillentur simul, deinde, ℞. Ampullam vnam plenam folijs rosmarini & saluiæ, ana, & misce cũ prædicta destillatione, & sic dimittas per vnũ diem, postea cola, & repone in vase vitreo. Modus vtendi, vt imponatur fistulis cum petia, semper post exiccationem, rursus humectando.

Aqua alia ad extrahendum ossa, & ad seruandum ne membrum putrefiat, & valet in vulneribus. ℞. Terebinthinæ bene mundæ & albæ sine ablutione, picis nauualis similiter benè mundæ, mellis apum, ana ℔ j. & resinæ pini albæ & recentis, & mellis ℔ v. hæc omnia destillentur per alembicum de vitro, & aquam illam reserua in ampulla.

Aqua composita, pro iis qui à morbo Gallico conualescunt, ex præscripto Rondelletij. ℞. Scobis ligni Guaiaci ℔ j. theriacæ bonæ veteris ℥ ij. conseruæ rosbugloss. borraginis, ana ℥ ii. conseruæ helenij, & anthos, ana ℥ j. pulueris electuarij, de gemmis, lætitiæ Galeni, ana ʒ. ij. fiat infusio in vase oppleto vini albi & aquæ bonæ, ana quartariis iij. super cineres calidos destilletur in vase duplici cũ cinnamomo. Dilue in eo quod destillatum fuerit, sacchari q. s. cola per ma-

nicam Hippocratis, dato bibendam his, qui conualeſcunt à morbo Gallico.

Aqua theriacalis, ex eiuſdē deſcriptione, ℞. Theriacæ veteris ℔ i. acetoſæ M. iii florū chamomillæ, pulegii, graminis, cardui benedicti, ana M ii. temperentur in vino albo, deſtillentúrq;, aqua ſeruetur vſui, capiat æger ℥ ii. cum ℥ iii. aquæ acetoſæ, buglosſæ, & hoc cum ingreditur lectum vel ſtupham. Hęc aqua curat dolores morbi Gallici, ſi per ſe detur, vel cū decocto milii ſolis, vel bardanę, hoc eſt, lappę maioris. Ego, inquit, optimo ſucceſſu curaui multos pueros, ſenes & debiles hac potione, vel addendo guttas aliquot decoctioni communi Guaiaci: propter tenuitatem partium citò penetrat, & ad extra propellit. Hęc aqua, cum aqua extinctionis auri omne vitium argenti viui emendat & caſtigat.

Aqua theriacalis ad epilepſiam, eiuſdē. ℞. Theriacę antiquæ qr. j. mithridatii qr. ß. radicū enulæ cāpanæ ℔ ß. gallitrichi M. ii. chelidonii maio. M. j. temperentur per noctem in vino maluatico. Omnia ſimul ponantur in alembico vitreo, & fiat deſtillatio. Hæc aqua valet in omnibus affectibus cerebri & neruorum frigidis.

Aqua theriacalis Iacobi Siluij, qua in morbo Gallico vtitur. ℞. Ligni Guaiaci ℔ ß. aquę

aquæ ℔ viij. vini albi nõ dulcis ℔ ij. aquarũ fumariæ, cichorij, chamomillæ, ana ℔ j. macerentur simul per noctem super cineres calidos, adde polypodij quercini ℔ ß. epithymi ℥ ij. asparagi ℥ vj. conseruæ rosarum cichorij, borraginis, buglossæ, ana quar. ij. theriacæ bonæ, conseruæ enulæ campanæ, ana quartar. j. destillentur vase duplici benè obturato. Dosis ℥ ij. vel iij. Quod si velis, poteris vnciis tribus aquæ theriacalis, addere sacchari ℥ j. cinnamomi ʒ j. & rursus per manicã Hippocratis destillare. ita enim sapor erit gratior. Datur mane in lecto ad sudores prouocandos.

Aquæ octo Sãcti Aegidij, ad apoplexiam recentem, paralysim, vulnera & febres. ℞. Hyssopi, pulegij, caryophyllatæ, cichorij, singulorum partes æquales, in mortario conterantur, & destilletur in alembico aqua seruanda. Postea accipe rutæ, petroselini Alexandrini, zedoariæ, aloës, lapidis calaminaris, ana partes æquales: contundantur simul, & in prædicta aqua decoquantur ad tertiæ partis consumptionem, coletur deinde per pannum, & seruetur in vitro benè obstructo. Elapsis quadraginta diebus, bibant de ea singulo quoque die mane, diebus [illegible] qui laborauerint prædictis morbis, [illegible] ite) & cibus tardetur horis 6. [illegible]

ea ieiuno ſtomacho, præſeruat ab apoplexia & paralyſi. confortat enim ſupra modum membra. Si bibatur à ieiuno cum caſtoreo, recentibus his adhuc morbis, auxilio eſt. Vulneribus cum neruorum & venarum ſectione, optima eſt ſi cum ea lauētur. Omnes febres cuiuſcunque qualitatis curat, potata nouem diebus mane ieiuno ſtomacho.

Aqua Philoſophorum ſecunda: Accipe rutæ (agrimoniæ) ſatirionis, chelidonij, zacchari, lapidis calaminaris (aliâs tutiæ) ana, contundantur omnia, & in alembico deſtillentur lento igne. Hæc aqua valde eſt pretioſa, ſanat quemuis oculorum affectum. In cibis ſumpta à ieiuno, contra omnia venena valet, eiiciendo ea per vomitum. A ieiuno potata, curat hydropem, & mundat ſtomachum ab omnibus excremētitiis humiditatibus frigidis. Ignem ſacrum extinguit vno die, ſi fiat cum ſtuppis canabinis & hac aqua emplaſtrum. Cancrum curat permixta cum aloë, emplaſtrata cum ſtuppis canabinis bis in die.

Aqua tertia eorũdem, quæ Petralis dicitur, Accipe ſeminis pimpinellæ, petroſelini, apij, lappæ, maſtiches ana, permixta contundantur cum ſanguine hircino, addendo modicum aceti fortis, & ſtent ſimul in obturato vaſe aliquot dies, poſtea deſtillentur, & ſequetur

quetur aqua, quæ calculum frangit rubrum vel album, acutum vel planum. Si verò calculus fractus fuerit, tunc bibatur stomacho ieiuno de hac aqua, & in arenam ipsum con fringes. Qui tineam seu scabiem malam hac lauerit aqua, sanabitur & pili regene[illegible] tur. Omnis scabies corporis tribus v[illegible] tuor diebus curatur, si ea lauetur. Generat mane potata, bonum sanguinem in corpore. Paralysim tollit bis in die pota cũ castoreo, nisi morbus fuerit confirmatus: sanat etiam morbum caducum & apoplexiam.

Aqua quarta, Accipe * hirundinum pullos, cõtere & in puluerem redige, cui castoreum admisce & nonnihil aceti boni, & per alembicum destilla. Bibita valet contra apoplexiam, aut epilepsiam. Si etiam iuuenis aliquis 14. annorũ ea fuerit correptus, si quadraginta diebus mane de hac aqua gustarit, curabitur. Valet tussi & asthmati nouẽ continuis diebus pota mane. Confert cerebro, purgat stomachum, pectus dilatat & aufert causam paralysim facientem, auget semen, & refrigeratos calefacit. A ieiuno potata cum hyssopo, hydropem sanat à frigiditate ortam, & febrem quotidianam. Abstineat tamen ab hac aqua omnis prægnans mulier, quia fœtum interficit. Cum hyssopo pota, morbis capitis auxiliatur, & excitat appeten-

 tiam

tiam, somnum conciliat, concoctionem iuuat, & vrinam pellit.

Aqua quinta, ℞. Hyssopi, gladioli, sabinæ, abrotoni, ana partes æquales. ex his fiat pasta, & stet aliquot diebus impastata, postea destillatione extrahe aquam, quæ fortissimæ est facultatis. Valet contra omnes febres tam calidas quàm frigidas. Prouocat mulieribus menstrua, ab ea tamen sibi temperent prægnantes, ne interimat fœtum. Pota aqua fluxus sanguinis sistit, seu dysenteriam, & contra omnes fluxus ventris auxilio est. Purgat ab humiditatibus malis stomachum, & vermes enecat. Cum castoreo pota, paralyticis confert, calidè sumpta singulo quoque die.

Sexta aqua Philosophorum ex talpa, ad tingendum colore albo aliquid in corpore humano vel animalis: Accipe talpam, eámque in puluerem redige cum sulfure, addendo succum chelidonij, & simul stent per aliquot dies, ac postea destilla. Eius virtus est eiusmodi: Si animal colore nigrum nouem diebus laueris hac aqua, eius pili reddentur albi instar niuis Item si huic aquæ commisceantur cera & aloë, membrum paralyticum curat inunctione. Sanat morbum qui dicitur, Noli me tangere, si emplastri modo imponatur. Capitis debilitatem emendat.

Præ-

Præterea aqua hæc commixta cum lapide calaminari & aloë, ſanat Lupum morbum, ſi bis in die emplaſtri modo imponatur, aut etiam ſi eadem aqua lauetur: caue tamen ne intra os ea vtaris.

Aqua ſeptima, quæ dicitur aqua conſeruationis: Accipe petroſelinum, & contere in mortario, & deſtilla in alēbico. Hanc aquam bibat quis qui cibum non appetit, ieiuno ſtomacho, omnem flatuoſitatem & cruditatem eius emendat, concoctionem procurat. Purgat quoque pectus à ſuperfluitatibus.

Octaua aqua, dicitur conduplicata, Accipe ſeminis apij, & olei papaueris, ſacchari albi, caryophyllorum, ana conterantur in mortario, quibus adde aquam conſeruationis prædictam, & ſimul mixta ponantur in alembicum ad deſtillandum. Valet hæc mirum in modum contra tuſsim & dolores pectoris, ſi mane frigidè, veſperi verò calidè bibatur. Bibita calidè cum caſtoreo, valet in omnibus ſplenis affectibus, & membrorum tremoribus, & caput cerebrúmque confortat. Octo has aquas, ſancto Aegidio inſcriptas, ex Germanico trāſtulimus. Reſtabat nona quoque, ſed eius deſcriptio imperfecta erat, ideóque intermiſimus.

De aquis compositis, quæ Elixir vocantur, quarum aliquæ ad balsama etiam, de quibus inferius, referri debent.

ELixir factum olim per D. Ioannem Bentiuolum, & expertum: Nutrit & restaurat mirabiliter, deinde confortat membra neruosa, & neruos ipsos, stomachum scilicet & cor: stomachum purgat, memoriã auget, ventositates resoluit, & appetitum excitat. Dosis est pro vice, quantitas drachmæ dimidiæ. Qui stomacho fuerit calido, accipiat cũ aqua endiuiæ, etiam tempore calido: qui verò stomachum habebit frigidum, tempore etiam frigido sumat cum aqua melissæ aut absinthij, aut simili. ℞. Rorism. mẽtæ, ana ℥ ß. cinnam. ℥ j. succi liquiritiæ, liquiritiæ rasæ, ana ℥ j ß. rhabarb. electi ℥ j. ß. spicæ ℈ iij. croci ℈ j. caryophyllorum, macis, nucis moschatæ, galangæ, ana ℥ j. mannæ electæ, olei de terebinthina, ana ℥ ij. tartari ℥ j. ß. pulpæ caponis ℔ ß. pulpæ perdicis ℔ j. diarrhodon abbatis ℥ iij. fisticorum, amygdalarum dulcium, pinearum mundatarum, ana ℥ viij. dactylorum passularum, penidiorum, ana ℥ vj. musci ambræ ana ℈ ß. contundantur omnia, & infundantur in aqua vitæ per dies tres, & postea in alembico vitreo destillẽtur, & ha

& habebis aquam vitæ puram. Si destillatio, aut infusio potius, facta fuerit in vino maluatico, multò erit melior. Ex Italico manuscripto translatum.

Aqua secreta, ℞. Vini maluatici optimi, infunde in eo flores, herbas, species, & quascunque res volueris: stet tribus aut quatuor diebus in bocia benè lutata ad putrefactionem, postea destilla lentissimo igne, & non fiat sequestratio, nisi in fine, tunc abstrahe aquas ne fœteant & comburantur species. In illa aqua resolue saccharū, post adde musci, ambræ, cinnamomi: & si vis habere aquam multū delectabilē, tūc ℞. Saccharū candi su perfunde aquā vitæ optimā, & destilla aquā vitæ à sacchаro, quousq; transeant spiritus: alteram pone aquā in bocia prenominata, & cadent in ea iij. vel iiij. guttæ rubeæ aromaticæ, & potest reiterari talis destillatio cum sacchаro cando vt prius, idq; toties quoties, & erit res mirabilis, præsertim cū auro, sicut scis, & habebis aurum solutū, mirabile, efficacissimum & dulcissimum: & si vis habere purum aurū, pone caput mortuū in loco hu mido, & habebis artē mirabilē. Et iste supra dictus modus præcellit alios, vt ratio dictat, quam nō reuelabo, propter causas quas scio.

Aqua aurea, vel elixir vitæ, ℞. Saluiæ qr. iij. nucis moschatæ, macis, zingiberis, granorum

rum paradisi, caryophyllorum, cinnamomi, ana ʒ ij. rhabarbari, castorei, spicæ nardi, ana ℥ ß. olei laurini ℥ ij. aromata seorsim commixta in mẽsuris sex vini optimi in olla inuitreata benè cooperta, per mensem macerentur: quo elapso tẽpore, coletur vinum, & aromata contũdantur minutim, vt redigãtur ad formã pulticulæ: & rursus affuso priori vino, stent per triduum cooperta, ac tandem per alembicum destillentur, & sequetur aqua clara instar crystalli, quam serua in vase vitreo obstructo, & vtere ad sequẽtia. Si hac aqua conspergas pisces, aues, carnẽ ferinã, & alia, incorrupta manebunt, quã diu volueris. Vinũ alieni odoris, pendulũq;, redditur odoratũ & integrũ, si huius aquæ modicũ affundas. Apostemata interna, pota sanat, aut illita. Viscera omnia cõfortat, & colicę prodest. Vulnera sanat, si petia madefacta hac aqua, vulneri admoueatur. Apoplexiã imminentem præcauet, bibita, aut cerebro illita. Oris & gingiuarũ affectus curat, & anhelitus graueolentiã ob gingiuarũ putredinem, nariũ item atque auriũ emendat. Si bibatur à viris conseruat eorundem vigorem, & timiditatem corrigit, exiccãdo, humiditates. Faciei maculas, oculorum, atque etiam totius corporis corrigit, ex Germanico incert.

Aqua alia aurea dicta, & virtutis singularissi

rissimæ. ℞. Foliorum saluiæ ℥ ij. nucis moschatæ, caryophyllorũ, zedoariæ, granorũ paradisi, ana ℥ ß. cinnamomi ℥ j. lauendulæ ℥ iiij. vini boni qr. iiij. hæc omnia habeãtur in vase benè obturato per 14. dies, postea colẽtur vinum, aromata verò tundantur benè, ac iterũ vino cõmisceantur, in alẽbico aut balneo Mariæ destillatũ fiat. Confortat retentiuam stomachi appetitiuámq;, corrigit affectus pulmonis, splenis ac interiorũ omnium. Est & amuletum venenorum omnium, sanguinem clarificat, anhelitus graueolentiam ac polypum aufert, sed & grauedinẽ, tusses, dyspnoeas, spirandi difficultates, confortat cerebrum ac memoriam, visum acuit, oculorum qualescũque defectus sanat, vulneratis, flagellatis, aut ab alto cadentibus, singularis medicina, apostemata discutit: guttam, apoplexiam non admittit: impetiginem, lepram mundat: in spasmo vltimum auxilium. Si vinis corruptis misceatur, rectificat odorem saporémque vini: conseruat senes, formosos & bene coloratos.

Elixir vitæ, ex descriptione Fierauanti, omnium medicinarum facultatem intendit, si modicum iis permisceatur. ℞. Caryophyllorum, nucis moschatæ, zedoariæ, zingiberis, galangæ, piperis albi, nigri, baccarum iuniperi, corticum citri, cort. arantiorum,

saluiæ

saluiæ, basiliconis, rorismarini, mentæ, maioranæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calamenti, foliorum sambuci, rosarũ albarum, rubearum, spicæ nardi, cubebarum, aloës hepatici, seminis artemisiæ, sem. maioranæ, ana ℥ ij. ficuum, passularum, grossorum, dactylorum, amygdalarum nucum pinearum, ana ℥ vj. mellis albi ℔ j. musci orientalis ℨ j. sacchari fini ℔ iiij. misce, contusis omnibus contundendis, & in aquæ vitæ ℔ xv. infundantur. Sit autem aqua vitæ ad minimum tertia vice destillata. Stent ita in bocia bene obturata, decem diebus aut amplius, postea in Balneo destillentur vsque ad fæcum exiccationem. Postea extrahe aquam è recipiente ponatúrque in Pellicano, & circuletur in fimo equino per duos menses continuos. Post circulationem tuum elixir habebis paratum. Post hæc accipe bociam cum reliquiis fæcum, & destillentur in cineribus fortissimo igne, etiam extillabit aqua rubra instar sanguinis, quæ admodum fœtet, & turbida est: quæ & ipsa circuletur vt prior: & hæc est ignea substantia, quę etiam mortuos suscitare potest. Post circulationem seruetur. De priori aqua, quę per balneum est extracta, si tertio quoque die per os ℨ j. accipiatur, corporis integritatem conseruat, & à morbis tuetur. Si vulnera ea made

madefiant bis térve ad ſummum,curantur: oculorum morbis omnibus apprimè conuenit,gutta vna inſtillata,viſum conſeruat.Facies & pectus ſæpius hac aqua lota,iuuentutem conſeruat.Per os aſſumpta,venerem ſtimulat,& mulieres infœcundas,ad conceptũ diſponit. Poſterior aqua rufo colore prædita,doloribus matricis medetur per os ſumpta:põdere duarũ drachmarũ aſsũpta, pleuritidem ſoluit:colicos dolores inunctione curat.ſimiliter & lienis duritiem,dentiũ, dolorem, anhelitus fœtorẽ, & alia huiuſmodi ſanat. Omnis generis febres tollit, quia potenter omnes humores diſcutit & diſsipat. Si cui ægroto vocis acciderit priuatio,dabis huius ʒ j.cum altera ʒ prioris aquæ, intra os,& loquetur: quod ego millies expertus ſum.

Aqua mirabilis quæ dicitur mater Balſami,cuius infinitæ & mirabiles ſunt proprietates, & in fiſtulis mirabilem operationem producit.℞.Terebinthinæ ℥ j thuris maſculi ℥ ij.aloes ſuccocitrini, maſticis caryophyllorum,galãgæ,cinnamomi,croci,nucis moſchatæ,cubebarum,ana ℥ j.gummi hederæ ℥ v.omnia ſubtiliſsimè puluериſentur,deinde in alembico benè lutato luto ſapientiæ, deſtillentur lento igne.Prima aqua erit clara & alba, donec incipiat croceari & inſpiſſari,

i tunc

tunc remoue ipsam, & collige secūdam, quæ erit crocea, spissa, & priori supernatat. Cum autem color ille croceus magis intenditur, remoueatur secunda, quia venit tertia, quæ est sicut mel clarum: & propriè balsamū vocabitur, & eius facultates quoque obtinet. Si eius guttam cum cuspide cultelli in fundo cyathi aqua pleni posueris, non dissoluitur, quemadmodum verum Balsamum: postquam steterit per vnam horam, venit in superficie aqua sine dissolutione. Ardet quoq;. Deinde congelat lac, si in vna libra lactis ponatur vna gutta tepida statim congelat illud, sicut Balsamum. Prima aqua Balsamum dicitur, & hęc curat fistulam, sonitū aurium, si de ea ij. vel iij. guttas mane auri imposueris. Secunda aqua vocatur oleum Balsaminū, quæ curat oculos expalpebratos, leprosos & lacrymosos subitò, si cum ea mane & sero laueris. Tertia vocatur Balsaminum oleum artificiale, quod in facultatibus idem est, quod naturale. Curat & stringit omnem tineā, scabiem & superfluitatē, in quacunque parte humani corporis acciderit: omnia apostemata & omnia vlcera recenter eueniētia, omnémq; tumorem oculorum, si cum ea laueris. Repercussiua est magis humorum frigidorum, quàm vlla alia medicina. Omnem dolorem dētium, vel ex verme, vel ex humore

re fluente, si cum ea laueris, curat, restringit, & interficit. Et in omnibus venenis frigidis, sicut bufonis, araneæ, serpentis, scorpionis, optimè valet, nec est possibile vt hominem lædant, si aliquis ab illis punctus, guttam tepidã huius apposuerit. Omnia vlcera quantumque profunda sint, siue in carne, siue in neruis & osse, & apostemata saniosa, si cum ea laueris, sine aliqua tenta, curat intra nouẽ dies, quantũcunque terribilia, seu immũda, fistulata vel cancrata fuerint, etiam noli me tangere, & morbum Aegidii: habet etiã mirabiles effectus in dulcificatione corporum metallicorũ. Omnem guttam frigidã, si cum ea laueris, & si cum pãno lineo supra locum doloris emplastraueris, curat. & percussiões lapide, vel casu, læsione loci facta, panno lineo in eo tincto & superposito deficcat, & restringit, neruósq; fortificat vel confortat: & scias quòd est calidissima supra omnem gradum, & nulla res calidior reperiri potest: & est tantæ penetrationis & caliditatis, quòd si vnam guttam tepidam posueris super manum, statim penetrat sine læsione, & non senties. Tumorem pedum, tibiarũ, & dolorem iuncturarum læsione ibi facta superposita curat ex frigida causa, vel ex sanguine corrupto. Dicitur hic liquor mater Balsami, quem si probare volueris, accipias pullum de-

plumatum & mundatum à visceribus, postea calefac eum ad ignem tandiu, quòd vix posśit teneri in manu, postea line eum cum dicto oleo, & expone soli per duas horas ad exiccandum & iterum iteretur vngendo cum dicto oleo, & deficcetur: postea vbi vis repone, quia nunquã putrefiet, & huius generis plures habet facultates. Bertapalia.

Aqua seu oleum magnificum, variæ ad multa facultatis, ad visum vtique instaurandum memoriámque. Membrũ quodcunque litum roborat, pituitam ventriculum lædentẽ digerit, & ipsum roborat, cochlearis mensura præbibitũ, quo etiam modo ieiunè singulo die sumptum, ab omni tuetur morsu, & venenosorum morsui impositum, liberat à veneno: illitum scabiem sanat & tineã: auribus impositum, grauem tollit auditum, ad oculos confert humentes, & ad omnem hebetudinem: internorum verò tumores, potũ liberat & dentes lotione: & si vlcus cancérq; quaque die madefiant, curãtur: pari modo & neruorum resolutio: crurũ sanat tumores, omnémque ægritudinẽ à causa frigida prouenientem. Accipit autẽ terebinthinæ ℔ ß. aquæ ardentis ℔ ij xyloaloes, santalorum citrinorum & rubeorũ, cinnamomi electi, cubebarum galãgæ, nucis moschatæ, cardamomi,

momi,croci,thuris,maceris,maſtiches, zingiberis ſpicæ nardi,caryophyllorum.de vno quoque ℥ iij gummi Arabici ℥ j.moſchi ʒ j. ambari tantundem,omnia per ſe trita, & in cerniculo cribrata, cum aqua ardenti in vitreo vaſe per diem excipito,ignéque molliuſculo deſtillato, donec ſtillans aqua exierit clara:cúmque colorem mutauerit aliud vas ſupponito,& vtrunque per ſe ſeruato. Fum.

Elixir, ſiue aqua vitæ compoſita, quæ ad Balſamelæa quoque erit referenda.

Recipe caryophyllorum,nucis moſchatæ,zingiberis,galangæ,piperis longi,piperis nigri, zedoariæ, granorum iuniperi, corticum aranciorum, corticum citriorum, maioranæ,roriſmarini,mentæ,baccarũ lauri,pulegii,ariſtolochiæ rotundæ,ſtœchados, ſigilli b.Mariæ,cardui benedicti,florum cheiri, florum primulæ veris, roſarũ rubearum, florum ſambuci.ſpicæ nardi, ligni aloës,cubebarum,cardamomi, cinnamomi electi,calami aromatici,ſaluiæ,baſilici,gentianæ,calamẽti,ſantalorum omnium, acori,pæoniæ, radicum & granorum,macis,nigellæ,cornu ceruini,raſuræ eboris.chamædryos, chamæpityos,melligetæ,maſtiches,thuris albi, aloës hepatici, myrrhę, florum camomillæ, a-

nethi,artemisiæ, betonicæ, ana ℥ iij.florum borraginis, florum buglossæ, melissæ, seminum anisi,fœniculi,carui,ana ʒ ij.specierum electuarij de gemmis,specierũ diarrhodon, specierum triasantali, specierum aromatici rosati,ana drachmæ dimidium, diamoschi, dulcis diambre,electuarii de gemmis,theriacæ,diacori.dianthos, ana ℥ ſ. florum lychnidis,altilis,rubrorum florum calendulæ,radicum bardanæ,radicum filicis, ana ℥ ſ. chelidonii maioris cum radiculis à terrestri immundiciâ repurgatis,& resectis foliis marcidis,si quæ fuerint, ℥ j. rhabarbari electi sesquiũciam,olei de terebinthina ℔ j. Omnia supradicta benè puluerizata vel conquassata,ponantur quælibet & singula suo tempore (incipiendo à vere, continuandóq; per æstatem) in aqua vitæ optima quæ facta sit ex vino Rhenano antiquissimo, generosissimo,non marcido aut fæculento per alembicum vitreum non æneum, fermentetúrq; in ea toto singulorum præsertim florũ & herbarum colligendorum tempore, obturando quàm exquisitissimè vas siue bociam (quæ vitrea sit aut saltem terrea Sigburgensis Samia nostra) operculo vitreo circumlutato. Aqua autem vitæ in qua macerabuntur dictæ species,sit ad pondus librarũ vigintisex, plùs minus.Si in tres diuersas bocias diuide-

res

res aquam, similiter species & res ad ratam diuide: quia securius destillabis in tribus vicibus, quàm in vna. Et pone bociam cum superimposito alembico in balneo Mariæ sub moderato igne. Primùm exibit elixir vitæ, & serua illud per se benè obturando vas vitreum, ne respiret. Deinde stillabit aqua grossior quæ solum ad viliores vsus valet. Fæces verò, quæ remanebunt in alembico, cucurbita vel vesica, æquiualent theriacæ, & seruiũt pauperibus ad plures infirmitates.

Elixir vitæ aliud, mirabiliter caput roborans, priori ferè simile, nisi quod minori sumptu & labore comparari potest: ℞. Caryophyllorum, nucis muscatæ, zingiberis, zedoariæ, galangæ, piperis longi & nigri, corticum citri, seminis iuniperi, foliorũ saluiæ, basilici, rorismarini, maioranæ, euphragiæ, fœniculi, betonicæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calamenti, rosarum rubearum, spicæ nardi, ligni aloës, cubebarũ, cinnamomi, cardamomi, calami aromatici, stœchadis, macis, thuris masculi, ana ʒ j. postea, ℞. Ficuũ siccarũ, passularum, dactylorũ sine ossibus, amygdalarũ dulcium, ana ʒ j. ß. mellis ℥ vj. sacchari albi ad pondus omniũ, terantur omnia simul benè, & ponantur in aqua vitæ trium coctorũ, & postea repone omnia in ampulla vitrea, & destillentur lentè vt in

aliis elixir vitę.

Aqua laudatiſsima, Balſami vires in ſe cõtinens, ad multas ægritudines neceſſaria ex Fumanello. Aqua quæ Balſami facultates ęmulatur, lætitiam affert, cerebrum confortat, tumores intrinſecus ſuppuratos, ſeu vomicas rumpit pota, oculorum ruborem & maculas delet, fiſtulam curat, & cancrũ impoſita, potu morbum ſanat comitialem: membrorum reſolutionem, ſeu paralyſim inuncta curat, quæ ex frigida eſt cauſa, vino modico cõmixta cochlearis mẽſura, ieiunéque ebibita, ſenectutẽ retardat, & ſanitatẽ cõſeruat, lẽtigines à facie, putredines, omnésq; maculas linita delet guttámque roſaceã, vulgo nuncupatam, faciei morbum ex eryſipelatis genere: dentium tollit dolorem, & aurium ſpiritum flatuoſum impoſita, narium fœtorem & gingiuarum ſynanchen, omnémque gutturis rumpit abſceſſum: melancholicis confert, iſchiadicis podagricíſque: aſcitẽ curat, colique dolorẽ à cauſa frigida, & coronariæ ſuturæ lita, omnẽ tollit capitis dolorẽ, ex frigida cauſa euenientem: vermes interficit, ad ℥ ß. quãtitatẽ ſumpta, quo momodo & veneno obſtat. Plura etiã promittit, quàm ſcripta ſint. Cuius confecturæ hic eſt modus. Maſtiches, caryophyllorum, nucis muſcatæ, cardamomi minoris, cubebarum, piperis

piperis longi, cinnamomi, galangæ, zingiberis, ligni aloës, cardamomi maioris, de singulis, ℥ ß. spicæ nardi ʒ iij maceris ʒ j. caphuræ ʒ j. ß nucis Indicæ ʒ ß. vini albi, subtilis, dori quod sufficit, inuicem commixta suaui destillato igne.

Species pro vino Maluatico destillato loco auri potabilis, ℞. Vini maluatici electissimi mensuras vi. ponatur in bocia & destilletur suaui igne per cineres, septem vel nouem vicibus: aquam vitæ sic benè rectificatam pone in vitro cum sequentibus: ℞. Sperma ceti, ambræ electæ, rhabarbari optimi sing. ʒ. ii musci fini & electissimi ʒ. i. vel plus: pone huiusmodi res in sacculũ vel pilã de panno raro subtili & bene mundo. Huiusmodi sacculus postea ponatur ad vinum supra rectificatum, & bene claudatur orificium vitri: efficietur tale vinum aurei coloris. Posset & cinnamomi interioris aliquid addi, & erit magis delectabile. Virtutes huius aquæ: venena curat & expellit. Ad præseruandum, contra pestem detur gutta vna mane, cum modica medulla panis, factis prius aliis purgationibus, & phlebotomia. Infecto verò da testam nucis muscatæ plenam cum mica panis albi, deglutiendo curat. Ego verò do cum aliis medicinis bezoarticis, & misceo cum electuariis cordialibus ad dirigendã opera-

tionem. Et in hac destillatione inueni multa bona iuuamenta, Incert.

De aquis metallicis, & forti.

AQua argenti sublimati ad cancrũ, extirpans eum radicitus, & citò interficit, si superponatur, ita vt non longa curatione sit opus, nisi quatenus vlcus est: fiat autem aqua hæc hoc modo, Liquefiat stannum & dum incipit refrigerari & condensari, proiiciatur super ipsum de Mercurio tantum, quantum est ipsum stannum, incorporentur, vt fiat totum sicut pasta, & illa pasta super lapidem purum & læuigatum poni & duci & optimè triturari debet, & postquam ita factũ fuerit, addatur ei de Mercurio sublimato quantum est ipsa pasta, & iterum teratur & ponatur super lapidem, & tunc fiet sicut aqua, & hoc per alembicum debet destillari, & quæ inde extrahitur aqua, debet colligi, & seruari ad vsum.

Contra omnem scabiem, pustulas, impetiginem, serpiginem, & morpheam, &c. liquor destillatus, ex Theophrasto. ℞. Enulæ campanæ ℥ j. axũgiæ ℔ ß. argenti viui ℥ ß. sulphuris ʒ ij. destilla per alẽbicum, & vnge.

Aqua aluminosa ad omnia vulnera, cuiusdam viri nobilis secretum. ℞. Succi agrimoniæ, solani, plantaginis, ana ℔ ß. vini albi ℥ iiij.

iiij.aluminis crudi ℥ iiij. masticis ʒ ij auripigmenti ℈ ß.albuminum ouorum numero vj. agitentur fortiter & destillentur. Hac aqua lauatur vulnus bis in die.

Aqua aluminosa nuncupata, cuius in oris & aliarum corporis partium,omnibus vlceribus corrosiuis,mira vbique locorum facta est experiẽtia. Accipiuntur autem aluminis, succi portulacæ, succi plantaginis expressi, seu vuæ omphacinæ,& albuminis, seu candidi ouorum, ana partes æquales , & more aquæ cinnamomi destillant pharmacopolæ.

Aqua aluminosa alia ex libro Fulgoni.℞. Albuminum ouorum numero quindecim, aluminis rochæ.succorum plantaginis. portulacę, solani, aquę rosarum , succi agrestæ, ana ℔ ij.misce omnia, & destilla in alembico:perducit vlcera antiqua ad cicatricem.

Experimentum quo se vsum fuisse quidã retulit chirurgus,ad carcinomata. Lateritio namque lapidi ignito aquam infundebat aluminosam,& refrigerato lapide ac pendente, aquam destillatam colligebat, in eáque linteolum madefactum vlceri imponebat, mirúmque modũ carcinoma post dies paucos curatum fuisse retulit,Fuman.

Aqua prestantissima ad maculas oculorum.℞.Mellis albi ℔ ij.antimonii,tutię pręparatę,sacchari candi,ana ʒ iij. aloës optimi ʒ ß.

℥ ß.chelidonii,rutę,euphragiæ,anaM ß.destillentur in alembico.

Aqua tutiæ præparatæ. ℞. Aquæ euphragiæ,aquæ fœniculi,aquæ matrisylυæ,ana ℔ ß.aquæ rof.℔.ij.tutiæ præparatæ ℥ ij.aloes ℥ ß.cuperofæ albę ℥ ß.camphoræ ℥ j.misce & fiet aqua probatissima, ex Arnoldo, ad maculas oculorum.

Aqua Marchasitæ quę oculorum destruit suffusiones,& confirmatas emollit. Marchasitæ frusta ignita, in oleo communi antiquo pellucido extincta tritáque,destillato,& denuo cum fæce sua terito,destillatóque.

Aqua ad lepram alióſque morbos. Aqua stillatitia ad leprã, omnémque corporis defœdationem,oculos mundans, iuuentutem conseruans, & ad alia quàm plura efficax, vt experimẽto coniici potest, Limaturæ,seu ramentorum argenti,æris,ferri,plumbi, chalybis,cadmiæ,auri,æreæ,&argenteæ,styracis, de omnibus æquale pondus, macerẽtur die vna & nocte in vrina pueri non polluti: altera verò die in vino albo calido, & die tertia,in ſucco fœniculi,& quarta die, in lacte mulieris masculum lactantis. quem peperit, quinta die in vino rubeo, & sexta in septuplo sui,albuminum ouorum:qua destillata, ad vsum reponantur.

Aqua contra leprã.℞. Roris maialis mẽsuras

ſuras quinque, ſulfuris ℔ j cryſtalli ℔ ß. camphoræ ℥ j. miſce & mitte ſtare, poſtea decoquantur leuiter, & rurſus quieſcant, tum deſtilla, adde margaritas. Purgat choleram aduſtam & melancholiam.

Calx non extincta, cum ouorum albuminibus excepta, ſupérque marmoreum deducta lapidem ita ſtillato, vt quod craſsius eſt deſcendat, & per diem & noctem in loco ſeruato humido, & denuo deſtillato, ad faciem dealbandam.

Alia aqua dealbatiua. ℞. Calcem & incorpora ſuper marmore cum aqua albuminis ouorum per alembicum deſtillatorum: & fac ita ſpiſſum, ſicut ſalſam, deinde pone in vrinali in loco humido per diem & noctem, poſtea deſtilletur aqua ex his per alembicum, cum ſuaui igne, & ſine fumo, & quod deſtillatur pone in vaſe vitreo.

Aqua faciẽ dealbans. ℞ Albuminis oui, boracis petroſi ſalis, aluminis rochæ, ſing ʒ j. quodlibet per ſe tritum albumini ouorum commixtum, deſtillato, vtitórque.

Aquę fortis hodie magnus eſt apud Chymiſtas & Aurifabros vſus, ſed & in medicina quoque, ad nonnullos morbos depellendos celebratur. Amatus Luſitanus fœliciter vſus eſt ea, in magno & maligno faucium vlcere. A principio ſuffuſionis quidam ea curantur

rantur, adhibita oculis. Chirurgus quidam aliquãdo in dentem mulieris imposuit, quæ inde ferè insaniebat, donec opio adhibito à medico quodam, melius habuit. Ad vlcera, fistulas, cancros & porros, dum non fuerint inoffata, & concaua, solummodo madefaciendo cum pluma vel panno lineo ex aqua cum qua separatur aurum ab argento. Antiqui vt aurum ab argento separarent, vtebantur atramenti sutorij stillatitio liquore, vt nunc quoq; in Asia faciunt illi, qui ab argento aurum separant. Nostri verò vt aquã fortiorẽ reddant, & vehementiorem, salẽ petræ adiiciunt. Bellonius de medic. cadauera seruantibus. In aquam fortem, si ferrũ aut alia aliqua materia proiiciatur, statim ebullit, & sursum fertur, & nisi expiraret, vasa dissilirent. Sin aurum in eam inieceris, non æquè intumescit, resoluit id in arenã, reliqua metalla omnia in liquorem. Argentum vbi in ea fuerit liquatum, immittantur laminæ cupreæ, & argentum his adhærebit, quod postea scopa separatur, ac tandem fusione vniuntur.

Aqua fortis, ℞. Vitrioli, salis petræ, fiat aqua per destillationem, in quam ponas vasa argentea deaurata, & eliquabitur luna, & sol manet integer, postea cola, & si Solem denuicere volueris, appone ad prædictam aquam

aquam salis* . postea verò quodlibet sicca & præpara. Alia.

℞. Aquæ fortis, salis cõmunis & salis ammoniaci parum, destillẽtur simul: aut si aqua fortis prius fuerit destillata, iam dictæ species destillentur, & vocatur aqua regis, & separat aurum. Aqua fortis verò communis, separat tantum argentum, aurum graduat & illustrat.

Aqua causticatiua in fistulis sine dolore: & etiã valet ad glandulas, scrofulas, & porros, & ad omnes excrescentias in corpore humano, & aufert sine dolore. ℞. Olei laterini optimi, masticis electi, gummi Arabici, terebinthinæ, ana ℥ iij. pistentur pistanda: & omnia simul misceantur, & per alembicum destillentur: quam destillationem misce & incorpora, cum ℔ ß cineris cerri: & iterum destilla per alembicum, & quod fluit, reserua in vase vitreo benè clauso.

Aqua mirabilis in fistulis, cum qua scribi possunt literæ aureæ in ferro. ℞. Cornu arietis abrasum exterius, & incidatur subtiliter, & ponatur ad destillandum in alembico vitreo subtiliter, tunc ista aqua quæ exit operatur in ferro calido ipsum deaurãdo, & mirabiliter valet in fistulis. Bertapalia.

Aqua corrodens loco cauterii, adeo vt etiam corrodat ferrum, ℞. Salis nitri ℥ ii. vi-

trio

trioli Romani ℔ j. cinnabaris, aliàs vcifur ℥ iiii. quælibet per se terantur, deinde simul misceantur, & per alembicum destillentur, & hanc aquam collige, Idem.

Ruptorium, quo omnem contingit incidere tumorem, abscessúmve absque ferro. Habet autem vitrioli Romani rubefacti ℥ vj. salis, nitri, vtriusque ℥ ij. gallarum, salis ammoniaci, singulorum ℥ viij. vitrioli non rubefacti ℥ ij omnia destillentur alembico, & in vase seruentur vitreo. Vsus quidem est, vt oliuæ sarmento, lignóve acuto in hac madente aqua, tumor incidatur, qua pariter & porri tolluntur, Fumanellus.

Aqua ad vlcera cacoëthica & quomodocunque maligna & fistulas, Religiosi cuiusdam apostatæ medicamentum, de quo alibi scripsimus, mihi à pluribus iam annis relatum, & experientia comprobatum, omnem detergens putredinem, & ad sanitatem reducens, quod habet chalcitidis, seu vitrioli Romani ℔ j. salis nitri tantundem, aquæ quod sufficit, coquantur simul cum modico argenti viui. Accipito autē aquæ huius clarificatæ ℔ ij. argenti viui ℔ j. & omnia commixta alembico destillato, & peracta destillatione, vitream bociam frangito, & quod intus est veluti fæx conterito, & denuo cum præ

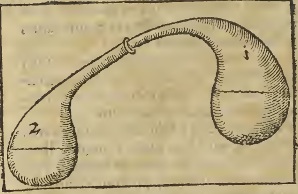
prædicta destillato aqua ter quatérve. quæ nanque antiqua sunt vlcera, puluis sanat, pariter & iniecta aqua. Idem.

Alia aqua fistulas delēs & porros ℞. Olei ex lateribus ℔ v. calcis non extinctæ recentis ℥ iij. arsenici puri ℥ ij. euphorbij ℥ j. omnia alembico destillentur. Idem.

Alia potentior ad fistulas delendas, verrucásque seu porros, ℞. Olei de lateribus ℔ ß. calcis non extinctæ ℥ iiii. ammoniaci puri tantundem, euphorbij ℥ ß. omnia cum oleo mixta, alembico destillentur & stillatitius liquor ad vsum seruetur. Idem.

℞ Tartari albi, salis nitri, ana puluerisentur subtiliter super lapidem purificatum, postea fiat fouea in medio pulueris, & impone carbonem ardentem, & oleum quod inde fluit serua, & loca morpheatica cū eo inungas, & sanabuntur.

Aqua fortis (à Gallo empirico) ℞. Salis nitri, vitrioli, ana ℔ ij. aluminis vsti ℥ viii. omnia subtilissimè terantur, postea ponantur in cucurbitam vitream benè lutatam, hoc modo, da sibi ignem, per horas decem semper augendo.

Aqua fortis, ℞.Auripigmenti, floris æris, ana ℥ ij.vitrioli Romani ℔ j. ß.ſalis nitri ℔ ij.aluminis ℔ iij. omnia pulueriſentur, & fiat ſecundum artem deſtillatio.

Aqua fortis ad fiſtulam antiquam, & pro fundatam etiam in oſſe, mirabilis, ex lib.ma nuſcripto vetuſtiſsimo.℞.Salis ammoniaci, vitrioli, auripigmenti rubei & citrini, viridis æris, ana ℥ ij.vel plus, vel minus, pro tua voluntate, ponantur in alembico vitreo benè lutato, & fiat lentus ignis, augendo donec alembicum fiat rubrum, deſtillatum ſeruetur in vaſe vitreo benè obturato, quia aliter exhalaret. Tantę enim virtutis eſt aqua iſta, quòd oſſa penetrat, & ideò in cõcauo fiſtulę ponatur vna gutta modica : ſtatim cauterizat, ſicut ignis. Poſtea remoueatur arſura cũ albu

albumine oui aut butyro, tunc adhibeatur cautela in generatione carnis.

Alia, ℞. Salis petræ, vitrioli Romani, ana ℔ ij. aluminis calcinati ℔ ß. puluerisentur hæc omnia, & ponantur in cucurbita & destillentur. Dealbat hæc aqua dentes nigros, si cum penna anserum guttulam tantùm apposueris dentibus, quos pura aqua fontana postea laua & ablue.

Species aquæ fortis ad vermes(verrucas) & tubercula ℞. Salis ammoniaci, vitrioli Romani, æruginis, ana ℥ ij. aluminis saccharini, calcis viuæ, ana ℥ ß. mixta destillentur.

Alia aqua mirabilis in fistulis, & dissoluens margaritas, & aurum in foliis. ℞. Salis ammoniaci ℔ ß. salis nitri ℥ iij. tartari ℥ ij. salis cõmunis ℥ ß. omnia puluerizẽtur & destillentur per alembicũ, in vase vitreo seruetur.

Aqua quæ tingit equos, canes, pannos vel pennas in viridi colore. ℞. Cuperosæ ℔ j. & smerilij ℔ ß. subtiliter puluerizati, & per alembicum destillato, & quod fluit reserua in ampulla vitri benè clausa.

Ad tollendum cancrum, secretum magistri Francisci: ℞. Destillationem per alembicum argenti viui, argenti sublimati, vitrioli Romani, & vtere.

Aqua fortis conueniens moro, Bertapal. cap. 16. de apostematibus, ℞. Vitrioli

Romani, aluminis rochæ, ſalis ammoniaci, ſalis gemmæ.iiij.iij.ij. & j. hæc ſunt pondera ſecundum ordinem, & fiat deſtillatio ad alembicum vitreum aptatum cum luto ſapientię,& cum ſtercore bouis,& paleis mixtis ſicut faciunt dominæ, quando imboccãt caniſtros Iſta aqua mirabilis eſt,& tangendo morum, deſtruit ipſum & omnem aliam carnem additam, & iſta vocatur aqua fortis, & aurifices vel fabri diuidunt aurum ab argento cum hac aqua.

Aqua fortis valẽs in fiſtulis, & eſt multæ virtutis & potentiæ in vlceribus. ℞.Salis nitri,vitrioli Romani,aluminis rochæ, ana ℔ j.quęlibet per ſe terantur ſubtiliter, & ſimul incorpora, & pone in alembico,fac lentum ignem,& accipe primã aquam per ſe, donec rubeſcat alembicum,tũc remoue aquam illam,& collige aliam per ſe, quia prima nihil valet:& auge ignẽ donec incipiat rubeſcere, & tunc reduc cineres qui ſunt in vaſe vſque ad collum,& fac ignem fortem,donec rubeſcat alembicũ, & ceſſabit fumus ille rubeus qui apparebit in vaſe vitreo, & ſigilla bene cum cera,& ſerua ſupradictã aquam. Infrigidato furno,in fundo vaſis inuenies maſſam rubeam,quam ſerua. Aqua dicta,eſt fortior aqua mundi, & habet mirabiles operationes in ſe. Nam hæc aqua ſoluit, corrodit

carnem

carnem, & redigit omnia mundi in puluerem & aquam: sicut lapides & metalla. Si calefiat, emittit fumum rubicundissimum & fortem. Hæc aqua si tangit per se carnẽ vel vestem, tingit eam colore croceo, qui nunquam deleri potest: in carne durat color pluribus diebus, si laueris maculam cum lixiuio, fit valde rubeus color. Item si posueris paululũ bonæ lunæ, hoc est argenti, in aqua ista, tingit colore nigro, qui deleri nõ potest. Item si posueris aliquid Mercurij, hoc est, argenti viui, ita quod liquefiat, fit fortior igne. Nam si tangit carnẽ, cauterizat ad modum ferri igniti, & non sentitur: & est optima ad faciendum cauteria. mortificat omnes fistulas, & cancros & carbunculos, humores prauos & venenosos. Item si apponatur ferrum in dicta aqua, statim calefit & bullit absque igne, & facit de ferro aquam rubeam, per intromissionem ferri. Et si extraxeris aquam per Alembicum, remanebit ferrũ in fundo vasis, & erit puluis rubicundissimus, qui dicitur, crocus Martis. Itẽ si in prædicta aqua posueris Venerẽ, bullit, & fit de ea, aqua viridis. Et si extraxeris aquam per Alembicũ, remanebit Venus in fundo vasis puluis nigerrimus, qui est calx veneris. Nota quod si posueris in dicta aqua saturnũ, facit aquam claram, & si extraxeris, remanebit sal albus,

& amarus. Item si posueris in ea Iouem.faciet de eo pastam sicut butyrum:& si desiccaueris fiet puluis albus. Item si posueris in ea Mercurium, faciet de eo aquam claram: & si dimiseris residere aquam Mercurij, cadet ad fundum ad formā glaciei: & si desiccaueris remanebit sal albus, sicut cera fortissimus. Et si volueris recuperare argentum tuum quando est in aqua, pone in illa aqua Mercurium crudum, & statim bona luna intrabit in Mercurio, tunc vacua aquam, & accipe mixtionem & pone in pelle capreoli & comprime optimè, exibit Mercurius: quod verò remanebit in corio, pone in cubiculo ad fundendum: & inuenies bonam lunam. Item si posueris in ea solem, fit aqua crocea, & si siccaueris, fit sal aureus amarus vt terra, valet in desiccando fistulas. Item si dissolueris in dicta aqua partem vnā de bona luna, & tantum de Mercurio, & tantum de argento sublimato albo, & quartam partem vnius istorum de tutia Alexandrina, & extraxeris aquam per alembicum, remanebūt omnia ista in fundo vasis ad formam lapidis: de quo lapide pone partem vnam supra quatuor partes æris & fiet albū, sicut argentum de xxij. solidis pro vncia, cum quo si posueris de bono argēto, pulchra possunt fieri ornamenta. Item si posueris vel feceris fieri

fieri vasa parua, vel annulos, vel alia facta de auro & medietate argenti. & si postea acceperis panem rubeum, qui remansit in fundo vasis aquæ supradictæ, & puluerizabis, facies mirabilia.

Aqua alia ad fistulas, porros, verrucas, & callos tollendos. ℞. Cuperosæ, id est, salis nitri, vitrioli Romani, calcis viuæ recentis, anà partes æquales, terantur. & destilla per alembicum. Prima aqua exiens est alba, valet ad lentigines, & non ad porros: altera rubea, quæ valet ad porros & verrucas, & ad omnia quæ suprà dixi.

Aut. ℞. Calcis viuæ recentis ℥ iij. arsenici ℥ iij. euphorbij ℥ j. & tere & cum olei laterini ℔ ß. misce & destilla, serua ad porros & verrucas.

Alia. ℞. Salis nitri ℥ iij. vitrioli Romani ℔ j. cinnabaris ℥ iiij. tere, destilla per alembicum, & serua pro deauratione Martis.

Alia. ℞. Salis nitri, vitrioli Romani, salis ammoniaci, viridis æris, auripigmenti, calcis viuæ recentis, aluminis, salis alkali, tere, destilla, & ex eo madefac Martem, vel tenendo in madefactione, & corrodetur.

Aqua dissoluens solem. ℞. Salis petræ, vitrioli, gypsi, aluminis iameni, ana quart. xij. cinnabaris ℥ ij. aquæ salis * ℥ iij. pone in alembico, & exibit aqua prima dulcis, secũda &

da & vltima eſt rubicunda & bona.

Vt aurum ab metallo ſoluatur, ℞. Olei tartari partes ij ſulfuris partem j. & deſtilla, vnge metallum vel ferrum, poſtea igneatur, & proiiciatur in aqua frigida, & aurum forma arenularum cadet in fundum.

Aqua fortis ſeparans ſolem à luna. ℞. Salis * partem vnam, vitrioli partem j. ſalis nitri partem mediam, viridis Græci partē quartam vnius partis, hoc imbibe aceto fortiſsimo in modum paſtæ, & exicca, poſtea ſublima aquam.

Alia operatio melior, quæ ſeparat lunam ad vnam partem & ſolem ad aliam, ad modum maſſæ. ℞. Tegularum ʒ j. ſalis communis vſti ʒ ß. æris vſti, viridis æris, ana ʒ ß. pulueriſentur ſimul, poſtea pone materiā quam vis ſeparare in iſtum puluerem in teſta, & tege eam cum alia, & cum diſſoluitur, ſeparatur vnum ab alio.

Aqua & oleum è ſale ammoniaco. ℞. Sex vel decem oua decoctione indurata, aperiantur parte acuminata, & vitellum extrahe, vacuum verò ſpacium oui repleas ſale ammoniaco pulueriſato. Ponantur in vas arena repletum, cui modicum aquæ ſit affuſum, & mane in cortice aquam reperies, quam ſerua, poſtridie rurſus eodem modo aquam euacua, vſq; totum ſit reſolutum. Sin oleum

eius

eius habere volueris, aquam per alembicum ſepara, & remanebit oleum, quod ſerua. Vſus eius præcipuus ad fixandum, & alia multa Alchymica opera. Marcell.

Aqua mollificans omnia metalla, vitrum, chalybem, electrū. ℞. Salem ammoniacum, & ſalem nitri cum tartaro, ana bulliant (an in liquore aliquo?) cum paruo igne, & mollificat omne metallum intus proiectum.

Sal nitri & tartarum æqualiter ſumpta, emolliunt metalla ſecundum aliquos.

Aqua fortis, ℞. Salis nitri, ſalis, * ana, fac aquam ad ſolem. Si ſolem & lunam in aqua ſeparare volueris. ℞ Salis nitri ℔ j. aluminis vſti & exiccati ℔ ij. deſtilla per alembicum, & in aquam pone laminas tenues foliatas ſuper prunas, tunc bulliet, & cum bullire deſinit, depone, & aquam infrigidatam moue & turbeſcet, tunc ſubtiliter effunde aquam in aliud vitrum, & videbis aurum nigrum in fundo reſidere: tunc ℞. Aquam modicam fontis, affundēdo Soli, & laua, & aquam funde tum ad priorem aquam. tunc Solem in tegulam ſuper prunas pone, & ſiccato: poſtea ℞. Modicum ſalis nitri, & ſolē cum ipſo demulce (*ſchmeltz*) & funde tunc in formam. Cum autē lunā habere volueris, ℞. Aquam effuſam, & deſtilla per alembicum, & manebit luna in vitro, quam tunc effunde, ſicut de

auro dictum est:tunc abluta prima aqua,posset fæcibus apponi,si plus de luna in puluere nigro foret,quod tunc etiam dissoluetur, & postea effunde iterum,& affunde aquam fontis,& laua vt prius Lunam autem vltimò siccatam poteris ponere in crucibulum, cum medio suo nitri obstruendo,& superius mittendo paruum foramen, sufflando ignem & habetur depurata.

Aqua Philosophorum, è scheda, lingua Gallica manuscripta. ℞. Vitrioli Romani ℔. j. salis nitri ℔ ß. cinnabaris ℥ iij. pistentur subtilissimè, misceantur destillentúrque in alembico, qui ponendus in olla è terra facta. Postea sumatur cinis cribellatus, & vas terreum impleatur, vsque quo materiam in alembico contentam, penitus comprehendat. Excitetur deinde ignis lucidus & lentus subtus,& posteaquam cœperit destillare,colligatur aqua. Prima aqua destillans, tum perfecta dicetur, cùm collum alembici parte superiore flauum comparuerit, atque tum secunda à priore erit separanda, & singulæ seorsim seruandæ. Virtutes huius aquæ multæ sunt. Deaurantur hac aqua calices, galeæ armorum, gladij,cultri, & similes res: scribendo literas,pingendo folia aut alia ornamenta hoc modo procedendo:Primò vernice obducatur res deauranda, quæ postea

iuxta

iuxta ignem exiccetur. Deinde cũ ſtylo acuto ligneo è duro ligno, pingatur aut ſcribatur quodcunque placuerit. Demũ aqua prędicta madefiat locus depictus aut ſcriptus, ibíque aliquandiu relinquatur, poſtea igni lento admoueatur, paulò poſt valido: vbi benè incaluerit, detergatur panno lineo aſpero, & mundetur à vernice. Si aurichalcũ dealbare volueris, bulliat in aqua hac, & argenteum videbitur. Si in aliquo vis curare porros, lentigines, aut carnem ſuperexcreſcentem auferre, in quocunque loco fuerit, aperiatur locus acu, & modicum aquæ immitte, & ſubitò tolletur. Sin fiſtulas, apoſtemata, cum tenta aqua imponatur, diſſecabit fiſtulas, radicéſque earum aufert biduo, malam carnem auferendo, reſtituẽdo bonam. Sin apoſtema ſine ferro aperiendum, ſumatur cera alba & fiat ex ea emplaſtrum in medio perforatum, & loco affecto imponatur, foramini poſtea aquæ prædictę modicum indatur, & aperietur. Mollificat corallia: ſumenda autem vna harum aquarum, vel ambæ ſimul, cui corallia imponãtur, & poſt eius mollificationem elaborabis, aut formabis ad libitum, ac tandem redibit ad ſuam naturam. Pota ab animali, interficit. Vinum, cui admiſcetur, corrumpitur, vbi reparare voles, adde roriſmarinum. Sed alias quoque habet non manife-

ſtan

ſtandas facultates,propter impoſtorũ & circulatorum nequitiam,qui eiuſmodi aqua in hominis perniciem abuti poſſent.

Aqua regalis dicta,ad multa vtiliſsima. ℞. Sulphuris flaui,aluminis rochæ,ſalis gẽmæ,ana ℔ ij. borraginis,maſticis,ana ℥ ij. contundantur in mortario, & commiſce in bocia cum capitello & recipiente deſtilla ſecundum artem, in fine fortiſsimo igne omnem humiditatem extrahendo:quę deſtillat aqua,alba eſt & turbida,quę coletur per pannum ſubtilem & in ampulla vitrea ſeruetur, adiungendo muſci ſoluti carat.j.aquæ roſaceæ ℥ ß. & vbi aliquãtulum quieuerit aqua, fiet clara & odoratiſsima. Dolorem aufert vulnerũ,ſi vulnus ea madefiat. Ad dolorem dentium,& gingiuarum corruptionem,& omnes morbos oris internos valet, tenendo huius parum in ore aliquãdiu, ac poſtea expuendo,quia mirabiliter ſanat.Dentes dealbat,cũ lineo panno eadẽ madefacto & affricato.Febrium paroxyſmos tollit dando ℈ ß. cum brodio per os,mirabiliter certè iuuat.

Aqua pretioſa ad oculos ex vitriolo. ℞. Vitriolum,& in cucurbita per deſtillationem aquam eius extrahe,in arena. Vitriolo calcinari nihil opus eſt,nec debet. Aliter.

℞. Ouum recens & decoque ad indurationem, detrahe ei corticem, & in partes duas

duas per medium ſcinde. Ablato verò vitello ſubſtitue vitriolum album magnitudine piſi, & vertetur in aquam, exprime per pannum in vitrum, & ſerua ad oculos. eſt enim valde bona.

Aqua mirabilis, infallibiliter oculorum maculas delens. & oculos clarificans, ſuper omnia iuuentutem cõſeruat, & omnem maculam faciei delet: ſed & guttæ roſaceæ, & lepræ non veræ valet. ℞. Limaturam argenti, ſtanni, æris, chalybis, plumbi, auri, cachymiæ argenti & auri ſecundum diuitias & paupertatem, ana ponantur per diem & noctem in vrina pueri virginis calida. Secundo die in vino albo calido. Tertio die in ſucco fœniculi, verbenæ & chelidoniæ. Quarto in albumine ouorum. Quinto in lacte mulieris puerum lactantis. Sexto in vino rubeo. Septimo in ſeptem albuminibus ouorum, & hoc totum ponatur in vaſe in quo deſtillatur aqua roſ. ad lentum ignem, & quantum deſtillauerit, reſerua in vaſe aureo, argenteo vel vitreo benè obturato, ne reſpirare poſsit. Ex ipſa aqua oculis immitte ij. vel iij. guttas mane & ſero, lauando prius oculos, &c. Arnold. de Villa noua.

Aqua metallorum experta, ad omnem lepram ſcabiem, fiſtulam, morpheam, ſerpiginem, impetiginẽ & cancrum, & confortationem

tionem omnium membrorum corporis: & omnem morbum contagioſum paliat,& interficit omnem morbum ſolutionis continuæ. ℞. Limaturæ ferri, chalybis, auri,argenti,æris,ſtanni,plumbi,ana myrrhæ,aloës, ana quantum de omnibus, terantur omnia ſimul & miſce,& ponantur omnia in olla vitreata vel alchymica, quæ vas deſtillationis ſupra ſe habeat, & ſupra ignem fornacis apponatur, & aquam quæ per alembicum deſtillat in vaſe vitreo collige, & vſui reſerua, quoniam eſt mirabilis ad omnia ſupradicta, Ex eodem.

Aqua benedicta deſtillata contra podagram. ℞. Vitrioli Romani ℔ ij. mellis deſtillati ℔ iiij. deſtilla ſicut ſcis. poſtea adde tertiam partem aquæ vitæ rectificatæ, fiat mixtura,& vſui ſerua, & cum penna columbina alba fiat inunctio,vt ſcis.

Aqua probata ad limoſitatem, & fœdum colorem dentium, ex Guidone. ℞. Salis ammoniaci,ſalis gemmei,ana ℔ ß. aluminis zuccharini quar. j. pulueriſentur,& ponantur in alembico vitreo, & fiat aqua de qua dentes cum petia de ſcarlato fricentur.

Aqua flauos reddẽs capillos.Cineris cerri ℔ *j.* aquæ fontis ℔ vj. diu concoctis,addantur vitrioli Romani ℥ ij. & diebus tribus ſub dio expoſitis vtitor.

Alia

Alia. Salis, gemmæ, squammæ, seu batituræ æris, alcannæ, partes æquas, omnia trita alembico destillato.

Alia. Salis gemmæ ℔ j. vitrioli Romani ℔ ß. salis nitri ℥ iiij. radicum chelidonij viridium ad omnium pondus, ex contusis, & tritis, alembico aquam eximito, quæ primò exit, abiicito, quæ secundò, capillos colorat prius lotos & feruenti sole siccatos.

Puluis per sublimationem factus fortissimus ad corrodendum & mortificandum carnem mortuam, Lanfranc. in Antidotario, ℞. Limaturæ ferri, vitrioli, aluminis iameni, antimonij, ana ℥ ij. salis ammoniaci, arsenici citrini, sulfuris viui, floris æris, ana ʒ j. & ß. calcis viuæ ℔ ß. hæc omnia terantur, & addatur ℥ j. argenti viui cum saliua extincti, temperetur cum aceto, vel aqua maris, vel lixiuio forti, quod erit melius, si erit de cineribus fabarum, & fiant inde trochisci & siccentur, siccati ponantur in aludel, & sublimentur. Modus autem sublimationis est talis. Habeatur vas vitreum grossum, quod ab igne findi non possit, vel sit terreum interius vitreatum, & habeat operculum ita artificialiter ei coniunctum, quòd vna pars operculi intret vas, quod erit inferius, & arctè sibi coniungat, ne possit inde aliquid exhalare, & cum hoc lutetur, luto sapient

pientiæ vel gypſo. Puluis ſublimandus ponatur in fundo vaſis, & operiatur operculo, & orificia fortiter obturētur, & ponatur in furnello, in quo fiat ignis lentus vel leuis per dimidium diem, poſtea vas auferatur ab igne, & dimitte infrigidari: quo infrigidato, diſcooperiatur, & quod remāſit in fundo inferius, abiiciatur. Quod verò operculo adhæret, remoueatur & ſeruetur in fruſtis. Cum verò opus fuerit, operare cum eo cum cautela, quoniam comburit vt ignis, & putrefacit & corrumpit locum cui apponitur.

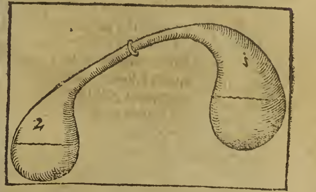
De mercurio præcipitato, pauca quædam, aquæ forti ſubnectenda.

MErcurius præcipitatus hoc modo fit. ℞. Aquæ fortis ℔ j. Mercurij crudi ℥ iiij. diſſoluatur in aqua, poſtea in arena euaporet aqua, aut deſtillatione ſepara fortiter, vt rubeſcat & exiccetur, teratur deinde in porphyrio, & affunde ei aquam vitæ deſtillatam quinquies vel ſepties, accende etiam, & ſine vt conſumatur. Poſtea rectificetur aqua roſacea optimè permiſcendo, ac tandem per filtrum aquam roſaceam ſepara & relinque vt exiccetur. Tū rurſus de aqua vitæ vt prius affunde, & accende vt exiccetur, idque

tertia

tertia vice repetatur,& habebis quod voles. tantum autem de aqua vitæ eſt affundendum,quantum ad cooperiendum ſolum ſatis ſit,non vt multum excedat.

Mercurius pręcipitatus à Gallo empirico. ℞. Argenti viui ℔ j.aquæ fortis ℔ quindecim, omnia ſimul ponantur in cucurbitam vitream benè lutatam,& deſtilla more aquę fortis,vt ſupra dictum eſt, ſemper augendo ignem.

De mercurio præcipitato, qui eſt remedium contra omnes infirmitates, cauſatas ex humorum putredine.

Recipe partes ęquales vitrioli Romani, & ſalis nitri, &ex eis fac aquā cum ca-

 pello

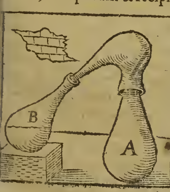
pello & recipiente, in quo recipiente pone ſextam partẽ ponderis de Mercurio crudo, hoc eſt, Si vitrioli & ſalis nitri ſint tres libræ, pone vj.℥ Mercurii, poſtea permitte vt aqua cum ſuis ſpiritibus deſcendat in recipiẽtem. Poſtea omnia quæ ſunt in recipiẽte, euacua in bociam mundam & lutatam: ſub qua pone capellum cum recipiente, & iterum fac deſtillare, & cum aqua erit in recipiente, iterum pone in bocia in qua remanſit Mercurius, & hoc reiterabis vſque ad Mercurii rubificationem, & rubefacto Mercurio, accipe ipſum, & ablue in aquis cordialibus, vt borraginis & meliſſæ & huiuſmodi, ſed primò ablue ipſum multoties in aqua fontis, vel putei deſtillata, quem Mercurium dabis ægrotis ad comedendum iſto modo.

Si corpus fuerit robuſtiſsimum, da x. g̃. Si mediocre, da viij. Si debile, iiij. Si puerile, fac tu conſiderationem bonam. Sed aduerte quod miſcere eum debes cũ theriaca, poſtea dabis infirmo venenato, & hydropico, & peſtilenti, vel alia infirmitate detento. Et plus, ſi ſanus annuatim, vel triennio, vt opus fuerit, hoc præcipitato vtetur, cum prudenti humorum digeſtione, hoc eſt præparatione purgationis, non infirmabitur.

Nota quod loco Mercurii potes vti amalgama, facto ex ſex partibus arg. viui, & ex vna

vna parte auri, & sic facies maiora mirabilia. Et aduerte quod potes curare vulnera cũ primo vel secundo præcipitato, quo vtere sic. Pone de ipso circa vulnera & intus. Lauda qui fecit totum, quia hoc est magnũ secretum. Et scias quod in quatuor destillationib. hoc facies, quo facto, pone in bocia munda in igne, vt spiritus quantum potest recedant, deinde fac vt supra.

Modus conficiendi pulueris rubei, id est, præcipitati, siue argenti viui calcinati, ex Mariano. ℞. Aquæ, qua argentarii separant aurum ab argento ℥ vj. argenti viui ℥ iiij. misceantur simul in alembico vitreo, quod benè illutabis. Habet enim alembicũ bociam, quæ illutanda est, (in qua ponuntur elambicanda) & capellum & recipientem cuius forma talis est. Sed A. id est, bocia est illutãda. Pũctus dicitur capellum. B. recipiẽs. Sic ordinato alẽbicũ. In fornace, A. vndiq; argilla præmunitũ ponito & destilla igne

1 2 (qui

qui paulatim augeatur) temperato, donec tota defluxerit aqua: inde frãgas phialã,&c. Aqua verò, quæ separat aurum ab argento, fit hoc modo. ℞. Salis nitri, aluminis rochæ, ana ℔ ij. misceantur in mortario molendo cum pistillo tam diu donec benè misceãtur. Quo facto, puluis grosso modo factus, ponatur in bocia, quæ illius pulueris capax sit, & illutata. Verumetiam orificia omnia illutabis, ne aqua exhalet, sicque destillãdo aquã extrahes, qua rectè vti poteris Signum autem suæ bonitatis est, quod quandò de ipsa parum in terrã ceciderit, statim ipsam ebullire videas. Sic habes modum pulueris & aquæ conficiendæ, quæ est tantæ virtutis, quantùm nemo existimabit Hic puluis, intra corpus sumendus, præparatur etiam à Matthiolo: sumit autem aquæ fortis partes quatuor, Mercurii partem j. ß. & non cum capello, sed in retorta parat. &c.

Mercurius sublimatus à Gallo empirico. Recipe argenti viui ℔ j. extingue in aceto forti, vitrioli exiccati & puri ℔ ij. salis communis albissimi ℔ iij. postea ponatur in cucurbitam vitream benè lutatam, cum suo recipiente, vt supra, lutata iunctura, & da sibi ignem per horas sex, semper augendo: frange postea cucurbitam, & habebis optimum sublimatum.

Argen

Argentum viuum è plumbo ita extrahitur ab eodem. ℞. Plumbi minutiſsimè inciſi ℔ x. ſalis nitri, tartari calcinati, ana ℥ xij. ſimul ponantur in vas terreum deuitreatum, poſtea diſſoluantur in aqua vitæ, collocentur in calidiore loco totius hypocauſti, per quatuor vel ſex dies; & habebis ℔ vij. argenti viui.

Mercurius crudus, in aquam fortem iniicitur, ſic totum illud redigitur ad formã olei ferè, hoc curantur polypi, caro putrida, &c. quòd ſi autem malum interius in ore fuerit, præſtat vnguentum Aegyptiacum.

Præcipitati cum auro, hic vtendi modus eſt, & hęc doſis, ex literis ad Geſ. Dedi aliquoties huius pulueris grana hordei quatuor, cum conſerua roſaceà, hora quarta veſpertina, ita vt nihil aſſumeretur in craſtinum vſque de cibo. Vſus huius in affectu durante biẽnium, triennium aut amplius, fœliciter ſe monſtrat. Quibus autem affectibus conferre videatur, hoc meum eſt iudicium, quod πολύχρηστον ſit.

DE OLEIS.

De oleis quædam in genere.

NON minus humana natura ad ſui conſeruationẽ oleis indiget, quã aquis. Quũ etenim eorum quæ poſsidemus, quędam ſanis tantùm ad conſeruandam nimirum corporis valetudinẽ maximè conducant, vt ea quibus alimur, veſtimur, calceamur, & in quibus habitamus, quædam verò ægrotantibus: alia verò ſint eiuſmodi, quæ vtriſque ex vſu ſint, benè videlicet valentibus & ægrotantibus: oleum ipſum, Galeno etiã teſte, eſt eiuſmodi, quod tum ſanis, tum ægris ex æquo, & intra corpus exhibendo, & forinſecus adhibendo, vtile

vtile eſt. Nam inter ea medicamenta quæ externis partibus admouẽtur, non infimum locum tenent olea,tum ſimplicia,tum compoſita Et horum quidem vſus eſt frequentiſsimus,ita vt illis ſolis vtamur aliquando, ſæpius autem ad vnguentorum, ceratorum, emplaſtrorum etiam confectionem vſurpemus.Sunt autem olea & vnguenta,non tantùm conſiſtentia,ſed etiam viribus tam propinqua , vt ſæpe olea vocentur vnguenta à Dioſcoride, quale eſt vnguentum nardinum,maſtichinum,& conſimilia , quæ olea potius quàm vnguenta dixeris Cæterum oleorum multiplicia ſunt genera. Oleũ enim ſimpliciter & propriiſsimè Galeno dicitur, quod ex maturis oliuis eſt expreſſum,omnis ferè excedentis qualitatis expers.Ob id non ſolum ad multorum medicamentorũ compoſitionẽ vtiliſsimum,quod eorum quibus permiſcetur facultates facilè ſuſcipiat, ſed etiam per ſe ac ſolum intra corpus, ad quorundã morborum curationem exhibeatur. Nonnũquam ex immaturis oliuis exprimitur,quod Omphacinum appellant,& ὀμοτριβὲς,refrigerandi & aſtringẽdi facultate præditum. quod iam aliorum medicamẽtorum materia,vt dulce,eſſe non poteſt. Hæc duo olea, propriè & verè ſunt olea nuncupata. Reliqua verò , de quibus hoc libro inſtituimus

mus sermonem(oleum enim hic nobis dicitur,quicunque succus oleaginus & pinguis) per quandam similitudinem olea dicuntur: quales sunt succi oleaginosi & fluxiles, expressi,destillati, aut quocũque alio modo facti ex fructibus, seminibus tritis, vt amygdalis,nucibus auellanis,nuce Indica, balano myrepsica,semine sinapi,lini,ricini,& similibus.

Fiunt autem huiusmodi olea multis modis:quędam enim expreßione, alia verò impreßione,vt vocat Mesue, quando nimirum simplicia medicamenta in oleo communi incocta,macerata, insolata, suas vires in oleo relinquũt. Quædam verò fiunt resolutione Chymistica vt cũ id quod oleosum in singulis partibus, per destillationem resoluitur vi ignis. Et hæc quidem olea vehementißima sunt in agendo,& tenuißima.Potest autẽ ignis beneficio,fermè ex omnibus oleosi quid elici,ex aliis tamen largiori,ex aliis pauciori copia: quibus hoc est peculiare inter reliqua,quòd essentiæ tenuitate admirabili, quam ab igne acceperunt, celerrimè in partes profundas penetrãt, & vires suas citißimè exerũt,qualia sunt olea, quæ Alchymistis ex sulphure,vitriolo,lateribus & consimilibus educũtur. Habẽt enim hæc omnia vires maiores, quàm illa,à quibus extrahũtur.

Eliciun

Eliciuntur autem hæc olea per deſtillatio nem,in arena potiſsimum, ita vt tuſa aroma ta , aut ſemina , iniiciantur trita in cucurbitam vitream luto intectam optimè : vna autem vice,ad ℥ iij.iniiciantur, ſecundũ capacitatem cucurbitæ, infundantur deinde circiter ℔ vj.aquæ clariſsimæ, ac miſceto diligenter. Pone deinde cucurbitam in capellam aptam fornaci,& arena imple, vt non attingat fundum,ſed interſit arena. Cucurbitę impone alembicum vitreum , cuius roſtrum deſinat in ſtanneam vel ferream fiſtulam, (ſtanno) intus & foris illitam. Ea fiſtula tranſeat in obliquum per vas,quod habet in ſe aquam frigidam,vt inter deſtillandum vapor egrediẽs cum oleo, refrigeretur. claude iũcturas accuratè,madefacto papyro vel linteo, & ſuppone exceptorium. Poſtea accẽde ignem lentum, & vide ne nimium ſurgat, & ebulliat in alembicũ, quod in cucurbita continetur. Semina enim quædã vt aniſum,propter raritatem ſubſtantiæ ſuæ,ſimúlq; viſcoſum quod habẽt,largiter ebulliunt, ideo nõ ſtatim alembicum imponere debemus : ſed poſteaquã bullas excitari videris, & vaporẽ ſurſum ferri:depone alembicum, & immiſſo bacillo agita, ita reſoluetur ĩ vaporẽ ſpuma quæ poſtea mediocri igne moderari,cõpeſci & exiccari poteſt. Quo facto impone rurſus

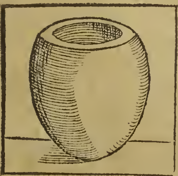
 alemb

alembicum,& circumlutato ſatis ac deſtilla ſine ceſſatione, donec conieceris nullũ amplius intus contineri oleum: quod viſu & guſtu ſtatim percipies: nam cum guſtu deſtillantes guttæ, non amplius reſipient iniecti aromatis ſaporem, deſiſtendũ eſt, ne aroma fundo cucurbitæ inhæreat, & exuratur. Deinde ſegrega contentum in deſtillata aqua oleum, optimè, vt inferius dicetur. Porrò notandum eſt, quædam ex his oleis aquæ innatare, quædam fundum petere. Innatant piperis nigri, & recentis cardamomi & aniſi: fundum petunt, cinnamomi, macis, & caryophyllorum, &c. Aqua cinnamomi & aniſi cum deſtillantur, lacteum habent colorem, & lacteum hoc paulatim in oleum conuertitur. Hactenus Cordus.

Rurſus eſt intelligendum, duo præcipuè in extrahendis oleis requiri: primùm, vt materia copioſa aqua perfundatur, vt ea tanquã vehiculo ad ſuperiora feratur, minúſque aduratur, aut conſumatur. Deinde vt vel capitellum, vel tubus, vel naſus, continuè aqua frigidiſsima refrigeretur. Quæ duo hunc vſum præſtant, ne olei ſpiritus, qui ſubtiliſsimi & calidiſsimi ſunt, quíque quàmprimum capitellum inflammant, reprimantur & in oleum abeant.

De

De oleorum destillatione per vesicam vocatum instrumentum.

PRimò fiat vas figulinum, crassitudine digiti, vt firmius sit, ouali figura, oui supra mediũ paulo secti, hoc modo: capax pro arbitrio: sed quoniam pro duabus libris specierum, ℔ aquæ xx. poni debent (& vas æneum replendum est ita, vt tertia pars vel paulò minus sit vacua) prout hac quantitate, quæ mediocris videtur, plus minúsue destillare volueris, vasis figulini magnitudinem facito: in cuius fundo arena ponatur ad duos digitos vel vnum, & circumquaque, pro oleis ex aromatibus ac seminibus: pro herbis verò non opus est.

2. Parato vase ex terra electa, purgata, optiméq; subacta, siccata, &c. vt solent figuli (vix autem ante tres septimanas fiet) pro eius circumferentia fornacem extrues ex lateribus, (nam

(nam figulinum dum aſſatur, contrahitur multum, proinde id prius eſt faciẽdum) baſim altam habentem: foramine ſit rotundo, cum craticula, ſupra quam per dimidiũ pedem ſint duæ virgæ ferreæ tranſuerſæ parũ diſtantes, quibus imponatur figulinum, & fornax ſupra fundum figulini, hoc eſt, ſupra virgas ferras emineat, pedem vnum, cum dimidio, paulò minus.

3. Figulino impone vas æreum amplum, pro quantitate aquæ: (nempe pro ℔ ij. ſpecierum, ponantur aquæ fontanæ ℔ xx.) ita vt vndiquaque ſeſqui digiti vacuitas ſit replenda arena. Hoc vas cum capitello dimidio pede eminebit forte.

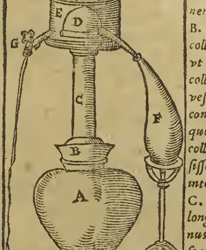
4. Capitellum eſto rotundum ſupra, non acuminatũ, vt vapor non recidat deorſum: neque aqua capitellum refrigeretur, neque limbum habeat vllum. Sic vapor omnis mox in canalem abibit. Si capitellum refrigeretur, nimis citò denſantur vapores, & recidũt etiam: vel etiam aliter improbatur hoc, in oleis hoc modo deſtillandis. Diſpiciendum autem quę naſi curuitas eſſe debeat, pro ſitu & ſpacio loci, vt canalis ei commiſſus, tranſmitti per dolium commodè queat, &c.

5. Canalis ſit longus, ſex non benè pedes, tranſeátque per aquam frigidam.

6. Ignis primùm maiuſculus fiat: deinde paula

latim remiſſus, in æquali vigore ſeruetur. Oleum ſimul cum aqua & phlegmate tranſibit,&c.aliud ſubſidit aquæ, aliud innatat. Separetur oleum Tum rurſus aqua deſtilletur, & quod primùm fluxerit, erit ſuauiſsima aqua, reliquũ phlegma. Deſtillatio perfici octo horis poteſt.hæc Geſ.

Inſtrumentum aptiſſimum, pro extrahendis oleis è radicibus, herbis, ſeminibus, aromatibus, &c.

A. *Veſica cõtinens materiã.* B. *Venter hic collo adhæret, vt commodius collum amplo veſicæ ori accommodetur, quod cõmodè collũ nõ admiſiſſet, niſi hoc intermedio.* C. *Collum oblongum, vt minus citò incaleſcat capitellũ.* D. *Capitellũ.* E. *Vas circundans capitellum, in quod continuè aqua*

aqua frigida illabitur.

F. *Recipiens oblongum.*

G. *Epistomium, aquam calefactam educens.*

Hanc fornacis figuram, accepi nuper à Felici Platero Medico Basiliensi.

De oleorum extractione per distillationem aquæ bullientis.

ACcipe ollam ex cupro factam, decem aut quindecim mensuras capientem, eam imple vino aut aqua, aut mixto ex vtroque, vt tertia tãtùm pars vacua relinquatur. Aquæ impone rem tuam, extrahẽdis oleis aptam, crassiusculè pulverisatam, & stet in infusione horis tribus, quatuor, aut etiam sex. Deinde ollæ suppone alembicum, perlutetur optimè, fac aquam fortissimè bullire, tunc cum vapore aquæ, ascendunt spiritus oleaginosi, qui per fistulam, per aquam frigidam transeuntem, descendunt in vitreum recipiens, & vertuntur in oleum, quod deinde in furno digestionis, separabis ab aqua, cum cochleari argenteo. Ad hunc modum poteris extrahere oleum è nuce moschata, macere, aniso, fœniculo, cinnamomo, caryophyllis, baccis iuniperi, & aliis. Furnus digestionis est vas, in quod infunditur aqua & oleum simul, in loco tempe-ratè

ratè calido, vt ſeparentur ab inuicem. Quomodo autem ſeparatio fieri debeat, mox dicetur.

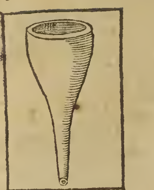
Modus extrahendi olea per torcular.

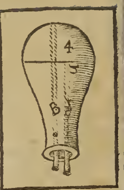
ACcipe torcular, cuius vtraque latera, lamina ſint obducta, quæ calida ſit ſatis, non tamen ignita. inter latera comprimatur res quælibet, ex qua oleum eſt extrahendum, impoſita in panno lineo, raro, & prodibit oleum. Quod ſi res fuerit ſiccior & aridior, humectetur, affuſo tantillo aquæ vitæ optimæ. Oportet autem res omnes, craſſo modo prius eſſe contuſas.

Aliter parat huiuſmodi olea quidã princeps: Accipit flores camomillæ, aut alterius herbæ adhuc recentis & viridis, incidit, & decoquit in oleo: vbi refrigeratum fuerit, exprimit, & recentibus aliis floribus ſuperaffundit, ac tandem ad ſolem reponit.

Quo ingenio oleum quod inter deſtillandum ſimul cum aqua effluxit, ſit ſeparandum.

SEparatio olei ab aqua fieri poteſt, aut cochleari, preſertim ſi oleum in ſuperficie

cie aquæ natauerit: aut quod magis industrium est, parato ad id peculiari instrumento, quale est hoc appositum, quod in fundo foramen habeat cera obturatum: aut vase habente tres fistulas, imam, mediam, supremam. Fusius hæc docet Bessonus in lib. de extrah. oleis, ad hunc modum: Primò, inquit, da operam vt receptorium fundo sit aliquantulum acuminato, & præterea instar puncti perforato, pluribus clauiculi ictibus. Hoc demum foramen tempore destillationis cera tractabili diligenter obturatur. Deinde aqua & oleo destillatis, ac iis in refrigerato aëre aliquandiu seruatis, obserua accuratius in receptorio perspicuo, quem locum occupet oleum in aqua Hoc autē cernes ex diuersitate coloris. Quod si imū occupat, ablata cera è receptorij foramine, præsto

præsto exibit oleum in admotam phialam, & aqua residebit, si libeat eam seruare occludendo foramen. Sin autem supremum teneat, patefacto rursum foramine, exhaurietur sensim tota aqua in vas subiectum, & reseruabitur oleum in fundo receptorij, nisi fortè per imprudentiam ipsum effundatur citius in vas subiectum, quàm in phialam adhibitam. At si oleum cum aqua vehente in nubes confundatur, percolabitur tota aqua per lineum pannum in aëre, dico, frigido, & destillatione refrigerata: tum demum omne oleum sic coactum in panno residebit, quod postmodum cultello facilè colliges, indéque in phialam conijcies, per quam tandem, si opus est, in subtilem liquorem resolues, vel minimo calore, &c.

De rectificandis oleis è lacrymis, lignis, seminibus, atque etiam balsami.

OLeum quod semel vi ignis extractum est, siquidem rectificandum sit, infundendum erit in aliam cornutam mundam, & lentissimo igne, in cineribus destillandum: qua destillatione perfecta, habebis oleum purissimum, penetrans, & in profundum subingrediens.

m Nota

Nota, quod è cinnamomi libris ij. vix colligitur ℥ ß. E lib. duabus caryophyllorum ℥ ij. vel j. ß. E fœniculi ſemine ℥ ij. E nuce moſchata vnciæ fortè iij.

De oleorum vſu.

MVltiplex oleorum deſtillatorum vſus eſt, vt patebit inferius. Sed & ſic commodè vſurpantur. Saccharum diſſoluatur in aqua violarum aut roſarum, aut cinnamomi, aut alterius aromatis, & eo diſſoluto affundatur vna aut altera gutta olei, cuius quæritur vſus, & fingantur tabellata.

De Balſamo, & Balſamelæis deſtillatis, & paucis non deſtillatis, & alijs oleis compoſitis, Balſamum artificiale referentibus.

QVid Balſamum verum, & vtrum etiam hodie nobis cognitum, parte huius operis priore, capitulo proprio dictũ eſt. Nobis hoc loco de artificiali ſermo eſt, quod imitatione quadam Balſami veri à veteribus eſt inuentum. Etenim cum animaduerterent, ab impoſtoribus nunc hos, nunc illos liquores, qui tamen neque ſubſtantia neque facul

facultatibus vllo modo vero Balſamo reſpõ derent, vendi, hominibúſque obtrudi:coacti ſunt,ne tanto theſauro diutius, magno cum diſpendio, carendum eſſet, in eam cogitationem incumbere, qua liquorem, huic pretioſo quàm ſimillimum, ſubſtituerent Quod vt commodius præſtarent, generalem quandam ceu ideam qualitatum & facultatum veri & naturalis Balſami, ob oculos poſuerunt. Itaque cum natura, Balſamum ſit calidiſsimum, penetrans & exiccandi facultate non mediocri præditum, ideóque etiam à corruptione aut putredine corpora inuncta, quàm diutiſsimè cõſeruare poſsit, & ſenectutem arcere:ſelegerunt eiuſmodi medicamenta ſimplicia, quæ eaſdem intentiones ſimul mixta præſtarent. Eius generis ſunt, quæ præ cæteris primum locum tenent, myrrha,thus,& aloë. In ſecundo ordine terebinthina eſt, & aqua vitæ. Tertium gradum occupant, gummi hederæ,galbanum,ſtorax liquida,lignũ aloës, &c.Sed nec à propoſito aliena ſunt,galanga, nux moſchata, caryophylli, & multa eius generis alia. His omnibus in vnum collectis, artificioſa accedente coniectura,factum eſt, vt iuſta proportione omnia commixta,chymiſtica arte, oleum extraxerint, facultatibus & conſiſtentia vero Balſamo quam

ſimillimum. Hæc ferè è libro Italico Leonhart. Fierauanti. In conficiendo autem Balſamo artificiali, vtile eſt, vt terebinthina per ſe cum eſſentia (vini) deſtilletur in balneo: deinde reliquæ ſpecies diſſoluantur in eſſentia, & cum ſuperiori oleo terebinthinæ per balneum rurſus deſtillentur. In cinere enim, etiam leuiſsimo igne aſcendit oleum craſſum quod intro ſumptum, nihil valet.

Si balſamum verum aut bonum, à malo ſecernere volueris, inquit in ſecretis Fallopius, proiice balſamum aut inſtilla in aquã limpidam, & cum baculo agitato: quod ſi aqua turbatur, non bonum: ſin verò clara manſerit, perfectum eſt, & ſeſe colligit ſemper in vnum locum.

Notandum autem, quod ex tribus libris terebinthinæ admixto ſalis M. j. & eſſentiæ vini parum, deſtillantur olei terebinthinæ in balneo Mariæ, vnciæ quatuor cum dimidia. Poſſunt tamen prius per aliquot dies in putrefactione ſtare. Præterea, quòd terebinthina plus olei de ſe dat, ſi per cannam deſtilletur, quàm per bullientem aquam, Incertus.

Balſamum arte factum, laudatiſsimum, Leonh. Fierauanti Medici, lib. Capricciorum 2. cap. 3. ℞. Terebinthinæ finiſsimæ ℔ j. olei laurini ℥ iiij. galbani ℥ tres, gummi Ara

Arabici ℥ iiij. thuris,myrrhæ,gummi hederæ,ligni aloës,ana ℥ iij. galangæ,caryophyllorum, consolidæ minoris, nucis moschatæ, cinnamomi, zedoariæ, zingiberis, dictamni albi, singul ℥ j. musci, ambræ, ana drachmam j. contundantur omnia simul, & retortæ imponantur,quibus adde, aquæ vitæ optimæ ℔ vj. In aqua vitæ madefiat pannus, qui accensus imponatur retortæ, vt aqua ardeat, commiscendo materiam, sicque relinquantur omnia in infusione nouem diebus,ac tandem in cineribus fiat destillatio:ita destillabit aqua cãdida, vnà cum oleo, semper procedendo cum igne lento, donec colorem olei mutatum animaduerteris ad nigredinem quandam. Quo viso, mutetur recipiens,& adaucto igne,destillatio perficiatur. Finita destillatione, aqua ab oleo separanda, & singula seorsim seruanda:id quod etiam de prima aqua est intelligendum.Aqua prima candida, vocatur aqua balsami,& oleum primum separatum, dicitur oleum balsami. Secunda aqua nigricans, vocatur mater balsami, liquor verò separatus ab aqua nigra, est id quod balsamum artificiosum vocant,quod ceu pretiosissimum,est diligenter custodiendum. Prima aqua clarificat oculos & visum conseruat. Facies lota ea aqua, reddit eam pulchrã

& conseruat iuuentutem, calculos renum rumpit, vrinam propter carnositatem impeditam mouet: omnis generis vulnera partium qualiumcunque sanat mirabiliter, si ea lauentur, & plumaceoli in eadem madefiãt, & imponantur. Hecticis, catarrhosis, tussientibus subuenit: dolorem ischiaticum aufert subitò fomentata. Altera aqua mater balsami dicta, scabiem sanat facillimè: idem facit in tinea, lepra, & omnibus vlceribus, modò sine corrosione sint. Oleum balsami, infinitis morbis succurrit; imprimis capitis vulneribus, cum ossium læsione, & membranarum idoneum est. Mirabiliter pleuriticis prodest, si cum aqua bibatur ʒ j. pro vice. Balsamum verò ipsum miraculum est huius mundi. Dolorem iliorum, pondere duarum ʒ sumptum, subitò leuat: tussi, catarrho, capitis refrigerationi, & stomachi, vulneribus capitis, semel in die perunċto toto capite, prodest. penetrat enim facilè etiam ad partes longius remotas. Tumores corporis omnes dissoluit: quartanam curat, vnċtione totius corporis, ita vt nulla pars intaċta relinquatur. Infirmitates omnes tum calidas, tum frigidas, proprietate quadam occulta, sanat: quod ipse expertus attestari possum.

Modus destillandi balsamum artificiale D. Ioh. Mag. Primò omnium destillentur resinæ

resinæ terebinthinæ ℔ xiiij. cum aqua ardente rectificata, & excipiatur illud oleum, quod per balneum ascendit, nempe clarissimum, tenuissimum & leuissimum Huius olei ℞. ℔ j. & quartarium vnum, florum boraginis, rosarum, buglossæ, stœchados Arabicæ, spicæ hortulanæ, rorismarini, lauendulæ, chamomillæ, ana P. j. sem. anisi, basiliconis, pæoniæ, ana ℥ ß. radicum angelicæ, enulæ, phu, ireos, acori veri, dictamni, glycyrrhisæ, pæoniæ, spicæ, ana ℥ j. corticis citri, arantiorum, ana ℈ ij. herbarum saluiæ, maioranæ, lauendulæ, rorismarini, hyssopi, mentæ, betonicæ, foliorum lauri, ana P. j. Hæc omnia contundantur & incidantur secundum artem, proiiciantur in bociam vitream perlutatam, aut bociam cupream, vnà cum destillato iam terebinthinæ oleo: hisque omnibus affunde aquam anisi, aut caryophyllorum, aut postremam illam in cinnamomi destillatione, ita vt repleatur quasi bocia. Deinde huic capitellum impone, & iuncturam luto obline. Tum excitato igne fiat destillatio eo modo, quo anisum, aut aqua cinnamomi, transeunte canali per aquam, destillatur. Quo facto, hoc est, vbi aqua ascenderit, auferantur fæces herbarum, florum, & radicum, & denuo in bociam immittatur styracis liquidæ quar-

tarius vnus, eíque affunde quicquid proxima destillatione extraxeris, & rursus destilletur vt prius. Quòd si aqua prioris destillationis, in quantitate fuerit imminuta, plus erit affundendum. Vbi iam secundò ita destillatio fuerit peracta, bocia rursus mundetur, & imponantur; storacis calamitæ, myrrhæ, ana vnciæ ii. masticis, thuris, assæ dulcis, ana vncia i. ß. quibus pulueri zatis & impositis, affundatur iam destillatum oleum & aqua. Si non sufficiant, adde aquam, vt suprà, donec satis videbitur, & fiat destillatio, vt suprà de herbis dictum. Quo facto, auferantur quæ in bociæ fundo fuerint, & sequentia in locum reponantur. Notandum tamen hoc obiter, quod nonnulli styracem liquidam simul cũ gummi iam dictis commiscent, vt peculiari destillatione nõ sit opus. Sunt autem hæ species, Acccipe zingiberis, zedoariæ, galangæ, sing. ʒ ij. rhabarbari ʒ ß. gẽtianæ, cubebarum, ana ʒ j. ß. croci ʒ ß. cinnamomi ℥ j. nucis myristicæ, macis, caryophyllorum, ana ʒ vj. calami odorati ℥ ß. puluerizentur aromata hæc, & cucurbitæ imponantur vna cum oleo & aqua postremæ separationis, & destillentur vt prima vice Quo sic peracto, separa oleũ ab aqua, & serua oleum balsami artificialis in vitro, quo vteris, vt sequitur. Potest in postrema hac destillat-

ſtillatione nodulus fieri ex ſequentibus ſpeciebus, & ſimul deſtillari, vt odor ei concilietur ſuauior. ℞. Muſci in aqua roſarum diſſoluti gr. v. camphoræ gr. ij. cinnamomi, caryophyllorum, ana ℈ j. miſce vt dictum eſt. Quater repetita eſt huius balſami deſtillatio, Primò cum herbis tantum, ſecundò cum ſtyrace liquida. tertiò cum gummis, quartò cum aromatibus. Vim habet confortandi omnes neruoſas & exangues partes, quales ſunt ſtomachus, inteſtina, veſica, vterus. Peculiariter ſtranguriæ admodũ confert & calculoſis, ſi de eo octo vel decẽ guttæ, in aqua filicis aut vino, bibãtur. Omnes internas oppilationes aperit, ſanitatem præſentem tuetur in ſtatu, qualibet ſeptimana bis mane aliquot guttæ, in brodio ſumptæ, &c. Breuis huius deſtillationis recapitulatio. Accepit ℔ j. olei terebinthinæ, & addidit ſpecies herbarum, florum, ſeminum, & radicum ſuperiorum, & miſcuit omnia in vitro lutato, & addidit ℔ v. (aquæ) caryophyllorum & ſimul deſtillauit per cannam. Altero die accepit ſtyracem liquidam & alia gummata, & rurſus deſtillauit, & hæc deſtillatio difficilis eſt. facilè enim ebullit, ideò carbones ſunt ſubtrahendi, quando venerit ad ebullitionem. Tertio die deſtillauit aromaticas ſpecies cum balſamo per cannam, &c. & ſic habuit

præparatum balſamum.

Balſamum G. à *Flee.* Terebinthinæ bonæ & claræ ℔ j. olei laurini ℥ ij. & ſimul iſta duo miſce, thuris albi maſculi, ligni aloës boni ana ℥ ij. maſticis ℥ ß. myrrhæ, ladani, caſtorei ana ʒ ij. omnia iſta tere & cum ſupraſcriptis miſce, & ſtent per dies triginta in oleo prædicto. Accipe præterea, galangæ, caryophyllorum, cinnamomi, nucis moſchatæ, zedoariæ, cubebarum, ana ℥ ß. diptamni, conſolidæ maioris, ana ℥ ij. omnia iſta collige & pone in ℥ iiij. aquæ vitæ bonæ, & miſce, & ſic ſtent ſimul diebus quatuor: quibus expletis, omnia ſimul permiſce, & pone in alembico vitreo benè obturato, tum lento igne deſtilla Primò ſequetur aqua quæ dicitur aqua balſami. Poſtea exibit liquor citrinus in modum olei, quem cum videbis, remoue ampullam aquæ balſami, & ſtatim appone aliam, & collige pretioſiſſimum liquorem in modum olei, qui dicitur mater Balſami. Poſtea deſtillabit liquor magnus, & tunc rurſus muta recipiens, & collige ſeorſim liquorem nigrum, & emittitur vna gutta per magna interualla poſt aliã, & hic liquor eſt prioribus multo pretioſior. Serua hos tres liquores in ampullis vitreis benè obturatis cum cera, quæ cera tamen ex fortitudine virtutis eius, tandem efficitur mol

lis vt pasta. Secundus liquor est citrinus, qui est mater balsami. Tertius niger est, qui xylo balsamũ dicitur, vt & primus, opobalsamum. Primus est bonus, melior est secundus, longè verò præstantissimus est horum, tertius. Vidi paralyticum, cui vna gutta posita fuit in fronte, alia super vmbilicum, & sanatus fuit subitò. Alius paralyticus amisit sensum brachij & pedis dextri, vnxit simul iuncturas, spatulas, cubitos, manum mancha, genu, collum, pectus, quolibet loco tres guttas consumendo, qui paucis post diebus è lecto surrexit & sanatus est. Monachus deferens trabem Papiæ, strinxit manum inter columnam & trabem, & statim denigrata est manus vt carbo, cum intolerabili dolore & spasmo, vbi hoc oleo matris balsami inunxisset, cessauit dolor: & mane & serò iterum vnxit, & sic est alba facta manus & restituta. Ego digitum incidi profundo satis vulnere, & hoc oleo sanaui.

Aliud balsamum in retorta destillandum, cum facultatibus, tum compositione, præcedenti haud multũ dissimile. ℞. Terebinthinæ ℔ j. olei laurini ℥ ij. misce, addendo galbanum, gummi elemi, gummi hederæ, thus, lignum aloës, item aromata varia ana ʒ ij. Vsus hoc balsamo est quidam nobilis habẽs ma

manum retractam vt mouere non posset, illitis iuncturis & manu (panno calido cooperta) diebus 15. curatus est.

Alius habens duritiem in gula, vt non posset exire saliua ex ore, illito gutture hoc oleo, maximè dilatatum fuit totum collum: & postridie illito loco læso rursus omnino fuit curatus.

Alius habens carbonem pestiferum in inguine illito hoc liquore, curatus est. Valet etiam ad eructationē stomachi & dolorem, spasmum, colicam, puncturas, aurium surditatem, instillādo guttam vnam mane & sero: neruos contractos & omnes plagas: cancrum, fistulas, contusiones, pestem, omne apostema durum resoluit. Nota, memoriæ confert, si guttam sincipiti illinas, contra paralysim illinatur spina & iuncturæ.

Balsamum magistrale, incerti authoris. ℞. Xyloaloës, masticis, macis, galangæ, nucis moschatæ, spicæ nardi, zingiberis, cinnamomi, cardamomi, cubebarum, caryophyllorū, zedoariæ, gummi Arabici, santali muscellini, thuris, croci, olibani, ana ʒ ij. Hæc omnia conquassentur subtiliter & subigantur cum aquis terebinthinæ & mellis, videlicet, ℞. Terebinthinæ, mellis, ana ℔ ß. destillentur simul seorsim, sine specierum commixtione. ℞. Aquæ vitæ semel rectificatæ ℔ j. misceatur

ſceatur cum confectione ſupra ſcripta, putrefiant in ſole, in vaſe benè ſigillato cum cera, diebus octo, vel ad placitum. Poſt fiat ſeparatio per alembicum, vt moris eſt, & prima aqua vocatur, aqua balſami. Secunda oleum balſami. Tertia balſamum artificiale, & in fine aromatizetur cum muſco & ambra, & ille modus plurimum placet, & tenendus in omni confectione balſami.

Mater balſami ſimplex. ℞. Terebinthinę optimæ ℔ iij. thuris maſculi, ligni aloës, ana ℥ iij. caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, nucis moſchatæ, cubebarum, gummi elemi, ana ℥ ij. piſtentur & incorporentur omnia hæc, & ponantur in alembico lutato, & ſtent in fermentatione per dies quinque, vel ſex, & poſtea deſtillentur in cineribus, primò lento igne, deinde augmentando, donec totum deſtillauerit, & hoc eſt, mater balſami prima. Pone igitur de ipſa matre balſami & de elixir vitæ tantundē in alembico, & iterum fermententur vt ſupra, poſtea in balneo Mariæ fiat deſtillatio, & primò deſtillabit aqua clariſsima, quæ vocatur mater balſami coniuncta ſeu compoſita.

Balſamum Romæ factum. ℞. Terebinthinæ ℥ ß. olibani ℥ vj. aloës, ſuccocitrini, maſticis, galangæ, cinnamomi, croci, nucis moſchatę, caryophyllorum, cubebarum, ana ℥ j. gummi

gummi hederæ, ℥ ij. puluerisentur, & misceantur cum terebinthina, & ponantur in alembico vitreo, & addantur camphoræ, ambræ griseæ, ana ʒ ij. & destillentur lento igne Prima aqua est alba & clara, & vinum balsami, secunda crocea & vocatur oleum, tertia magis crocea, & est balsamum verum.

Descriptio quædam balsami seu aquæ Protomedici cuiusdam, de qua plura prædicauit, & dedit ei titulum, Reuiuiscens & iuuenescere faciens. ℞. Terebinthinæ ℔ j. mellis puri ℔ ß. aquæ vitæ ℔ ij. ligni aloës benè triti, santalorum omnium, ana ʒ iij. ß. olibani, gummi hederæ, ossis de corde cerui, zedoariæ, piperis longi, ana ʒ iij, gummi Arabici ℥ j. nucis moschatæ, galangæ, cubebarum, cinnamomi carui, masticis, caryophyllorum, spicæ nardi, croci, zingiberis, ana ʒ iij. ℈ j. moschi fini pondus denarij, destillentur, vt lento primum igne elicias primam aquam, quę clara est, vt aqua fontis, secunda erit ignita vti carbo, & tum auge ignem, & tertia elicitur nigra.

Liquor Balsamites Ioan. Mesuæ, longè optimus, & ad multa vtilissimus, recipit myrrhæ electæ, aloës hepatici, spicæ nardi, sanguinis draconis, thuris, mumię, opobalsami, bdellij, carpobalsami, ammoniaci, sarcocollę, croci

croci, masticis, gummi Arabici, styracis liquidæ, ana ℥ ij. (aliâs ℥ ij. ß.) ladani electi, succi castorei. ana ℥ ij. ß. muschi ℥ ß. terebinthinæ optimæ ad pondus omnium, puluerizanda puluerizentur, & omnia misceantur cum terebinthina, reponantúrq; in furnibulo, seu destillatorio, quod alembicum vocant: & illa ingeniosè ac lento igne, vt decet, destillentur: liquorem autem per destillationem sublimatum, vase vitreo forti excipe. Hic liquor proximè accedit ad verum succum balsami. Guido à Cauliaco quandoque huic pretioso liquori addebat herbas dicatas paralysi, & tum generosius atque efficacius multò (vt ipse testatur) experiebatur auxilium. Hoc liquore Mesuæ in paralysi solo, aliquando erat contentus, illinens eo ceruicem, totámq; spinam dorsi, atque etiam affectam ipsam particulã. Confert namq; hoc pacto mirificè reborandis membranis medullã spinalẽ obuoluẽtibus, substantiæ spiritali, qua viuimus, neruis quoq; & ossibus. Proinde paralysi, omnibus neruorũ ęgritudinibus, cordis palpitationi & tremori. atq; etiã manifestæ lassitudini, mirè & supra humanã opinionem prodest. Adde quod nullũ medicamentum eo præstantius inueniri potest, vbi cor celeri festináue eget refectione ac refocillatione, si saltem ipsi Mesuæ credimus.

Oleum Philosophorum è terebinthina & cera

cera: est autem balsamum quoddam occultum infinitis præditum facultatibus, superās omnes eius generis liquores, propterea quod conficitur ex duobus simplicibus quæ corruptioni minus sunt obnoxia, ex Capricc. Leonh. Fierauanti. Recipit autem terebinthinæ claræ abiegnæ, ℥ xviij. ceræ flauæ odoriferæ, ℥ xij. cinerum vitis, ℥ vj. ponantur singula in retortam lutatam, destillentur in cineribus, donec nihil amplius sequatur. Vbi destillatio fuerit finita, videbis ceram circa retortæ collum, & hoc ipsum signum est finitæ destillationis. Quod destillarit seruetur in vitro diligentissimè clauso. Qui vncti fuerint bis in mense hoc oleo, iuuentutem quam diutissimè conseruabunt, omnia imposita à corruptione, aut putredine custodit. Vulnera qualiacunque, ter quatérque eo illita, sanat. Cui vrina fuerit retenta, ʒ ij. datæ per os, vrinam prouocant, & simili modo datur cōtra vermes, puncturas lateris, tussim, catarrhum, febres pestilentes, & similia.

Aqua seu balsamum Hermetis, ex fine libelli Trotulæ de passionibus mulierum: recipit terebinthinæ tribus vicibus destillatæ: vltimo coniunctim, ℔ j. ligni aloës similiter tribus vicibus destillati, ℔ j. ambræ crudæ, ℔ j. nucis muschatæ tritæ super la-

pidem, ad modũ liquidi vnguenti, cum eiuſdem ſuperaddito oleo, vt fiat vnum corpus. Et deſtilla nouem vicibus. Balſamum hoc conſerua, quoniam eſt perfectum & ſuſtinet omne iudicium ignis & aquæ: penetrat manum, vngendo faciem, iuuentutem conſeruat, omnem inciſionem conſolidat, oculos mirè purificat: vngendo cum eo totum corpus, nunquam putreſcere ferunt, nec vermes ipſum aſcendere. Ego, inquit author, feci & probaui, & eſt veriſsimum.

Oleum balſami magiſtrale, ex diſpenſatorio Medicorum collegii Florentini, recipit terebinthinæ ℔ j. olei veteris ℥ vj olei laurini ℥ iiij. ſpicæ nardi, cinnamomi, ana ℥ ij tegularum recentium benè coctarum ℥ viij. tritis triturandis, per alembicum deſtilla. Vrinam mouet, lapidem frangit vermes enecat, aurium tinnitui à flatu craſſo, paralyſi, ſpaſmo cynico, iſchiadi, gonagræ, & cæterarum iũcturarum doloribus prodeſt, potum aut inunctum, ſed parua eius portio, aquæ affectui aptæ miſta bibatur.

Oleum balſami Petri de Ebano. ℞. Myrrhæ, aloës, ſpicæ nardi, ſanguinis draconis, thuris, mumiæ, opopanacis, carpobalſami, bdellii, ammoniaci, ſarcocollæ, croci, maſtiches, gũmi Arabici, ſtyracis liquidæ, ana ʒ ij. ladani, caſtorei, ana ʒ ij. ß moſchi ʒ ß. tere-

n · binth

binthinæ ad pondus omnium, tritis contes-
rendis, miſceantur omnia, & alembico de-
ſtillentur, ſecundum artem. Eadem poteſt
quæ & præſcriptum, & efficacius.

Oleum Balſami optimum, contra dolo-
rem ex gutta tam frigida, quàm calida, vel
alio accidente, immediatè valet: recipit tere-
binthinæ Venetę partes duas, maſticis noue
partem vnam, opopanacis & corticum gra-
natorum, ſingulorum modicum, & pone ad
deſtillandum.

Balſamum ad podagram frigidam, vngen
do partes dolentes, poſt vniuerſalia, à quo-
dam ſene Chymico, accipit ℔ iij. terebinthi
næ. thuris, maſticis, myrrhæ, ladani, ana ℥ j.
deſtilla per retortam & oleum ſerua.

Balſamum cuiuſdam Empirici, maximæ
apud nos authoritatis, recipit terebinthinæ
℥ iiij thuris ℥ ß. ligni aloës, ʒ ij. maſticis. ca-
ryophyllorum, galangæ, cinnamomi, zedoa-
riæ, nucis moſchatæ, cubebarum, ana ʒ ij.
gummi elemi ℥ j. ß. Mira hoc balſamo
præſtitit, lepram à duobus depulit, intra &
extra dando: & multos alios incurabiles
morbos, vt cancrum & fiſtulas, & eiuſdem
generis.

Aliud cuiuſdam Angli, quo curat vulnera
linteo impoſito, febres, ventriculum infra co
ſtas tumentem, aſthmaticos, phthiſicos, tu-
mores

mores, præter hydropem. Contusiones sedat, spasmum & paralysim ex frigore, moribundos data gutta recreat. Recipit autem terebinthinæ ℔ ij. myrrhæ electæ, castorei, masticis, ana ℥ iij olibani, aloës, succocitrini, ana ℥ iiij. radicum consolidæ minoris ℥ j. tormentillæ, gummi hederæ, nucis Indicæ (quid si moschata pro ea) zedoariæ, ana ℥ ß. cubebæ ʒ j. (destillentur) prius ad lentum ignem, per biduum fortè macerata.

Aqua composita destillata iuuẽtutis, quæ est magnum secretum in natura, & dicitur Medicina medicinarum, & cura omnium infirmitatum. ℞. Ligni aloës, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebarum, granorum paradisi, rhabarbari electi, cinnamomi, nucis minoris (muscatæ) calami aromatici, macis, ana ʒ ij. omnia subtiliter terantur & cribellentur, deinde ℞. Succi chelidonii ℔ j. succi saluiæ, bryoniæ, rutæ, betonicæ, menthæ, florum borraginis & buglossi, succi fœniculi, ana ℔ ß. misce & pone omnia in alembico vitreo & destilla aquam. Et de illa aqua sume omni mane in die vnum cochlear in æstate, hyeme verò duo. Hæc enim aqua iuuenibus & senibus quibuscũq; est vtilis. nã stomachũ in virtute magna cõseruat, & bona virtute ducitur, si nõ est cerebro & hepati magna caliditas, & liberat ab hectica

& icteritia, & hydrope: maximè cõseruat & iuuat visum & auditum confortat:valet contra venenum,& confortat omnia membra, sanguinem in bono colore & ab omni putrefactione præseruat, & destruit fœtorem anhelitus.

Balsamũ mirabilissimæ virtutis in tremoribus,paralysi,quã quidã maximus medicus tenuit pro maximo & pretioso secreto in abscondito cordis sui: sumit galbani, ℔ j. gũmi hederæ, ℥ iij.minutim conterantur & misceantur terendo simul, & mittãtur in bociam vitreatam,cum suo alembico,& destillentur in balneo Mariæ:hoc destillatum cõmisce cum ℥ j.olei laurini, & terebinthinæ ℔ j tunc destilletur,& separetur aqua ab oleo. Vsus est,vt collocetur patiens paralysim, contractionem, spasmum & tremorem, resupinus,& infunde de hoc oleo calido temperatè in fundo vmbilici sui, & videbis mirabilissimam operationem, potius diuinam quàm naturalem, & confert valde paralysi post colicam.

Oleum siue balsamum,cui non reperitur simile,contra tremorem & spasmum,torturam & stuporẽ. ℞.Myrrhæ electæ,aloës hepatici, spicę nardi, sanguinis draconis, thuris,mumiæ,opopanacis, carpobalsami,croci,masticis,gummi Arabici,storacis liquidæ, stora

ſtoracis rubræ,ana ℥ ij.ß muſci fini ℥ ß.herbæ paralyſis M. ij. terebinthinæ ad pondus omnium puluerizentur & miſceantur & deſtillentur ingenioſè, iuxta modum declarationis. eſt enim de elegantibus medicinis, qua ſpina nucha vngatur ſpaſmoſi, tremuloſi, paralytici, ſtuporis, & torturæ.

Balſamum pretioſiſsimũ ad paralyſim & alia multa ex Leonello ℞ Ligni aloës lotones ij. opopanacis, reſinæ pineę, bdellii, galbani myrrhæ, maſticis, ſarcocollæ, ana lotonẽ j. olei benedicti, lotones nũ iij. ladani lotones ij. carpobalſami, xylobalſami, opobalſami vel balſami artificialis, ana lotonẽ j. olibani, daphnelæi, * ſanguinis draconis, caſtorei, ſpicę nardi, galangę, cubebarũ, maceris, cinnamomi, cardamomi, melicetorum, corticum citri, ana lotonẽ j. olei de terebinthina ad pondus omniũ, oliui veteris ℔ j ß. piſtentur gũmi ſubtiliter, deinde ſuperfunde tãtũ vini adusti, vt alia obruat, aut obtegat, poſtea ponatur in balneũ Mariæ per triduũ ad digerendũ, poſtea reliqua adde. Puluerizanda pulueriſentur, & addito oleo de terebinthina & oleo communi, iterum digeratur in balneo Matiæ, vel in fimo equino per xiiij. dies, demum deſtilletur in cinere lento igne ſecundum artem.

Aqua pretioſa & mirabilis, quæ valet in

vulneribus, vlceribus & fistulis, & valet contra pestem, & eius virtus est mirabilis, sed hoc totum debet destillari per alembicū vitreum. Nam in tali destillatione resultāt tres liquores habentes diuersos colores, & sic quidlibet distinctè debet colligi in suo vase. Et nota quòd prima aqua valet contra pestem, & debet potari tēpore pestilentiæ: confortat cerebrum per nares trahēdo, destruit polypum & omne vitium narium, tangendo polypum cum dicta aqua. Si tempora pulsus, tangantur cum aqua, & spina dorsi, in loco calido, curabitur. Si aliquis esset de aliquo loco lapsus, vngatur cum dicta aqua. Si quis haberet cerebrum vel memoriam debilem, vngatur caput, parte anteriore rasa pluries, curabitur. Contra venena subitò potata destruit illa. Valet contra vulnera & vlcera. Contra paralysim linguæ vel membrorum, si sint apostemata vel cancremata, & contra omnem ægritudinem corporis. Secunda verò aqua quæ exibit, assimilatur oleo, & est oleum quo veraciter possumus vti loco balsami: nam si proiicies vnam guttā in aquam, ista gutta vadit vsque ad fundum, & potest iterum colligi. Item si proiicias acū in dicto liquore, supernatabit acus. Item coagulat lac, & habet omnes virtutes quæ videntur esse in balsamo. Tertia aqua potest dici balsam

balſamum,cuius virtutes ſunt infinitæ. Bertapalia. ℞. Olei de vico ſeu lacryma, quod idem eſt, (paulo poſt cap. 2.de vulneribus neruorum ſcilicet, videtur explicare quid ſit oleum de vico. Glutamen inquit, albotim, debemus intelligere de lacryma, & non terebinthina,vt affirmauit Dynus, ſiue oleum vici, quod idem eſt) ℔ ij. vel terebinthinæ loco lacrymæ, mellis deſpumati ℔ ij.aquæ vitis ardentis ℔ j.ligni aloës fini,ſantali muſcati,macis,cubebarum,galangæ,nucis moſcatæ,caryophyllorum,ſpicæ nardi,maſticis, zingiberis,cinnamomi,croci,granorum paradiſi, ana ʒ iij. gummi Arabici ℥ iij. muſci fini ʒ.ß.

Ad diuerſos morbos oleum, Balſami virtute,à D.Geſnero,vt puto,deſcriptum. ℞.Vini albi optimi menſuras ij.ß. lactis recenter emulſi ℥ iij. mellis ℥ viij.radicis gentianæ ℥ viij. aſtrantiæ ℥ iij. angelicæ ℥ ij. baccarum lauri ſelectarum ℥ j.ß.rutæ, iuniperi, roſar. rubrarum aridarum,ana M.j enulæ cãpanæ ℥ j.caryophyllorũ, corticum citri dulciũ,calami aromatici, cinnamomi, aniſi,fœniculi, maſticis,belzoini,ana ℥ ß.cõciſa & contrita macerentur in phiala vel phialis vitreis lutatis,per dies 7.vel 8.loco calido.Deinde deſtillentur cum alembico lutato, cucurbitæ pars tertia aut amplius vacua ſit. Deſtillentur in

cineribus cribratis lẽto igne demum augeatur ignis. Puto tamen in alio vase seorsim, & primò vinum & lac simul destillando. Ex hac destillatione tres quoque liquores colliguntur. Valebit hæc aqua contra venena, pestem, calculum, quartanam, quotidianã, ad sudorem mouendum, &c. ad asthma & viscerum obstructiones, ad omnes phlegmaticos, ad epilepsiam quoque & præseruãdum ab apoplexia. Existimat idem, Balsamũ hoc, pro conficienda theriaca, non incommodè substitui posse.

Liquorem Balsamo parem, describit author Viatici noui, capite de Paralysi. ℞. Thuris albissimi, masticis, ana ℥ ij. ligni aloës ℥ j caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, zedoariæ, nucis moschatæ, cubebarum, ana ʒ vj. myrrhæ, aloës, ladani, sarcocollę, castorei, ana ℥ ß. baccarum lauri, nucleorum pini, ana ℥ j. gummi elemi, opopanacis, belzoini, ana ℥ ij succorum iuæ, herbæ paralysis, ana ℥ iij. terebinthinæ ad pondus omnium, destilla in vitro. Exibit primò aqua, secũdò oleosum quid, tertiò quasi mel.

Oleum Aristotelis compositum, contra podagram calidam & frigidam, & contra incuruationes neruorum, dũmodo nerui non sint incisi, ex lib. manuscripto Italico. ℞. Aquæ vitis ter destillatæ, succi betonicæ, ana ℥ iij.

℥ iij. croci ℥ ij. ſucci artemiſiæ, ſucci ebuli, ſucci *capreolæ, aut caprellæ. ana ℥ iiij. ſucci maluauiſci ℥ viij. caryophyllorum, carpobalſami, xylobalſami, ana ℥ ij ceruſſę, thuris, tartari vini albi, ana ℥ iij. vrinæ pueri, mellis boni ℥ viij. olei terebinthinæ, ℥ iij. olei ouorum ℥ iiij. olei ſulfuris ℥ ij. olei lumbricorum ℥ vj. olei roriſmarini ℥ ß. olei laurini ʒ iij. omnia deſtillentur per alembicum, & prima liberat à podagra calida, ſecunda à frigida, & omnem dolorem ſanat, in quacunque corporis parte fuerit.

Oleum ſiue aqua, quæ virtutis dicitur, & potus iuuentutis, è lib. Germanico Michaëlis Schrick. ℞. Foliorum ſaluiæ quartaria iij. cinnamomi, cubebarum, galangæ, piperis longi, aniſi, macis, nucis moſchatæ, zingiberis, granorum paradiſi, ana ℥ ß. miſceantur ſingula, & commiſce de vino optimo ſexies tantum quantum eſt de omnibus, in vaſe ſtanneo, & cooperi diligenter, ne quid euaporet: ſtent ita in loco calido diebus quatuordecim. Quibus peractis ſepara à ſpeciebus vinum per colatorium, & contunde ſpecies ſubtiliter, vt fiat inſtar pulmenti, & tum denuo cũ prædicto vino coniunge, ac tãdem deſtilla. Hæc aqua carnibus aut piſcibus affuſa, à putredine cuſtodit: vino verò cõmixta, corrumpi id non ſinit, ſed clareſcit, etſi

iam corruptum fuerit, in integrum restituit. A ieiuno pota, consumit apostemata & omnes internos morbos, & sanat morbos quoque externos, illita: oculorum quoscunque affectus emendat, vulnera illita, intra octiduum vnit. Pota alacritatem, & iuuentutem conseruat. Valet morbis capitis & apoplexię. Hæc aqua comparari Balsamo potest, & supernatat cuiuis humori permixta, excepto oleo: admoto igne ardet. Faciei maculas curat, & pota lepram retardat.

Sublimatio quædam quasi Balsamum, in memoria excitãda, è Michaêle Angelo Blondo de Memoria. Factis quæ premittẽda sunt circa ventris solutionem, contundito thuris, cubebarum, caryophyllorũ, nucis moschatæ galãgę, baccarum iuniperi, ana ℥ ß. cinnamomi ℥iij. castorei pinguis ℥ iij. costi, piperis longi, ana ℥ j. & tritis omnibus admisceto aquæ vitæ opportunitatem. Hęc demũ cuncta in vitreo vase suppones fimo, spacio dierũ vndecim & vltra, dum libuerit: post tempus hoc sublima hæc etiam in balneo Mariæ, & sublimationi addes mellis anacardini vncio las duas vel tres, & sublimato hæc cum melle, iterum in vitreo vase sepeliatur sub fimo per spacium duorum vel trium mensiũ: sed fimus iste singulis octo diebus mutetur, ne nimia caliditate discutiat vas ipsũ: hoc tandem

dem tempore ſublimatio hæc erit perfecta ad acuendam memoriam. Vſus eius eſt huiuſmodi, priuſquam memoriam exercere volueris per diem vnum, illine tempora & occipitium, infunde & naribus guttam, demum degluties guttas aliquot mane, priuſquam recitare volueris orationẽ, vel quouis modo exercere memoriã. nam hoc eſt præſtantiſsimum excitandæ memoriæ medicamentum.

Oleum ſanctum, quod ad diuerſos morbos eſt optimum, præcipuè verò valet contra omnẽ cancrũ & fiſtulas, & omnes morbos antiquos, ex lib manuſcripto ſecretorũ. ℞. Olei antiqui ℔ ij. vini albi antiqui, & optimi ℔ iiij. terebinthinæ claræ & optimæ ℔ j. ſeminis hypericonis ℔ ij. ʒ j diptamni albi, tormẽtillæ, gentianę, ana ℥ j. omnia ſint pulueriſata, & ſimul mixta, pone in vaſe vitreo & bene obturato cum paſta, ne reſpiret, fac iſto modo bulliant. Ponatur vas dictũ in caldario aquæ pleno, & plena palea, & bulliant ſuauiter tantũ, poſtea eleua ab igne, & cum infrigidatum fuerit, pone illud vas in cantharo pleno arena, & tale vas ſit circundatum & totum coopertum vſq; ad collũ de dicta arena, & collocetur in loco vbi à Sole toto die percutiatur, ibiq; dimitte ꝑ dies 40. Poſtea è dicta arena remoueatur, & arenæ impo

impone vas,ita & taliter, quòd sol per octo dies totũ circundare posſit:ac deinceps cola per pannum lineum nouum, & exprime fortiter in torculari,poſtea oleum à vino ſepara,illúdq; ſeorſim ſeruato. Fieri autẽ hæc deſtillatio debet menſe Iulio vel Auguſto. Valet hoc oleum cõtra fiſtulam & cancrum, ſi prius lauetur cum prędicto vino,& poſtea vngatur cũ dicto oleo,citò ſanabitur.Itémq; valet ad omnes ægritudines & dolores neruorum.Valet & guttæ ſciaticæ & doloribus iuncturarum,& podagræ frigidæ. Et ſi fiat emplaſtrum ex eo & ammoniaco, diſſoluit apoſtemata ſplenis, & duritiem eius, breui tempore:ſimiliter ad omnia apoſtemata dura. Valet omnibus paſsionibus aurium ex cauſa frigida,vermes earundem interficit,& ſanat ſibilum & ſurditatem.Valet paralyſi & torturæ oris, ſi ſæpius vngatur. Prouocat menſtrua,ſi in matricem proiiciatur,& educit embryonem viuum vel mortuum. Si de eo parum bibatur,diſſoluit ſanguinem coagulatum.Si ſyrupo roſato aliquid huius olei commiſceatur, purgat pulmonem humoribus groſsis & viſcoſis,& anheloſis.Valet mirabiliter ad omnes ægritudines oculorum, & maximè cataractas. Valet contra venena epotum:ſi de eo parum biberis,extinguit venena. Contra quartanam & tertianam febrem

brem, itidem vtile est, si ex eo vngatur dorsum & medulla spinalis iuxta ignẽ, in principio accessionis. Immediatè tollit spasmum vulnerum, si tepidè loco apponatur. Sanat omnia vulnera tam antiqua quàm recentia, melius ac verius vno die, quàm nulla alia in mense.

Linimentum, vt vocauit Michaël Angelus Blondus libello de Memoria, quod virtute balsamo comparari potest. Cõmisceto, inquit, terebinthinæ electæ vnciolas triginta, olei laurini vnciolas vj. demum contundito gummi elemi, resinæ pini, ana ℥ vj sarcocollæ ℥ ij. gummi hederæ, ammoniaci, bdellij, thuris, ana ℥ ij. mastiches, aloës hepatici, castorei, ladani, ana ℥ *j*. galbani ℥ *vj*. xyloaloës vnciolã cum dimidia, cinnamomi, caryophyllorũ, nucis moschatæ, macis, zingiberis, piperis, galangæ, granorũ paradisi, cubebarũ, zedoariæ, ana vnciolam, xylobalsami, carpobalsami, tormẽtillæ, diptamni albi, matrisyluæ, chelidonij, vtriusq; cõsolidę, ana vnciolã cum dimidia & tritis omnibus commisce, addendo aquæ vitæ in vnã formã & corpus reducẽdo, & sic relinquantur tribus diebus: verũ die quarto, addes terebinthinã, oleum, & resinam, & alia ex gummis quæ teri non possunt, tandẽ sublimato hæc in vitreo vase secundũ artẽ, lento supposito, sed

cõnti

continuo igne:& quoniam tres ſpecies ſuccorum inde ſublimãtur, propterea cum primus apparuerit,q ſubcroceus erit,alter verò oleaginoſus, tertius tandem fuſci coloris,in mutatione colorum, vaſa mutanda erunt: ſinguli demum per ſe ſeruandi ſunt, prætecti ne euaneſcere poſsint:hoc autem monemus,vt ſtudioſè curetur ignis, donec perfecta fuerit ſublimatio omniũ:nam compreſſo vel interpoſito igne, liquores non extraherentur exactè. Hi tandẽ ſucci, vel hæc triformis ſublimatio,eadẽ dotati ſunt proprietate, verumtamẽ iuxta gradus ipſos.Primus namq; ſuccorũ minus potẽs eſt altero,alter verò imbecillior tertio, tertius tandem præſtantior eſt duobus. Fertur autẽ quòd citra memoriam, cõprimunt caua vlcera,debellant cancrum cum non hæret oſsi:ſternunt etiam conuulſionẽ,ſtillicidia frigida componunt,languores ſtomachi vincũt,& frigidos corporis cruciatus,præcipuè iliorum, curãt etiam ſonitum aurium & dentium dolores, neruis opitulantur cõtractis, ſoluunt & duros abſceſſus, demum plurimos languores frigidos ſternunt:memoriam verò amiſſam concitat,illitum occipiti,eductis ſuccis peccantibus, cum caputpurgio ex radice cyclamini naribus ſuppoſito, vt retulimus. Poſt hoc, gluties pillularum de hiera cum agarico 3

co ℥ j. & postero die subiicito naribus aliquot guttas huius olei, & naribus absorbeto, quoniã hoc excitat virtutes cerebri, concitat intellectum & ipsam memoriam. Postremò sunt illinenda tempora & occiput, hoc autem est faciendum aliquot diebus.

Est & hæc quasi quædam Balsami compositio. ℞. Terebinthinæ claræ ℥ vij. laua vino benè, deinceps ℞. Mellis albi ℔ iij. despumando igne lento cum modico vino, & clarifica benè, tunc adiunge terebinthinam optimè commiscendo, quo facto affunde aquæ vitæ ℔ iiij. & rursus commisce in cucurbita benè lutando. Dehinc ℞. Buglossi, borraginis, melissæ, saluiæ, lauendulæ, ana M. j. hyssopi, chamomillæ, millefolij, rosarum rubearum, ana M. ß. absinthij ℥ j. rorismarini M. ij Deinceps ℞. Ligni aloës, xylobalsami, trium santalorum, ana ℥ j. macis, nucis moschatæ, cinnamomi, galangæ, caryophyllorum, cubebarum, zingiberis albi, piperis longi, croci, spicæ nardi, granorum paradisi, cardamomi, ana ℥ j. zedoariæ ℥ ß. squinanthi ℥ ß. cort. citri, seminis citri, stœchados, ana ℥ j. calami aromatici ℥ ß. carlinæ, id est, cardopaciæ ℥ ij. bistortæ, ℥ ij. ireos ℥ ß. baccarum lauri, valerianæ, polypodij, ana ℥ ß. liquiritiæ, anisi, ana ℥ ß. fœniculi ℥ ij. coriandri præparati ℥ ß. sileris

ris montani, cymini, ana ℥ j. amygdalarum excorticatarũ ℔ ß. vuarũ paſſarũ maiorum cum vino lotarũ ℔ ß. omnia iſta cõtuſa pone in prædictã cucurbitã cum melle & aliis. Et ſi aqua vitæ nõ ſufficit, tunc plus appone, & ſtent ſic ſeptem diebus benè obſtructa, poſtea deſtilla in igne cineris, ita vt cucurbita in latitudine trium digitorũ, non tangat fundũ inferius, & cineres circumponantur, lutato alembico optimè cum cucurbita, ſup ponendo vitrũ, quod cum roſtro alembici lutetur, & ad quatuor horas ſublimetur lento igne, ne mel bulliat, & fluet aqua clara: tandem ignẽ auge, & cum aquam croceam videbis, tunc aliud vitrũ appone, quod etiam lutabis cum roſtro cucurbitæ, & primã aquã ſerua ſeorſim, & vigora ignem. Vbi croceus color in aqua deſierit, iterũ ignẽ intende, & exibit aqua nigra, & cum videbis fumũ, tunc ſufficit, & illã quoque aquã ſeparatim ſerua, & cucurbita ſtet in fornace ad refrigerationem. In primã aquã pone folij Indi ℨ j ambræ ℨ j. muſci totidẽ, & quindecim folia auri, & miſce cuſtodiẽdo. Si vis ad caput, ℞. Be tonicæ vel bugloſsi ℥ j. & aquæ (albæ puto) miſce & bibe ieiunus. Fortificat omnia mẽbra, ℞. Maluatici vel vini boni ℥ j. aquæ huius cochlear vnum, miſce & erit alba vt lac, quã bibe ieiuno ſtomacho duabus horis ante cibum

te cibum, & præſeruat omnia mēbra. Ad hepar, cum aqua ſaluiæ vel cichorij, vel mororum, vel endiuiæ ℥ j. Ad pectus & tuſsim de catarrho frigido, cum aqua hyſſopi, vel leuiſtici. Ad cor cum aqua bugloſsi vel borraginis, vel millefolij. Cum abſinthio vel balſamita, ad ſtomachum. Pro pulmone cū aqua pulmonariæ, vel adianti, vel polypodij. Pro ſplene, cum aqua ſcolopendrij. Contra vertiginem & apoplexiam, cum aqua radicis pæoniæ, vel hypericonis. Pro calculo, cum aqua raphani, vel aqua alkekengi. In retētione vrinæ, cū aqua naſturtij, vel petroſelini, vel ſaxifragiæ. Ad oculos, cū aqua fœniculi, euphragiæ. In retentione menſium, cum aqua artemiſiæ, cum aqua rad & herbæ rubiæ tinctorum. In fluxu nimio menſium, cum aqua plantaginis, vel ſolani. In læſione matricis ab obſtetrice, vel ex frigiditate, vnde amplius nō concipit, vtatur ea, cum aqua valerianæ, vel betonicæ, vel matriſyluæ. In maculis faciei, ℞. Aquæ pimpinellæ partes 4. aquæ huius partē 1. miſce & vnge faciem mane & ſero, bibe etiam eam in ſeptimana, bis vel ter cum aqua endiuiæ. Curat cancrū inuncta, & fiſtulā inſtillata: confert in arthetica frigida, inuncta In febribus, aſari M. ß. pone in vitrum, & adiunge aquæ aluminis quartar. j. ſtent tribus diebus obſtructa, poſt-

ea effunde in aliud vitrum, de his ante accessionem febris per horam, bibe cochlear j. & tēpora inunge & nasum, & pulsus, dorsum & splenem Citrinum oleū habet virtutes multas, si fuerit inunctum Oleum nigrū est magnæ virtutis in arthretica, in modum balsami, & alba dicitur aqua aurea.

℞. Lauendulæ ℥ viiij saluiæ totidem, cinnamomi, macis, ana vnciam j. zingiberis, nucis moschatæ, caryophyllorum, ana ℥ j. & ʒ j. rhabarbari, galangæ, ana ʒ j. passularum paruarum ℥ ij. granorum paradisi, santali rub. ana ℥ ß cubebarum ʒ ij. passulæ cōtundantur seorsim, & species ponantur seorsim, tunc totum pone in cucurbitam, & adūce vini maluatici, vel alterius boni, mensuram j. ß. obstrue pone in terra recenti versus solem quindecim diebus, postea per alembicum receptorio lutato destilla lento igne. Recipe terebinthinæ ʒ vj diagridij ʒ v. zingiberis ʒ ij. masticis, santali albi, ana ʒ j. sacchari ℔ ß. farinæ albissimæ ℔ j. fiet pasta tenuis, & coque in modum hostiarum, de quibus mane sumas j vel ij. cum brodio carnis, vel pisorum, &c. cum aqua buglossi.

Oleum excellētissimum pro memoria debili, propter humiditatē & frigiditatem cerebri, quod experientia comprobatū est. ℞. Florum rorismarini quantum videbitur, &

ex

ex iis destilletur aqua, huius aquæ ℞. ℔ j. & in vrinali ponatur destillatorio, optimè luto: postea ℞. Nucis moschatæ, caryophyllorum, granorum paradisi, cinnamomi, cubebarũ, macis, zingiberis, ana ℥ j musci carat. iiij. piperis longi ʒ j. croci ʒ iij. galangæ ʒ ij. puluerizentur omnia, & cum aqua rorismarini commisce, & putrefiant simul per tres dies, postea per cineres destillentur, perseuerando in destillatione ad fæcum adustionẽ. Postea habeas aquæ ex foliis rorismarini destillatæ ℔ j. & cum iam dicta commisce, & in vase vitreo decoquantur ad medietatis consumptionem. Quo facto ℞. Olei oliuarum antiquissimi ℔ j. olei de been ℥ j. euphorbij, castorei, ana ℥ iiij. sinapi ℥ vj. olei sesamini, olei de tiro, olei hypericonis, olei citri, olei de spica, olei ex zibeto, ana ʒ iiij. & omnia suprascripta, ponantur in bociam vitream & occludatur ita ne respiret, & pone in fimo equino calido, diebus quadraginta, postea extrahatur, & insoletur per tres menses continuos, & habebis oleum paratũ ad intentionem prædictam. Hoc oleum omne impedimentum memoriæ soluit, vngendo noctu, quando cubitum itur, caput & stomachum. Hoc tantum est notandũ, quod vsus huius olei est suspectus, tribus mensibus æstatis, alioquin toto anno tutò vti poteris.

Hoc oleo ego & in me ipſo & in multis aliis certa experientia ſum vſus nec vnquam aljo præter hoc ipſum, vtaris: reliqua enim omnia ſi ad hoc reſpicias, vaniſsima ſunt, Leonhart.Fierauant.

Oleum mirabile & diuinũ, eiuſdẽ, quod quaſi è mortuis ſuſcitat eos, qui ſumpſerint eius guttam vnam aut alteram per os, cum vino, vel brodio, aut ſimili liquore. ℞. Sanguinis humani, ſpermatis ceti, medullæ tauri, ana ℔ j. muſci ℥ j. cineris oleæ ℥ ij. miſce & in retorta deſtillentur ſecundũ artem, ſeparando elementa. Nam primò aqua deſtillabit alba: ſecundò oleum citrinum, tertiò liquor quidam ruſus maximæ facultatis, qui ad diuerſa vtiliſsimus eſt.

Balſamum quomodo faciendum, ex Fallop. ſecretis. ℞. Terebinthinæ ℥ ß. xylobalſami tantundem, caryophyllorũ ℥ ij. deſtillentur, & primũ quod deſtillat aqua eſt, ſecundum oleum. tertium balſamum.

Aliter, ex eodem, ℞. ℔ j. terebinthinæ, aloës hepatici ℥ j. myrrhæ ℥ ß terantur & miſceantur omnia, & ter deſtillẽtur, & habebis balſamũ, ad omnia, præterquam ad cõſeruationem corporum (mortuorum) optimum.

Oleum, corpus incolume ſeruans, & ingenium acuens, quo vtẽdum eſt poſt exactam corporis euacuationem & decens victus regimen

gimen. Olei philoſophorum ℔ iij. olei oliuarum antiqui, aut ſaltem alembico ſublimati olei de alcãna, vtriuſque ℔ iij. pinguedinis talpæ & muſtelæ, vrsíq;, ſing ℥ ij. caſtorei ℥ iij. ſucci acori ℔ iiij. ſucci anthos, ſucci betonicę, vtriuſq; ℔ ß. ſucci gallitrichi, ſucci cyperi, vtriuſq; ℥ iiij. vini cretici ℔ ij. aquę ardentis ℔ ß. omnia igne coquito ſuaui, ad conſumptionem quandam, additóque ladani auſtero prius vino macerati tritíque ʒ j. ß. nucis moſchatæ ℥ ß. maceris, caryophyllorum, euphorbij trium piperum, ſingulorum ʒ ij. trita omnia in vaſe optimè clauſo, diebus triginta conſeruata, alembico deſtillentur. Vſus eius eſt hyeme, ſemel in bebdomada: æſtate autem ſemel in mẽſe, capite prius loto, & poſteriore capitis parte, & temporibus prius inunctis. Fuman.

Deſcriptio Balſami Chriſti, è Theophraſto Paracelſo. Accipe olei oliuæ ℔ j, vini ℔ iij. miſce in phialam, pone in balneum Mariæ ad menſem, & fiet ex oleo liquor: caue ne nimium vitrum repleas: ſatis ſit, ſi quarta pars plena fuerit. Emendatio Theophraſti. Recipe olei oliuarum ℔ j. vini nigerrimi pontici ℔ iij. deſtilla, deinde adde hyperico‑nis ℥ vj. liquoris de mumia vncias iiij: iterum deſtilla ad menſem, & ſerua: Valet articulorum vulneribus.

Oleum pretiosissimum, pro vermibus vbicunque locorum, Bertapalia de Vlceribus capite quinto. Recipe nucleorum persicorum, amygdalarum amararum, gentianæ, absinthij, prasij, vel lupinorum, seminum caulium, foliorum persici, calamenti fuuialis, oleandri, pyrethri, ellebori albi, radicum graminis, ana M. ß. omnia pistanda pistentur, & imponatur intus fel vituli, & succi porrorum, mentæ, ana ℥ ij. olei nenupharini ℥ j. olei de absinthio ℔ ij hæc omnia misce, & dimitte in fimo per vnum mensem marcescere, in vase vitreo benè obturato, postea destilla hęc omnia ad alembicũ, & habebis aquam & oleum, lumbricosos viuificantia, sumendo aquæ per os ℈ ij. cum vino maluatico: & cum oleo vngendo tempora, & pulsus pedum, & manuum, & vbicunque, & os stomachi & circum spatulas: & vidi multos pueros quasi mortuos, viuificari, & cum aqua & oleo isto multa vlcera sanari.

De balsamis quæ extra corpus vsurpantur: quorum alia per destillationem, alia citra destillationem parantur.

Balsamum artificiale, ad omnia vulnera antiqua, & contra ariditatem membrorum

tum & ad membra cõtracta. ℞. Galbani, ammoniaci, masticis, myrrhæ albæ, gummi elemi, bdellij, ana ℥ ß. terebinthinæ ℥ j. ß. vel ij. quod melius est, olei oliuæ ℔ ij. viridis æris ℥ ij. ß. puluerisentur omnia & imbibantur in aceto fortissimo per sex vel octo dies, post destillentur per alembicũ, primo die per balneum Mariæ, post per arenam: & si vis fortius habere, & melioris saporis, tũ adde subscripta: & fiat eo modo, quo supra. ℞. Storacis calamitæ, gummi hederæ, spicæ nardi, carabe colophoniæ, tragacanthi, serapini, opopanacis, ana ℥ ß. euphorbij ʒ. ß. viridis æris ʒ iij. terebinthinę ℔ j. Hoc balsamum curat omnia vulnera antiqua, in causa frigida & calida. Valet etiam contra ariditatem membrorum & contractionem, si inuncta fuerint cum illo balsamo.

Contra tremorem manuum, oleum destillatum. Destillentur olei laurini, rutę, & saluię, ana partes equales, pone post decẽ dies in vino potenti, & in alembico destillentur: cum aqua collecta, vngantur manus & pedes & membra tremula.

Aliud contra tremorem capitis. Res præscriptas ℞. & pone eas in aqua vitę 4. diebus; postea per alembicum destillentur, & hac aqua vngantur tempora mane & sero. Vbi intelligendum est per res præscriptas,

non intelligi olea, ſed baccas lauri, rutam & ſaluiam.

Balſamum deſtillatum ad vulnera & vlcera profunda. ℞. Terebinthinæ ℔ vj olibani ℥ ß. ligni aloës, maſticis ana ʒ j. caryophyllorum, cinnamomi, zedoariæ, nucis moſchatæ, cubebarum, galangæ, ana ʒ iij. olei oliuæ ʒ vj. miſce & deſtilla lento igne: valet ad venena frigida bufonum, fiſtulas, & noli me tangere & paralyſim, & vulnera venenoſa cum tenta. Eſt autem obiter hoc loco, ex Theophraſti Paracelſi opinione, monendum, balſama per deſtillationem præparata, minimè vulneribus eſſe imponenda, de quo iudicent alij.

Oleum efficax & expertum ad neruorum mollificationem ſeu paralyſim & ipſorum contractionem ſpaſmúmue, morbum comitialem, vel epilepſiam tremorem, omnémq; morbum frigidum, memoriam etiam auget atque intellectum. ℞. Galbani ℥ ß. gummi hederæ ℥ v. terito, & alembico deſtillato, & cum ℔ j. ſebeſten commixta denuo deſtillato, & occiput, ceruicémque ſomni tempore, cum eius momento linito, Fumanellus.

Oleum optimum ad omnes neruos & ad iuncturas, coxendicem vel ſciaticam, chiragram, podagram, arthritímque valdè celebre, corpore prius euacuato poſt morbi initium.

tium. liniatur autē locus affectus ad ignem vel ſolem bis in die:Sume puerorum vrinam ad pondus ℔ xx. ſulfuris ℔ j. calcis non extinctæ ℔ ij. trito ſulfure atque calce, cum vrina per palmum ſupernatante, omnia coquito,donec in colorem peruenerit viridem, & percolato, & partes craſsiores fæcaléſue denuo cum alia coquito vrina, hócque ter, quatérue peracto,& donec vrina in ſuo exierit colore,ad mellis quod ſupereſt craſsitiem coquito,& infrigidatum alembico deſtillato vitreo quódq; primo in colore exierit aquę, abiicito,& quod ſecundo in ſolis colore, aucto igne,ſeruato,Idem.

Vnguentum ad neruorum interciſiones præſtans, in quacunque extiterint corporis parte,inflationes diſcutiens,omnéſque duri-ties,cancrum,ignem ſacrum, omnémq; plagarum dolorem, & contuſionem, & vna hebdomada plus operatur, quàm quodlibet aliud per menſem. Medicus quidam gregalis multa promittens,ſe plures ſanaſſe profeſſus eſt morbos, hoc vno medicamento, vlcera ſcilicet neruorum quæcunque, iuncturarum dolores,conuulſiones,& tumores, & vt vno dicam verbo plura facere,quàm ſcribi poſsint:cuius hæc eſt confectura.Sumantur ℔ iij. ceræ nouæ depuratæ, macerentur in ℔ xij. vini albi potentis: cera macerata

comprimatur, manu ducatur, & in aliud proiiciatur eiusdem capacitatis vas, cum vini pari pondere, térque alembico destilletur, vsúique seruetur. Idem.

Oleum ad cãcrum & fistulam optimum. ℞. Olei antiquissimi ℔ ij. vel iij. destillati igne satis tenui, diebus duodecim. quod em̃ stillauerit, doloribus iuncturarum benefacit & doloribus neruorum: quod verò residet, vt fæx in vasis fundo, cancris opitulatur, & fistulis, & admixta caphura perfectius operatur Idem.

Aqua siue oleum magnę efficaciæ ad vulnera sananda. ℞. Terebinthinæ lotæ, florum hyperici, quantũ libet, libani triti, olei oliuarum, butyri, ana parũ, alembico destillentur, quódq; primò effluit, ad vsum reponito, igné que adaucto, quod exibit vulnera sanat Idẽ.

Oleum benedictum ad vulnera, Fallopij in secretis Italicis. ℞. Olei abietis, quod est species terebinthinæ clarissimæ ℔ j. albuminis ouorum, per decoctionem induratorum extracto vitello, ℔ j. resinę pini pinguis ℥ vj. gummi elemi ℥ ij. ponantur omnia simul in retorta perlutata, & fiat in cineribus destillatio, quæ 36. horis perficitur, & oleum quod destillat colore est nigrum, quod vbi quieuerit rubescit obscurè. Hoc oleum à Fierauante quoque est descriptum, qui tamen

men id ex oleo abietis & albuminibus ouorum tantum destillat, reliqua verò (inquit Fallopius) ego addidi. Et quo mitior fuerit ignis, eò oleum erit melius, vt ipse sum expertus. In vulneribus contusis, maximè capitis, valet.

Balsamum artificiale ad sananda vulnera, eiusdem. ℞. Terebinthinę claræ ℔ j ß olei laurini, galbani, gummi Arabici, gummi hederæ, ana ℥ j. thuris, ligni aloes, galangæ, caryophyllorũ, nucis moschatæ, consolidæ minoris, cinnamomi, zedoariæ, zingiberis, ana ʒ vj. dictamni albi, storacis liquidæ, ana ℥ ij. musci orientalis, ambræ, ana ʒ j. pistentur omnia, & ponantur simul, & in octo ℔ aquæ vitæ infundãtur, quę quater fuerit destillata, stẽtque simul diebus octo, in retorta vitrea. Post octiduum in fornace venti, fiat destillatio, primò quidem igne lento, & sequetur aqua alba vt lac est. Vbi attentè animaduerteris, videbis paulò post aquã fieri clariorem, tunc permuta recipiens, & aquam claram seorsim collige. In hac aqua continetur oleũ albicans, quod etiam est separandũ & seruandum. Aqua hæc, dicitur aqua balsami, & oleum, oleũ balsami. Post hæc prodibit aqua alia albicans vt communis, quæ vbi nigrescere cœpit, muta recipiẽtem, & hæc vocatur aqua balsami secũda. Post augmẽta ignem, & se

& sequetur balsamum nigrum colore, cuius fumus fœtet, vbi absolueris, separa aquam nigram à balsamo nigro, quæ hæret in fundo vasis & serua in vitro. Hæc temporis diuturnitate fœtorem amittit, & fit odorifera. Prima aqua capiti inuncta, catarrhis prodest, surditati, lepræ, debilitati visus, vulnera mirabiliter sanat. Oleum balsami contusiones resoluit, subitò faciem decorat, iuuentutem conseruat, & diuinum est in vulneribus penetrantibus, si inungatur, & in vino potũ. Aqua secunda faciei decorem præstat, si semel in die ea lauetur. Balsamum tandem, naturale balsamum facultatibus superat. Aqua nigra separata à balsamo prodest omnibus vulneribus à materia frigida. &c. Est in vniuersum res pretiosissima & certissima ad multos morbos.

Oleum magnæ efficaciæ & potentiæ, in consolidandis vulneribus, bonum & expertum, Accipias terebinthinæ ℔ ij. florum hyperici ℥ x. thuris triti ℥ ij. olei cõmunis ℥ iiij. butyri recentis sine sale ℥ iij. omnia commixta alembico destillentur, & quod prius stillat collige ad vsum: quod vero in vasis remanet fundo, ignéq; aucto destillat, ad vulnera sananda potentius est. Fumanellus.

Oleum optimum ad neruorum ac iuncturarum dolorem. ℞. Olei de terebinthina ℔ j.

℔ j gummi hederę recentis ℥ vj.thuris,vernicis liquidæ limpidæ, vtriusque ℥ ij. omnia alembico destillato.Idem.

Oleum,seu vnguentum ingenium acuēs, & memoriam augēs,Fumanelli. ℞.Stœchadis,florum rorismarini,florum buglosi,florum borraginis florum chamæmeli, maioranæ.saluiæ melissæ, violarum,rosarum rubearum,foliorum lauri.sing. ℥ j.ß. omnia in bocia optime lutata cum vini potentis ex Creta aut Rhetici.Græcive, aut aquę ardentis ℔ iiij diebus quinq; macerata destillentur,& destillato addantur terebinthinę optimæ ℔ j.ß.thuris masculi,myrrhæ electę,mastiches,bdellij,gūmi hederæ,sing. ℥ ij vernicis integræ ℥ j.mellis anacardi ℥ iij.tusa omnia,& diebus quinq; cū prædicta destillatione macerata in vase operculato,denuo destil lato,additóq; cinnamomum , caryophyllos, macerim,nucem moschatā, cardamomum, grana paradisi,piper longum & rotundum, zingiber.xyloaloën,cubebas, de quocunque ℥ j. tritam, moschi, ambari, vtriusque ʒ ij. omnia simul commixta destillentur (postquam in vinum collecta in priori destiilato diebus mālerint quinque) igne in principio imbecilliori:aucto verò in processu.Vsus est, vt hyeme semel in hebdomada, æstate autem semel in mense,capite prius loto, poste-

rior

rior capitis pars & tempora inungantur.

Oleum benedictum ex inuentione Leonhardi Fierauanti, quod super omnia alia, vulnera curat, eóque nomine Benedictum est appellatum. Omnis generis vulnera certò curat, sed capitis præcipuè, cum fractura ossis aut panniculorum: & aliarum partium, maximè neruosarum, musculorum, venarum, partium nobilium, breuissimo tempore & tutissimè curat. Paratur autem sic. ℞. Albuminũ ouorum decoctione induratorum ℥ xij. terebinthinæ claræ ℥ xiij myrrhæ electæ ℥ iij. misce, & in retorta destilla, primo quidem igne lento, ac deinceps magis magísque fortificando, ad finem destillationis perge. Post destillationem separato ab oleo aquam, & seorsim quodque diligenter serua. Hoc cuiuscunque qualitatis aut conditionis vulnera, vti dictum est perfectissimè curat. Prolongat præterea capillos, & deperditos breui tempore restituit, & barbam quoque cadentem, inunctione. Dolores iliorum, & vrinæ retentionem subitò sanat, quia dissecat.

Oleum terebinthinæ & ceræ, quod vehementer exiccat, & penetrat. ℞. Terebinthinæ puræ & claræ ℔ j. ß. ceræ flauæ odoriferæ ℔ j. nucis moschatæ, caryophyllorum, ana ℥ j. cineris communis, ʒ vj. ponantur simul in retortam lutatam, & fiat

lento

lento igne destillatio. Post destillationem ponatur in bocia cum capitello & recipiente, eique impone de lateribus tritis ℥ iiij. & rursus destilla, & habebis oleum coloris rubini, quod mirabile est in vulneribus neruorum: curat omnes catarrhos frigidos, prodest tussientibus, pectori inũctum, & aliis multis rebus, Fallopius in secretis Italicis.

Oleum contra podagram, ex lib. manuscripto. ℞. Carpobalsami, xylobalsami, corallorum rubeorum, piperis longi, nucis moschatæ, ana vncias ij. croci vnciam j. pinguedinis castorei, pinguedinis vulturis, seu castrati de renibus, medullæ ossium tibiarum asinæ, ana ℥ iiij. terebinthinæ ℥ vj. olei communis antiqui ℔ j. ceræ virginis ℥ iiij. vini Græci veteris ℔ ij. ranarum aquaticarum viuarum numero xxx. succi summitatum cannarũ. succi hederæ muralis, quæ facit grana crocea, succi rad. verbenę, ana ℥ iiij. pistentur omnia seorsim, & postea ponantur in alembico ad destillandum suaui igne. Prima aqua erit clara, & valet podagrę humidæ: tertia erit rubea, & valet podagrę frigidę, & recorderis quòd ranæ debent poni viuæ in alembico, & hoc est probatum & expertissimum.

Oleum mirabile ad paralysim & contra-ctionem

ctionem neruorum epilepſiam, ſpaſmum, & ad omnem morbum frigidum, vel ex frigida cauſa generatū. ℞. Galbani ℔ ß. gummi hederæ ℥ iij. terantur & miſceantur ſimul, & in vaſe deſtillationis ponantur, & aquam & oleum, quæ inde deſtillauerint, collige, & miſce ea cum ℥ j. olei laurini, & ℔ j. terebinthinæ, & iterum deſtilla oleum & aquam, deinde ſepara oleum ab aqua, & oleum ſerua ſicut balſamum. nam æquipollet in omnibus virtutibus ſuis balſamo. Quidam poſuit vnam guttam in fronte illius olei, & aliam in vmbilico cuiuſdam paralytici, & ſtatim ſurrexit, vt ſtupidus: & fuit liberatus poſt horam in loco in quo fuit dolor ex vulnere: & contractus neruorum inunxit, & liberatus fuit patiens. Et in aliis ægritudinibus, diuerſimodè probatur hoc oleum eſſe maximæ efficaciæ. Occipitium vnctum ex eo in introitu lecti, qui & in mane ʒ ß. vuarū paſſarum comedat, ſubtiliat memoriam. Valet contra ſurditatem, & omnem morbum ex frigida cauſa, & contra amiſſionem olfactus. Ex Breuiario Arnold. de Villa noua, cap. de paralyſi.

Oleum multarum virium, maximè verò præſtans in vulneribus, ex ſecretis Italicis Fallopij. ℞. Terebinthinæ claræ ℔ ij. olei lini ℔ j. reſinæ pini, ℥ vj. thuris, myrrhæ, aloës

aloës, masticis, sarcocollæ, ana ℥ ij. macis, croci, ligni aloës, ana ℥ ij ponantur hæc omnia in retortam, destillentur primo lentissimo igne, & destillabis aquam claram, paulò post verò sequetur oleum rubicũdum, tum augmenta ignem, semper magis magísque intendendo, ad finem destillationis. Quo facto separa oleum ab aqua, & vtrunque seorsim serua. Aqua succedente tempore rubescit, & oleum acquirit rubini colorem. Valet oleum vulneribus, præcipuè verò partium neruosarum, ossium, venarum. citò enim vnit hæc & consolidat, & sine dolore. Hoc solo oleo curaui iuuenem scholarem quatuordecim vulnera habentem, ex quibus octo erant mortalia & omnes suturam requirebant, & fuit spacio tredecim dierum in integrum restitutus.

Modus parandi oleum, qui mirabiliter valet in curandis cuiuscunque generis vulneribus, ex eodẽ. ℞. Terebinthinæ ℔ j. thuris, masticis, myrrhæ, sarcocollæ, ana ℥ j. aquæ vitæ ℥ viij. ponantur omnia in retortam lutatam luto sapientiæ, & destillentur in cineribus. Post destillationem separa oleum ab aqua, & vtrunque serua seorsim in vitro. Curat & consolidat breuissimo tempore sine dolore omnia vulnera, præsertim capitis, claudendo eo vulnus, & in superficie

imponendo, prohibet eorundem putrefactionem, & à corruptione defendit, id quod millies est probatum.

Balsamum artificiale ad cicatrices: Si ex ictu manserit signum magnum in facie, vel alibi, cum sequēti balsamo potes cicatricem remouere, non totam quidem, sed ne videatur tanta, & appareat modica. ℞. Mastiches ℥ j. corticum granatorum dulcium, gummi Arabici, ana ℥ ß. croci ʒ ij. cyperi ℥ j carpobalsami ℥ ß. aloës ʒ x. thuris ℥ j. myrrhæ ℥ j. terebinthinæ abietinæ ℔ ß. olei oliuarum antiquissimi ℥ j terenda tere, misce in cornuta vitrea bene lutata, & gradatim destilla. Et postea receptorium bene sigillatum pone in balneo vel fimo diebus x. tum extrahe & vtere. Præstat eadem quæ balsamum, ad omnem probationem.

Balsami confectio, quod balsamum Græcum dicitur, ex Tarquinio Schnellenbergio. ℞. Turbith ℥ ij. ß. rhapontici ℥ iiij. rhabarbari ℥ j. ß. piperis longi, caryophyllorum, ana ʒ ij. zingiberis ℥ j. ʒ. ij. zedoariæ ℥ j. ß. & ʒ ij. nucis moschatę ʒ vij. cardamomi ℥ j. ß. ʒ ij. cubebarum ʒ viij. cinnamomi ℥ iij. rad. pimpinellæ ℥ j. anisi ℥ vij. sacchari candi ℥ iij. ʒ ij. puluerisentur singula seorsim, postea accipe olei oliuarum ℔ iiij. olei lini ℔ j. succi absinthii ℔ ß. Calefiant olea primum,

mum, postea adde pulueres, ita ne nimium incalescant. Postea destilla in cucurbita vitrea tribus vicibus.

Aqua reputanda secreta, quæ delet vestigia, & dealbat cutim, & aufert pannos, rugas, & lentigines, & claram & splendidissimam reddit faciem, Bertapalia. ℞. Terebinthinæ benè claræ ℔ ij. & de ea facias aquã per alembicum, & deinde ei quod destillatum fuerit ex illa terebinthina, misce ista puluerizata. ℞. Masticis electi ℥ ß. thuris albi ʒ iij. tragacanthi ℥ ß & omnia simul bene misce cum prędicta aqua, pone in alembico, & destilla aquam cum facili igne, & quod fluit serua in ampulla. ℞. Postea axungiæ porcinæ colatæ per pannum spissum ℔ j. zingiberis electi ℥ j. caryophyllorum ʒ ij. nucis moschatæ numer. iij cinnamomi electi, euphorbii, ana ʒ ß. spicæ nardi ʒ ij. cubebarum ʒ ß. camphoræ ʒ iij. omnia subtiliter puluerisa, & misce benè cum dicta axungia. Item. ℞. Mercurii crudi ℔ iij argenti fini ʒ j. & fac argentum subtiliter limare, deinde incide & cum dicto mercurio misce, & de istis duobus fac argenturã, tum incorpora benè omnia cum mixtura axũgiæ, & pone in vesica vitreà, & alẽbico superposito destilla lento igne in principio, & in fine da fortiorẽ, & quod destillaueris serua. Postea ℞. De prima

aqua terebinthinæ ℔ ß. & de ista alia, mixta cum axungia ℔ j. & istas duas simul bene misce, & serua in vase vitreo. Cum autem mulier vti voluerit hac aqua, abluat primò bene faciem, cum aqua decoctionis furfuris, deinde tergat benè faciem, & dimittat per horam, & fiet ibi magna albedo, & durabit per multos dies.

Oleum balsami vices gerens ex lib. manu scripto. ℞ Terebinthinæ electæ ℥ ij. rad. consolidæ mai & symphyti petræi, per tabellas incisarum ℔ j. cort. rad. vlmi ℥ vj foliorum arbuti, caudæ equinæ, millefolii, & herbæ Iudaicæ, ana M. ij. dactylorum maturorum, cum suis nucleis parum contusis, paria x. gummi elemi ℥ ß. myrrhæ electæ belzoini, & styracis calamitę, ana ℥ ij. thuris, masticis, ana ℥ iij. nucis mosch. ʒ j. ß. lumbricorum in vino rubro diligẽter lotorum ℥ j. ß. ros rub. spicæ nardi, & flor. hypericonis, ana pugill. j. folliculorum vlmi cum suo liquore num. ij. oculorum tauri in puluerem redactorum ʒ ij. reponantur omnia in alembico vitreo diligentiss. tecto, deinde lento igne destillentur. Primò tenuis liquor educitur. Secundò oleum, balsamum viribus repręsentãs, quod est efficacissimum ad vulnera recentia glutinanda, & sinus carne implendos, aut etiam ad alia vlcera magna, ad dolores veteres, & ad

ad alia permulta. Eſt autem id oleum vaſe diligenter tecto reponendum, ne virtus exhalet.

De Balſamis non deſtillatis.

OLeum balſamum referens, ad omnes plagas, ex libro manuſcripto. ℞. Florum & herbarum hypericonis quantum voles, repone in ampullam vitream, quam repleas oleo communi, deinde repone ad ſolem per xv. dies: quo facto adde dimidium cyathi vini albi, & per xv. aut xx. dies repone in fimo equino, è quo vbi abſtuleris, circundetur fœno, & adiiciantur myrrhæ, maſticis, terebinthinæ Venetæ, reſinæ, ana ℥ ij. pro quantitate olei faciendi, omniáque ſint puluerizata, deinde claude ampullam, ne perſpirare poſsit, & ponas in lebete aqua pleno ſuper ignem, bulliátque per aliquod tempus. & poſtquam ſatis ebullierit, cola per pannum ſtamineum, & fæcem abiice, & oleum reſerua in ampulla, quod quo fuerit vetuſtius, eò maioris eſt efficaciæ, cum vti volueris, modicè calefacias.

Aliud pro plagis. ℞. Gummi hederæ & myrrhæ, ana ℥ j. gummi elemi, colophoniæ, thuris, maſticis, ſtoracis calamitæ, ligni aloës. croci, ſanguinis draconis, ana ℥ ß. ſarco collę, ammoniaci, opopanacis, bdellii, ariſto-

lochiæ lõgę,castorei,gummi Arabici, nucis moschatæ, caryophyllorum, gallarum, ana drach.j.ladani,styracis liquidæ, ana vnciam semis,aquæ vitæ ℥ iiij.terebinthinæ ℔ j. olei antiqui ℔ ij.olei perforatæ cum simplici flore, ℔ ß.omnia fiant, vt decet, in balneo Mariæ.

Balsamum bonum multarum virtutum, peculiariter verò vulnera consolidat recentia,sine vestigiis cicatricum, mundificat oculos, conseruat carnem à putrefactione, & mirabiliter valet ad inflationem iuncturarum,& ad dolorem podagræ calidæ, ex lib. manuscripto secretorum Italico. Recipe liquorem vesicarum vlmi, & cola eum cum panno lini, & pone in vase vitreo in arena per dies quindecim,& cola de tertio in tertium,postea fac stare eum per duos menses in sole,& nota quod fieri debet à medio mẽsis Martii,vsque ad medium Iunii.

Aliud, Recipe olei oliuarum ℥ ij.picis albæ ℥ j.galbani ʒ ß.liquefiant omnia cum olei vitrioli Romani ʒ j. cum olei papaueris albi ℥ iij. cum olei amygdal. amararum ℥ iiij.cum olei olibani ℥ j. puluerizentur & misceantur simul, Incert.

Aliud ex Fallopii secretis. Accipe succum porri, succum mentæ, pone in ampul-

lam

lam,& diebus canicularibus insolentur,eritque optimum balsamum.

Aliud Tarquinii Schnellenbergii Recipe masticis, olibani, ana ℥ ij. ammoniaci ℥ j. galbani ℥ iij. bdellii ℥ vj. opopanacis ℥ j. ladani vnciam semis, assę fœtidę ℥ j. ß. ℥ iij. gummi hederæ ℥ ij. gummi Arabici ℥ semis, terebinthinæ ℥ ij. ß. camphoræ vnciam semis, olei oliuarum ℔ ij. dissoluantur omnia in cacabo igne lento, fortiter agitando, postea adde viridis æris minutim triti ℥ ß. bulliant parum ad coloris in viridem mutationem postea exprime per pannum, & serua in vitro,& obtura bombace.

Aliud quod recipit omnia ea quæ ad verum balsamum requiruntur, penetrat facillimè omnia vulnera, & quibuscunque accommodatur, quàm citissimè sanat. ℞. Resinę albę ℥ ij. dissoluatur in vino bono, postea per pannum lineum exprimatur, expressio coquatur ad vini consumptionem: postea accipiatur olei oliuarum ℔ j. in quo dissoluatur iuxta lentum ignem resina, postea accipe gummi ammoniaci, galbani, opopanacis, ana ℥ j. gummi elemi ℥ ij. quę omnia permisce tandiu, quod satis sit.

Aliud eiusdem. ℞. Galbani, ammoniaci, bdellii, ana semis, myrrhę, masticis, olibani,

ana ʒ ij. terebinthinæ ℥ ij. viridis æris vnciam ſemis, olei oliuarum ℔ j ß.gummina per triduum in aceto vini macerentur, vt cooperiantur ab aceto poſtea decoquantur cum oleo, in olla inuitreata, ad aceti conſumptionem: poſtea cola per pannum, & fortiter exprime, tum viride æris ſubtiliter puluerizetur,& diligentiſsimè cum oleo oliuarum teratur, & expreſsioni addatur: vbi iuſtum viriditatis colorem acceperit, in vitro ſerua.

Aliud ad omnia recentia & antiqua vulnera:præcipuè ad capitis vſum. ℞. Terebinthinæ ℥ xij.gummi elemi ℥ v. reſinę, ℥ iiij.liquefiant ſimul.& vbi erunt liquefacta, adde pulueres ſequentes, ariſtolochiæ longæ ℥ ij. ſanguinis draconis ʒ iij & fiat maſſa.

Balſamum non deſtillatum ad omnia vlcera & vulnera, & pro tentis faciendis,mũdificat & ſanat. ℞.Oleorum terebinthinæ, de lino, amygdalarum dulcium, roſarum, ana ℥ j.oleum roſarum bulliat in vitro,cum viridi æris, quantum cultri cuſpide caperes, &cum bullierit modicum,cola per pannum, tunc miſce cum reliquis oleis.

Aliud, ℞ ℥ j.terebinthinę, ſucci limonum maturorum ℥ ij ponantur in cyathum, & ignis excitetur ita, ne attingat cyathum, & decoquantur ad vnciæ vnius conſumptionem,

nem, postea accipe parum cum spatula ferrea,& lapidi frigido guttas instilla, donec coloris rubri fuerit,& hoc vtere tanquam perfecto balsamo, Fallopius.

Ad neruorum puncturas atque vulnera, Incert. ℞. Resinę pini ℥ ii. olei communis ℥ j. ß. terebinthinę ℥ j. fundantur omnia simul, colentur, post addatur thuris, masticis, ana ʒ j gummi elemi ʒ ij. applicetur calidum in bombace.

Descriptio balsami in vulneribus ossium, Theophrasti Paracelsi ℞. Axungiæ de mumia, succi hypericonis, centaurii, sophię, ana ℥ vii. liquoris myrrhę, masticis, thuris ℥ ß. lithargyrii pręparati de liquoribus centaurii, * trebanę, spicarię, patonicę, ana ʒ j. olei de baccis lauri ad pondus omnium, reduc in balsamum.

Oleum compositum, experientia certa cō probatum contra venena, Leonhardi Fierauanti. ℞. Olei communis antiquissimi, ℔ i. aloës hepatici, rhabarbari, spicę nardi, myrrhę, ʒ iiii. tormentillę, dictamni albi, gentianę, bistortę, consolidę maioris, rubię tinctorum, ana ʒ iiii. theriacę, mithridatii, ana ʒ iii. scorpionum viuorum numero sexaginta: primò scorpiones decoquantur in oleo quatuor horis. postea adde reliqua, & ebulliant in balneo horis quatuor, postea colato & co-

laturam in vitro ſeruato diligenter. Vtendi modus eſt talis: Sicui venenũ eſſet propinatum, ſtatim hoc oleo eſt inungendus, & ℥ ij. eius ſunt per os exhibendæ, cum aceto albo, idq; mane & veſperi, & curabitur à quocunque veneno, excepto ſublimato, aut adamante, quòd mineralia hæc ſint.

Oleum optimum, quo mediante ſcrofulæ nouæ & recentes in pueris ſpecialiter, citò ſanantur, ex Breuiario Arnoldi de Villa noua. ℞. Radicis thapſiæ & raphani, ana ℥ j. olei communis veteris ℥ ij. ponatur hoc oleum ipſis radicibus tritis in eo poſitis, in ampulla, vel in vaſe aliquo, & illud vas in caldario aqua pleno bulliẽte, ponatur ſic quod ſemper in ipſa aqua iaceat, quouſque medietas ipſius aquæ cõſumatur, & de hoc tepido oleo ij. vel iij. guttę inſtillentur in aurẽ patiẽtis, in illa parte vbi ſunt ſcrofulę, & hoc fiat pluribus vicibus. Et ſi propter illud oleum, auris fuerit calefacta, vel tumuerit, ita quod aliqua putredo exhalare incipiat, ſcias tunc quod ſolum ponendo ſic qualibet nocte parum de illo oleo calido in ipſa aure, curari poterunt huiuſmodi ſcrofulæ, & earũ materia per illam euacuabitur: & tunc cum eo inſiſte, ſecundum modum prædictum, quouſque patiens fuerit liberatus. Si verò auris non intumuerit, vel aliquid non emiſerit,

tunc

tunc aliis remediis vtaris.

Oleum siue liquor quidã magnus Leonh. Fierauanti, diuersarum facultatum. ℞. Olei communis ℔ xx. vini albi ℔ ij. decoquantur simul ad vini cõsumptionem. Postea ponãtur in vas terreum inuitreatũ, optimè clausum & duorũ cubitorum latitudine sub terram defodiatur, ibiq; per mẽses sex relinquatur: tempus autẽ quo defodi debet sit dies j. vel ij. mensis Augusti, & rursus extrahatur mẽse Februar. & erit oleum, tãquam si esset vetustissimũ, 50 quasi annorũ. Cum sub terram abscondere volueris, imponas ei sequẽtia, florum rorismarini ℔ iii. ligni aloës ℥ vj. thuris, bdellii, ana ʒ x. Postquam è terra extraxeris, Soli exponatur, & addãtur hæc, saluiæ, rorismarini, rutę, betonicæ, millefolii, radicis consolidæ maioris, tamarisci, viticellæ, ana M. j. galangæ, caryophyllorum, nucis moschatæ, spicæ nardi, croci, ana ℥ j. sarcocollæ, sanguinis draconis, masticis, ana ℥ ij. aloës hepatici, resinæ pini, ana ℥ viii. picis græcæ ℔ j. ceræ flauæ, axungiæ porci, ana ℥ xviij. hyperici cum semine ℔ ij. musci ʒ j. misceantur simul, decoquantur in balneo, vsque quo herbæ exiccentur, tum extrahe è vase, & per pannũ cola, eique adde balsami artificialis nostri, pro omni lib j. ʒ vj In mense verò Septemb. huic adde ℔ ij.

fructus

fructus herbæ balſaminæ rubræ, & habebis liquorẽ magnum paratum, ſeruetur in vaſe ne reſpiret, & quo fuerit vetuſtior, eo eſt melior. Sanat hecticos & hydropicos, exhibendo ſemper mane ℨ iiij. cum ℥ j. ſyrupi roſati, calidè, & diebus 40. curantur. Hoc liquore curantur petechiæ, ſi inungantur. Sanantur eo breuiſsimo tempore vulnera venarum, neruorum, oſsium, vnctione, & inſtillatione calida. Curat præterea tineã capiti inũctus. Capitis refrigerationi, & catarrhoſis cõfert, ſi naribus inũgatur mane & ſero. odor enim eius diſſecat, & conſumit corruptionem humorum in capite, & ſtomacho. Si inungatur ſtomachus eo, digeſtionem cibi promouet, vrinam retentam à carnoſitate, aut gonorrhœa, aut alia quauis de cauſa mouet. Pilos creſcere facit, barbam conſeruat nigram, & valet contra vermes. His omnibus dictis iam morbis ſuccurrit, vt experientia eſt cognitum. Cæterum nocet vehementer doloribus à morbo Gallico excitatis.

✝ Oleum ſecretum, & expertum ad crura exulcerata, omniáque vlcera, tam antiqua, quàm noua præter ea quæ ſunt capitis. Valet & ad cancrum, & fiſtulas: quod habet. ℞. Apii, roriſmarini, millefolii, plantaginis, abſinthii, ſing. M j ſaluiæ, rutæ, tapſi barbati, chelidonii, lanceolę, ſing. M. ij. ſepi caſtrati, ℥ j.

℥ j. ß. herbæ laurentiæ, florum omnium mẽsium, sing. M. iij. olei communis ℔ ij. resinæ terebinthinæ ℔ j. galbani ℥ ij. ſucci hederæ, quæ in arboribus reperitur ℥ ij. ß aluminis rochæ ℥ j ß. resinæ pini ℔ ij viridis æris ℥ ij. thuris, diachylonis, theriacæ, sing ℥ j. gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, vtriuſque ℥ j. ß. vitrioli, tartari, agarici, ſalis vſti, ſing ʒ ii. ſucci pulicariæ ℥ iii. rad. iridis ℥ j. ſarcocollæ ℥ ß. minii, pulueris plumbi ʒ iii. ex herbis omnibus ſuccus extractus, in vaſe æneo condatur cum roſaceo, reſina terebinthina, & galbano, coquantúrque donec ſuccus cõſumptus fuerit, continuè agitando cum rudicula, ſeu ſpatula ad ignem carbonum: poſt percoletur, & addatur viride æris tritum, continuo agitando, donec frigeſcat, quæ & in aqua ardenti decoqui poſſunt: ſeruetur autem in vaſe vitreo. Fumanellus.

Oleum pretioſum, auróque comparandum, quoniam omnia ſanat crurum mala, & inciſos neruos, carnem creat, & vlcera conglutinat, dolorem remouet, fiſtulam curat, cancrum, omniáque antiqua vlcera, præter ea quæ capitis ſunt. Menſe Maii ſumantur apii M. j. roriſmarini tantundem, ſaluiæ atque rutæ vtriuſque M. ii. herbæ, quæ à vulgaribus Laurentia appellatur, florũ omniũ menſium, vtriuſque M. iii. tapſi barbati, lanceolæ

ceolæ, chelidonij, sing. M.ij. absinthij M. j. olei com. ℔ ij. resinæ terebinthinæ ℔ j. galbani ℥ ij. resinæ pini ℔ ij. viridis æris, aut diphrygis triti ℥ ij. ex omnibus herbis succum percolato cum oleo, resináque terebinthina, semper commouens, ad succorum consumptionem, ad ignem carbonum coquito, & cocta cribrato, additóque viride æris commotum, donec ab igne depositum refrixerit, & vsui in vase seruetur vitreo, bene clauso.

Balsamum artificiale citra destillationem factum, valet ad vulnera, curat ea sine puris generatione, paralyticis membris cōfert, & sanguinem sistit, & aquam quæ ex vulneratis articulis emanat: ex lib. manuscripto Germanico cuiusdam Empirici. ℞. Rhabarbari ʒ ij. scindatur in taleolas, huic adde camphoræ ʒ j. ß. ponantur hæc in scutellam è stanno, quibus affunde cyathum communem olei oliuarum, & insoletur diebus 14.

Balsamum expertum aliud, ex eodem libro. ℞. Vitrum quod semimensuram capiat, repleatur spica nardi, & affunde dimidiam mensuram olei communis boni, stent per mensem in loco calido, semper agitando. Postea adde olei violacei ℥ ij. olei spicæ tantundem, olei camomelini, olei rosacei, ana ℥ ij. commisceantur omnia, & per mensem stent.

Aliud non contemnendum eiusdem. Recipe galbani ammoniaci, bdellij, singulorum ℥ ß. myrrhæ electæ, masticis, thuris albi, ana ℥ ß. infundantur omnia per triduum in aceto fortissimo, & dissoluantur: deinde ponātur in peluim intus vitro obductum, & carbonibus imponatur sine flamma, iisque adiice terebinthinæ ℥ ij. & olei communis ℔ ij ß. decoquantur simul, agitando, donec fæces fundo adhæreant. Quo facto, adde viridis æris triti ℥ ß. & ab igne depone, & refrigeratum vbi fuerit, coletur per pannum & seruetur in vitro. Valet ad omnia vulnera madefactis liciniis & impositis.

Aliud Balsamum nobile. ℞. ℔ ß. olei communis, cui commisce violas in vitro, & insolentur, & idem facito cum floribus genistæ, & eiusdem foliis. Post accipe galbani ʒ ii. ß. bdellii, ammoniaci, myrrhæ, ana ℥ ß. masticis ʒ ij. gummi omne in aceto dissoluatur, postea accipiantur flores, cum suis oleis, & colentur in ollam inuitreatam, & eam carbonibus impone, & vbi oleum incaluerit, adiice terebinthinam calefactam, & gummina dissoluta continuo agitando ne adurantur, cauendo ne exundet. Tum accipe viridis æris triti subtiliter ℥ ß. aut ʒ vj. & impone, rursus igni admouenda, postea serua in vitro.

Aliud ad membra contracta, Theophrasti. ℞. Terebinthinæ destillatæ ℔ j. gummi galbani, diptamni ℔ ß. misce, & adde olei laurini ℥ j fiat balsamum, cum quo inunguntur membra contracta, per menses multos. Item oleum benedictum mixtum cum pinguedine taxi, & eo vngantur membra.

Aliud eiusdem ad vulnera. ℞ Olei oliuæ ℔ j. hypericonis, betonicæ, centaurij, prunellæ, ana M. j. contundantur & misceantur, destillentur ad solem per æstatem, deinde exprime, & serua: nobilius non extat ad vulnera. nam curat sola inunctione mane & sero, sine omni alio medicamine, humores expellit, & omne contrarium, plus quam dicendum est, & quæcunque factu sunt impossibilia, huius beneficio perficiuntur: pro omni incarnatione, consolidatione, tam in fracturis, quàm contusionibus & similibus.

De oleis ex floribus.

OLeum de spica fit, si maceretur in vino, & destilletur, primò oleum sequitur, cum alioquin aqua destillatione (in arena puto) separetur. Renibus inunctum, gonorrhœam sanat. Amicus quidam vxori suæ subinde valetudinariæ, olei de spica destillati guttas ij. ex vino propinauit, bibit illa, & de vita

vita periclitata, multos lumbricos exereuit.

Oleum de ſpica nardi vulgari, quod ex Gallia affertur, Braſauolus commendat:ineptius verò eſſe ait, quod in Italia quidam ex lauendula parant:id inquit, nonnulli balſaminum vocant, & pro opobalſamo vtuntur. De oleo de ſpica quò balſami loco vtuntur plerique, eiúſque facultatibus, dictum eſt ſuprà.

Oleum de floribus verbaſci fit, floribus contritis, poſitiſque in vitro benè obturato ad ſolem, per quinque aut ſex ſeptimanas: hoc oleum vtile eſt ad guttam in membris, vulgo *gſücht*e. Curat etiam vulnera recentia, & ſi temperetur oleo oliuarum, ad multa vtile erit. Oportet autem flores cum ſicci fuerint colligere.

Oleum factum ex floribus tapſi barbati cum oleo & vino, ſolíque expoſitum, vel in duplici vaſe decoctum, ſicut oleum hypericonis. valet in dolore ſciatico.

Oleum hyperici calidum eſt & ſiccum, ſtipticum, ob id vulnera inciſorum neruorũ, & combuſtionem ignis conſolidat: ſedat dolores femoris, & veſicæ, & vrinam mouet. Confectio eius hæc eſt, ex Adami Leoniceri naturali hiſtoria. ℞. Summitatum hyperici iamiã matureſcentis ℥ iij. macerẽtur in vino odorifero diebus tribus, bulliant deinde in

vase duplici, obturato orificio vasis: hinc exprime & recẽtis hyperici par pondus iniice, & iterum macera & coque, & exprime, idque tertio facito, & si vinum minuatur, aliquid adde: ℞. Deinde terebinthinæ claræ ℥ iij. olei veteris clari ℥ vj. coquantur in vase duplici ad vini consumptionem, postea exprime, & à sedimento purgatum oleum repone.

Oleum hyperici Iohan. Tanwuyler iunioris, Chirurgi Augustæ. ℞. Florum hyperici ℥ iiij infundantur in vino rubro per dies 14. postea bulliãt modicum, & alia vice ponantur, florum hyperici ℥ iiij. olei optimi ℔ ß. stent rursus octo dies infusa, deinde cola & adde succi millefolij ℥ ij. vermium terrestriũ ℥ ij. terebinthinæ ℥ j. & ß. croci ʒ ß mastiches ʒ vj. myrrhę, olibani, ana ʒ ij opopanacis, sarcocollę, ana ʒ ij. ß rubiæ tinctorum ʒ iij. bulliant omnia ad consumptionem vini & succi, fiat oleum secundum artem.

Oleum hypericonis compositum, Leonhart. Fierauanti, valet mirabili modo in vulneribus, maximè partium neruosarum, consolidat, & cicatricem inducit sine vestigio. Qui febre pestilẽtiali fuerit affectus, vnctus toto corpore hoc oleo, curatur. Hypericon sumatur cum foliis, ramulis, floribus & radicibus, & in mortario contundatur, postea vino

vino optimo maceretur vnà cum oleo communi, vt cooperiatur herba, & in Sole stent Iunio & Iulio mensibus. Postea accipe hypericon cum seminibus maturis, rursus in mortario contundatur, & in oleo communi infundatur: quantitas autem hypericonis sit, primo ℔ ii. & postea cum seminibus similiter ℔ ii. & omnibus in bocia vitrea positis, adde terebinthinæ ℥ vj. croci ʒ iiii. myrrhę ℥ ii. nucis moschatæ ℥ iii. viticellæ ℥ v. betonicæ, millefolii, rosarum, ana ℥ iiii. Quibus omnibus in cucurbita existētibus, olei communis quantitas sit ℔ x. Vbi igni applicueris, tum adde ceræ flauæ, resinæ pini, ana ℥ vj. in balneo Mariæ decoquantur, cum suo capitello, & recipiente optimè obturato. Signum autē perfectæ decoctionis est, quando nihil amplius destillat, id quod viginti circiter horis fit: tunc extrahe bociam & adhuc calidum colato, & in vitro serua diligenter. Vsus eius est, vt sit calidum, & vulneribus tantùm in superficie impone, &c.

Oleum hypericonis multis licet fiat modis, hic tamen est perfectissimus, ex Fallopii secretis Italicis. Accipe bdellii, opopanacis, galbani, serapini, gummi elemi, ana ʒ j. terebinthinæ, resinæ pini, masticis, ana ʒ j. vermium terrestrium vino ablutorum ℥ ij. antimonij, florum & foliorum hyperico-

nis, plantaginis, vtriusque consolidæ, vtriusque cantaurii, millefolii, caudæ equinæ, ana ℥ iii ponantur omnia in vas vitreum cum oleo communi, aut quod melius est, rosato, vt cooperiantur, & ponantur ad Solem per dies quindecim Postea in retorta, lento igne extrahatur primò aqua, ac tandem fortiori igne, & permutato recipiente, colligatur oleum. Post destillationem peractã, aqua & oleũ simul ebulliant per horæ spaciũ: postea accipias rubiæ tinctorum ℥ j. granæ finæ ℥ ß. croci ʒ ij. & florum hypericonis Manipul. & in priore vase, quo insolatæ sunt, coniungantur. Ex his si volueris oleum pretiosissimum parare, defode in terram per menses sex, tum habebis oleum ad omnia vulnera vtilissimum: dolorem sedat vulnerum, exiccat, abstergit, confortat, & præcipuè vulneribus neruorum vtile est. Vsus est eius, vt calidè apponatur.

Eiusdem authoris compositio alia magistralis, pro vulneribus. Olei communis, dulcis, & grati saporis quantum placuerit, in eo maceretur hypericon cum floribus & seminibus tandiu, quoad oleum rubrum colorem contraxerit, postea his adde, terebinthinæ ℥ j. pro libra olei, nucis moschatæ, croci, belzoini, ana ʒ j. pro olei ℔ j. axungiæ porcinæ ℥ ij. millefolij, ros. rub.

rub. consolidæ maioris, cumini, ana ℥ j. ß. pro olei ℔ j. vini optimi ℥ ij. pro ℔ olei, stent hæc in infusione per mensem, postea in cucurbita vitrea decoquantur in balneo ad consumptionem vini, & herbarum exiccationem, tum colato, & seruato in vitro optimè clauso. Hoc oleum mirabile est in vulneribus, si calidè cum pecia imponatur. Valet contra venena, & petechias.

Oleum ex floribus mali arantij. ℞. Seminum melonum benè contusorum q. u. horum pars ponatur in vasculo vitreato, aut vitreo, ac superponantur flores arantiorum, tum rursus cooperiantur seminibus melonum. Quibus factis, stent per diem, crastino flores abiiciantur, & seminibus recentes flores, prædicto modo addantur. Sicque singulis diebus flores permutentur. Tandem semina, florum arantiorum facultatibus & odore imbuta, in sacco lineo, aqua rosacea prius madefacto exprimantur, & oleum seruetur.

Oleum ex floribus rosarum Damascenarum. ℞. Amygdalarum cultro excorticatarũ q. u. secentur in partes, & fiat, vt cum oleo ex floribus arantiorum dictum est, & postea oleum exprimatur.

Oleum ex floribus iasmini, fit eodem modo, quo

do quo præcedens.

Oleum rosatum ex insolatione fit ad hũc modum, vt docet Rogerius Tract.4.cap.8. Accipe flores rosarum viridium, & repleatur phiala floribus & oleo, ita quod pro ℔ .j rosarum, sint duæ ℔. olei, obturetur vas & exponatur Soli per dies 40. & singulis diebus moueatur semel. Post huiusmodi decoctionem, coletur per pannum album, & oleum superaquam frigidam proiiciatur, & moueatur cum virga coryli excoriata, & iterum ponatur in aliam aquam frigidam & moueatur, & ita fiat decies. ex ista enim lauatura maiorem acquirit frigiditatem, & minorem siccitatem. Quare magis infrigidat & humectat. Item ponatur in phiala vitrea & apponatur Soli, vsque quo humiditas quæ poros intrat consumatur. In frigida regione, vbi ex lento calore aëris nõ potest decoqui, ponatur in vas plenum aqua, & bulliat per ij. vel per iij. dies ad tertiam partem olei: & si non habeas oleum oliuarum, extrahes oleum de nucibus recẽtibus excorticatis, & fiat oleum rosaceum: vel excorticentur nuces veteres, & infundantur per duos dies in aqua frigida, deinde extrahatur oleũ. Vnde dico quod lac nucum recentium, potest dari febricitantibus continuè, in frigida regione, sicut lac amygdalarum in calida. Specialia huius olei sunt:

ſunt: ſi fiat innnctio febricitantibus continuè, vel interpolatè, circa frontem & tempora, & volas manuum, & pedum, & ſuper venas pulſatiles, dolorem reprimit, calorem alterat, ſomnium inducit, ſed hoc non debet fieri die critico, vbi ſperas de vniuerſali vel particulari. Singulare, terantur vitella ouorum cum oleo roſaceo, & fiat emplaſtrum ſuper regionem hepatis, vel ſuper ignitum apoſtema, vna vel altera appoſitione, dolorem mitigat, & fumoſitatem & acumen materiæ obtundit, locum detumeſcere facit, ruborē à loco remouet. Item mixtum cum æquali pondere ſucci plantaginis, pro clyſtere in dyſenteria: potenter vulnera cicatriſat, dolorem mitigat reprimendo materiam.

Hæc modò poſita olea, licet citra deſtillationem, ſed vel per expreſsionem, vel inſolationem parētur, omittere nolui, quod tum faciles, tum verò egregij & induſtrij videantur modi, & olea ſic parata, ad hominum vtilitatem ſint comparata.

Oleum violaceum è violis, eodem modo fit, quo oleum roſaceum (ex Rogerio) & ad eadem valet atq; roſaceum, ſed hoc inſuper laxatiuum eſt, cum aliud ſit conſtrictiuum. Si cum æquali pondere ſucci mercurialis per clyſterem iniciatur, in acutis, continuis, & in

terpolatis, ſuauiter emollit inteſtina, & ſuauiter ſuperfluitates expellit, Rogerius.

Oleum ad faciei maculas quas lentigines vocamus. ℞. Florum roriſmarini quantitas debita, & in vitreo vaſe recondito, ſub fimo à pluuia tuto, diebus triginta ſeruatur, quódque liquatum erit ſoli diebus nouem exponatur, puluere polypodij commixto, quantum tribus digitis capi poteſt, de quo ſingulo die per menſem ſumatur.

Oleum ex floribus roriſmarini non deſtillatum, fit ſecundum ſequentem modum ex libro quodam manuſcripto Italico meo. Florum roriſmarini, accipias bonam quantitatem, & pone in ollam fortiter comprimendo cum baculo. Poſt ſuperaffunde olei oliuarum quod ſatis eſt, vt aliqua pars ollæ vacua relinquatur, tum claude diligenter ollam cum paſta, ne quid reſpiret. Quo facto ſepeliatur in fimo benè calido, non ex fœno facto, ita vt ſuper ſe habeat trium digitorum altitudine fimum, per dies quadraginta tum extrahe & ſerua. Cum vſus eius fuerit colato oleum. Valet doloribus lumborum, iſchij, brachiorum, & aliarum partium. Eſt ad hunc modum paratum, à comite de Alta Villa.

De

De oleis ex seminibus.

QVoniam vt aromata quædam, ita omnium vmbelliferarũ herbarum semina ferè, constant magna ex parte, calida, tenui, & aërea substantia: ideò necesse est, aliquid de oleaginosa substantia habeãt. Nam talem habet mixturam propemodum omne oleum. Destillãtur autem ex seminibus, tam calidis quàm frigidis olea, hoc modo

Eliciuntur hæc olea per destillationem in arena, ita vt tusa semina iniiciantur in cucurbitam vitream luto intectã optimè. Vna autem vice vnciæ sex, vel septẽ, vel octo iniiciantur seminis alicuius tritici, secundum capacitatem cucurbitæ. Affundantur his singulis vicibus, quinque, aut sex, aut septẽ libræ aquæ clarissimę, ac misceto diligenter Quod si ita diligenter permixta, in infusione loco aliquo calido dies aliquot, vel octo, vel decẽ, seu digerẽda aut putrefaciẽda, aut infusa stare permiseris, pone deinde cucurbitã in capellam aptam fornaci, & arena imple capellam, & cucurbita fundum non attingat, sed intersit vndiq; arena. Et destilletur oleum eo modo, & iisdem vasis vt inferius docebimus, vbi agemus de destillãdis oleis ex lignis & aromatibus. Hoc tantum monendum, vt ignis lentus succendatur, & videas ne nimium insurgat &

ebulliat in alembicũ,quod in cucurbitá continetur. Semina enim quædam, vt anisum, propter raritatem substantiæ suæ, simúlque viscosum quod habẽt,largiter ebulliunt:ideo non statim alembicum imponere debemus: sed posteaquam bullas excitari videas,& vaporem sursum ferri,depone alembicũ,& immisso bacillo,agita. Ita resoluetur in vaporẽ spuma,quæ postea mediocri igne moderati, cõpesci, & excitari iuxta libitũ potest. Quo facto impone rursus alembicũ euestigio,& circumline cõmissurã luto, & destilla,donec conieceris nullũ amplius intus contineri oleũ,quod visu statim percipies & gustu.Nam cum gustu destillãtes guttæ nullam amplius recipient manifestam iniecti aromatis qualitatem,desistendum est,ne materia in fundo cucurbitæ adhæreat & exuratur. Ex Cordo.

Oleorum ex seminibus, vt fœniculi, anisi,&c.præparatio ad hunc modum fit, vt ex literis Germanica lingua scriptis ad Gesnerum,collegi. Primò accipio, inquit, semina ea quãtitate quæ placuerit,verum semper ℔ quinque aut sex,ea ego cõtundo grosso modo,videndo ne vllum integrum semen relinquatur, & in cucurbitam pono. Huic affundo aquam feruentissimam,vt cooperiatur semen,& imposito alembico, optimè & rostrum & iuncturam, ne quid transpiret, ob-

stru-

ſtruo, ſic putrefiant tribus aut quatuor diebus: poſtea lento igne deſtillo, & ſequetur oleum limpidum, (dummodo aqua per quam tranſit,ſit valde frigida) vt vidiſti. Hoc tamẽ eſt animaduerſione dignißimũ, quod oleum aniſi, æſtatis tempore deſtillari planè nequeat, propterea quod ſpiritus eius plus ſatis ſint ſubtiles,& multo ipſis fœniculi ſubtiliores, qui per calorem euaporant,vt vt lentè deſtillationem ſuſcipias, ignémque regas: ſed tempus deſtillationis commodißimum eſt hybernum.quò enim aër fuerit frigidior, eò citius, vbi in recipientem extillarit,coagulatur,inſtar camphoræ. Vbi poſtea per pannum nitidũ colaueris, aquoſitas omnis perfluit,oleum verò in panno relinquitur,quod poſtea in amplo vitro diſſoluo in hypocauſto,& phlegma facile ſeparatur.

In deſtillandis huiuſmodi oleis, primò eſt ſciendum,quod pro vice vltra libræ dimidiæ pondus deſtillari non debet.Deinde,vt materia deſtillanda, in mortario contundatur groſſo modo,non in puluerem ſubtilẽ.Huic materiæ affunditur aquæ puræ quantitas debita,vt ſuperemineat,& commiſcentur ſimul in cucurbita cuprea, cum alembico eiuſdem materiæ, quæ in iunctura perlutantur, ne ſpiritibus detur exitus. Deſtillatio fieri debet per vas aqua frigida plenum, tranſeunte

cana

canale ſtanneo vel plumbeo, ne oleum aduratur. Quibus paratis ignis ſuccenditur lentè vſquedum incaleſcat fornax, tum augetur ignis, magis magiſque, vt deſtillare incipiat. ita enim cum aqua oleum deſtillat, quod ſecundum artem eſt ſeparandum. Vbi cœperit deſtillare, poteſt de igne detrahi nonnihil & obſeruari, vtrum in eo tenore igne exiſtente, nihilominus deſtillatio pergat, tum relinquendus eo vigore ignis & conſeruandus: ſin minus, eidem adiiciatur. Tertiò eſt intelligendum oleum quod primò deſtillat, omnium eſſe efficaciſsimum, ideóque ſecundò vel tertiò permutari recipiens poterit. Ferè intra horæ ſpacium ℥ ß. deſtillari poteſt. vbi in cucurbita nihil ſupererit, nihil quoque deſtillabit amplius, ſicque finitum erit opus.

Aniſi oleum hoc modo fit ℞. Aniſi, (eſt autem hęc forma communis, ad reliqua quoque ex ſeminibus deſtillanda olea) ℔ j. pone in cornutam, cum ſuo recipiente, in furno cinerum, lentiſsimo igne, labiis benè ſigillatis, deſtilla, & aquam & oleum ſimul accipies. Aquam per reuolutionem extrahes, remanebítque oleum, cuius ad colicam paſsionem & dolorem inteſtinorum vſus eſt. Cæterum ex aqua fit electuarium cum ſaccharo: id poſt prandium, vel cœnam poteſt exhiberi, tabula j. Stomachum & dige-ſtio

ſtionem roborat, flatus diſcutit. Prodeſt quocunque tempore ſumptum, ſed in aurora præcipuè confert pulmonibus, tuſsientibus, obſtructionibus choleræ, & ſanat partes internas. Vſus eius in guttis eſt.

Aniſi oleum multò eſt quam ipſum aniſum in agendo fortius. Etenim naturalis calor nunquam ita exactè poteſt de aniſo integro, veram ſubſtantiam elicere, aut ſeparare, ac ipſa artificioſa præparatio poteſt, & humana induſtria. Quemadmodum enim omnis cibus ſiquidem innoxiè ſumi debeat, præparatione externa indiget, ita etiam neceſſe eſt, in medicamentis fieri, vt ſubtiliores partes à craſsioribus ſeparentur, priuſquam intra corpus ſumantur. ita enim facilius poteſt quodcunque medicamentum, in corpore actionem propriam perficere ſine noxa. Vſus huius olei eſt in vertigine, aſthmate ex catarrho ſuffocatiuo, in ſtomachi debilitate & ventoſitate, in hydrope, & aliis morbis frigidis & à flatibus excitatis. Valet autem præcipuè membris exanguibus & neruoſis, vt ſtomacho, venis, veſicæ, vtero, fluxum vteri album exiccat. Sumi poteſt per guttas, dando aliquot eius in vino, in iuſculis, mane, & tempore neceſsitatis.

Oleum fœniculi capiti conducit, præcipuè autem oculis, renibus, veſicæ: fieri ex eo

tab

tabellæ poſſunt, ad eoſdem vſus, aut per ſe quocunq; tempore, mane & veſperi aliquot guttæ ſumi poſſunt. Fit autem hoc oleum, ex ſemine ſicco extractum, ſine vlla alia additione, perquam odoratum & ſuaue, vt ipſe guſtaui: colore autem eſt album, quod primò deſtillat.

Cumini oleum, vtile eſt, vulneribus ad lienem pertingentibus, inflationibus corporis ex frigiditate, quæ aliquando cauſa exiſtit, cur vrina retineatur: ad hũc vſum gutta vna, aut altera, in aqua filicis ſumi poteſt, aut etiã in tabellis, ſi cum eo fiant.

Oleum ex ſeminibus hyoſcyami, eodem quo roſaceum oleum, modo paratum, ex præſcripto Rogerij, idem valet, quod oleum ex pomis mandragoræ. Valet in arthritica calida, dolorem mediocriter reprimendo, & ſtuporem inducendo: in arſuris & in excoriationibus, ſubtilem cicatricem facere poteſt, & arſuras mitigare. Idem.

Aliter fit, & fortius in prædictis arſuris operatur. Accipe in vigilia Iohãnis Baptiſtæ, ſummitates, flores & folia, & impleatur noua olla inferius habens anguſtum foramen, & cooperiatur os ollæ ſuperius, & tunc ſupponatur alia olla, & ligetur fundus ſuperioris, cum ore inferioris, cum argilla, & tunc ſepeliatur ſub terra, & ſit ibi per annum, & facta

facta anni reuolutione extrahatur. & in inferiori olla inuenietur oleum clarum, quod per calorem fumositatum terræ, extrahitur ab hyoscyamo. Modus hic habetur perfectior in descriptione olei ex baccis hederæ. (Aliâs relinquitur in terra per spacium sex mensium.) Hoc inunguntur membra, ex diuturnis defluxionibus laborantia.

Oleum compositum ex seminibus, soporiferum. ℞. Sem. lolij, hyoscyami, papaueris albi & nigri, seminis lactucæ & seminis portulacæ, de vnoquoque P. iiij. seminis fabæ inuersæ, quæ telephium est, P. ij. elambicentur omnia, quod stillauerit detur ad pondus ℈ ij. cum modico opij.

De oleis ex fructibus.

OLeum è baccis iuniperi, destillatur eo modo, quo aqua vitæ, affundendo aquam, citò & facilè stillat. Primò quidem oleum, deinde verò aqua, quẽadmodũ quando spica destillatur. Oportet autem prius baccas contundere. Quidam destillant etiam in bocia. Valet ad multa, ad tormina, ad pus virgę, quod est quasi gonorrhœa, ad colli dolores ex catarrho. Agyrtæ mira de eo prædicant, quæ legi apud eos possunt, si quis velit. Modus autẽ quo destillari debet est. Accipio modium baccis iuniperi plenũ, quas cõtundo

tundo minutiſsimè, iiſque affundo aquam puram ea quantitate, vt optimè cooperiantur, poſtea in aheno cupreo, velut hoc eſt, in quo aqua vitæ deſtillatur, vnà cũ canali cupreo per aquam frigidam trãſeunte, deſtillo, canali adapto recipiens magnum, quod quatuor menſuras poſsit capere, & ſic deſtillat oleum cum aqua. Verùm aliud inſtrumentum capitello adaptatũ habeo, aqua frigida plenum, ad refrigerandos ſpiritus ne aduratur. Ex prædicta baccarum quantitate, ſupra vncias iij olei non extraho.

Per expreſsionem quoq; hoc modo non malè oleum extrahimus. ℞. Baccas iuniperi contuſas, mixtas primùm aqua ardẽte deinde etiam oleo oliuarum: bulliant parum, vel ſaltem ſimul maneant ſæpe agitando ſpatula, per dies octo, in cucurbita ad fornacem, tum exprime prælo, & oleum ſupernatans collige: potes etiam angelicam, vel aliquid aliud addere prius contuſum.

Poma mandragoræ per partes diuidãtur, & decoquantur in oleo, in duplici vaſe in frigida regione, vt de oleo roſaceo ex Rogerio dictum eſt, vel ad ſolem. Olei huius ſpecialia ſunt in febribus continuis & interpolatis, eadem quæ & olei roſacei: ſed quia iſtud oleũ narcoticũ eſt & fortius alterat, quàm oleum roſaceum, debet reprimi cum lacte mulieris mixto

mixto: valet idem contra guttam calidam & podagram. Rogerius.

Oleum è baccis lauri, multis modis fieri docet Rogerius. Accipe baccas virides, terantur, & decoquantur in oleo, & colentur. Aut accipe baccas lauri maturas, eásq; teras, & cum foliis decoquantur, & colentur. Aut terantur baccæ lauri, & infundantur in vino, & dimittantur computrescere per iij. dies, & tunc ponantur in torculari, & fit oleum. Aut terantur baccę lauri recentes, & maturæ, & ponantur in sacculo, & oleum extrahatur. Valet contra colicam & iliacam & sciaticam paſsionem.

Oleum è baccis hederę, iisdem modis fit, quibus oleum è baccis lauri, valet contra causas frigidas, imprimis contra arthriticam frigidam. Vnde dico, (inquit Rogerius) quod quicquid in hedera est, valet contra artheticam, vnde oleum, quod fortius operatur sic fit de hedera. Accipe ligna sicca hederæ, & grana, & gummi, si poteris habere, & frustatim decisa, ponãtur in vas terreum perforatum in fundo, duobus vel tribus locis, & tunc supponatur alia olla, & ponatur in terra, & ligetur fundus superioris cum orificio inferioris, benè sigillabis cum argilla vel pasta, & ita disponantur, vt olla superior tota sit super terram, cooperto orificio,

& fiat ignis circunquaque & destillabit oleum nigrum in vas inferius.

Oleum rapum per expressionem. Rapæ partem internam excauato, seruato operculo, partem vacuam oleo communi repleto, & clauso orificio impone cineribus calidis prius inuolutum stupis madefactis, & cum paucis carbonibus per horam dimidiam ibi relinquito: tum auferas, & remoto operculo, oleum colatum seruetur, ac simul etiam rapa per pannum exprimatur lineum. Valet ad manuum scissuras, & rimas ex frigore. E lib. manuscripto.

E nucleis pineis vidi quandoque oleum (per descensum) extrahi, ad erugandas mulierum cutes, Manardus.

Oleum è cępa & theriaca, sudorem euocans in peste: Accipiatur cepa alba, in medio euacua, cuius vacuitas theriaca impleatur, & foramine obturato, circundata panno lineo madente, per horæ dimidium cineribus calidis obruta, alembico destilletur, & liquoris stillatitii dentur patienti ℥ ij. Idem efficiunt, liquoris stillatitii nucum viridium, ℥ vj. Fumanellus.

De

De oleis ex aromatibus: Cinnamomi verò oleum vel aquam, inferius inter cortices quære.

GEnerale hoc præceptum, obſeruandum eſt in deſtillatione omnium penè aromatum. Aromata quæcunque volueris, contunde in puluerem, & ſuperaffunde aquam fontanam, quæ vbi colorata fuerit effundatur in aliud vitrum, & noua aromatibus affundatur, ídque tandiu, donec aqua nullo colore inficiatur: poſtea deſtilla in balneo Mariæ, & ſepara aquam ab oleo, G. Raſt. Sed & aquæ, & olea, quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infuſionem in aqua ſimplici, non in vino aut aqua vitæ: quia illa citò aſcendunt, nec ferunt ſecum aromatum vim: aqua autem, non ſine aromate aſcẽdit. Et in vniuerſum huc ſunt tranferenda, quæ ſupra, inter olea ex ſeminibus, à principio obſeruanda diximus.

Oleum è caryophyllis, nuce muſcata, pipere, macere, & cinnamomo, fiunt contuſis aromatibus, & in cucurbitam vitream aut cupream perlutatam impoſitis, cum alẽbico, & deſtillabis cum refrigeratorio, ita aſcendet cum aqua oleum, quod poſtea ſepa rabis. oleum enim ſemper ſupernatat aquæ,

prȩter quam oleum caryophyllorum, quod fundum petit.

Oleum nucis muſchatæ ad imitationem huius generalis regulæ, penè præparari docet quidam incertus. Recipe tertiam aut quartam partem aquæ vitæ deſtillatæ, & nuces muſchatas minutim conſcinde, imponantur bociæ omnia, ita vt per tres digitos aqua vitæ, nucis muſchatæ partes cooperiantur, relinquantur in infuſione horis viginti quatuor, & aqua vitæ colorem flauum acquiret, quam in aliud vitrum effunde: tũc aliam aquam vitȩ de nouo affunde, vt prius, ídque repetito toties, quoad colore non inficiat aquam vitæ. Quo facto, aquam vitæ ſic coloratam omnem in bocia, in balneo Mariæ ſecundum artem deſtilla, vt aſcendat aqua vitæ, & oleum nucis muſchatæ remaneat in priore bocia in fundo, & ſic habebis oleum nucis muſchatæ paratum. Eodem penitus modo poteſt ex omnibus aromatibus oleum deſtillari.

Vidi, inquit quidam ex Geſneri amicis, deſtillationem olei nucis muſchatæ, factum oleum odoratiſsimum, & in magna copia ab Alchymiſta, in hunc modum: Accepit nuces muſchatas, & pulueriſauit, & affudit duas menſuras aquæ ſimplicis, poſuit in cucurbita vitrea luto ſapientiȩ optimè perluta-ta.

ta. (Lutum autem erat factum ex simplici luto, cui permixta erat lana, quæ de pannis detonsa erat) vt solent ij cucurbitas perlutare, qui aquam fortem parant, postea capitello imposito, eodem luto perlutauit, similiter & recipientem (tantum in iunctura) ne spiritus euanescerent. Tum ita ad ignem posuit, & primò fecit ignem lentum, secundò maiorem, tertiò fortem, eo modo quo solent aquam fortem destillare: & factum profectò est oleum optimum, supernatans aquę in recipiente, quod collegit, & erat magnæ virtutis.

Oleum macis, calidæ est facultatis, ideóque commodus eius vsus est in colica à causa frigida, & à catarrho à capite descendente confortat cor, ventriculum, & matricem. Imprimis maximum auxilium sensi huius olei, in tremoribus cordis ex timore, aut ex vesicæ obstructione, aut matrice: valet in stranguria, & quicunque à frigiditate ortum habuerint, morbi. Possunt eius tres vel quatuor guttæ, per os sumi, in cochleari ferreo, cum offa, aut in primo haustu vini, Incert. ex Germanico.

Oleum ex macere fieri potest per expressionem, eo modo quo dicetur inferius, in ratione parandi oleum caryophyllorum.

Oleum è pipere destillatum, omnibus fa-

cultatibus,quibus & ipsum piper, præditum est.nisi quod ignea illa vis,quam linguæ imprimit piper,in oleo eiusmodi non sentitur. Est enim oleum piperis nihil aliud, quàm elementum aëreum separatum à reliquis elementis, quemadmodum etiam in oleo vitrioli & sulphuris destillato,idem probauimus. Eodem planè modo oleum piperinum,à suo igne est separatum,& maioribus facultatibus ipso pipere constat. penetrandi facultatem habet eximiam.In colicis & partibus multa tenaci pituita & lenta repletis, dantur duæ vel tres eius guttæ cum iusculo, ad incidendam eam,& dissipandam. Exhibui, inquit quidam, in tertiana febre, post purgationem & venæ sectionem, dando huius olei guttas tres cum scrupulo vno miuæ,duabus horis ante paroxysmum, frigus & tremorem ipsámque etiam febrem prohibuit inuadere,si non prima vice, at saltem secunda.

Oleum de caryophyllis, paratur vt & oleum de baccis iuniperi, non vt oleum cinnamomi.Multò citius & facilius oleum habebitur, si cum aquis destillatio fiat, vt pluuiali vel lacustri,aut aliis mollioribus. Humiditatis præterea multò plus habent caryophylli,quàm cinnamomũ habeat.Sunt nonnulli qui per expresionem ita parent.

Accipe

Accipe caryophyllorum quantum videbitur, pistentur grosso modo, & macerentur in aqua rosacea tandiu, quoad facultates caryophyllorum penitus aqua extraxerit. Tũ accipe amygdalas decorticatas cultro, incide leuiter, eásque in prædictam aquam impone, vt odorem & saporem caryophyllorum imbibant, tum exiccentur seorsim: quibus exiccatis rursus in eandem aquam ponantur, denuóque exiccentur, ídque est quater reiterandum. Tum demum oleum exprimendum, quod vbi expressum fuerit, in sole rectificetur. Et hoc quoque modo multa alia olea non incommodè fieri possunt, vt ex musco, ambra, belzoino, storace, cinnamomo, macere. Ex lib. manuscripto meo.

Oleum caryophyllorum vt & ipsi caryophylli, calidum est & siccum, tertio gradu, confert stomacho, hepati, cordi, diarrhϾ à causa frigida, & stomachi morbis omnibus frigidis. Spiritus melancholicos dissipant, & clarificant crassos illi: sed oleum hæc omnia multò præstat efficacius, & quod verè affirmare possum, omnes virtutes habet balsami. Extrinsecus vulnera recentia sanat, vulnerum sanguinem fluentem & aquam sistit. Intrinsecus partes naturales cõfortat, sanguinem melancholicum purgat, con-

fortat cor & caput, præſertim conuenit vertigini, & debilitati viſus, ſi mane tres vel quatuor guttæ à ieiunis in cochleari cum offa, aut vino ſumantur.

De oleo caryophyllorum, inquit alius: hoc affirmare auſim, quòd balſami virtutes obtinet. Vidi inquit, vulnus eo, per Ioachimum Rhœticum, abſque ſuitione coniunctum atque conglutinatum fuiſſe. Taceo reliquas effectiones, quas in corroborando, & reſtaurando collapſas vires potiſsimum obtinet. Oleum caryophyllorum hauſtum, quantitate duarum aut trium guttarum in brodio ſeu iuſculo caponum, valet in colica, & vteri ſuffocationibus. Tabellæ ex oleo caryophyllorum paratæ, manéque & ſero comeſtæ, capiti conferunt robur, & catarrhos ſiſtunt.

De oleis è gummis, lacrymis, ſeu liquoribus denſatis, & reſinis.

OLea de gummis ſeu lacrymis ſic deſtillari poſſunt: Accipe de gummis, quantum videbitur, pone in cornutam in cinere, primùm igne lento, deinde ſenſim aucto, donec nihil deſtillat amplius, & oleum extrahe, quod ſic rectificandum eſt: Recipe

cipe aliam cornutam mundam,& impone oleum, deinde lentiſsimo igne in cineribus deſtilla,& habebis oleum puriſsimum,pene trans,& multo melius poros ſubintrans. Eodem modo rectifica quoque oleum è lignis, balſamo, & ſeminibus. Lullius gummi & gummoſa deſtillat benè trita,& in agreſtam vel acetum impoſita vno die ante.

Oleum è maſtiche, fit per deſcenſum in retorta,ita vt ignis ſupra infráque ſit, & habebis oleum maſticis, quod poſtea rectificetur. Auguſtæ Vindelicorum quidam deſtillat,accipiendo maſtichen integram,& ſolam in retorta lutata, vſque ad partem eminentem extra fornacem, quæ quatuor ventilia habeat, & ſuperius tegatur, lento igne deſtilletur, balſamum eſt mirificum ad vulnera. Nota,deſtillaui,inquit,quidam ignotus maſtichen per cannam, ſed quicquam dare noluit,niſi odorem & ſaporem. Fuit tamen ipſa maſtiche nihilominus leuis & poroſa in fundo. Aqua item, quæ manſit in fundo cucurbitæ, fuit ſubcitrini coloris & ſubamara. Et ſummatim maſtix inter decoquendum deponit virtutem per alembicum. in eam rem, in qua decoquitur: cum eſſentia maiorem virtutem præſtet per alembicum.

Confectio olei ex thure & carabe, fortè

etiam ex aſſa dulci, camphora, ſtyrace calamita, &c. Sume primò bociam perlutatam haud ita longam, ſed reſecto vtcunque collo, vt orificium ſit amplum (huic enim inſerendum aliud) in quam infunde pulueriſati thuris, aut carabæ ℔ ß. Deinde habeas aliud vitrum album, cuius generis ſunt ea, è quibus bibitur & formam habent mogollæ, (forte boccalis vocati, aut angeſteri) in quod infundas aquam calidam, hócque imponas priori cucurbitæ, vt in medio conſiſtat erectum. Tum claude cucurbitam ſuo capitello, in ſummitate perforato. Foramini adaptato infundibulum, quod foramine paulo altius habeat epiſtomium, cuius pars anguſtior, & extrema, vitrum cum calida aqua reſpiciat. Quo peracto in infundibulum infunde aquam calidam, & aperto epiſtomio, paulatim nec niſi per guttas, aqua calida in ſubiectum vitrum deſtillet, ita regendo, ne inundet vitrum: ſic vna cum vapore aquę calidæ, aſcendit in alembicum oleum ſuauiſsimum & odoriferum, odore thuris, quod alioquin ſine hoc vapore peſſimè olet.

Iohannes Manardus in epiſtola de lumbricis 3.1. obſeruata à ſe ſcribit aduerſus lũbricos duo olea ſimplicia, nempe oleũ thuris & vitrioli, arte chymica parata. Priore

(inq

(inquit) venter inungatur. In secundo valde cautè agendum est, ne locus exulceretur, si intrò sumatur: sunt tamen qui ausint eius guttulam potui dare cum melicrato.

Oleum myrrhæ, virtutes habet balsami, nam cõseruat & tuetur à putrefactioue omnia ea, quæ ei imponũtur, similiter faciei inunctum pulcherrimam conseruat, & faciem iuuenilem conciliat, vulnera citissimè consolidat, & omnes alios morbos internos curat, exhibendo per os ℥ ij. ad aurium surditatem, &c. Accipe myrrhæ electæ & non adulteratæ ℥ vj. aquæ vitæ sine phlegmate ℥ xij. & hæc duo in bocia vitrea coniunge, quæ in fimo equino calido diebus sex quiescat. Post ea destilla in balneo, vsquequo aqua tota ascenderit, tum in fundo bociæ videbis oleum myrrhæ, quod per pannum lineum est colandum, sicque ad prædicta seruandum. Ad faciei splendorem & colorem conseruandum, sic est procedendum. Fiat decoctum vrticæ in aqua communi, & dum ebullit, vapor in faciem recipiatur, vt sudet, postea exiccetur optimè, & postea statim vnge faciem oleo myrrhæ. Et hic modus est seruandus in inungendis manibus, pectore, & aliis partibus, Leonardi Fierauanti.

Aliter paratur à quodã, ad dolores podagricos, præmissis vniuersalibus. ℞. Oua per dec

decoctionē indurata numero decem, & scindantur per medium, & vitellum extrahe, & eius loco impone myrrham, quantum est medietas vitelli, aut minus. Tum rursus duas partes oui coniunge, & pone in vase vitreato, & reconde in cella vinaria, & ibidem permitte per dies 15. aut plus, & exibit liquor, quem serua in vase vitreo, pro inunctione.

Oleum belzoinum fit, accipiēdo tantum aquæ vitæ, quātum est belzoini puluerisati subtiliter, & ponantur in retortam latam, & vnà cum suo capitello in iunctura clausam, destillentur in cineribus lento igne, quoad extracta fuerit aqua, quæ reseruanda est ad suos vsus Postea fortificetur ignis paulatim, vbi oleum apparuerit, magis magísque, vsquequo totum oleum extraxeris. Tandē in fine sequetur gummi quoddā, instar mannę, quod valet ad faciendā aquam odoriferam, vnà cum aqua puteali, aut rosarū, Fallopius.

℞. Belzoini ℔ j. & subtiliter pulueriza, pone in alembicum ad destillandū, tunc affunde pulueri, aquæ rosarum ℔ ij. obtura diligenter alembicum, & lento igne subtus accēso primò, quoad aqua cœperit destillare, deinde augmētetur paulatim vsquedum oleum conspexeris. Quo apparente, mutetur recipiens, & fortiori igne elice oleum, quod

quod in Sole rectificandum. Eodem penitus modo destillatur oleum styracis calamitæ & liquidæ.

Oleum ladani fit hoc modo, ex præscripto Fallopii Ladani puluerizati quantum placuerit:pone in vas cupreum instagnatũ, cui admisce ℔ j.aut ℔ ß.aquæ rosarum pro quantitate ladani,& olei amygdalarũ dulciũ medietatem. Postea capitello eiusdem materiæ cooperi vas,& claude iuncturam, & sic in fornace ebulliat aliquandiu, id quod tuo relinquendum iudicio est. prout enim multa fuerit materia, ita etiam diutius erit coquendum Antequam auferas materiam,refrigerare permittito,ac tandem serua. Quo autem melius conseruetur,adde aliquid aluminis vsti,aut ambræ.

De oleo terebinthinæ.

ANtiqui terebinthina ipsa vtebantur,nõ oleo,tamen oleum eius est tenuissima terebinthinæ pars, frigidis neruorum affecti bus conueniens, & omnibus ægritudinibus frigidis ac flatuosis:in asthmate & anhelitus difficultate mirificum est, si duæ drachmæ singulo mane sumantur. Est & in empyemate proficuum,& in omni praua thoracis affectione ex pituita, colicis etiam dolori-bus,& omnibus flatuosis cõuenit, cicatrices deco

decorat & corrigit. Pulcherrimum terebinthinæ oleum eſt, & paucas fæces in fundo bociç, poſt deſtillationem relinquit. eſt enim ea ferè tota oleum, & maxima eius pars in oleum conuertitur. Extrahitur autem oleũ vel extremæ frigiditatis vi, vel extremæ caliditatis, ſicut & ex omnibus ferè rebus extrahi poteſt.

Valet autem terebinthinæ oleum deſtillatum, penna illitum naribus, ad ſcabiem, & rimas earum, cerebrum hoc modo calefacit, & pituitam abſque ſternutamẽtis detrahit: ſanat & rimas vberum in mulieribus. Ad memoriam, ſurditatem & ſpaſmum principatum obtinet. Vt vulnera citiſsimè conſolidentur, recipe oleum terebinthinæ & calefactum iuxta ignem, commiſce ei viridis æris partem æqualem, & ſerua vſui. E libro quodam manuſcripto inſignis empirici.

Modum quendam deſtillandi oleum terebinthinæ, vide inter Balſamelæa.

Oleum terebinthinæ ſimplex, multarum facultatũ. Accipe terebinthinæ claræ quantum videbitur, & pro qualibet ℔ accipe ℥ iij. cineris è ligno duro aut forti, & in retorta fornaci accommoda. A principio fiat ignis lentus, ad humiditatis deſtillationem: poſtea augeatur ignis ad olei deſtillationem. Et hoc eſt oleum ſimplex, quod ſimplicia vulnera

nera intra horas 24. sanat. Valet neruis contractis à frigiditate: accipiendo ʒ j. cum vino, vrinam mouet, & omnes dissoluit corporis neruositates. Punctiones lateris curat: mirabiliter febribus pestilentibus confert eodem pondere, per os accipiendo, & vngēdo stomachi orificium, digestionem promouet, Fallop. Paduæ destillauimus eodem modo, permiscendo lotam arenam, quæ prohiberet ne terebinthina ascenderet, & oleum mirabile in vulneribus experti sumus.

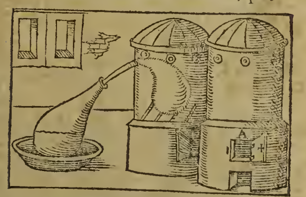
Oleum terebinthinæ compositum, contra spasmum, & alios dolores. ℞. Terebinthinæ claræ ℔ j. olei communis ℥ x. thuris, myrrhæ, sarcocollæ, masticis, croci, ana ℥ j. panis porcini, caudæ equinæ, rubiæ tinctorum, ana ℥ j. vermium terrestrium ℥ iij. ponantur omnia in catinum cupreum, & iuxta ignem lentum incorporentur simul, ac postea in vitrea retorta destillentur. Post destillationē, separa aquā ab oleo, & serua oleum in vase vitreo. Valet hoc mirabiliter contra spasmum, etiam qui in vulneribus & aliis morbis accidit, Fallop.

Oleum è terebinthina (larigna) contra contractionē membrorum mirabile, si inungantur eo membra, authoris Incerti. Sumit autem terebinthinæ partem vnam, vitrioli

trioli calcinati partem vnam, pomorũ exiccatorum & puluerisatorum sine cortice, partem vnam, olei oliuæ partem vnam, laterum exustorum partem vnam, puluerisentur omnia subtiliter, & misceantur, & in olla inuitreata stent in loco calido, diebus quatuordecim, singulis diebus agitãdo. Postea destilletur totum per descensum, in vase quam diligentissimè, trium digitorum crassitudine perlutato, & exiccato.

Oleum è terebinthina cum saluia extrahendũ, sic fit, quod valet ad paralysim membrorum, relictam post apoplexiam, vel hemiplexiam. Ponatur in cucurbitã vitream, retortam dictam foliorum saluiæ viridis minutim incisæ, circiter libram vnam, cui adiunge eam quantitatem terebinthinę, quæ sufficiat ad formandam pastam quandam cum saluia, vt tractari manibus possit, hoc est, vt vnius sit tantum, quantum alterius, ita tamen vt ambo simul mixta non amplius quàm duas tertias retortæ repleant. Retorta ante omnino sit benè perlutata, pro more. Dehinc venter retortæ in fornace ponatur, vnà cum receptaculo diligenter in iunctura clauso, ne aliquid respiret. Recipiens sit magnũ, capax, & forte, alioquin si nimis paruũ fuerit, propter spirituum vehementiam reclusorum, facilè rumperetur. Primò procedatur

datur lento igne, in eodémque tamdiu perseuerandum, quoad omnis humiditas saluiæ destillauerit. postea enim non est periculum in ignis vehemētia. Interea dum destillatio fit, collum retortæ vehementer calet. Vbi in ea nihil præterea contentum fuerit, quàm excrementa saluiæ, & reliquiæ seu fæces terebinthinæ, quæ nihil aliud quàm colophonia sunt, collum retortæ refrigerabitur, licet vtcunque ignis intendatur. nihil enim amplius ascendit, quod collum calefacere posit. Verùm vt facilius, minorique cum periculo tota perficiatur destillatio, vtque ignis melius regi pro necesitate posit, parandæ sunt duæ fornaces iuxta sese, qua-

rum altera est pro igne, altera pro retorta: hæc recipit calorem igneum, per foramen

ad id aptum medium inter vtranque, quod modò claudi, modò aperiri, magis minúsve, pro necessitate potest, beneficio cuiusdam laminæ ferreæ, inter vtrunque occultatæ. Dum destillatur, vtraque fornax clausa sit necesse est, exceptis quibusdam spiraculis, vt fumo fiat exitus. Hoc oleo membra affecta sunt inungenda mediocriter.

Oleum destillationis picis naualis, inunctum, ad resoluti membri extenuationẽ valet: neque enim ita resoluit, sicut pix remanens diu, Incertus.

De oleis ex corticibus.

AQua vel oleum cinnamomi, præ cæteris oleis & aquis expetitur, quemadmodum & ipsum cinnamomum, inter reliqua aromata. Cinnamomum ipsum subtilis est caliditatis, conuenit præcipuè hyeme, quòd stomachum corroboret, & omnes vitiosas humiditates mirabiliter discutiat, ac ventriculum tueatur ab omni putrefactione: visum acuit, omnémque obstructionem venarum aperit, cor mirificè recreat. Oleum verò ex eo destillatum, in vniuersum balsamo naturali respondet, intus putrefactionẽ arcet, extrinsecus omnia recentia vulnera siue vlcera consolidat. Aqua valde conuenit omnibus morbis frigidis, tum virorum, tum

fœmi

fœminatum, præſertim quibus ſtomachus affectus eſt, ita vt non appetant. Item cum ſpiritus ſunt debilitati, prodeſt cyathus huius aquæ, cum modico vini maluatici, aut ſucci mali punici, ſumptus, vt ſuprà dictum eſt. Homines penè mortuos, vna aut altera gutta in os immiſſa, reficit: animi deliquiis, præſertim quod ſenibus accidit, eſt præſentiſsimum. Ad parturientes vtuntur obſtetrices ac mulierculæ, ſummo cum ſucceſſu. In accelerando, iuuandóque partu, præſentiſsimum eſt remedium. Modi quibus deſtillatur aqua vel oleum, ſunt varij, ex quibus aliquot ſubiiciam. Quidam in aqua roſacea macerant, alij in vino albo: nonnulli in cucurbita perlutata, ſed facilè aduritur. In veſica ſi deſtilletur, magna tantum copia faciendũ. Optima ratio in vapore aquæ bullientis. Sed de his omnibus nunc ſatis.

Solebant olim Pharmacopolæ cinnamomum macerare per aliquot dies, in aqua roſacea, vt quæ cor reſpiceret, atque viribus quoque refocillandis eſſet accõmodata, ſed quia non parum eius aquæ retinetur odor, vilior aqua à pleriſque iudicatur: ideóque melius eſt, vino albo veteri, odoro, ante deſtillationem macerare, ita & excellentior & ad penetrandum efficacior fit.

Aquæ cinnamomi parandæ modus, quem

accepit à quodã suo amico, huius rei expertissimo. Sumatur cinnamomi electi ℔ j cōtundatur, vt per cribrum salis penetrare possit nec totum in puluerem sit redactū, & ponatur in cucurbitam, cui affundatur aquæ borraginis, buglossæ, endiuiæ & melissæ, ana ℔ ß stent in infusione bene obstructo vase, diebus quatuor, vel quinque Postea ex hac cucurbita in cupream cucurbitam effundatur, quam in fornace cum suo capitello & refrigeratorio collocabis, cauendo ne cucurbita nimium igni sit vicina, sed intermedia sit lamina ferrea perforata, vt euentilari ignis, & vapor sursum pelli posit. Primò accendatur ignis lentus, quoad destillatio cœperit, postea verò augeri potest, vt expeditius destillet. Vbi mēsura ita extillarit, remoue hanc, vtpote optimã: nam quæ sequitur, multo hac est inferior, & seruari potest pro nouo cinnamomo in eadem macerãdo. Eodem modo ex caryophyllis destillari potest. Vbi notandum vt refrigerationis habeatur ratio, vbi si quidem fuerit aqua calidior, illa emittatur statim, & noua adiiciatur.

Aquã cinnamomi, si quis destillare volet per vesicam ex cupro factam, vnà cum fistula, per aquam frigidam transeunte, magna quantitas simul erit destillanda; neque enim facilè esset in pauca quãtitate. Verum in

in cucurbita perlutata, hæc præcipua cura eſt, ne aduratur in fundo. & aqua inde aduſtionem redoleat. Quod ſi ignis fuerit intẽſior, etiam oleum deſtillat, eóque magis ſi in vino fuerit cinnamomum maceratum. Fit autem aqua in cucurbita deſtillata colore alba.

Accipio cinnamomi debitam, quam volo quantitatem, & impono cucurbitæ non perlutatæ, vnà cum aqua, aliquot diebus macerandam, poſtea deſtillo per vaporem aquæ bullientis, ita vt cucurbita in qua cinnamomũ continetur, aquam non attingat quemadmodũ docet Manardus, & ita extraxi aquam claram, non turbidam, nec etiam nimiũ incaleſcunt ſpiritus cinnamomi. Interdũ vbi aquam efficaciorẽ voluero, modicũ zingiberis adiicio. Et hoc modo Pharmacopola quidam aquam cinnamomi deſtillat.

Alij hunc modum ſequuntur. ℞. Aquæ partes 6. cinnamomi partem vnam, quod craſsiuſculè cõminuatur, & in cucurbita bene obturata aliquandiu maceretur, hoc eſt, tribus vel quatuor, aut etiam quinq; diebus. Deinde ſuperimpone alembicum, & in balneo Mariæ temperatiſsimo calore, qui non excedat calorem vrinæ hominis, eliciatur aqua odoratiſsima. Inter coquẽdum ſubinde affundatur aqua tepida, vt ſemper ma-

neat eadem quantitas, ne abſumatur, & excipies in recipientem diſtinctas aquas: prima eximia ſecunda minus, tertia imbecillis. Eadem erit ratio deſtillandi reliqua aromata, & nonnulli ſunt qui eadem opera oleum & aquam parant.

Alius modus, ℞. Cinnamomi electi ℥ ij. aquæ quartam menſuræ partem, vini tantundem, & miſce.

Alij parant hoc modo ℔ j. cinnamomi contundunt, huic aquę puræ affundunt ſextariũ j. ß. & macerant horis octodecim, poſtea igni lento imponũt, & deſtillant inſtar aquę vitæ, per vas ligneum aqua plenũ, per quod trãſeat canalis tortuosè, inſtar ſerpentis, ne adurantur ſpiritus.

Mulier

Mulier quædam destillatrix aquam cinnamomi sic facit: parum autem differt à modis supra positis. ℞. Cinnamomi optimi subtiliter in mortario puluerisati, sed non cribrati, ℔ ß. infundatur in vas destillatorium subtiliter, ne quid parietibus adhæreat, eíque affunde aquæ fontanæ mensuram j. & ß. tum claudatur vas suo capitello: ac primò quidẽ lẽto igne destillatio inchoanda, paulatim augẽdo, prout videris guttas celeriter, aut tardè procedentes Naso alembici aptetur canalis per aquam frigidam transiens, cuius extremitati recipiẽs aptato. Vbi aqua processerit, opus est tribus, qui destillationem perficiãt: quorum vnus obseruet capitellum & canalem, vt semper linteis aqua frigida madidis capitellum & fistulam refrigeret: alter iuxta vas recipiens, obseruet aquæ destillantis colorem: tertius vitrum, aut recipiens aliud porrigat, ac prius vicissim recipiat, ac obturet. Aqua destillans quatuor habet differentias, vnde etiam quatuor recipientibus vasculis erit opus. Prima aqua nõnihil pinguis est & fortis ideóq; optima. Vbi hæc præterierit, & cœperit color lacteus prodire, tũ aqua secunda colligẽda, quæ in fortitudine sua à priore deficit. Vbi hic color euanuerit, & aqua profluens fuerit in colore, vt aqua alioquin ex aliis rebus destillata, memento tertiæ aquæ,

quæ itidem eſt ſeorſim colligenda. Hæc vbi in croceum fuerit colorem, aut ſubflauum mutata, quartam iam aquam colligas, quæ in pauca quantitate prodit: finis huius quoque erit, ſi guttæ cœperint eſſe puniceæ, tum aufer totum: nihil enim ineſt, quod vſui ſit. Cauendum tamen, ne ignis violentia exundet, ac perperam deſtillatio procedat. Abſolues autem vnius horæ ſpacio. Huius aquæ guttæ iij permixtæ aliis appropriatis aquis, epilepſiæ auxiliantur. Si venulæ ſub lingua hac fricentur, paralyticis confert.

E cinnamomo parum olei deſtillatione extrahi poteſt: quare eius loco, vt plurimum vtimur aqua eiuſdem, quæ primo loco extillarit, vtpote quæ facultatibus eſt prædita multò maximis.

Oleum cinnamomi ſic fit. Ex ſchedis manuſcriptis incerti authoris. Accipe vini maluatici optimi menſuras tres, & bis deſtillato. Poſtea rurſus tertia vice deſtillato, vt tamen vna tantùm menſura in cucurbita relinquatur. Rurſus deſtilletur alia vice, vt in cucurbita minus remaneat. Tum rurſus alia vice deſtilletur, vt menſura tantum vna ſuperſit: ſicque habebis vinum optimè rectificatum, quod ſeruandum. Quo facto, accipias de cinnamomo quantum videbitur, concidas minutim, & in cucurbitam ponas vnà cum vino re

no rectificato, vt excedat cinnamomũ duobus digitis. Cucurbita cæco alembico diligenter claudatur, & in balneo Mariæ tribus diebus lento igne ponatur. Peracto hoc termino effunde vinũ cauendo nequid fæcum vnà effluat, & vinum seorsim serua. Tum aliud vinum rectificatũ affundito, & vt prius pergito His peractis, vtramque aquam vitæ in cucurbita commisce, & cum capitello clau datur diligenter, & in balneo lentissimè destillatio inchoetur, vt ad nouem tactus guttæ destillent: idque continuabis, quoad vinũ ascenderit, tum in fundo alembici habebis oleum, quod serua.

Ratio parandi aquam cinnamomi & oleum eiusdem, quam nos candidè docuit clarissimus Medicus Iohan. Crato à Krafftheim.

Accipito cinnamomum electissimum, confringe in tenuissimas partes, deinde in sacculum lineum indito, suspendatúrq; hic sacculus in vase, in quo aqua sit in fundo, ita tamen vt aqua sacculum non contingat, ac clauso diligenter vase, immittatur hoc vas in cacabum plenum aqua calefacta & feruida, ita vt aqua illa, quæ in eo vase continetur, in

quo cinnamomum dependet, bulliat: maneat hoc modo aliquandiu cinnamomum, in calido illo vapore, quoad benè attrahat. Deinde cinnamomum sic madefactum vapore aquę bullientis, contudatur, & fiat quasi pasta quædam, & simul cum impresso liquore, quem assumpsit, infundatur in alembicum: si opus videbitur, poteris adhuc aliquid calidæ aquæ affundere: sed quanto minus aquæ affuderis, tantò habebis præstantiorem aquam cinnamomi, ac etiam olei aliquid. Si tantum cupis habere aquam non ita præstantem, affunde aquam copiosè, sicut quidam faciunt, ad lucrum comparati magis, quàm hominum vtilitatem: sed sic, aut nullum, aut quàm minimum olei habebis.

A *Operculum ollæ illius, in qua cinnamomum suspensum est: hoc operculum, si intus haberet capitulum, in medio scilicet concauitatis, quale in galearum vertice cernitur, & præsens figura adumbrat, commodè intus sacculus alligari posset, sicque in medio optimè penderet. Quod si non habuerit, posito per transuersum ollæ ligno, alligetur. Diligenter autem claudatur operculum, ne vapor exhalet.*

B.B. *Cauitas vasculi vacua.*

C.Sa

C. *Sacculus cinnamomo refertus.*

E. *Infundibulum, per quod aqua, si fortè deficiat, infundatur, sed diligenter rursus foramen obturetur.*

F.F. *Cacabus plenus aqua, qui & vasculum excipit, in quo cinnamomũ imponitur.*

Si vas excipiens liquorem destillatum, sit amplum, non opus est aquam per fistulam galeæ ducere, sed si concalescat vas excipiẽs, linteum aqua frigida immersum ei apponatur, & eundem vsum præstabit. Eodem autem modo, quo aqua cinnamomi præparatur, fiunt etiam anisi, fœniculi, &c.

Gummium & resinarum olea destillanda, aliam habent rationem, & requirunt inspectionem in putrefaciendo: omni conatu enitendum, vt lenissimus sit ignis, idémque perpetuò æqualis: nam si cœperit spiritus semel

mel exhalare, oleum & opera perditur. Accipienda autem ad vſum non putealis, ſed fluminis aqua.

Rurſus cinnamomi oleum, quidam affirmant fieri ab aliquibus, cum aqua vitæ, idque propinari epilepticis, dando per tres menſes quotidie guttam cum aqua maioranæ, aut ſimili.

Oleum è cortice mali arantij ſiccato, præſtantiſsimum fit, verùm vtrum tantum inſolatione an deſtillatione, nondum cognoui. Eſt autem albicans & odoratum, ſed nihil acrimoniæ habebat, quod guſtaui.

Oleum è corticibus nucum. ℞. Cortices nucum aridas, contunde in mortario, pone in retortam benè perlutatam, illam impone igni non nimium magno, & extrahes oleum & aquam è corticibus Deinde ſeparabis oleum ab aqua per balneum Mariæ. Poſtremò ter aut quater purgabis oleum, in arena deſtillando in vitro paruo. Hoc ferè melius eſt oleo vitrioli, maximè in peſte & veneno. G. Raſ.

De oleo tartari.

OLeum tartari: Accipe tartari vini albi, aut vini maluatici, ſi haberi poſſet (melius enim eſſet) quantum videbitur calcinetur, primò pulueriſatur, poſt calcinationem,

rur

rursus pistatur, & in colatorio suspenditur in loco humido per dies octo vel sex, & oleum in vase supposito collectum, serua. Valet maculis faciei, cutem dealbat, ruborem faciei tollit, Fallopius.

Oleum tartari contra pustulas oculorum, è lepra oborientes ℞. Tartari contriti ℔ iij. in olla inuitreata ponatur cum aceti mensura j. decoquatur per dimidium horæ spacium, despumando diligenter, postea ab igne depone, obstruendo ollam, ne vapor egredi posit. Tum rursus cineribus calidis, aut carbonibus ignitis appone, & decoquatur aut calcinetur vsquequo in puluerem redigatur. Post refrigerationem puluerisa, & in loco frigido & humido, aut cella vinaria in sacculo suspendatur, supposito aliquo vase. Vsus huius olei est eiusmodi: Patiens balneum ingrediatur, & noctu, vbi dormitum iuerit, inungat loca sub oculis, vbi vesicæ apparent, & cooperiatur panno diligenter, ne ab aëre ante eius exiccationem contingatur. Hoc continua per octo dies, mane & vesperi

Ad calcinandum tartarum subitò, cum nitro vt albescat, & valet contra verrucas, ex lib manuscripto Germanico. ℞. Salis petræ & tartari pulerisatorum, ana partes æquales. Calefac tegulam aut testam non inuitrea

uitreatam, huic infunde nitrum & tartarum, & vbi ſtridorem excitauerint, ignitáque fuerint, ſtatim albeſcunt. Tartarum hoc ita calcinatum in ſacculo ſuſpendes in cella, & extillabit oleum. Hoc oleum remouet verrucas manuum & reliquarum partium, ſi eo vngantur. Notandum autem, quod vbi minus nitri, quàm tartari coniunxeris, non ita albeſcit, quanquam vnciæ quatuor ſalis petræ, cum ℔ j. tartari permixtæ, tartarum calcinare poſſunt, non autem ad albedinem redigere, ſed remanet nigrum, è quo tamen etiam oleum deſtillari ſolet.

De oleis è lignis extrahendis.

OLeum vt è quouis ligno extrahas. ℞. Guaiacum, pinum, vel iuniperum: & fac per deſcenſum, vt noſti, & procul dubio habebis oleum abundè. Si verò vis vt fortius operetur, & nobilius ſit, deſtilla per aſcenſum in cornuta, erítque oleum pulcherrimum, & penetrabile, citò ingrediens, quocunque ponatur.

Oleo è Guaiaci ligno, vel (quod melius ſucceſsit) ex ſancto, inquit Manardus, vſus ſum in Gallicis vel vlceribus, vel doloribus: ad quem vſum etiam oleum ex iuniperi ligno non parum conducit.

Oleum è lignis fraxini eodem modo fit, eius

eius vſus eſt in arthetica frigida: excoriationes cicatrizat, morpheam albam propriè ſoluit, & ipſam denigrat. Et eo modo oleum ex omnibus lignis extrahi poteſt. Rogerius. Curat præterea tale oleum paralyticos. Manardus refert oleum fraxini, non ſolùm inunctum, ſed etiam ebibitum, conferre lienicis.

Oleum è lignis hederæ, vt extrahatur, dictum eſt ſuperius, vbi docuimus oleum extrahere ex baccis hederæ, ex Rogerio.

Oleum è lignis iuniperi, eodem modo fit, quo oleum è lignis hederæ, quod frigiditatis cauſas remouet vel reprimit, & typum quartanæ: ſed magis ſingulare & ſpeciale, facta inunctione ab vmbilico vſq; ad muliebria, eſt renes, & matricem confortare, & eius humiditatem exiccare, & ad conceptionem preparare. Rogerius.

Oleum de iunipero valet in fiſtulis, in ſectionibus cutis, & malo mortuo: tibiarum ſerpigini & cancro, vulneribus & vlceribus malis, Recipe ex lignis iuniperi quantitatem ſufficientem, & incide in fruſta, & imple ollam vel dolium magnum vitreatum interius, cuius orificium ſit arctum, & fac foueam in terra, & præpara parietes eius cum terra figuli: deinde pone ollam vitreatam in fundo ex directo foueæ, habentem

orific

orificium magnum, & cooperiatur corta (lamina) ferrea ſubtiliter perforata: deinde præpara iſta duo vaſa cum terra figuli, ne ex vtriuſque orificiis reſpiret: deinde cooperi terra, & adde ignem per tres horas, finaliter reſudabit oleum de iunipero optimum.

Oleum è ligno iuniperi rectificatum, fit primò deſtillatione per deſcenſum: deinde totum ſimul in bociam infuſum deſtillato ſurſum, vel in balneo, quod tardius fit, ſed pulchrius: vel in cinere, arenáve, quod fit magis rufum.

Oleum ex ramentis ſubtilioribus Carpentariorum, quæ nos *hobelſhoen* vocamus, fit, ad oculorum affectus, ad hunc modum: Accipe matrem perlarum bonam, reponatur per noctem, vel in cellam vinariam, vel in aquam frigidam. poſtea diligentiſsimè exiccetur: quo facto, huic matri perlarum impone quantum potes de ramentis ligni, eáque accende, & habebis fuluum oleum ad oculos.

De oleis ex charta, & petijs è tela lini.

OLeum chartæ fit, accipiendo patinam ſtanneam, cui impone chartam, quam accende, & apparebit ſpuma ſubflaua, è pati-

na

na exiens. Spumam collige, & palpebris inuersis inunge, aut alioquin pro oculis affectis vtere.

Aliter oleum è papyro fit. Fac cucullam è charta alba, eminentem capitis partem rescinde: caudam reflexam forsice tene, ita vt capitis margo intus lancem attingat, donec dimidia, aut amplius pars, consumatur flamma, nec permittes in lancē incidere flammā.

Oleum è petiis lineis: petiolam mundam accipe, eámque accende super stannum, & defluet oleum causticum, cum quo vlcera inungantur: tādem creta in aceto dissoluta, in modum vnguenti albi circunquaque liniatur, tanquam defensiuum.

De oleis ex animalibus aut eorundem partibus, vnà cum epistola Arnoldi de Villa noua, de sanguine humano destillato.

Epistola magistri Arnoldi de Villa noua, ad magistrum Iacobum Toletanum, de sanguine humano.

MAgister Iacobe amice charissime: Dudum me rogastis, vt vobis secretum

meum de ſanguine humano, quod diuinâ fauente poteſtate, pérque meam induſtriam (quamuis non totaliter) per multiplices experientias, cum multiplicibus laboribus adinueni aliqua, de aliquibus expertus ſum, tranſcribendo ſignificarem. Et quamuis diu diſtulerim, tamen iam ſenio appropinquante, omni liuore ſemoto, ea quæ de hoc ſecreto ſum expertus, plenius enodabo. Audiatis ergo, & audiant ſecreti electi, verba oris mei, quia Spiritus ſanctus, vbi vult ſpirat, & ideo in puteo pœnitentiæ recludatur, qui fatuo alicui & impotenti reuelabit, quod antiqui quæſiuerunt, nec inuenire potuerunt: ſcrutati ſunt, nec illud habuerunt. Eſt etenim donum cœleſte, nobis indignis à Deo deſtinatum, quod nec medici cognouerunt, nec etiam philoſophi qui in Calchymia laborauerunt, perceperunt. Sed teſtor Deum; quod per varios labores, quos longo tempore in arte Calchymiæ ſuſtuli prout ſcitis, per experientiam cognoui iſtius rei efficaciam tantam eſſe, quod non ſufficio vobis, tantæ virtutis vigorem pleniùs explanare: & ideo in puteo pœnitentiæ recludimus.

Accipiatis ergo hoc ſecretum, ſcilicet ſanguinem humanum, & ſit ſanguis virorum ſanorum, & ætatis infra 30. annos, & extrahatis

hatis quatuor elementa prout benè nouiſtis ex calchymia, & obturetis bene quodlibet elementum per ſe, ne aër ſubintret.

Aqua enim valet in omnibus ægritudinibus tā calidis quàm frigidis, eò quod occultæ eſt naturæ, & complexionem lapſam reducit ad temperamentum & maximè valet in patientibus vitium in ſpiritualibus: & venenum depellit à corde. Arterias etiam ipſas habet dilatare & humectare, & dico pro cōſtanti, quod phlegma groſſum in pulmone contentum ſine moleſtia diſſoluit, & ipſum vlceratum (non obſtante commotione) con ſolidat. Et breuiter omnia comperta in pulmone & membris ſpiritualibus purgat, & eā purgata prę ſeruat. Sanguinem vltra omnem medicinam mundificat. Item fluxum ventris à tota ſpecie curat. Apoſtema etiam lateris mirè ſanat.

Aër etiam multum valet ad prædicta, & fortè plus, quām aqua, & maximè valet iuuenibus, vt in eo ſtatu fortitudinis & pulchritudinis permaneant, ſi vtantur eo paulatim, & in modica quantitate. Et eſt quaſi tantæ virtutis, quod nullo modo permittit ſanguinem putrefieri nec phlegma ſuperdominari, nec choleram aduri. Præterea vltra modum multiplicat ſanguinem, & ideo oportet vtentibus eo, ſæpe phlebotomare In-

ſuper illud elementum aperit venas & neruos, & ſi aliquid fuerit in ipſis diminutum, reducit ipſum ad debitum temperamẽtum. Inſuper probaui, quod ſi iuuenis, ante ſtatũ ſuæ ætatis, ſcilicet in augmento, qui habuerit crepaturam, quolibet die de hoc elemento vnam guttam intra oculum ponat, & ſe tenuerit in quiete per menſem, ſine dubio reddetur ſibi viſus. Itẽ ſi in aliquo membro, aliquod ſuperfluum exiſtit, vel aduenit aptum putrefactioni, ſtatim diſſoluit & tollit, & ſi inueniatur diminutum, reddit reſtaurando. Et valet hoc elementũ in apoplexia, epilepſia, ſcotomia, vertigine, dolore hemicranco, & in omnibus iſtis debet adminiſtrari cum aliquo electuario, ad propoſitum valente.

Ignis verò pretioſior & admirabilior eſt, & ad omnia valet ad quæ valet aër, & quod plus eſt, de mortuo homine facit viuũ, hoc ita intelligendum eſt. Quod ſi in hora (ſingultus) mortis, detur de hoc igne, ad quantitatem grani tritici, diſtemperato cum vino, ita tamen quod guttur tranſeat, reuiuiſcere faciet ipſum hominẽ, & ingredietur ipſum cor ſubitò, expellendo ſuperfluos humores, & cum hoc viuificat calorem naturalẽ ipſius hepatis, & ita, quod quaſi per vnam horam, ipſe infirmus poterit loqui, & diſponere de teſtam

teſtamento, &c. Et per hunc modum, vidi facere miraculũ, apud Dominum Comitem Pariſienſem, qui quaſi mortuus iacuit, & ſtatim poſtquam hoc medicamentum ſumpſit, rediit aliquantiſper ad ſe, & poſt horam expirauit. Et iſtud apud quamplures ſum expertus. Item ſi ſenes vtũtur hoc igne omni die, in modica quantitate, ſubleuat ſenectutem, exhilarando corda eorum, ita quod iuuenilia poſsidebunt corda. Et ideo vocatur hic ignis, Elixir vitæ. Nec tamẽ eſt elixir calchymiæ, quia hæc eſt de ſanguine putrefacto. Iſtud quoque ſi eſſet de ſanguine putrefacto, natura humana nimis abhorreret huiuſmodi medicinam. Et ſcias quòd ſi elementa ipſa ſecundariè deſtillata fuerint, erunt optima, & per ea homo viuere poterit, vſque ad periodum vltimam ſuæ vitæ, ſine infirmitate, ſi ipſis vtatur omni vel altero die. Et tanta eſt ſcientia in his deſtillationibus vltimis, quemadmodum eſt in deſtillationibus Calchymiæ. §. Nota de iſto ſanguine humano, quod permiſceo ipſum recentem, cum optima aqua vitæ fortiſsima, & ipſum deſtillo, & erit pro primo elemẽto. Et ſuper fæces, pono aliam aquam vitæ fortiſsimam, & facio ſimiliter, & erit pro ſecundo elemento. (Videtur aliquid deeſſe.) Et hoc ſic probo, Fiat ſcyphus vel cupa de au-

richalco. & ponatur in mensa, & si venenum appropinquabit scypho scyphus vel cupa incipit mutari in diuersos colores, per lineas multas, &c. & sic cognoscitur venenum, similiter de febre.

Oleum sanctissimũ ex ossibus hominum mortuorũ ad omnes dolores, sæpe mihi expertum post debitã purgationẽ ℞. Ex ossibus magnis mortuorũ hominum, concidantur frustatim, sine vt excandescant in igne, ignita pone in cassula aut olla in qua sit oleũ commune antiquissimum, & ea extingue, & quamprimum inieceris frustum in ollã olei, mox illico operculo claude, vt vidimus in oleo philosophorum. Hæc ossa aliquot horis imbibita contũde per se (absque illo oleo quod superfuit in olla) & pone in cornutam, & destilla vt oleum philosophorum, serua ac vtere. Res magna est ad omnes dolores iuncturarum.

Oleum ex ossibus ad epilepsiam. ℞. Ossa suturæ lambdoidis hominum mortuorum: pone ad calcinãdum donec rubescant: deinde extinguantur in oleo, tum triturentur, vt dictum est de ossibus superioribus: hoc est medicamentum optimum, vngendo locum idoneum.

Oleum de ossibus hominis per descensum, ad podagram maximè valet.

Oleum

Oleum extractum de excrementis puerorum ad tineam valet: Destilla bis in alembico vitreo excremēt. puerorū, & ex eo oleo, quod inde extrahitur calido, frices affectam partem, si prius pilos raseris, atque locū affectum laueris lixiuio, in hunc modum confecto. ℞. Cineris ex sarmētis quantitatē decētem, pro quantitate aquæ quā cœperis, atq; illū inuoluas linteo, & permittas madefieri in ea aqua diem integrum cum dimidio, & simul iniicias cum ea aqua, spicarū siliginearum M.j. postea illa aqua, siue lixiuio laues affectum locum, singulis diebus semel, deinde siccari sinas, quo facto vnges vt dictum est.

Oleum ex stercore hominis, curat cancrum, & mortificat fistulam. De facultatibus aquæ è stercore hominis, vide inter aquas ex animalibus.

Oleum siue pinguedo, ex ansere, contra artheticam frigidam, & guttam, credo etiam valere contra extenuationem membrorum. Anser antiquus repleatur sanguine porcorum, sepo ouino, pice, lardo, vel communi pinguedine, ana ℥ ij. thuris ℥ iij. ceræ modicum, assetur, & quod destillat reserua, & cū eo sæpe vnge locum patientem. Eodem modo destillant pinguedinem catuli canis, infarcti baccis iuniperi, &c.

Oleum seu liquor destillatus ex taxo per descensum, ad membra contracta ex neruorum retractione, è Germanico: Accipe taxum, cui corium detrahe, abscissóque capite & pedibus, & reiectis interioribus, in ollam inferius perforatam pone, quam alteri ollæ impones. Ollam inferiorem in terram abscondas, & altera imposita olla, vtramque optimè claude in commissura, ne quid transpiret, ídque facias etiam parte superiore ollæ superioris. Quo facto, ignis fiat ex carbonibus circumcirca, ita vt pinguedo omnis ex superiori olla in inferiorem destillet: vbi totum destillarit, quod conjecturare licet, pinguedine illa membra inunge.

Oleum mirabile, contra omnem paralysim & extenuationem, è castoreo. Recipe castoreum, ponatur in aquam vitæ fortissimam, putrefiat, post destilla lento igne, cum quo fiat inunctio partium.

Ad extenuationem membri (resoluti) destilla pedes vel pinguedinem, & hepar vituli recentis, cum saluiæ manipulis v. & piperis ℥ j. vnge.

Oleum ex ouis destillatum mirabile, & expertum ad multa, authoris Incerti. ℞. Vitellos ouorum per decoctionem induratorum, numero quindecim, terãtur digitis vel manib

manibus, cum ℥ j.pyrethri puluerisati, & simul in vitro destillentur, primò quidem lento, postea verò, hoc est, ad vltimũ, forti igne, vt omnis liquor extrahatur. Quo facto, accipe thuris albi, castorei, ladani, ana ℥ ß. puluerisentur omnia, & commisceantur cum oleo iam extracto, & quater rursus destillentur, semper oleũ rursus pulueribus affundendo: ignis primæ & secundæ destillationis, minimè sit fortis, & tandem in vitro diligenter obturato, serua. Est enim secretum magnum, & res probata, ad ea quæ sequuntur, Oculorum sanat vitia, si gutta vna fuerit instillata. Mortificat & curat inunctione fistulas. Cancrum sanat, & vlcera difficilis consolidationis, queque alioquin nullis remediis vinci possunt. Ficus quoque extirpat. Puncturas quarumlibet partium aufert, & curat. Tineam sanat, si pili abradantur primò, deinde linteo fricetur cutis, & tandem oleo pars inungatur. Apoplexiæ prodest, & præcipuè podagræ, si quatuor diebus bis in die vngantur. Ignis combustionem quoque inunctio citò sanat, & lupum morbum curat.

Oleum de ouis. Recipe oua sex, bulliant in aqua ad duritiem, decortica & aufer album. Vitellos manibus confricatos, pone in sartagine, & coque vertendo subinde, vol-

uendóque paulatim cum cochleari, donec incipiant ita liquefcere, vt iam in chylum conuertantur æquabilem, inftar pultis alicuius: maneat autem materia, adhuc flaui coloris. Cum ita apparuerit, infunde in linteum, ídque circumuoluens & torquens vtrinque, exprime, & habebis liquorem, fiue oleum flauum, quo inunguntur aduftiones.

Alii, vbi vitelli fic in patella cocti, ad chylum illum peruenerunt, amplius adhuc coquunt, donec ficcari & denigrari occipiant. paulo poft enim quam ficcati denigratíque fuerint, iterum liquefcunt, & copiofum de fe humorem, nigrum, & ex aduftione graueolentem remittunt. Tum cochleari quæ in fartagine funt, crafsiufcula comprimunt, vt oleum & humor omnis, inclinata fartagine, in alterum latus defluat & colligatur.

Oleum rubeum ex vitellis ouorum, contra podagram frigidam ex libro Italico manufcripto. Recipe feptuaginta vitellos ouorum coctorũ, de quibus extrahitur oleum, ifto modo: ponantur in patella ferrea, fuper ignem, & cum cochleari volue benè, & tandiu affentur ibi, donec benè liquefiant, poftea pone in facculum de panno lineo, qui infufus in aqua, cum expreffiorio exprimatur, & oleum extillabit. Cum hoc oleo permifce pyrethri, caftorei, mafticis, & ladani,

ana

ana ℥ j. hoc totum pone in alembico vitreo, more ſolito ſuper ignem ad deſtillandum, benè clauſis iuncturis ne reſpirent: & quod deſtillabit, reduc ter ſuper fæces, & de iſto oleo vnge locum doloroſum, & ſanabitur: hócque eſt probatiſsimum.

Succus ſiue liquor, ex ouis per decoctionem induratis, expreſſus, auribus inſtillatus, ad aurium tinnitum valde prodeſt. Oleum ouorum bibitum ante cibum, ebrietatem arcet, vtcunque ſtrenuè bibas. Si dolor vrgeat, ex inciſione alicuius membri, curatur oleo de vitellis ouorum, cum axungia anſeris incorporato, ad formam vnguenti, & impoſitum mirabiliter dolorem remittit, & ſomnum inducit. Mitigat etiam dolorem penis, inunctum. Vſus eius quoque eſt in Alchymicis operibus. fixat enim aliqua medicamina.

Cortices ouorum mundatorum, à pellicula interiori, à quibus pulli exierint, triti ſubtiliter, & drachmæ pondere ſi bibantur cum aqua ſaxifragiæ, vrinam prouocant, Leonellus.

E melle extrahitur quinta eſſentia deſtillatoria arte, quæ mirabiles & ſtupendos multos effectus præbet: fit autem ad hunc modum. Accipiuntur mellis ℔ ij. (ſit autem neceſſe eſt mel, clariſsimum, boni ſapo-

ris,

ris,& in optima regione collectum) infunditur in bociam capacem, vt ex quinque quatuor partes restent vacuæ, eáque sit diligentissimè lutata, cum capitello & recipiente. Succendatur ignis tantisper, quoad fumi aliquot, aut vapores albi apparuerint, qui in aquam conuertuntur, admotis petiis, aqua frigida madefactis, & impositis capitello, & recipienti. Aqua destillans rufa est instar sanguinis. Post perfectam destillationem, ponatur aqua in vitro optimè obturato, ibíque relinquatur, quoad aqua clarissima fuerit facta & coloris rubini. Tum rursus in balneo est destillanda, sexies aut septies, vt colorem rubrum exuat, & auri colorem induat, odorem verò acquirat suauissimum & fragrantissimum. Hæc quinta essentia, aurum dissoluit, facitque potabile, & omnes alios lapides intinctos. Sicui datæ fuerint duæ vel tres drachmæ, qui in extremis fuerit, reducit eum ad sese. Si ea abluantur aut madefiant vulnera, aut alia eiusdem generis sanantur, similiter valet tussi, catarrho, & splenis morbis. Si vicies in balneo fuerit destillata cum argento fino, visum cæcis restituet. Exhibui paralytico quadraginta sex diebus, & sic fuit restitutus. Corpora à putredine seruat. Quibus per os exhibui, ita exhibui, ne à quoquam animaduerteretur, & at

& arbitrati sunt me incantationibus vsum fuisse.

Oleum ex melle, ad capillos flauo colore tingendos. Recipe mellis ℔ j. impone farinæ frumenti manipulum j. destilla, & extrahe aquam ab oleo, deinde misceantur simul aqua & oleum in ampulla, & eo pectinentur crines.

Aqua seu liquor prohibens calculi generationem, Recipe mellis recentis ℔ ij. terebinthinæ Venetæ ℔ j misce, destillentur lento igne, capiat vncias ij. (fortè drach ij.) pro dosi mane.

Liquor siue aqua ex melle, per destillationem extracta, ad faciendum capillos flauos, citrinos & aureos. Recipe salis petræ, & mellis, ana misceantur, & destilla per campanam, & cum illa aqua pectinentur capilli. Facta autem postea lotione, caue ne tangat cutem, vel carnem.

Oleum ex cera pingui, per chymiam extractum, ad emolliendas duritiеs præstantissimum est: maximè enim penetrat, emollit ac discutit, nec vulgare medicamentum est ad cicatrices pulchras reddēdas, modò post aliquot dies à vulneris consolidatione eo vtaris, ne noua fiat inflammatio. Oleum hoc sic paratur. Nouam cerā sumes (virgineam Gesnerus accipiendam censet) & quàm maximè

ximè pinguẽ,quam in vase aliquo igne modico colliquabis,& eam in vino sæpius manibus cõprimendo lauabis,hanc rursus colliquabis, & in eam tegularum vel coctorum laterum frusta calefacta & ignita, quæ cerã illã absorbeant, proiicies:frusta deinde hæc in vas(quod bociam flexam appellant)optimè luto sapiẽtiæ obductum ponatur,igniq; vas admoueatur,cui vas alterum, quod stillas recipiat,supponatur: prius aqua egredietur, vltimò tandem purißimum oleum stillabit, quo ad emollienda membra vti poteris, Bartholomæus Maggius de Cura sclopetorum. Ego Patauij quondam à quodam fumido chymista didiceram, arenam optimè lotam,siccatam, & cribratam cum dissoluta cera commiscere, quæ ceræ ascensum prohiberet. Sunt quidam, qui ceræ & etiam aliis resinis destillandis, vitrum contusum & puluerisatum, eadem de causa permisceant, verùm ab eo abstinendum censerem, quòd oleis destillatis alienum quendam & ingratũ odorem communicet propter salem alkali. Aiunt inter destillandum crepitus edere,tan quam vas sit rumpendum. Oleum de cera miracula facit in doloribus sedandis, vt podagræ & arthritidis. Summum certè est remedium & temperatißimum oleum, quare etiã in vulneribus & vlceribus est laudatũ.

Oleum

Oleum de cera ſanat crepaturas & fiſſuras labiorum, rimas & corroſiones papillarum in mammillis mulierũ, ex lib. quodam manuſcripto Italico. ℞. Olei de cera noua deſtillati per alembicum vitreum, eo penitus modo quo thuris oleum deſtillatur; & hoc oleo rimas inungas labiorum & papillarum in mammillis, & ſubitò ſanantur: & nihil impedit etiam noctu puerum lactare. dolorem enim tollit.

Oleum de ranis vtile podagricis, artheticis & membris μικρασμώδεσι, cuius deſcriptionem à Georgio Pictorio accepit Geſnerus. ℞. Olei oliuarum ℔ j. ranarum fluuialium numero iiij. infundantur ranæ viuæ in oleum, donec moriantur, hinc in noua olla incruſtata, coquantur lento igne, benè tecta, vſque ad carnium ab oſsibus diſſolutionem. Poſt accipiantur ranæ ex oleo, & in mortario confringantur, & inde iterum in oleum mittantur, & lento igne bulliant, vnica ebullitione, deponantur ab igne, & fiat colatura, vt oleum ab omnibus fæcicibus fiat mundum, cui adde terebinthinæ ℥ iij. lotæ & claræ, ad ignem fiat bona mixtura abſque aliqua decoctione. Hoc oleum pretioſum eſt ſupra modum. De aqua ex ranarum cruribus, vide inter aquas ex animalibus.

Contra

Contra ſcrofulas oleum ex ſerpente rubro. ℞. Serpentẽ rubrum, detruncato illi caudam & caput, reliquũ corporis impone ollæ perforatæ foraminibus multis. Hanc ollam alteri ollæ impone, ſecundã verò, in aquam feruentem, vbi tandiu decoquatur, donec tibi videatur, quod oleum ex ſerpẽte in ollam ſubiectam deſtillarit, & ipſe ſerpens ſit conſumptus. De hac pinguedine, & puluere radicis capparorum ſimul mixtis, inungantur ſcrofulæ octo diebus, & ſanantur.

Oleum ſcorpionum deſtillatum contra venena, ex lib. quodam manuſcripto. ℞. Olei antiqui quantum vis, & pone in eo de ſcorpionibus, menſe Iulio collectis, quot habere poteris: quibus adiunge diptamni albi, foliorum abſinthij, betonicæ, verbenæ, & roriſmarini, ſtent omnia per plures dies ſimul in infuſione, poſtea in alembico deſtilla, & deſtillatum ſerua.

Oleum ex formicarum ouis, & herba vrtica ſimul deſtillatis, inunctum renibus, & veſicæ, vrinam prouocat, Leonellus.

De oleo antimonij, & quæ ex eo præparantur, vitro dicto, ſeu gemma, & puluere.

Stimmi, ſiue ſtibiũ, recentioribus: Chymiſtis & Seplaſiariis, antimonium, nunc vulgò

vulgò magna experientia celebrari, atq; miris laudibus extolli solet. Parantur autem ex eo tria remediorum genera, quibus vel intra corpus exhibita, vel foris admota miracula faciunt: Oleum siue quinta essentia, Puluis, & Vitrum iis dictum.

De oleo antimonij.

Confectio olei ex Antimonio, quam ab amico quodam accepi, talis est. ℞. Antimonij crudi, tartari crudi, ana ℔ ß. contundantur hæc simul in mortario, vel super lapide, postea immittantur in ollam, prius benè vitro obductam, quæ operculo & luto exactè occludatur, & figulo tradatur, vt vnà cum ollis, quando eas coquit, in fornace vrat. Per hanc vstionem fit pasta, in nigro rufescens, conglobata, friabilis, quæ postquam olla refrigerata est, & olla aperta, eximatur, contundatur & conteratur rursus in tenuem pollinem. postea mittatur rursus in ollam vitro obductam, & superaffundatur acetũ destillatum, vt altitudine duorum digitorum transcendat acetum, sic ponatur super fornace calefacta, vt acetum extrahat rubedinem, eáque tingatur. Stare autẽ super fornace oportet, per horas tres vel quatuor, postea acetum effundatur in vitrum destillatorium, & aliud acetum affundatur, idq; toties

fiat(puto sexies vel octies)donec nō amplius tingatur acetū. Illud omne acetum effusum destillatur per alembicū, vt separetur acetū per destillationem, materia autem rubra maneat in fundo. Frangatur itaque vitrum, & eximatur quod adhæret omne, & inclusum sacculo confecto ex panno albo, suspendatur in cella, ibi guttatim extillabit oleum, quod excipiatur, supposito vitro. Atque hoc modo præparare solebat quidam Pomeranus.

Fit quoque Antimonij oleum hoc modo, à quodam huius rei peritissimo viro, Gesnero communicato. Antimonium in tenuissimum puluerem redactum, ac cucurbitæ vitreæ impositum, aceto vini acerrimo, & destillato maceratur super leui ignis calore (ne scilicet vas crepet) tantisper donec rubro colore acetum inficiatur. Coloratum in aliud vitrum transfunditur, nouúmq; fæcibus superaffunditur, donec rursum rufum colorem concipiat. Istæ autem transfusiones & additiones noui aceti super fæces, toties sunt repetendæ, donec nullam amplius rubedinem pulueres ex se emittant. Acetum verò collectum leui igne destillari debet, donec rubedo paulatim condensari incipiens, alembicum petere videatur. Tunc refrigerāda sunt vasa, ac liquor rubeus, quadraginta diebus fimo calido, macerari debet, donec perfe-

ctam

ctam olei formam acquirat. Illud facchari inftar,dulce affirmant, omnésque vulnerum dolores ſedare, ac perfectè ſanare dicitur:ac plures admirandas facultates in vlceribus contumacibus ac cancroſis præſtare.

Aliud de Antimonio ſecretum, quod etiã ad album non mediocritervalet.℞.Antimonij pulueriʒati ℥ xj.tartari calcinati ℥ viiij.miſce,& impone in tigillum aurifabrorum,perlutetur diligenter, ac ponatur in fornacẽ per duas horas, & calcinetur benè, poſtea refrigeſcat, & aperto tigillo videbis totum hoc colore cinereo ſubobſcuro, cũ maculis quibuſdam flauis.Piſtetur in mortario,& imponatur feruenti aquæ,& in ſartagine ferrea decoquatur, poſt per filtrum deſtilletur, quomodo lixiuium deſtillatur.Prima aqua egrediens eſt rubra & turbida, quæ tandem rurſus fæcibus affuſa, deſtillabit clara. Hanc aquam in vitrea cucurbita in arena euapora, eo vſque quoad exiccetur,aut reſoluatur. At hanc relictam materiam in arena deſtilla,primò quidem igne lento,poſtea fortiori,vſque dum ſpiritus antimonij cœperint aſcendere, & cœperint quaſi collum alembici deaurare. Tum inter ſe circuletur materia. Dicunt autem,quod ſi laminæ argenteæ huic imponantur,deaurantur, ita vt etiam lydio lapidi attritæ,aurum referant Ego verò puto lon-

gẽ melius fore si prima aqua turbida colorata seorsim seruetur, ac noua fæcibus superfundatur. fortaſsis enim secunda & tertia plus rubedinis secum extraherent ex antimonio, quæ postea in vnum collectæ, suaui igne exhalare possent, vsque ad rubedinem oleaginosam.

Alius modus, quo quidam frequenter vtitur. Primò extrahatur rubedo Antimonij per acetum destillatum multis vicibus, vt suprà ostensum est, & fiat exhalatio aceti super leui calore, ac seruetur in fundo puluis rufus. Postea affundatur ei quinta essentia vini, sténtque simul in circulatorio per quadraginta dies. Hoc tutiſsimè intra corpus vteris.

Alius modus eiusdem. Tartarũ ad albedinem calcinatum, fluat cum antimonio in tabella lapidea, postea hoc in puluerem redactum, in aqua calida dissoluatur: & ita inuenies rubedinem quandam aquę innatare, quæ colligenda est omnis, & in retorta aqua transeat primò, ac postea sequetur oleũ pulcherrimũ rubrum, id circuletur diebus quadraginta, & habebitur oleum antimonij optimum, minimè corrosiuum. Atq; hunc modum quicunq; intellexerit, charum habebit.

Aliud Antimonij oleum, à Gallo Empirico. Accipe Antimonij ℔ ij. tartari, salis nitri, ana ℥ iij. cupri incisi ℔ j. omnia simul terantur

rantur, postea pone in vas vitreum, non deuitreatum, & da sibi ignem magnum per horas tres. Postea permitte vt refrigeretur sua sponte, frange vas, & inuenies in fundo Mercurium antimonij à sulfure separatū, quem separabis à superiore: combure postea superficiem tandiu donec fiat impalpabilis, colorisq; rubri, tūc pone in alembicum vitreum benè lutatum, si prius in aceto fortissimo sit dissolutus. Destilla more aquæ fortis, & habebis oleum sanguini simile pretiosissimum. Nota, Mercurius ille ex antimonio extractus, est purissimum aurum: quod si tingere volueris, accipe olei antimonij ℥ j. æris vsti, viridis æris, ana ℥ iij. cinnabaris ℥ xv. vitrioli combusti ad rubedinem ℥ iiij. salis nitri ℥ v. prędicti auri albi ℔ iiij. pone in vas terreum bene lutatum, & da illi ignem in fornace venti per horas sex, & inuenies massam citrinā, quam pones ad cementum regale, postea ad capellam, & habebis purissimum aurum. Cementa autem regalia, faciunt aurifabri, & capellas quoque.

Alia non contemnenda olei antimonij descriptio, Gesnero cōmunicata à quodā expertissimo, harúmque rerum studiosissimo. ℞. Antimonij ℔ iij. aut iiij. dissoluatur in tigillo aurifabrorum, vt fluat. Postea infundatur in ollam testaceam inuitreatā aceti men-

ſura. Quo facto, & fuſo antimonio, magna cura & diligentia parum huius fuſi antimonij ſtillet in acetum (cauendum diligenter, ne vna vice nimium inſtillare permittas, quia rupto vaſe perderes oleum & operam) & exhalabit fumus rubeus, & acetum etiam colorabitur colore rubro inſtar ſanguinis. Per vices igitur & paulatim, nec niſi quaſi per guttas, totum antimonium ſic eſt inſtillandum. * Eſt autem in bocia vitrea, id quod aceto ſupernatat ſeparandum ſemper, & toties quoties in tigillo funditur. Tum rurſus Antimonium in tigillo fundendum, vt prius, & ſiquidem liquatum fuerit, paulatim eſt in acetum inſtillandum vt prius, idque eſt ſepties repetendum, vt facultas & rubedo extrahatur. Acetum conſumetur eo modo, ideóque eſt aliud affundendum (nam ſi olla aut nimium fuerit vacua aut ſupra modum repleta diſsilit, proptereáque ab vtroque exceſſu eſt cauendum) ne vas rumpatur. Quod ſi ſepties fuerit repetitum, acetum rubrum in bocia diligenter perlutata, in cineribus deſtilletur, & acetum album tranſibit, oleum verò in fundo relinquetur. Quo ſic facto, aqua fontana oleum ita relictum perfundendum mediocriter, & rurſus deſtillandum, vt aceti ſapor ab oleo auferatur. Quod vbi bis factū fuerit, hoc eſt, ſecūda vice aquam fontanam affuderis,

affuderis, ac postea per destillationem separaueris, habebis antimonij oleum dulce & bonum in cucurbitæ fundo. Verum hæc destillandi forma scriptis non æquè, atque oculari inspectione, describi potest.

Est & hæc quoque non contemnenda ratio faciēdi oleum antimonij, quam, vt puto, Theophrastus Paracelsus pro secreto habuit. Recipit antimonij ℔ ß. sacchari candi ℥ vj. fiat puluis subtilis, destilletur in arena, aut balneo iuxta artem. Huius olei accipe ℥ j. aloës succocitrini ℥ ß. ambræ ʒ ij. croci ʒ iij reducantur successiuè in massam, fiant pillulæ paruæ, dentur tres cum conserua borraginis, ante accessionem febris, educetúrque sudor si fieri potest.

Oleum antimonij Vlmæ, à quodam Medico in cornuta ferrea sicut etiam aqua fortis (separationis) fieri solet, destillari audio, contuso scilicet prius eo in puluerem tenuissimum, & permixta parua quantitate aquæ vitæ. Sumitur tutò intra corpus ad sananda vlcera. Norimbergæ quoque oleum eiusmodi habent pro chirurgis, quod illico carnem superfluam, vel putridam tollit illitum. Paratur autem ex antimonio, sale gemmeo, & ammoniaco. Aliud est oleum, quod propinabat quidam (volunt tamen non oleū istud esse, sed ablutionem quandam ceu lixiuium)

destillatum tamen puto. Alij dicunt parari id sicut vitrioli oleum, de quo vide Cœlum philosophorum, vbi parandi huiusmodi modus docetur, & hoc oleo Norimbergenses chirurgos vti frequenter audio.

Fit præterea ex eodem oleum quoddam, quod ratione rubedinis nominatur Sanguis stibij: quod oleum præstantissimum est ad vlcera serpētia, & maligna. siccat enim & aufert omnem malignitatem: conficitur autem oleū hoc modo, ex Fallopio de Metallis seu fossilibus. Capiunt regulum antimonij, & vt intelligas, regulum vocatur antimoniū quinque, vel sex vicibus eliquatum & refrigeratum. Capiunt enim stibium, eliquant, deinde sinunt vt refrigeretur, tum iterum eliquant, & refrigerant, & sic procedunt vsque ad quinque, vel sex vices, & stibium quod vltima vice refrigeratum & compactum remanet, appellant regulum. Accipiunt ergo regulum, & emolliunt supra marmor, affuso aceto stillatitio, & emollitum cum optimè fuerit, collocant in panno ex filtro, & affundunt acetum, donec totum antimoniū fuerit dissolutum, & nihil in filtro remanserit, sed totum ex filtro in vas subiectum percolarit. Capiunt deinde colaturam, seu liquorem illum, & ponunt in alembicum, extrahúntq; liquorem: quo extracto remanet in fundo alembici sub

ſubſtantia quædam veluti fæx rubra, quam accipiunt,& ponunt in panno,& appendunt in loco humido,& ſubiiciunt vas: fæx illa acta ab humiditate eliquatur,& illud quod eliquatur,eſt oleũ,quod vocatur Sanguis antimonij,medicamentum, vt dixi, optimum ad ſerpentia & maligna vlcera.

Oleum antimonii, quod flos eſt omnium metallorum, colore rubrum, vt rubinus(ſic enim Agyrta cõmendat)tutò ſumitur per os, triũ granorũ pondere:ſapore dulce eſt,leuiſſimè de acredine participans : ℥ iiij. æſtimat duobus coronatis.Vſum neſcit,id magno, vti refert,ſumptu primũ inuenit.Ego ipſe guſtaui,dulcedinem ſenſi, colorem ſanguineum ad rubedinem tendentem vidi:in aqua miſſa gutta eius vna atque altera,fundum petit. Ex literis ad Geſ.

Aliud oleum antimonij habet (quod ego nõ vidi)rufum,priori colore diſsimile, igneæ naturæ,cuius minima portio ſtatim veſicam excitat,& vrit,vt hinc eius vſus per os, etiam minima portione tutus nõ ſit,ob malignam & non ſatis correctam naturã (an de crudo?) Hoc oleum iniectum aquæ forti (ex vitriolo,alumine,ſale petræ)Mercurium tingit colore croceo. Hæc ex ipſo audiui, videre non licuit: æſtimat huius vnciam ſemis floreno vno.Ex literis Medici cuiuſdam ad Geſn.

Oleum ſeu quinta eſſentia antimonij, ex Leonhardo Fierauanti, dari poteſt ad morbos multos corporis interiores, per os, cum vino aut brodio, aut alia aliqua aqua, guttæ vnius tantùm quantitate: & extrinſecus quoque vlceribus malignis illitum, eadem fortiter mundificat. Sume aceti ter deſtillati & antimonij pulueriſati q u. ponantur in bociam vitream, vt acetum operiat antimoniū per tres digitos, commiſceantur probè, & in cineribus calidis decoquantur aliquantiſper, ad aceti nimirum rubificationem, tum quieſcat: vbi acetum fuerit clarificatum, effunde in vas peculiare vitreum, & fæcibus relictis nouum affunde, & vt ſupra fiat ebullitio, clarificatio & ſeparatio, quod toties eſt repetendum, donec acetum amplius non coloretur. Quo habito, fæces abiiciantur, acetum verò ſic coloratum omne in retorta lutata deſtilletur: & quando id, quod deſtillat mutatum fuerit ex albo & claro colore in rubrum, tum recipiens mutandum, & fortiori igne deſtillatio perficienda. Hæc erit quinta illa antimonij eſſentia, quæ in obſtructo vitro ſeruanda: mortificat vlcera putrida & maligna, ſi ea lauentur, &c.

De eodem Medicus quidam ita ſcribit: Oleum antimonij inuenio fieri, ſtibio trito ſubtiliſsimè, acetóque toties abluto, quoad

man

manum non inficiat, deinde ſublimato: hoc aiunt efficaciſsimè cancrum vlceratum ne ſerpat, cohibere: & ne cancer vlceretur, impedire.

Oleum antimonij à Chymiſtis ad tingendam Lunam ſic fit, vt ſcriptum reperimus in libro Alchymico veteri. ℞. Acetum tribus vicibus deſtillatum, in iſto ſolue ſalis artificioſi vnam partem, ſalis alkali partes duas, poſt ſolutionem deſtilla aquam fortem. Poſtea recipe antimonij q.u. eiq; affunde aquam prædictam, & deſtillato lento igne, poſt iterum ſuperfunde aquam, hócque fac quatuor vicibus. In fine vbi humiditas aſcenderit, & fumi albicantes apparuerint, tum fortificato ignem fortiter, & habebis verum oleum antimonij. De hoc oleo recipe partes tres, olei ſolis partem vnam, olei Mercurij partem vnam: pone ad fixandum, tingit Lunam, Mercurium, & Iouem præparatum in Solem firmiſsimum.

De antimonij præparatione, quod vitri inſtar pellucet, & nonnulla de eiuſdem puluere.

VLmenſis quidam elegit ſtibium, longis ſtriis præditũ, quæ quo fuerint longio

giores, eo etiam meliores, & partem superiorem ceu spumam eius aufert post per dies 10. aut 14. stibium terit in lapide cum aceto per diem semper: noctu verò semper resiccat, postridie semper rursus terit.

Gemmam antimonij hyacinthi instar perspicuam, tali modo conficiunt. Stibij puluerem cacabo fictili impositum, alio cacabo contegunt, ac luto muniunt & siccant. Igni deinde cacabos superponunt, & postmodum contegunt, donec pulueres liquescant & confluant: hanc massam rursus exemptam, tritámque, secundò & tertiò igni mandant, ac sic tertia vice super tabulam marmoream, massam liquidam affundunt, quæ citò consistit, ac instar gemmæ seu vitri, pellucet. Assatur seu calcinatur binis vicibus, tertia liquatur & effunditur.

Antimonij præparatio alia, non multum dissimilis ab ea, quam Matthiolus in secunda editione sui Discoridis præscripsit, nisi quod ille adiicit etiam alia quædam, hic nihil omnino antimonio admiscet. ℞. Antimonium crudum, id contere super lapide minutissimè, cõtritum immitte in fictile paruum, non obductũ vitro, atq; admoue ad ignem lentum, vt ita mundificetur, ac agitetur continuè cum spatula ferreà, donec incipiat veluti conglobari, tum remoueatur, & rursus

super

ſuper lapide, vt ante comminuatur, iterúmque igni admoueatur, fiátque hoc per tot vices, donec puluis cineris ſubalbidi formam adipiſcatur, puto decies, vel duodecies, vel amplius. Poſtea immittatur in fictile, quali vtuntur aurifabri, & cooperiatur, inque copioſum ignem immittatur, atque obruatur ita, vt carbones trium digitorum altitudine excedant ipſum fictile: ita liquabitur, & coquetur ſufficienter, intra dimidiæ horæ ſpacium: poſtea eximatur, & in pelui aurichalcea tenuiter diffundatur, & refrigeretur, & habebis quod voles.

Antimonij præparatio quædam, quam nonnulli pro maximo ſecreto abſcondunt, hanc miſit deſcriptionem inſignis medicus, & ſingularis Geſneri amicus. Poſtquam calcinatum eſt ſtibium, toties funditur, quoties poteſt liquefieri, in tabula lapidea. Liqueſcit autem dum ei aliquid impuri ineſt. Ideóque ſemper ſpuma detrahenda. Ac dum poſtremò liqueſcit, parum de ſpuma iniiciendum, eáq; pars cui inhæſerit ſpuma, quaſi nebula abiicienda. Eſt autem rectè præparatum planè perlucidum atq; tranſparens, ferè ſine omni macula, referens hyacinthum, qui ad croceum magis colorem, quàm ad rubeum atque nigricantem accedit. Ac quo palleſcit magis, eò melius eſt, dummodo ſit purum, abſque

abſque vlla nebula vel macula nigra.

Antimonium vt vitri inſtar tranſluceat & rubeſcat, ab inſigni medico tanquam ſecretum Geſnero communicatum. Primò recipe antimonij minutim triti, (ſuper lapide, aut marmore) quantum voles : id pone in ollam nouam non vitreatam, quam in ignem mediocrem impones, ita vt ſuper latus iaceat, ſicuti figuli plumbum vrunt, & ſubinde agitato ſpatula. Vbi primum verò fumare cœperit (à fumo autem ceu veneno cauebis, ſi ſapis) effundito in marmor, & tere donec refrigeretur. Tum rurſus in ollam impone, agitando vt prius, & cum fumare incipit, effuſum terito, vt prius. Hoc repetito, donec incipiat leucophæi coloris fieri : alioquin enim vitrum nigreſcit, perficitur autem ferè decima repetitione. Tum recipe antimonij crudi vnciam ſemis, liqueſcat ad ignem fortem, & antimonij leucophæi vſti, tritique, vt dictum eſt, vncias quatuor: eas paulatim in crucibulum immittas ad antimonij fuſi ſemunciam, donec totum immiſeris, & ita ſimul liquari ſinito : cúmque modico tempore colliquauerit, effundas in lapidem læuem ac frigidum. Refrigeratum rurſus liquato, ídque repetito, donec ceu ignei coloris vitrum, rubini inſtar, ſplendeat. Quod ſi præſcriptum hoc diligenter ſequaris,

ris,non falleris,mihi crede.

Antimonij sic præparati grana pauca (quinque aut sex) miscent cum succi ellebori nigri artificiose extracti scrupulo vno, vel amplius, & formant pillulas, quas pillulas vitæ vocant, & mirè prædicant. Et ne quid desiderent lectores, etiam succi huius præparationem, haud grauatè huc ascribam, vt intelligant omnes nihil me habere, quod posteritati inuideam, nihilq; à Gesnero accepisse, quod bona fide in communis reipublicæ literariæ gratiam & fauorem, non sim redditurus. Itaq; ellebori succus sic extrahitur. Ellebori nigri ℔ j. maceratur in aqua calida aliquot horis: tum ea abiecta, affundatur alia recens aqua, idq; repetatur quater aut quinquies, & demum illa aqua, quę non amplius amara est, decoquatur ad consistentiam mellis. Circa medium decoctionis, adde succi halicacabi depurati ℥ ij ß. sub finem verò, anisi, cinnamomi, ana ℥ j. fœniculi ℥ ß. florũ nymphex ℥ ij. (vbi considerandum, an hæc non in substantia ingredi debeant: sed potius in vltima infusione ellebori poni, & simul colari, vt postea aqua sola decoquatur ad consumptionem) postremò addatur modicum mastiches, aut saltem in formatione pillularum. Aluus ter aut quater nulla molestia subducitur, & per multos etiam post dies

satis

ſatis lubrica manet. Quidam pro vna doſi harum, petebat talerum ſibi dari.

Antimonij præparandi modum, quem à quodam artifice, qui id præparabat domi ſuæ, didicerat, ſic obiter & breuiter annotatum, in charta reliquit. Stimmeos emi ℥ iiij. & ß. hoc eſt, quartarium vnum, pro ſolido noſtrate, id cõtritum & cribratũ in tigillo liquauimus (impoſito tigilli orificio, carbone ignito magno, qui illabi nequiret) ſupra carbones in foco: & cum refrigeratũ deinde fuiſſet, obſeruauimus num quis ineſſet regulus ſic enim vocant ſtannum, aut potius ſtanno ſimile quiddã (ſui omnino generis) quod vt plerunq; in antimonio ſeparato ſubſidit, & facilè dignoſcitur: qui niſi remoueatur, non ſinit antimonium, cum funditur clarum (diaphanum) fieri: ſed nullum inuenimus in hoc ſtimmi: quod ſi præſciuiſſemus, non opus fuiſſet liquari. Rurſus igitur iam nigrum hoc tritum, impoſuimus in patellam fictilem de optima terra factam, nouam, & nũquam madidatam, ſuper mediocri pruna, ad calcinandum ad quam rem opus eſt ferè ſeſquidie, ſpatula ferrea lata, tum ſemper agitari debet (quidam, vt puto, in patella ferrea calcinãt, ſed putabat colorem minus clarum fore à ferro) interim ſemper exhalat odor ſulfuris peſsimus (quo aiebat ſępe quidem dum faceret

faceret, ſibi doluiſſe caput, non aliud ſympto ma ſequutum.) Satis tandem calcinatum intelligetur, cum odorem (ſulfuris) nullum amplius reddit, & colore cinerem refert, nec poteſt calcinando aduri. Fictile tandem videtur igniri, & licet rimam agat (ſicut fecit hoc noſtrum) durare tamen adhuc poteſt, vſque ad finem operis, niſi rima maior fuerit. Poſtea teritur in pila rurſus, ac in tigillum imponitur ad ſpatium horæ ferè, & ignitur per mediã ferè horã, inde paulatim ignis imminuitur, vt ſi quid alieni adhuc ineſt, auferatur aut auolet. Tigillum tamen teſta aliqua tegitur, vt citius igniatur. Deinde cum refrixerit, additur ℥ j. chryſocollæ, cúmq; ea trita in mortario miſcetur, & in tigillum imponitur hoc totum, vt liquetur, ferro vtere oblongo. periculum enim aiebat imminere, in contingendo materiam, qualis nam eſſet. Fuſio autem, ſeu eliquatio, per quam difficulter fit primo (per horam enim ferè in foco aut amplius, cum magnis carbonibus vndique circumpoſitis, & magno folle, inflando ſubinde. crucibulo ſemper ignito apparente, vix tandem liquabatur) verum vbi fuerit liquata, ſuper marmore aut lapide plano, funditur, ſecundum longitudinem ceu per fila craſsiuſcula continua. Lapidis color, quã tangitur albeſcit. Secunda liquatio &

reliquæ deinceps, citius ſuccedunt. A prima fuſione, ſtatim incipiebat tranſparere in giluo obſcuro: nec poſtea ſexies liquatum, in colore multum profecit, manſit ferè in eodem. Cum fuſa materia refrigerata eſt, iterum teritur in mortario & liquatur.

Aliter ſtibii quantũ ſatis eſt, tere ac in ſubtiliſsimum puluerẽ redigito. Laua primum frigida fontana, vſquedum ea à lotione maneat limpida, rurſum roſacea & cardui benedicti aquis laua, quas imbibat. Tum exceptus hic puluis inſoletur, quoad coierit in grumos, denuò in ſubtiliſsimum puluerem redigito, tum crucibulo indito. Liqueſcat moderato igne: cum primum luteus & arſenici colore vapor cœperit exhalare, ſpumęq́; purpureę in ſummo labro intumeſcẽt, ignẽ augeto, atq; ſalis nitri, vrina hominis rufi diſſoluti, vnà cum hydrargyri (ſaliua ſeu ſputo eiuſdem hominis, quoad fieri poterit fixi) ana (an partes æquales?) ſpectata quãtitate totius, indito eodem, atque miſceto, agitando rudicula ferrea, aut chalybea, donec exhalarint penè vapores virides & lutei. Eius viſcoſitatem & pertinaciam glutinoſam, ſic correxeris, & quod alioquin non verè liquidum erat, ſed tantum intabuerat, inſtar glutinis fluxile reddideris. E regione crucibuli, lapidẽ marmoreũ pones, & inter agitandum

dum ſenſim rudicula in gyrum, ſpatula latio re liquidum metallum, ſuper marmoream planiciem egerito: vbi opus eſt induſtria. Nam ſummas partes & ſpumeas longiuſculè, medias propius, infimas & fæculentiores proximè cum ſpatula egerito, id quod continuis ductibus, ne miſceantur ſummæ, aut infimæ mediis, quas (medias ſcilicet: nā eas ceu meliores videtur probare) oportet diligenter excipere, educẽdo donec totum depleueris. Quid autem & quatenus excernẽdum ſit, ſatis oſtendent, tum tinnitus, tum ſplendor argenteus mediarum partium. Inter agitandum porro & egerendum, ne fumus virulẽtus, ſiccúſq; ſpiritus ingruat in os & nares, cauendum eſt, quippe paulò minus quàm lethalis eſt: ſunt qui veſicam porcinā vultui obtendant. Nunc quicquid erit puriſſimi & notæ illius (tinnientis ſcilicet & ſplen didi) in ampullam ponito, & aqua ardenti ſexies rectificata totū operito, ac deſtillato, (an per retortam?) aqua rubea primū emanabit, hanc ſepone & aliud receptaculum ſubdito, quod effluxerit excipito. Poſtremo hyeme aut tempore frigidiore (vt coëat me lius nimirum) in ſtabuli ſolo, ſcrobē duum pedum altitudine fodito, area quoquouerſum trium pedum, eius ſolum carbonibus accenſis & baccis laurinis purgato, tum ſi-

mum equinum mediocriter humidum, altum pedem sterne. Ibi ampullam condas (in qua nimirum sit liquor, qui priore destillatione effluxit) & operias, (illius fistula, quæ immissa erit in receptaculum luto philosophico diligẽter obturata) & quarta quoque die aperias, & recens fimum mittes. Quandiu iam amplius nihil effluxerit, habes liquorem densum & ambræ colorem prę se ferentem. Hunc effunde super crystallinas & argenteas laminas, & cœlo sereno atque frigido, aquilone flante, pone sub dio, vt glacescat, (erit quale vidimus) demum fudimus pauculo calore, instar gummi liquescit: ad deploratos cancros, paralysim, apoplexiam, arthritidem illinunt: si intro, terunt grana ij. aut ad summum tria. Audio eum dedisse peste infecto, non misso sanguine, qui paulò post obierit: item alteri, qui sanguine misso euaserit.

Qualiter spiritus rubeus eliciatur ex antimonio, secretum maximum insignis cuiusdam Chirurgi. Recipe antimonii puri ℔ ij. aut tres: exiccetur & redigatur in puluerem, comminutum imponatur cucurbitæ fictili, cui subiiciatur ignis primo lentus xx. horarum spacio: deinde fiat ignis paulò intẽsior, postea concitatior vsq; ad finem triginta & sex horarum. In receptaculi, seu cucurbitæ,

fictilis

fictilis ventre, supernè ad latus, imponitur codex ligneus, qui interdum exemptus ex foramine, prodit colorem spiritus exhalantis & adhærentis, primum candidũ, post giluum, flauúmque, vltimo rufum planè. Perfecta hac sublimatione, & refrigeratis vasis (puluis ignis potentia sublimatus) à vase recipiente expurgatur vel penna vel pede leporino, & imponitur retortæ, quæ in balneum Mariæ collocatur, fitque secundaria exhalatio, quę item in cucurbita vitrea vel lapidea excipitur. Eo modo habebitur puluis totus sanguineus. Receptacula in quæ spiritus seu fumus antimonii exhalat, semper linteolis frigida madefactis refrigeranda sunt. Nam receptacula frigefacta fumum antimonii tanto citius ad se alliciunt. Receptaculorum ventres sursum collocandi sunt, ora in quæ cucurbitæ inseruntur, infernè collocanda. Cucurbitæ in quam comminutum antimonium sublimandum ponitur, luto munire oportet. Sed cucurbitæ recipientes ex luto ignem perferente formari debent. Collum eorum sit oblongum, brachii longitudine: venter largus ideò, ne spiritibus distentus rumpatur. Sit tamen collum adeò largum vt manus cum cubito intromitti & eximi facilè posit, prout hæc apposita figura ostendit.

A. *Furnus est, & locus ignis, pro antimonij præparatione ad remedia, meliore modo quã* Matthiolus *habet.*

B. B. *Cucurbita antimonium comminutum continens, formata è bona argilla.*

C. *Cucurbitæ collum sursum tendens, & fumum seu spiritum antimonij in vasa recipientia deferens. Sunt autem eleuata sursum & firmata super aliqua tabula, vel scamno. In quibus codex apparet, quo exempto iudicium sumitur, qualiter ignis sit moderandus, intendendus vel remittendus. Est autem codex epistomij loco, vt aperiri poßint, & inspici sublimati antimonij color, &c.*

Talis deinde puluis exigua quantitate (dosim enim perfectam ignoro) in pleuresi, obstr

obstructionibúsque pectoris, p[illegible]uitâ morbo gallico, cum aquis appro[illegible], & c[illegible]ri solet Sunt qui scabie Gallica infectum, tridui vel quatridui spacio, curari posse affirmant hoc modo. Patientem dolio includunt, (vt caput solum promineat) scabello perforato insidentem, cui massam ferri ignitam leuiter subiiciunt, ac prædictum puluerem superspergunt, vt fumus eius totum corpus ambiat, infernásque partes subintret, iubéntque patientem tribus horis ita sudare, si ferre posit: sed si nequeat, crebrius hunc sudorem repetere. Ita omnem luem hoc fumo tot dierũ spacio tolli, quotquot huic sudori operam dederit. Expertum autem se, mihi retulit nobilis quidam Thuringus equitum magister, &c.

Stimmi liquatur in crucibulo maiusculo, & super ignẽ tenetur, horis aliquot (x. fortè, non expresit Gesnerus:) tunc sinitur refrigerari: rursus liquatur vt prius, & refrigeratur: id repetendũ puto ter, quater, nec opus teri (vt puto) super marmore, & sic vapor eius paulatim consumitur, & color tandem mutatur in croceũ: sicq; subtilis omnino & leuis puluis croceus fit, qui fortior est quàm vitrum seu gemma stibii. Satis est ij. vel iij. eius grana exhiberi. Puluis est gemma stibii trita, crasiusculus est, nec ita leuis & cro-

ceus:cuius grana vij. & plura dari possunt.

De antimonio præparato iudicium doctorum, déque eius vsu.

DE Antimonio præparato, quod instar vitri splendet, sic quidã iudicat, ex literis ad Gesnerum. Antimonii præparati & rubri essentiam ad iudicium vocaui, & inuenio, vitrum hoc, non illud esse veterum Philosophorum, de quo multa scribunt, quamuis ex eodem fiat, quia magis terrestre & crassarum partium est, ideóque licet aliquas vires & facultates eius experiamur, eas ipsas tamen, quas veteres suo illi vitro ascribunt, minimè possidet. Philosophorum enim vitri quidem nomẽ obtinuit, sed vitrum non est, quin potius saccharum quoddam naturale, & dulce, crystalli instar pellucidum, & frigore, vt glacies, coagulatur. Huius præparatio non eadem est, apud omnes, ideóque non eadem quoque facit. Quod si ratam huius & certam haberemus præparationem, thesaurus esset maximus.

De vsu Antimonii, vt ipse est expertus, sic Gesnerus scribit. Antimonium præparatum (vt Matthiolus docet) dedi anno 1563. 22. Ianuarii, melãcholico, qui manum sibi consciscere

ſciſcere propoſuerat, iuueni carnoſo, nempe ℥ v. ferè, trita cum paucula conſerua roſarum, & vino in bolo: veſperi media tertia (cum iam tres aut quatuor dies, minimo cibo vſus, decũberet, & caput vix leuare poſſet niſi cum vertigine quadã, & dæmones ſe videre ſibi imaginaretur, timidus & anxius ſubinde, & Deum ſuſpiriis inuocans) hora vna poſt, iuſculo pingui dato, vomitus proceſsit, & aliquot deinde, ſimúlque ſedes: verum cum maxima moleſtia circa ventrem & cor, & cum ſummo capitis dolore, qualem ſe in vita nunquam expertum aiebat, (ſed augebat nimirum malum, latens in eo melancholia, & quod cum ſitis maxima eſſet inſequuta, nimium aquæ cum vino bibiſſet) cœnam detrectauit, nihil dormiuit: anxius ſubinde tota nocte, vomebat adhuc paulo poſt octauam. Dabam rob de rubo idæo, do ribes, de cotoneis. Roſas cum vino & aqua calefactas, præcordiis imponebam. Poſtridie mane datum ei, licet nolenti, iuſculum eſt, poſt quod dormiuit ad horam ferè, & meliuſculè habere cœpit. Appoſui etiam capiti (fronti) linteum malidum aqua lactucæ, roſarum, oleo roſ. & aceto: quod cum dudum facere iuſsiſſem, neglexerãt. Oleum de vitriolo dediſſem, ni melius habuiſſet, & fortè nymphææ conſeruam, vel ſyrupum.

Eadem nocte dari iusseram aliquid theriacæ nouæ post mediam noctem, si vomitus non remitteret, aut non dormiret, sed nimis parum dederunt. Nota verò. Ego digitos tantum lambens dum miscerem medicamentum, duabus post horis, capitis dolorem quasi vertiginosum sensi, & plurimum sputi è ventriculo, cum aliquo inferioris ventris dolore, dextri præsertim, vomitum mihi prouocaui, absinthiatum bibi, melius habui. Antimonium illud pulchrum crocei coloris, & vitri aut gemmæ instar tranlucidum, fragile dentibus erat. In hospitali hîc, alteri cuidam insano dedit Gesnerus, stibii præparati, vitri instar lucentis, & nihil fumantis, grana vj. & cum vomiturus videretur, parum panis deglutiuit, sic descendit, nec nisi molestiam aliquam in ventre fecit. Sedes quatuor tantùm habuit. Postridie dicebat, sibi caput mirabiliter affectum fuisse. Item grana vj. stibii præparati opaci & fumantis parum, dedit Gesnerus hydropico, qui postea magnos præcordiorum dolores patiebatur, etiam postridie manente adhuc dolore, supra, infráque purgauit, modica tamen quantitate.

Scribit ad Gesnerum nobilis quidam, egregius antimonii præparator, se plus quam 400. hominibus cuiuscunq; sexus & ætatis, hoc

hoc ſuum antimonium exhibuiſſe, citra omnem nō ſolum noxam, ſed feliciſsimo quoque ſucceſſu. Exhibuit Curiæ Rhœtorum quinque viris peſtilentiali febre correptis, quos ſanitati reſtituit. Is aſſerit præſentaneū eſſe peſtis remedium: quibus verò offertur antimonium, iis neque ante eius aſſumptionem, neq; poſt, vena eſt ſecanda. Huius antimonij ſui miſerat partes aliquas, triplici coloris differentia inter ſe diſtantes, ex quibus quod rufo colore præditum fuerat, reliquis præferebat: propterea quod longiori in igne mora, vt colorem acquirat, virtus exhalat. Verum quod ita maiori igne coloratur, maiori quoque doſi eſt exhibendum. Exhibuit idem rubri antimonij, cuidam robuſti corporis viro, grana quinque: qui verò ſunt mediocris valetudinis, & mulieribus, offert grana quatuor. Debilitatis verò tria. Si verò validiſsima quis complexione fuerit, ſex grana tutò offerri poſſe, neque hanc doſim excedendam putat. Vbi neceſsitas vrget, qualibet diei parte exhiberi poteſt, media quinetiam nocte, dummodo cibus differatur ab eius aſſumptione per horas quinque aut ſex, & ante aſſumptionem per horas duas aut tres ieiunarit. Verum vbi neceſsitas non ita vrget, commodiſsimum exhiben di tempus fuerit, mane per horam vnam ante ſolis

te ſolis exortum. Exhibeo inquit hoc antimonium contra omnes febres, hydropem, icterum, dyſenteriam, mulierum melancholiam, catarrhos, capitis dolores, morbum gallicum ſingulariter, aluum aſtrictam, pectoris & ventriculi pituitam & repletionem, anhelitum fœtentem, venena, inſaniam & alios infinitos morbos. Hæc ille. Contra epilepſiam, Recipe pulueris antimonii, ſanguinis draconis, caſtorei, ana drachmas ij. miſce: fiat puluis ſubtilis, pueris etiam ſub lingua ponitur.

De eiuſdem vtendi modo, ſic etiam annotauit Geſnerus, ex aliorum ſententia. Præparati ſtimmeos doſis eſt in robuſtis, granorum quinque vel ſex pondere: in mediocribus verò trium vel quatuor, è ſaccharo violaceo vel roſarum. Pueris natis annos quatuor, quinque vel ſex, datur granum vnum & ſemis, in rob ebuli vel ſambuci. Aniculis granum j. cum lacte. Operatur autem intra horam, vel ſeſquihoram. Poteſt etiam grauidis citra noxam dari (de quo valde dubito.)

Qui ſumunt antimonium præparatum, ſumant ſtomacho ieiuno, & cibum poſt ſeptem vel octo oras demum guſtent: paulo verò poſt aſſumptionem, ius cicerum calidum bibant, in pauca quantitate. Cõtineant ſe

& intra parietes per dies duos, & à potu quoque eo tempore sibi temperent. Aliqui stibij tritissimi & calcinati tantum,cinere seu calce vtuntur eodem modo, sed tutius videtur, vt aliquoties fundatur.

Morbis conuenit,primò quidem pestilentiæ, & qui ea sunt infecti, iis quam primum offeratur: quin etiam præseruationis gratia ad purgandum exhibetur. Est præterea singularis medicina,contra hausta venena. Deinde competit iis, qui diuturno capitis dolore vexantur. Tertiò catarrhis ad pulmonem descendentibus. Quartò doloribus ventriculi,& eius debilitati. Quintò hydropisi. Sextò asthmati prodest, & difficultati anhelandi. Septimò paralysi particulari. Octauò epilepsiæ. Nonò,febribus quartanis. Decimò melancholicis & delirantibus & insanis. Vndecimò, quorum corpora ad elephantiasim inclinant, & scabie mala affecti sunt. Parant nonnulli ex stibio pillulas, ad hunc modum.

℞. Aloës ℥.ß. cinnamomi ʒ ß. caryophyllorũ ℈ ß. mastiches ʒ ß. rosarum, liquiritiæ, ana ʒ ß misce & fiat massa cum aqua rosarum. Accipe huius massæ iij. cicerum magnitudinem, & permisce ei g̃. iij. stibij præparati, & cum aqua rosarum aut vino subigendo in pila,fac duas aut tres pillulas.

Secret

Secretum quoddam cuiuſdam magiſtri, in cura polypi, cum antimonio præparato: ℞ Pulueris antimonij præparati, fac tentam, quam inunge vnguento appoſito, poſt inuolues tentam in dicto puluere, & impone in naſum ſuper polypum: id quod pluries expertum eſt.

Poſt vſum antimonij, ad confortationem ventriculi, quidam his ſequentibus medicamentis vti ſolent. ℞. Vini aromatici, Hippocraticum dicitur, partes duas, iulepi ſequentis, partem vnam. In his ſimul mixtis, intinge panem toſtum: cui aſperge, pulueris electuarij trium ſantalorum, & tantillum mentæ & abſinthij ſiccorum. Iulepus eſt talis. ℞. Partes tres aquæ vitæ extractæ per membranam madefactam oleo aniſi, aut alio bene olenti, & per vaporem tantum balnei Mariæ deſtillatæ, aquæ roſaceæ partes duas. In aqua vitæ infundatur per noctem aliquid caryophyllorum, & miſceantur, addendo ſaccharum. Galli ſolent offam, aut ius aliquod poſt antimonij vſum, exhibere, cum iam quis vomitum ſentit, vt facilius vomat. Ex literis cuiuſdam inſignis Medici ad Dominum Geſnerum.

Quartanariis omnino tutò exhiberi teſtatur quidam empiricus, eiúſque iam aliquot propria experimenta refert. Hydropico aliquando

quando proprio affini, idem exhibuit, & magno successu. Tamen neque hunc quidem periculo caruisse initio, affirmat. Cuius cum causam requireremus, respondit, non satis paratum haberi posse antimonium.

In summa tutò antimonium sumitur, inquit quidam. hoc enim medicaměti genus, eam habet à natura facultatē, vt nullum benignum & vtilem in corpore humorem adoriatur, sed noxios tantum expellat, idque aut per sudorem, cui, si quidem appareat, locus dandus est, aut per vomitum, aut per secessum.

Mirificè quidam Antimonij vsum extollunt, & superare omnia reliqua remedia, in iis qui pestilentia sunt infecti, putant: verum ego, inquit vir doctissimus in litteris ad D.Gesnerum, qui tam benè præparatum, quàm illi habent, habeo, in multis malè periculum factum scio. Nam illius vsu cor grauiter affligi, quod præcipuè in febribus pestilentibus adficitur, certum est.

De Antimonij vsu, sic alius quidam ad D.Gesnerum scribit. Aurum vitæ, & præparatione & vsu, per omnia respondet. Antimonium vsu, sed non præparatione, quod hyacinthum (non) referat, respondet Nunc primum præparaui, ac præparationem eius quidam, vtpote perfectam, approbarunt.

Eorum

Eorum itaque authoritate, & propria præparatione confiſus, cuidam ℥. iij. exhibui, poſt duas horas cum dimidia, ſexies vomitum, ter aluum mouere, nec vllum poſt ſe reliquere incommodum.

De Antimonio præparato, eiúſque vſu, ſic quidam alius doctus ad Geſnerum ſcribit. Mitto hic tibi vel minimum fruſtulum ſtibij præparati, prout D. Matthiolus ſuper Dioſcoridem docet, cuius inſignes enumerat vires, de quibus ſi certo conſtaret, quis obſecro me fœlicior eſſet? qui hoc pharmaco à diuturno illo meo & ſæuo morbo liberari poſſem, vt ibidem hiſtoriam cuiuſdam flatuoſi ita curati recitat. Puluerem huius ego hactenus plus quam viginti variis ægrotis exhibui, in quibus omnibus, primò quidem vomitum, deinde verò aluum, ſatis copiosè, & haud inclementer etiam (ſicut Matthiolus eo in loco aſſerit) concitauit. At quamuis quidam ex iis poſtea melius habuerunt, nullus tamen omnino à morbo liber euaſit. Ideò num ſæpius fortaſsis exhibendum ſit, iam ambigo. Nobiles noſtri valde commendant, cum in tam parua quãtitate ſumptum, tam egregias in euacuando exerat vires. Soleo cum ſuauiſſimis cõſeruis, ſuccíſq; hoc venenum permiſcere, ita vt ſine omni nauſea, facilè id deuorare queant. Ego ipſe quoq; tandẽ vſus ſum, duobus

duob. tantum granis, cum aliàs tria exhibeã, & certè sine aliqua ferè molestia: primo vltra semilibram porraceæ bilis, cum tenacissima pituita euomui: postea nouies satis copiosè egessi: at morbus inde nihil remisit, imò deterius aliquot postea diebus habui, quod mihi hypochõdriaca melancholia affecto, ab omnibus purgantibus medicamẽtis accidere solet, siue vehemẽtia, siue mitiora fuerint, &c. Quod si aliquis ad vomendum facilior sit, & ad expurgandum difficilior, aut saltem mediocris, huic tutò hoc stibium propinare poteris duorum vel trium granorum pondere. In iis verò qui difficulter vomunt & lubricam aluum habent, aut debilioris naturæ sunt, vt picrocholi, non abest periculum, id quod ego studiosè hactenus obseruaui. Hæc ille.

Rursus alius quidam Medicus, de antimonij præparati vsu, ad Ges. scribit. Antimoniũ ad te mitto, quemadmodum petiuisti, igne præparatum & puluerisatum, non potui autẽ integrum nunc habere: mitto autem geminum, alterũ quod ad nigredinem vergit, est illud ipsum quod hic multis fuit sæpe exhibitum De eius vsu innoxio possum testari; sed arbitror alterum esse adhuc melius & præstantius. Qui eo vtuntur, ferè in pillularum forma exhibent, facta incorporatione cum

idoneo ſerapio. Exhibent verò paulò ante ci bum, ita vt cibus medicamenti aſſumptionem mox ſequatur: ita retineri affirmant, & operationem eius eſſe potentem. Reiici verò vomitu plerunque, ſi longius ſit inter aſſumptionem medicamenti & cibi interuallum.

De oleo ſulfuris.

SVlfur licet aridum, ſiccúmque aſpectu appareat, proindéque nihil penitus humoris, è quo aliquid extrahi oleoſi poſsit, in ſe continere videatur: vſqueadeò ſiccum tamen non eſt, calidúmque, quin ex elementorum mixtione, humiditatem quandam, cámque pinguem, per quam nimirum hac forma conſtet, adiunctam contineat. Deſtillatur autem ex eo oleũ, aliquando abſolutè & per ſe nullis aliis admixtis ſimplicibus: aliquãdo verò permixtis ei corporib. etiã aliis.

Oleum ex ſolo ſulfure, vt aſſerit Braſauo lus, vi ignis & glaciei mirificè extruditur. Sed optimum eſſet, ſi quis, inquit, ſulfuris reſudationem haberet, quæ in locis ſulfureis ex montibus tanquam flos exudat, imò flos ſulfuris appellari poteſt & debet: nam vti ros, ita ſudor ſaxa exit. Cum illuſtriſsimum ducem noſtrum 1535. Neapolim ad Carolum Imperatorem comitatus eſſem, inquit, Baias inuiſi, & puteolana loca, vbi inter mon-

tes pulcherrima adeſt conuallis,in cuius medio feruentiſsima ebullit aqua, & in angulo alio adeſt ebulliens fouea, huius conuallis ſolum cyaneum viſitur, montibus vndique cingitur: aderant pueruli quidam, quos vidi montes digitis tangere, digitóſque in os imponere, & lingere: quid facerent interrogaui: reſpondere, quòd ſulfur edebant, & quod dulciſsimum erat. Cœpi tunc florem illum guſtare, qui à lapidibus vti ros deſudabat, & dulciſsimum eſſe reperi, eo mane nihil aliud in prandio edere volui, quàm panem & florem illum ſulfuris dulciſsimum, & hoc eſt illud, ex quo perfectiſsimum conficeretur oleum. Et rurſus alibi, inquit idem: Oleum ſulfuris deſtillari poteſt, tum ex apyro, hoc eſt, ſulfure ignē non experto, tum ex eo quod ignem eſt expertum. At verò optimum eſſe coniiciendū eſt ex flore ſulfuris oleum: ex ſulfure verò ignem experto, depurato ſcilicet, ac à lapidibus & terra vi ignis defæcato melius: ex eo verò, quod ignem non eſt expertum, bonū. Sulfur ſeorſim ac ſimpliciter ſic deſtillatur. Paretur ante omnia ex vitro aut terra inuitreata forma campanæ amplæ, ad formam ferè campanæ, qua reliqui liquores deſtillantur: ea liberè in aëre, vt nihil quicquā ea parte qua dependet contingat, ex filo ſeu corda

ſuſpendatur. Sub hac campana, vas aliud anguſtius tamen campana, terreum aut ferreũ collocetur, cui ſulfur tritum imponendũ eſt. Diſtet verò campana à ſubiecto vaſe tãtum, quòd fumus exiens, ignem non ſuffocet, ſed liberè in campanam recipiatur. Mouendum verò aliquando erit ſulfur, vt liberius ardeat. Animaduertendum autem eſt, oleum non ita citò in campanula colligi, vt deſtillet, ſed id aliquando altero demum die apparere, & ex quinque libris ſulfuris, vix vnciã olei colligi. Eſt autem ſulfur tritum non ſimul & ſemel copiosè affundẽdum, ſed paulatim. Atq; ſi hoc modo perrexeris, colliges oleũ rufum, obſcurum. quod ſeruari debet in vitro. Hoc quoq; oleum. inquit Leonh. Fierauant. lib. 2. Capric. tantæ eſt efficaciæ & virtutis, vt vix quiſquã ſatis credere poſsit, ſi effectum non vidiſſet. Ego, inquit, nunquam eo ſum vſus, quin non miracula viderim, præſertim, vt idem teſtatur, ſi per os exhibeatur. Dari verò poteſt cum appropriatis aquis, aut ſyrupis liberè, ad grana quatuor, ad ſex, neque vlterius tamen. Poteſt coniungi cum omnis generis electuariis, & pillulis, quoniam hoc modo multò fœlicius operationem propriã perficiet. Confert omnibus morbis tam calidis quàm frigidis, &c. Sed & efficaciſsimum idem hoc oleum eſt ad dealbandos dentes

exiccat

exiccat enim vehementer. Vtitur eo quidam magni nominis, in Gallicis vlceribus, & virgæ. licet enim primò mordicet, postea tamẽ dolorem & vlcus aufert. Ardor eius extinguendus est, albumine oui conquassato, & iniecto, aut cum vnguẽto de cerussa, aut butyro loto. Valet & ad vlcera praua gingiuarum, & oris in pueris, ad gangrenas, ad verrucas (quod ego in meipso sum fœliciter expertus) & alios contumaces morbos. Ad fistulas ani & cęterorum membrorum, oleum sulfuris per siringã iniicitur: & ardor, si quis fuerit, vti supra, exstinguitur: repleꝫ verò fistulas ex puluere ellebori albi, & est bonum.

Olei sulfuris descriptionem, Matthiolus quoq; habet, huic ferè similem, nisi quod vasorũ quædam sit differentia. Ampulla lata vitrea in caudam oblongam exiens (vt in templis suspenditur) ponatur in arena vel cinere, in aliquo vase ligneo, vt stabilis maneat. Tum à marginibus ampullæ, suspendatur vasculum ferreum (fortè altitudine trium digitorum) rotundum aut quadrangulum, in quatuor locis perforatum, vbi inserta sint fila ferrea, quæ imponantur marginibus phialæ, ita vt vasculum ipsum nusquam tangat phialam, præterquam filis: & super phialam suspendatur calix longus & profundus, vt minimum, pedem, qui fumum ascen-

dentem recipiat, vnde iterum destillet per imas margines calicis in subiectam phialam. Oportet autem subinde dum sulfur vritur, nouum cochleari infundere,& laminam (cuius pars ima ad magnitudinem & figuram articuli pollicis accedat) ignitam apponere, atque sic nouum semper sulfur infundere,donec ℔ j. aut ij consumantur. Quod si sulfuris oleum sic non succedat, fortè quod sulfur nimis aridum fuerit, calix qui fumum receperat inuersus, ponatur in locum frigidum & humidum, & post biduum colligetur.

Sulfur,inquit quidam,non destillat à vase vitreo,superius suspenso, sed adhæret lateribus. Infundatur igitur parum aquæ vitæ in vitrum,ita vt omnes partes vitri tantum madefiant, deuoluendo aquam vitæ ad omnes partes vitri. Deinde vitrum totum operiatur orbe ligneo, interposito folio papyraceo,ne quid euaporet, & in locum frigidum & humidum ponatur dies aliquot,donec omnis materia in fundo resideat,& destilletur per alembicum vitreum. Vel si tota materia sit clara, in aliud vitreum vas clarum, oblongum ponatur, & separetur, vt olea separantur.

Alius modus è sulfure viuo, quem quidam Medicus mihi indicauit.Primum calcinari

nari ſulfur modicè debet, ſed cautè ne vratur, aut inflammetur, ita vt ferè in puluerem redigatur. Poſtea deſtillato id per aſcenſum. facile enim aſcendit. Cæterum difficile eſſe hoc oleum parare, affirmabat, nec poſſe ſe deſcribere, ſed opus eſſe præſenti inſpectione. Ad Geſnerum miſſum fuit alicunde paruum fruſtulum ſulfuris ſublimati, ex quo oleum fuit extractũ: quod non aliter aſtringit, quàm oleum vitrioli, & eſt aqueæ potius ſubſtantiæ quàm oleaginoſæ, quod miror. Ex epiſtola quadam ad Geſ.

Rurſus ad Geſnerum à veteri amico, & viro docto, de eodẽ ſulfuris oleo ſic eſt ſcriptũ. Sulfur ignem nondum expertum in lebete ſtili accẽdatur, & ſupra lebetem capitellum, vt vocant, ſeu campana (vitrea nimirum) luto incruſtata collocetur in tripode, vt halitũ ſulfuris excipiat, qui ibi denſatus in oleum, per canalem ſeu naſum campanæ extillat in vas ſubiectum, recipiens nominari ſolitum.

Alia ratio. Quidam alia ratione conficiunt. Ad partem vnam ſulfuris triti addunt partem alteram ſilicum in puluerem itidem redactorum. Hanc mixturam in retorta ad leuiſsimum ignem apponunt, & oleum optimum eliciunt. Quod oleum quibus in morbis vſurpetur, & quocum exhibeatur in ſingulis, quaque menſura & quomodo, breuiter

breuiter oſtendendum.

Vſurpatur hoc oleum in morbis frigidis, quorum cauſa ſunt humores vel frigidi vel putrefacti, aut in quibus flatuũ adeſt copia: vt in febribus putridis, tertianis, quotidianis, quartanis, in peſte in vulneribus, in vlceribus maximè cauis & ſinuoſis, in affectibus pleriſque cerebri, oris, dentium, ventriculi, hepatis, lienis, matricis, veſicæ, inteſtinorum & articulorum, iis videlicet qui ex humoris abundantia, aut putrefactione proueniunt.

Datur autem pauxillum huius olei, cum deſtillatitio liquore, vel decocto herbæ conuenientis, pro cuiuſque partis & affectus qualitate. Menſuræ modus hic eſt, Gallinæ penna in oleum intingitur, atque inde mox extrahitur, & quod adhæret pinguedinis ſeu olei pennæ, id in liquore, ſeu decocto diluitur, & datur bibendum ægroto.

Quibus autem coniungatur in ſingulis affectibus: In febre quidem quotidiana in vino decoctionis roriſmarini aut mentę paulò ante acceſsionem. In tertiana, cum decocto centaurij in vino. In quartana, cum aqua bugloſsi. In peſte, cum vino decoctionis raphani, cui admixtum ſit parum theriacæ & mithridatici. In vlceribus & puſtulis oris, penna aut goſipium oleo madens loco vlcera o ad

moue

mouetur leuiter, ita contactu olei aliquoties repetito, perſanatur malum. Epilepticis, in decocto betonicæ & pæoniæ propinatur. Tuſsientibus, cum ſemine vrticæ & hyſſopo coctis in vino. In anorexia, quæ redundantia phlegmatis exiſtit, cum aqua abſinthij. In dolore ventriculi & coli ex flatu, cum aqua chamæmeli. In hepatis frigiditate & hydrope, cum aqua iridis, chelidoniæ & melle. In obſtructionibus & dolore lienis, cum aqua tamaricis. In morbo Gallico, cum aqua fumiterræ & florum geniſtæ. Cõtra vermes, in aqua graminis aut abſinthij. In dolore matricis, cum vino decoctionis betonicæ & matricarię In vrinæ ſuppreſsione, cum vino decoctionis allij. Ad podagram frigidam, cum aqua chamæpityos. Atque in his omnibus idem vtendi modus eſt, is videlicet qui ſupra eſt expoſitus, de penna oleo imbuenda, & mox diluenda in idoneo liquore. In vulneribus autem & vlceribus, locus affectus oleo linendus eſt, cum penna leuiter. Dens cum dolet, eodem leuiter attingendus eſt. Sed ſi pariter omnes doleant. decoctum mentæ calidum, cui immixta ſit olei guttula vna atque altera, ore continendum eſt.

Oleum ſulfuris, Romani cuiuſdam medici, ex quodam lib. manuſcripto ſecretorum, tranſlatum ex Italico. Oleum ſulfuris facilè

quidem & citò cum vitrea campana paratur, ſed melior modus & perfectior hic eſt: Pulueriſetur ſulfur ſubtiliter, & de pumice tantundem piſtetur, quę duo miſceantur ſimul, & ponantur in retortam, cui adiunctum ſit ſatis amplum & magnum recipiens, & bidui ſpacio, leuiſsimo igne oleũ ſulfuris deſtillabis, quod Italis dicitur oleũ, Da grata, ouero, De regeſtro. Additur autẽ pumex, ne ſulfur aſcendat, ac etiam citius vapores ſurſum mittat. Eædem penè facultates aſsignantur ei, quas modò ſupra recenſuimus, niſi quòd in paucißimis hãc diuerſitatem notauimus. Valet ad vulnera, accipiendo puluerẽ ex foliis quercus, pimpinellæ, agrimoniæ, conſolidæ maioris, hyperici, quibus omnibus benè contuſis, decoquantur in vino, & colaturæ admiſceatur pauxillũ huius olei, aut ſaltem quantum ſatis ſit pro malitia, & magnitudine plagæ. Cum hoc decocto lauetur vulnus recẽs aut inueteratũ vlcus, & ſubitò curãtur. In morbo Gallico poſt ſufficiẽtem purgationem, valet oleum eodem modo quo ſupra. Atq; hæc quidem, & alia ſupra ſcripta, quæ huc referenda, perhibẽtur experta à medico Imperatoris Bononiæ, & ab alio Romæ.

Oleum ſulfuris odoriferum, & potabile, quod ſanat & curat ferè omnis generis morbos, vtcunque pertinaces & malignos, ex lib.

Ita

Italico ſecretorum Fallopij. Sulfur pulueriza tum craſsiuſculè, ponitur in vas terreum, cui per ſpacium duorũ vel trium digitorum ſupra ſuſpendatur campanula ſeu capitellum naſutum, cui accommodetur recipiẽs, in quo ſit muſci aliquid diſſoluti in aqua roſarum. Quibus peractis, accenditur ſulfur, & fumus in capitellum recipietur. Priuſquam autem ſulfur deſtillet, in capitelli parte interiori generabitur quaſi tunica quædam, aut pellicula (neque enim quicquam prius deſtillaret, quam ita pellicula intrinſecus fuerit nata) ſemper addendo aliquid ſulfuris, vbi prius fuerit abſumptum. Hoc oleum ita deſtillatum fit ſuaue, odoriferum, & guſtu acidum valdè. Iam vt potabile fiat, & per os ſumi poſſit, fiat iulep ex melle, eo quo ex ſaccharo quoque fit modo, & huic inſtilletur tantum de oleo ſulfuris iam facto quantum videbitur tum ex vſu eſſe, tum verò ne nimium aceſcat. Hac potione prouocabitur ſudor & vrina; diſſecat & digerit omnes prauos ſtomachi humores, omnes febres, quæ cum frigore inuadunt, ſanat, lapides renum diſſoluit, omnis generis vlcera ſanat, ſi madefiant hoc oleo, quandoquidem ex natura propria calefacit & exiccat. Atq; hęc omnia oleum ſulfuris, eo modo paratum, præſtare, certo experimento & infallibili comperi.

Alium

Alium modum, per destillationem nimirum, docet idem author, lutatis scilicet & sigillatis iuncturis, procedatur lento igne, semper augmentando mediocriter. Hoc modo destillatum oleum, est maximarum virtutũ. Primò expellit omnis generis apostemata interna corporis, ad superficiem, si accipiatur de eo tribus vel quatuor diebus de mane ℥ j. (vide ne nimium pro vice vna) cum iusculo, aut vino aut simili liquore. Valet ad asthma, ad tussim, ad catarrhum, hepatis malas dispositiones, ad omnis generis scabiem, & maximè contra pestem. Vulneribus & vlceribus est thesaurus.

Alius modus. Accipiatur vas aliquod ferreum, quod cum alembico sigillari possit, altum sex digitos aut paulo altius, idque parte inferiore per duos digitos, habeat foramen amplum trium digitorum, per quod sulfur immittatur. Huic vasi imponatur alembicũ perlutatum cum luto, deinde per foramen inferius accendatur sulfur, & ardeat tandiu quandiu voles, & effluet liquor guttatim. Et hic modus licet sit fastidiosus, est tamen minimè contemnendus.

Fit quoque ad opera Chymistica oleum sulfuris per descensum, hoc modo: Sulfuris citrini vel vini triti pars vna in testa terrea lento igne liquefiat, & misce cum eo tantundem

dem aluminis rochæ etiam ad ignem liquati. Postea tere simul & mitte in descensorium sub terra locatum ad foueam aptam, sibi desuper adhibito igne, & quod collectum fuerit, vsui serua. Diod. Euchyont.

Oleum sulfuris sic componitur. ℞. Sulfuris calcinati ℔ ij. Infundatur in aceto, quòd quatuor vel sex digitis supernatet acetum. in cucurbita, hinc in fimo equino sepeliatur quatuor hebdomadis, pòst destilletur igne forti, tunc ascendit spiritus sulfuris cum aceto, quod iterum sepeliatur in fimo equi per duos aut tres dies, post in vase lato, non stricti orificij euaporetur acetum, tunc manebit spiritus & oleũ sulfuris in fundo. Idem oleum iterum sepeliatur in fimo ad octo dies, post destilletur per alembicum, & tunc vltimo in fine abscõdatur per mensem vnũ, & sic purificabitur oleum sulfuris. Est enim magnæ virtutis, exhibeantur guttæ tres ad summum. Item fimus equi semper est renouandus.

Oleum naphthæ, id est, sulfuris incombustibile, quod est inceratiuum spirituum (an incensiuum, & clarificatiuũ, sic fit. ℞. Naphthæ, id est, sulfuris cuiusuis citrini vel viui partem j. salis ammoniaci partes v. hæc duo tere & commisce. Postea adde sibi de oleo cõmuni parum, & distempera ad modum farinatæ

siue

siue salsę spissæ. Postea pone in cucurbita, & lento igne destillabit humor magnæ virtutis ad multa. Perfecta verò prima destillatione, adde ei de sale communi partes v. calcis viuę partes quinque, tunc facta farinata, iterum pone ad destillandum, & sic facito quater, & omni vice proba cum candela vel aliter, donec non comburatur. Nam cum tali oleo naphthę, inceratur Mercurius sublimatus & arsenicum sublimatum, & fit clarum valens ad album vehementer.

Oleum sulfuris citra destillationem, contra dolorem podagræ, hoc modo fit, ex libro manuscripto. Recipe sulfuris viui ℔ duas, vitellos ouorum, num. xxv. terantur simul, & ponantur in patella ferrea, & lento igne coquantur, & quando incipit ardere, inclina patellam ferream ad alteram partem, & quod liquidius est effluet, & habebis quod quæris.

Oleum de sulfure citra destillationem, sic parat Brasauolus, Accipe sulfuris citrini, terebinthinæ, ana ℥ iij. vini boni ℥ iij. olei rosacei ℔ j. bulliant lento igne ad vini consumptionem, quod relinquitur, est oleum de sulfure.

Aliter & quidem citò sic fit. Accipe lixiuium forte clauellatum, aut etiam ex calce extincta confectum, ita vt ouum ei innatet.

In

In hoc lixiuio decoquatur ſulfur tādiu, quoad pinguedo in ſuperficie lixiuij apparuerit, & fæces fundum petierint:tum deſpumando quaſi,pinguedo auferatur.

Aut coniiciatur ſulfur tritum in feruẽtem aquam,decoquatur,donec terrena pars reſideat,oleoſa verò in ſuperficie natet.

Aut recipe olei ſeminis lini partes ij.mitte in ipſum partem j.ſulfuris viui,& ſimul optime tere,& dimitte ſub fimo per duos dies,in vaſe bene obturato, eritque clarum & pulchrum.

DE OLEO VITRIOLI.

De faciundo oleo Vitrioli, ex Valerio Cordo ferè.

OLeum Vitrioli, quod à quibuſdam Oleum vitæ appellatur, aut Melancholia artificialis, quódque nonnulli volunt auri potabilis ſpeciem facere, propterea, quod minera vitrioli, ſpecies ſit mineræ auri, à Chymiſtis pariter & medicis expetitur.Eſt autem etiamnum hodie in frequenti omnium penè Medicorum vſu,ideóque tanquam res ſecretiſsima occultatur & ſupprimitur. Eſt autem nihil aliud, quàm aluminoſa qualitas & ſubſtantia, ex vitriolo per artem extracta, modicéque ſulfuri mixta

mixta. Nam ipſum vitriolum ex quo fit, triplici conſtat mixtura videlicet multo alumine, modica ærugine, & pauco ſulfure. Aluminoſa enim aqua in metallis, per æris venas & Marchaſitam deſtillans, æruginoſam qualitatem acquirit, & ſulfuri, quod Marchaſitæ ineſt mixta paulatim cōcreſcit, aut induſtria ad ſpiſsitudinem coquitur. In deſtillando autem aluminoſus & ſulfureus vapor tantum aſcendūt, æruginoſa qualitate in fundo retortæ relicta: quo fit, vt hoc oleum aluminis, & non æruginis ſaporem habeat. Eſt autem duplex hoc oleum, auſterum videlicet & dulce. Auſterū duplici conſtat mixtura, hoc eſt, alumine multo. & modico ſulfure. Dulce verò ſimpliciter ſulfure conſtat. Nihil enim aliud eſt, quàm liquidū ſulfur, ex auſtero oleo extractum. Quapropter guſtu nequaquam alumen, ſed ſulfur æmulatur. Faciendum autem eſt vtrunq; maxima cura & diligentia, adhibitis, apta fornace, retorta & receptaculo: ſiquidem aptitudo inſtrumentorum, vt aſſerunt Chymiſtæ, magiſtrum parit. Hactenus Cordus. Cæterum hoc loco, quid nomine olei vitrioli veteres Philoſophi intellexerint, hocne oleum noſtrum, cuius deſcriptiones ſumus daturi, an verò aliud quippiam, quod modo præparandi ſaltem differat, non materia ex qua, nō ſine ratione quidam huius ar-

tis peritus dubitat. Cum enim præter alias eius penè innumeras facultates, etiam corrodendi vim in se contineat,(id quod etiam ex eo manifestum fieri potest, quod non nisi optimo vitro Venetiano seruari posit,& labia cancrosa, oleo illinita ab eo consumantur) non potest non periculosus eius esse aliquando vsus. Itaque existimarim (inquit) ab antiquis alio modo præparatum, multóque subtilius & sine corrosione fuisse, atque in balneo Mariæ destillatũ. At quoniam hic modus est incognitus, cœperunt posteriores alias atque alias ad imitationem excogitare præparationes. Neque enim ignoro, quantopere ad perfectionem horum, præparationes conferant, vt nimirum purum & nocuum ab impuro & innocuo separetur, & subtile & penetrabile, à grosso & immobili. Quocunque igitur modo res quælibet potest fieri subtilior, clarior, & magis spirituosa, eò maiores vires ostendit in actione. Fęces enim elemẽtorum simplicium, actiones impediunt. Ideóque veteres Philosophi, mentionem faciunt reductionis ad primam materiam, ad quam vbi ventum fuerit, res extremam subtilitatẽ acquirit,& maxima quoque in opere practico præstat Itaque non dubito quin tale oleum vitrioli, quod extremam præparatione subtilitatem

fuerit adeptũ in actionibus suis sit futurum non perfectissimum solum, sed etiam minime nocuum: quo verò in præparatione artifices fuerint negligentiores aut remissiores, eò etiam intra corpus assumptum esse venenosius. Igitur quo minus erretur in eius preparatione & destillatione, quóue fiat oleum perfectius, tria hæc sunt diligenter ante omnia consideranda. Primò quale vitriolum sit eligendum, tum quomodo coquatur, & tandem quis calcinationis modus. Videtur enim, quod ea regula, quam in Antimonii præparatione propositam habent, etiam vitrioli oleo accõmodari posit. Antimonium (inquiunt) præparatum, si optimum queras, optimè calcinato, quasi innuant, non posse, nec rectè; nec tutò Antimonium exhiberi, quod optima ratione venenosam qualitatem non deposuerit.

Electio vitrioli ex Cordo.

CVm plurimæ sint vitrioli species, indicandum omnino est, quænam species eius, huic operi potius conducat. Et quamuis ex omni & quocunque vitriolo oleum per destillationem elici posit: multũ tamen olei, & ex omnibus præstantius, ex ceruleo aut viridi destillatur, quoniam plurimum fugiti

gitiui fulfuris obtinet, quo adiuuatur, vt facilius oleum aſcendat. Notandum etiam eſt, melius eſſe factitio natiuum, & maximè Vngaricum. Præterea eligendum quod magnis racemis conſtat, & maioribus cubis eſt concretum. Quod autem fractum minutim ac puluerulentum eſt, quaſi inutile eſt reiiciendum: quemadmodum etiam quod ſolis, aut aëris iniuria candorem & puluerulentam canitiem contraxit. Fallop. Rom. Germanico præfert, quod illud aliquid ferri in ſe contineat.

Coctio vitrioli ex eodem.

QVoniam vitriolum multum in ſe habet aquei & excrementitii humoris, qui oleum diluit, & nonniſi longo tempore, ac magnis moleſtiis per deſtillationem ab oleo ſeparari poteſt, compendiaria ea inuenta via eſt, qua breui temporis interuallo ea humiditas abſumi queat, ne longa mora artifici faſtidiũ pariat. ℞. Igitur prędicti vitrioli ℔ xij. coniice eas in ollam magnã, nouam, & optimè crematã, ollã impone fornaci profundæ ſuper ardentes prunas Vbi liquefieri & ebullire cœperit, ſpatula agitetur, vt integrum liquefacto commiſceatur, donec & ipſum liquefiat, bullire deinde finito, vſquequo nullã

prorsus bullam amplius excitet, & donec totum densetur, deinde extractam è fornace cum vitriolo ollam, refrigerari permittito, loco neq; humido, neque ventoso, sed sicco & tepido. Postquam refrigeratum fuerit ex olla eximito, & considera an superficies eius vndiq; rubescat. Rubedo enim signũ est perfectæ coctionis, vt facilius calcinari possit.

Vitrioli calcinatio, ex eodem.

EXemptum olla vitriolũ, in minutas partes cõfringe, & in mortario subtilissimè tere, deinde tertiam aut quartã eius partem in recentem ac robustam ollam conijce, ac rursus in profundam fornacẽ, sicut ante, demitte, & aliquandiu vrito, donec rufius fiat, mox ollam ab igne depone, & moue eam, vt videas an satis calcinatum fuerit vitriolum. Nam si in olla fluctuat argenti viui aut liquefacti plumbi modo, & saltantes bullas eiaculet, satis vstum esse intelligas. Tunc in magnam & recentem ollam prius calefactam effunde, & effluet quasi sit liquidum, aut ad modũ argenti viui. Quod autem reliquum est vitrioli, similiter sigillatim vt calcinetur, vras. Cum vstum fuerit, commiscetur rursus optimè in mortario, modestè agitando, ne puluerem excites, nares & fauces offensurum. Vbi hęc omnia executus fueris, vitriolum

lum in bilancem ponito, & animaduerte pondus ipsius. Nam si sex libræ, hoc est, medietas eius quod primò coxisti, superfuerit, benè omnia abs te sunt administrata.

De fornace faciunda.

PRimò fornax apta est extruenda ex lateribus in planũ positis: quò enim crassioribus parietibus constiterit, eò ignis fortior est, & diutius caliditas conseruatur. Fiat etiam quadrata & ęqualiter vndique crassa: spacium internum concauum, ferè duorum spithamorum habeat latitudinem, non tamen omnino, sed dempta tertia parte spithamę. Extruatur autem hoc modo. Prima & infima cauitas, habeat altitudinem semipedis, cui per transuersum imponantur ferramenta satis crassa, vt ignitis carbonibus non flectantur. Secundum spacium seu cauitas super ferreum craterem constituta, *ob dem rooſt*, habeat duum pedũ altitudinem, & ex anteriori parte foramen, per quod carbones iniiciantur. Hoc incipiat lateris transuersi crassitudine super craterem. Per medium deinde spacium, in ipso medio inspicienti fornacem, per transuersum infigatur ferreus axis quadrangularis, crassitudine pollicis, qui impositam retortam sustineat. In latere deinde sinistro fornacis, relinquatur meatus,

per quem retortæ collum exeratur.

Destillatio vitrioli.

POstquam fornacem extruxeris, eligito retortam capacem, aptámque ante omnia, ex vitro Venetiano, aut saltem Hessiaco factam. prius vndique luto obductam, in eam conicito totum vitriolum, (exempli gratia, ℔ vj. vt suprà à principio) ita tamen vt aliqua pars retortæ relinquatur vacua, quò facilius à vitriolo spiritus ascendere queant: mox transuersam fornaci super ferream trabem itidem perlutatam, vnà cum fragmẽto testaceo perlutato, immediatè inter vtrunque ponendo, retortam impone, ita vt in medio fornacis retorta collocetur. Rostrum eius seu collũ extrorsum, modicè pronum promineat, meatus autem qui collum recipit, luto obstruatur. Postea accipe tegulas quinque, & facito ex ijs tectum supra fornacem, sub quo retorta lateat. Tectum luto vndiq; obducatur, quatuor pro fumo foraminibus relictis in singulis angulis, singulis ea amplitudine, vt crassissimus pollex liberè intromitti & exeri queat. Fac etiam quatuor conos ex luto, quibus foramina obstruantur. Quo facto, applica retortæ orificio receptaculum grande, è vitro Venetiano aut Hessiaco. quo enim maius ipsum fuerit, eò

eò liberius ſpiritus recipiet: ſi verò paruum, periculum eſt, ne ſpirituum copia diſtentum, rumpatur. Infunde etiam in retortam aquæ clariſsimæ vncias xvj aqua enim citò ſpiritus ad ſe recipit, & prohibet ne confringatur receptaculum: & diligenter perlutetur in iunctura, cauendo diligenter ne quid in receptaculum incidat. tingitur enim inde in rufum colorem oleum. Cum omnia hæc abſolueris, dimitte per integrã noctem lutum exiccari, ac ſiquà fatiſcunt rimæ, luto illinantur: mane deinde placidum accende ignem, ex puris, & magnis carbonibus, aperto vno ſuperius foramine, per quod fumus exeat, augeatúrque ſucceſsiuè ignis vſq; ad veſperam, quo tempore aperiendum eſt ſecundum foramen. Et attende diligenter an appareant ſpiritus qui è retorta egrediũtur, ac ſi quis candidum efflaret fumum. Nocte ſequente vigili cura cauendum, ne ignis remiſsior fiat, ſed acrior, paulatim tamen: ita deinde auctum ignẽ in vigore teneas, ac altera die tertium aperi foramen, augendo ſigillatim ignem, vſquequo etiam retortæ collum candeſcat: ſequenti ſecunda nocte auge ignem, & poſt mediam noctem aperi quartum foramen. Cum ita in ſummo vigore ignis fuerit conſtitutus, videbis ſpiritus egredi, veluti conglomeratas nubes, qui cum

cessare voluerint, aperi omnes fornacis aditus, & sine intermissione carbones ingere, vsquequo etiam receptaculum candescat, studiosè cauēdo ne quicquam frigidum aut humidum super retortam aut receptaculum incuria aut casu decidat. Peragenda hæc sunt in loco clauso, quò neque imber neque ventus ingrediatur. Conseruandus autem ignis est, donec nulli prorsus spiritus in vitriolo relinquantur, quod visu facile percipi potest. Cum autem nulli amplius egrediuntur, sine vt per se extinguatur ignis, ac totum opus, integrum cum nocte diem quiescere ac refrigerari finito. Postea aufer cum contento humore receptaculum, & repone donec oleum ab aqua segregabis, tum confractam retortam inspice, & vide an caput mortuum nigrum sit. hoc enim signum est perfecti operis.

Segregatio infusa aqua.

QVoniam in receptaculo continetur vnà cum vitrioli oleo, aqua, segreganda ea est, vt vitrioli liquor syncerus reponatur. Segregatur autem per destillationem in balneo, aut cinere subtili, tutius tamen est in balneo. Quapropter totum humorē qui est in receptaculo, in cucurbitam vitream Venetianam aut Hessiacam infunde,

de, ſuperponendo alembicum ex ſimili vitreo factum, quæ benè luto circumlinatur. Sub balneo deinde accenſo igne paulatim, ſine aquam exire, donec pertranſiuerint octodecim iſtæ vnciæ aquæ, quas infudiſti. Quod ſi vitriolum non benè calcinatū fuerit, plus aquę egredietur. quamobrem videas vt 18. iſtæ vnciæ ſint boni ponderis. Cum hoc peregeris, refrigerari balneum ſinito, & aquam quæ deſtillauit abiicito: quod verò in balneo in cucurbitæ fundo reliquum fuerit, purum eſt vitrioli oleum. Habet tamen plerunque rufum colorem, ideo ſecundum ſequentem modum rectificandum eſt.

Rectificatio olei.

ACcipe retortam Venetianam, antea luto optimo veſtitam, in eam infunde quod in cucurbita continetur oleum. Retortam pone in minorem fornacem in capellā, quæ pura & lota arena repleatur, & queadmodū antea in balneo, ita nunc in arena deſtilla, paulatim ignem acuendo, vt per interualla delabantur guttæ. Retortæ orificio applica receptaculum ex eodē vitro factum, ac cōmiſſuram luto optimè claude, ne quicquam expiret. Vbi totum è retorta deſtillauerit, refrigerari ſinito, & poſtea aufer, & infunde ſeorſum in purum vitrū Venetianum,

quod habeat angustum orificium, ac repo-
ne ceu præsens in multis morbis remedium:
hoc est austerum vitrioli oleum, cuius vires
& naturam nunc indicabimus.

Vires olei.

MErum ac nō dilutū, neq; debet neque
potest intra corpus sumi, nam propter
nimiam acrimoniam, ignis modo interanea
aut quicquid attigerit, adurit. Omnia enim
corrodit præter vitrum, & pinguia veluti ce-
ram, picem, & liquidorū etiam oleorum co-
lorem immutat, præsertim olei macis, cui si
misceatur, sanguineū reddit colorē. Si etiam
in duobus vasculis contineatur, quantumuis
frigidum, & repente sibiipsi misceatur, adeò
incalescit sua sponte, vt manibus vix teneri
queat. In terram effusum bullit, quemadmo
dum melancholiæ species, vnde etiā Melan-
cholia artificialis appellatur. Quēadmodū
enim melancholia, ita etiam hoc oleum ven
triculum confortat, & ad cibum inuitat ac
stimulat, frigidum ventriculum calefacit,
phlegma omne consumit, crassos & viscosos
humores incidit, colicæ ac dysenteriæ opitu
latur, sitim ac feruorem interaneorum in fe-
bribus extinguit, singultum prohibet confe-
stim, & nauseam ac cibi abominationē auer
tit: sed temperandum est cum aliis quibus-
dam.

dam. Quare exemplum vnum aut alterum apponemus.

℞. Olei macis, terebinthinę clarę, ana gutt. (xij.
aquarum anisi, fœniculi, ana ℥ ij.
syrupi liquiritiæ ℥ j.
Olei vitrioli guttas iij. vel iiij. Misce omnia optimè, & gustato, si acetositatem habeat, quæ dentes non in stuporem trahat, benè est: si non est acetosa potio, instilla adhuc vnam aut alteram guttam, & consule palatum, ac propina securè aduersus calculum. Vel,

℞. Syrup. de menta ℥ j.
aquæ cinnamomi ℥ iij. ß.
olei cinnamomi guttas ij.
olei vitrioli guttas iij. Misce, da securè, ad ventriculum debilem. Aut,

℞. Syrup. ex succo aut infusione violarũ ℥ j.
aquæ cinnamomi, ℥ j. hordei ℥ iij.
Olei vitrioli guttas iij. aut iiij. misce & contrahe puniceum colorem, & saporem vini austeri, cinnamomo aromatisati, propina contra calores & sitim febricitantium.

De oleo vitrioli austero, quomodo dulce fiat.

A Principio huius capitis de oleo vitrioli, dictum à nobis est, oleum vitrioli austerum, duplici mixtura cõstare, videlicet multo

to alumine, & pauco ſulfure. Quare cum ex auſtero oleo dulce extrahitur, nihil aliud fit, quàm quod ſulfur ab alumine ſegregatur. Eſt itaque dulce vitrioli oleum, nihil aliud quam oleum ſulfuris, aut ipſum ſulfur in liquidam ſubſtantiam redactum, & hoc propriè oleum dici poteſt. Eſt enim pingue & vnctuoſum, quemadmodum etiam ipſum ſulfur, quod in oleo & non in aqua liqueſcit. Sequitur autem modus ſegregationis.

Modus ſegregationis.

Recipe vini ardentis acerrimi, & ter ſublimati ℥ vj. olei vitrioli auſteri tantundem, miſce in Venetiano vitro, & pone in cucurbitam paruam anguſto orificio, & luto optimo orificium claude, dimitte ita per integrum menſem aut duos. Deinde effunde in cucurbitam, cui ſit immediatè annexum alembicum, hoc eſt, *ein folb mit einem angeſchmeltzten helm*, cuius figuram ſubiicie-mus, pone deinde in paruam fornacem, ac dimidiam eius partem cinere obrue, poſtea applica recipientem & luto iuncturam claude diligenter, & extrahe ℥ vj. vini ardentis quas infudiſti. Vt verò tutius hoc fiat, pone in balneum Mariæ, ſic ſolum vinum, abſque oleo aſcendet. Cum extraxeris autẽ per balneum infuſas vj. ℥ vini vſti, pone id quod reſiduum

ſduum eſt in fornacem, vt arena mediã cu-
curbitæ partem attingat ac nouo & vacuo
recipiente, eóque non magno applicato, luto
iuncturam diligẽter claude. Accende deinde
modeſtum ignẽ, & ſenſim extrahe omnem
humiditatẽ, quæ relicta eſt in cucurbita, do-
nec nihil humidi amplius in fundo appareat,
adhibita ſemper maxima cura & diligentia,
vt ignem ita modereris, ne ebulliat vſque ad
alembici canalem. Nam ſi hunc ebullitio atti
gerit, ſedare non potes, neq; prohibere quin
in receptaculum egrediatur, ac totum oleum
perdat. ſolet enim facillimè ebullire. Cum
autem ſenſim extraxeris, aufer ſtatim reci-
pientem cum ſuo humore: tum videbis duo
contineri in eo, aqueum videlicet humo-
rem, & oleoſum, ac pinguem. Segregabis au-
tem vnum ab altero ſtatim, ita vt nihil a-
queum in oleo relinquatur. Nam aqua illa
oleum corrumpit. Solet verò oleum plerun-
que aquæ innatare, maximè ſi infuſum prius
vinum, omnino per balneum extractum fue-
rit, ſed ſtatim poteris tactu oleum ab aqua
diſcernere. Oleum enim pingue eſt, aqua
minimè. Segregatum oleum deinde vſui re-
ſerua.

FIGV

Figura cucurbitæ cum alembico immediatè annexo. Ein kolb mit einen angeschmeltzten helm, die muosz man in den glaszhütten bestellen zuo machen, vsz zerbrochnem Venedischẽ glasz, &c.

Vires eius quod segregatum est, sunt omnino eædem, quæ & sulfuris, sed omnia efficacius præstat, quia propter liquiditatem facilius penetrat ad actiones proprias, quod sulfur nõ potest: quia impeditur à soliditate & spissitudine sua. Illud verò amplius potest sulfure hoc oleum, quod valet præterea ad omnes in corpore putrefactiones, & præcipuè ad pestem, ad educendum è pulmone in pleuritide & peripneumonia, & difficili tussi, pus, & crassos viscosósque humores. Tutò enim & absque vllo periculo, intra corpus sumitur,

tur. Calculum neque in renibus neque vesica,coalescere sinit,exulceratam vesicam sanat.Dosis eius est vna,aut altera guttula,aut tres, in vino modico temperatæ. Miscetur etiam rotulis,morsellis è saccharo factis.Diligenter autem reseruandum est: nam modicum fit ex ℔.j. austeri olei vitrioli, & facile propter aeream naturam euanescit. Et hæc quidem omnia, aut pleraque saltem, ex Valerij Cordi libro de artificiosis extractionibus.

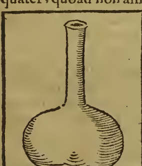
Vitrioli oleum,ad hunc modum paratur, secundum Fallopium in secretis remediis, ex Italico translatis. Vitriolum Romanum (hoc enim, non Germanicum est accipiendum:quia continet in se de ferro, quod stomachum confortat,eiq; est familiare)in fornace reuerberationis positũ, ad rubedinem calcinatur.Deinde posteaquam fuerit ita ad rubedinem calcinatum, ponitur in bociam, quæ forma testudinem, instrumentum musicum, referat,optimè ac diligentissimè perlutatam luto purissimo sapientiæ, eáque in furnum reuerberationis eo modo est collocanda,vt collum bociæ extra fornacem promineat, & paululum deorsum sit inclinatum. Huic adaptetur recipiens, itidem in iunctura quam diligẽtissimè clausum, sicq; quatuor diebus continuis & totidem noctibus

bus oleum vi ignis est eliciendum, quoad nihil penitus superfit, quod destillari posit. Quo facto, apparebit nigerrimum, instar atramenti, quod in vitro diligenter clauso, ne perspirare posit, est seruandum. Atque hic modus facilis est, & optimus. Vsus eius talis est. Accipio iulepi violacei ℔ j. & ℔ alteram aquæ vitæ optimæ, aquæ rosarum vncias tres, musci soluti duo carat & drach. vnam olei iam dicti, & commixtis omnibus fit diuinissima mixtura. Etenim si detur cochleare eius patienti febrem acutam & calidam, continuò recreatur & refrigeratur. Contra sputum sanguinis, contra fluxus alui, contra venarum rupturas in pectore, & catarrhos datum, statim prodest. Atque horum omnium certissimam experientiam vidi, &c.

Alius modus. Recipe vitrioli quantum videtur, & calcina in olla, calcinatum in puluerem contunde, puluerem pone in retortam, & superfunde aquam fortem communem, vt imbibatur in loco calido, sine stare vigintiquatuor horas aut amplius. Deinde pone in fornacem retortam, & superius tege, ac perluta, relictis quatuor foraminibus. Destilla primò igne lento, vt post quatuor musicos tactus, gutta exeat: cum aqua non amplius destillat, tum ignis amplificand

plificandus, vt ſpiritus exeant: id erit oleum. Deinde in balneo Mariæ, ſepara aquam ab oleo: eam aquam ſerua, donec iterum vis oleum facere. Poſtea oleum in retorta in fornace, igne magno deſtillando purgabis. Poteris album, rubeum, vel flauum facere, pro ignis magnitudine. G. Raſcol.

Alius modus. ℞. Aquam vitæ, & eam pone in alembico vitri benè lutato, & inter cucurbitam & operculũ, ponas quatuor membranas tenuiſsimas, & fac deſtillare aquam vitæ, ad dimidiam partem, vel minus. Poſtea ℞ vitriolum, & pulueriſa optimè, & pone in cornuta lutata, & fac deſtillare: aquam verò quæ deſtillabit, rurſus excipe, & pone illam ſuper fæces imbibendo, & hoc facito quater, quoad non amplius deſtillet. Poſtea

rurſus tere, & ſimili vaſe impone benè lutato, cũ aqua vitæ ſic præparata vt ſupra, ita tamẽ quod aqua vitæ excedat, per duos digitos in vaſe prædicto bene clauſo, & maneat per ſex horas in igne lẽto, & hãc aquam ſeorſim

ſerua, iterúmque aliam aquam vitæ impone (ſex horis) vt ſuprà, ídque tertiò eſt faciendum. Poſtea accipe iſtas tres aquas, & deſtilla in balneo Mariæ, cum vitriolo ſupra dicto, & quod deſtillabit, abiice, ſi volueris, & inuenies oleum in fundo. Huius olei, cum quis acceperit ſeptem vel octo guttas cum vino maluatico, vel alio vino albo, vel oleo roſarum, aut violarum, ante paſtum, conſeruat valetudinẽ. Cum aqua pimpinellæ mundificat ſanguinem, lætificat cor, & conſeruat calorem natiuum. Cum decoctione bugloſſæ & maſticis vel eorundem aqua, ſanat vertiginem. Cum aqua ſaluiæ valet contra ſpaſmum. Cum aqua maioranæ & baſiliconis, valet contra tremorẽ cordis. Cum aqua fœniculi & ſileris montani, ſanat debilitatem viſus. Cum aqua ireos, bonum eſt contra catarrhos à capite. Cum aqua vel decoctione roſarum, compeſcit fluxum ſanguinis nariũ. Cum aqua capillorum veneris, tuſsi medetur. Cum aqua citri, appetitum mouet. Cum aqua betonicæ, ſanat omnes ructus & dolores ſtomachi: quod ſi verò dolor hic fuerit à cauſa calida, dabitur rectè oleum cum aqua roſarum & diarrhod. abb.

Oleum vitrioli, ex relatione domini Georgij Haymberſeri, ℞. Vitriolum commune, q. vis, deſtilla aquam eius ab eo, per alembicum

cum,vt ſcis: poſtea ℞. Fæces,ſeu terram vitrioli è vitro, & calcinato valdè bene quàm potes maxime,tunc affunde aquam, quam prius à vitriolo deſtillaſti, ſuper terram vitrioli calcinatam, & pone in ſiccam cellam vinariam, & habebis verum oleum vitrioli. Sed terra vitrioli calcinata,debet prius benè conteri,& tunc aqua ſuperaffundi.Cum hoc oleo,& cinnabrio, fac vt ſcis, ad congelandum mercurium. Ex libro manuſcripto veteri Alchymico.

Alius modus. Vt facias oleum vitrioli,accipe vitrioli Romani ſubtiliter triti ℔ xx. & diſſoluatur paulatim in vaſe non vitreato, ſupra carbones, & poſtquam fuſum fuerit, ſine vt tādiu bulliat,quoad benè ſit exiccatū. Quo facto,pulueriſetur diligēter, & ponatur in aliud vas nō vitreatū, ſed bene coopertū,nequid immūditiei accedat.Deinde excitetur ſupra infráq; ignis clarus & vehemēs, ex carbonibus, vt vitriolū inſtar cinnabaris rubeſcat.Huius rubificati vitrioli, accipe ℔ xij.& imponas retortæ optimè perlutatæ,cū ſuo recipiente,ſimiliter lutato in iunctura:ac primo quidē die lento igne,ſecundoverò fortiori ex carbonibus tātū,ac tertio fortiſsimo etiam ex lignis facto,deſtillabis oleū vitrioli. Notandum autem eſt,quod in recipiēte aliquid aquæ vitæ eſt ponendū, vt vitrioli ſpi-

ritus retineantur. Ac poſt deſtillationem eadem euaporari debet, poſito nimirum recipiente ſupra carbones:ita eleuatur vapor fœtidus, & vbi nullus vapor apparuerit amplius, aut grauiter fœteat,tum oleum vitrioli purum relictum erit. Facultates huius olei ſunt penè innumeræ. Cum aqua tamaricis valet contra paſsiones ſplenis. Cum aqua raphani vel puluere tabularum marmoris, valet contra lapides, & omnem paſsionem renum ac eorundem oppilationem. Cum aqua calendulæ ac verbenæ, valet contra peſtẽ. Cũ aqua ſaluiæ & buglоſſæ,contra morſum ſerpentum. Cum aqua vitæ eſt ſummum remedium ad ſuperfluitatem menſtrui. Eodem modo datum tollit tertianam. Cum aqua pentaphylli & marrubij, curat quartanam. Cũ aqua filicis,necat vermes. Cum vino maluatico, vel cum aqua pimpinellæ, vſque ad quantitatem octo guttarũ bibita ieiuno ſtomacho,lætificat cor,mundificat ſanguinem, & lepram reprimit,conſeruátque & auget calorem naturalem. Sumptum cum aqua fumi terrę & aqua myrobalanorum,citrinorũ,curat lepram. Cum aqua maioranæ, leuat dolorem capitis, & interficit pediculos capitis. Cum aqua bugloſſæ & meliſſæ, tollit dolorem capitis,hemicraneã, vertiginem & ſcotomiam. Poſt purgationem ſumptum cum aqua

aqua liliorum alborum, purgat lethargum. Cum aqua rutæ, curat lethargũ Cum aqua fœniculi, vel apij vel acori, confert memorię, & prodeſt ad diminutionem intellectus. Cũ aqua lactucæ vel papaueris albi, prouocat ſomnũ. Cum aqua borraginis vel bugloſſæ, prodeſt melancholicis. Cum aqua nenupharis, & cum aqua myrtillorum, tollit phreneſim & apoſtema calidum, & prodeſt in pellicula cerebri. Cum aqua vitæ, poſt purgationem, tollit apoplexiam. Cum aqua pæoniæ, tollit morbum caducum. Cum aqua mentaſtri, valet contra paralyſim. Cum aqua ſaluiæ, valet contra ſpaſmum. Cum aqua baſilici & maioranæ, tollit tremorem cordis. Cum aqua trifolij, tollit dolorem corporis. Cum aqua fœniculi & ſileris montani, tollit omnem debilitatem viſus. Cum aqua ſigilli Salomonis, valet contra ſurditatem & tinnitum aurium Cum aqua ireos, valet contra rheuma capitis. Cum aqua capularum glandium & roſarum, reſtringit fluxum narium. Cum aqua ſaluiæ & hyſſopi, valet contra paralyſim. Cum aqua morſus diaboli, valet ad ſquinanciam. Cum aqua capillor. veneris & hyſſopi, valet ad tuſſim. Cum aqua plantaginis, valet contra pleuriſim, & eos qui emittunt ſanguinem per os. Cum aqua cuſcutæ & capill. Veneris,

 valet

valet contra pleurisim. Cum aqua rosarum, aut vini granatorum, valet contra syncopē. Cum aqua corticum citri, tollit debilitatem appetitus. Cum aqua mentæ, valet contra debilitatem & frigiditatem stomachi. Cum aqua myrtillorum, valet contra dolorem stomachi calidi. Cum aqua portulacę extinguit sitim. Cum aqua betonicæ, tollit eructationem & dolorem stomachi, & si dolor est ex causa calida, debet dari cum aqua rosarum, vel puluere diarrhodon abbatis. Cũ aqua cotoniorum, tollit vomitum, & si est cum sanguine, detur cum aqua plantaginis, vel cum aqua bursæ pastoris, & puluere diarrhodon abbatis. Et si est de vena fracta in pectore, vnge cum calce corticum ouorũ, & sanabitur, dando mane singulis diebus per mẽsem cōtinuũ. Cum aqua pulegij & puluere diarrhodon abbatis, facta purgatione, valet cōtra inflammationem stomachi. Cum aqua scabiosæ, tollit torsionẽ corporis, quæ venit ex causa veneni, & si est ex alia causa, detur cum aqua rutæ: & syrupo de nenuphare. Cũ aqua rutæ, valet ad colicam passionem. Cum aqua verbasci vel millefolij, valet contra hæmorrhoidas & alias passiones inferiores. Cũ aqua absinthij, valet aduersus morsum venenosarum bestiarum. Cum aqua endiuiæ vel eupatorij, valet cōtra omnia apostemata hepatis,

patis,& contra hydropisim. Cum aqua pentaphylli, valet contra ictericiam. Cum aqua artemisiæ, valet contra passionem matricis & asthmatis. Cum aqua allij, tollit dolorem dentium. Cum aqua mentastri, vel aqua vitę, tollit sciaticam. Cum aqua caulium, tollit podagras frigidas. Cum aqua parietariæ & plantaginis, curat podagras calidas. Cum aqua agrimoniæ, valet paralyticis. Cum aqua eupatorij, tollit passiones splenis. Cum aqua rorismarini confortat stomachum. Cum aqua calamenti, valet ad catarrhum, qui descendit in pectus. Et tandem valet omnibus passionibus, si detur cum aqua appropriata passioni, & dicitur aurum potabile, & est pretiosius omni medicina, sicut aurum præstat reliquis mineralibus. Cum aqua betonicæ, valet contra iliacam & colicam passionem. Cum aqua nasturtij & millefolij, prouocat vrinam.

Oleum vitrioli parandi modus, à superioribus non multum diuersus & bonus, quem ab amico quodam accepit, qui affirmabat, se nouisse chirurgum, qui hoc solo sibi quæsierit victum: translatum ex manuscripto Germanico. Sunt aliqui, inquit, qui ex vitrioli Romani aut Vngarici lib. x. aut xij. in bocia perlutata, aut terrea inuitreata olla, quam in

latus inclinant in ipſa fornace, iunctura cum ſuo recipiente diligenter perlutata, vi ignis oleum vitrioli eliciunt Alij per aſcenſum vbi deſtillauerint, ſeparant phlegma ab oleo, rur ſúmque idem phlegma capiti mortuo affundunt, & denuo deſtillant vt prius, ídque repetunt toties, donec vitriolum penitus factum fuerit inutile, nihílque olei contineat. Et licet his modis extracta olea, ad multa va riáque ſint vtilia: ego tamen, vt intra corpus, aut quocunque alio modo vſurpari oleum poſsit, ita in eius præparatione procedo. Accipio ollas nouas etiam nõ inuitreatas, quibus indo vitriolũ, & igni admoueo, vt liqueſcat vitriolum. Poteſt tamen etiam quamuis non ita neceſſarium ſit, eidẽ aqua affundi, & ſpatula lignea agitari, & ſic iuxta ignem exiccari. Hac prima calcinatione, à venenoſitate ſua perpurgatur vitriolum. Tum rurſus in puluerem redigo vitriolum, & per cribrũ ſetaceum ſubtile tranſmitto, vt exactè in puluerẽ redigatur, & ſi quid fuerit craſsiuſculũ, rurſus tero, &c. Poſtea calefacio aquam, eám que ita feruidam, in vaſe ſatis amplo & capaci exiſtente puluere, affundo, atque ſpatula lignea agito aliquoties, ſícque ſino, vt per noctem quieſcat. Mane poſt reſidentiam, aquam puriorem omnẽ, quoad eius fieri poteſt, aufero, turbidam verò per filtrum deſtil-
lo.

lo. Fæcibus iisdem post destillationem relictis, rursus affundo aquam feruidissimam, rursúmque agito, separo, vt supra, idque tandiu repeto, quoad vitriolum nullam amaritudinem in se habeat, aut aquæ cõmunicet. Hoc clarum ex vitriolo lixiuium aut aqua, iuxta ignem, tandiu coquatur, donec in vase in lapidẽ coierit, aut concreuerit, consumẽdo aquam. Huius decoctionis beneficio, tolluntur omnes phlegmaticæ & crassæ humiditates, & quo penitius exiccabitur, eo subtilius, melius, ac præstantius fiet oleum. Vitriolum sic percoctũ & exiccatum, rursus puluerisо, eiúsque pulueris ℔ vj aut viij. in bociam terream inuitreatam, aut ollam mitto, atque in fornace ita in latus inclino, vt collũ eius extra fornacem, per duorum digitorum longitudinem, promineat, & coniungatur cũ recipienti suo, bene iunctura perlutata. His paratis, primo die, lento igne procedo, ita vt vix sentiatur, deinde verò paulatim ignẽ fortifico, per diem vnum aut alterũ. Etenim si ignis à principio fuerit vehementior, recipiens minimè erit ferendo, sed dissiliet. Apparebũt in destillatione spiritus candicantes, qui in recipienti cõspici possunt. Illi enim indicio erũt, deficientis aut excedentis caliditatis. Cauendum autem est, ne spiritus cohibeantur à debili igne. valido enim igne promouentur. Est

autem ignis tandiu seruandus, quandiu spiritus apparuerint. Vltimo debet fortissimus esse, etiam ex flammis. Vbi spiritus deficiunt, refrigescat per se, & infunde in bociam Venetianam vitream, ibi per duos dies stet, vt clarescat. Quo facto, oleum separetur à fęcibus in aliud vitrũ Venetianum in quo seruetur. Neque enim quouis vitro, sed fortiori conseruari potest. Vsus olei est multiplex. Pestis tempore, sumitur in ceruisia, vino, aqua, carne, aut brodio calido, mane. sic enim pręseruat ab aura venenata, & à veneno quoq;. Contra infinitos alios morbos, datur diuersis modis, nunc guttæ ij. nunc iij. plures aut pauciores, pro necessitate. Oportet autem vt cum liquore cui admiscetur, probè misceatur, agitãdo: nam sua natura oleum fundum petit. Modus autem in exhibitione olei sit, saporis in acidum mutatio. Bibitur in die bis, mane iij. vel iiij. horis ante cibum, & vesperi à cibo. Quomodo autẽ ad particulares morbos, & cum quibus liquoribus exhiberi debeat, lege in præcedentibus. Contra sitim datur cum aqua portulacæ. Ad synanchem & inflammationem oris & paristhmiorum, cum aqua foliorum quercus. Ad epilepsiam valet oleum vitrioli, si vnà destillentur persicorum nuclei. Ad ventris dolores, conferũt vinũ optime rectificatũ, & oleum oliuarum

pur

purgatū, cōmixta cū oleo vitrioli & potata: purgat enim & sanguinē mundificat, appetitū excitat, & omnes futuros morbos abigit. Valet ad memoriam, & acuit ingeniū, cum aqua fœniculi, vel apij, aut aqua lilior. Mēses mulierū inordinatos, reducit in viā: nā abundātiā eorū cohibet, defectū verò promouet.

De facultatibus olei vitrioli, sic scribit quidam ex Gesneri amicis. Præcipua eius vis est, Montano etiam astipulante, vt homines tardius senescere faciat, dentésque pessimos ac purulentos, efficiat pulcherrimos, ac firmissimos, gingiuas etiam firmas reddat, si cum vna aut altera guttula, quotidie dentes leuiter fricentur. Quo & curtisana quædam mulier, dentes suos Venetiis ab omni immunditie ac prauitate, in plurimos annos, solidissimos retinuit & conseruauit. Noluit tamen Montanus, absq; aliorum simplicium additione ad morborum curationem, & symptomatum remotionem vti: semper enim ad ea quæ moderatiora, & tutiora essent, respexit. Hæc ille. Ad morbum schorbugium (scorbuticum) quidam non sine maxima mercede, vsus est fœliciter.

De vsu olei vitrioli Arnoldi. ℞. Theriacam optimam, adde paucas guttas olei vitrioli, stēt simul mixta donec vtaris. Si quis decumbat, nō tamen ad mortem, ℞. huius mixturæ pond

pondus aurei aut si homo non imbecillis sit, paulò plus, & cum pauco vino mane hora 4. mediocriter calidum propina totum: & si quid parum remanserit in fundo, id quoque vino ablutum bibatur. Inde æger in lecto bene coopertus & capite obuolutus, ita vt totius corporis nihil quam os emineat, per 4. horas iaceat, & sudet quantum potest, nec dormiat. Tum linteis mutatis, maneat adhuc in lecto (non sudando) per 3. horas priusquam edat aliquid. Tunc edat aliquid, & bibat vinum vetus bonum.

Post hoc pharmacum medicus poterit etiam aliis medicamentis vti, vt purgantibus & confortãtibus. Natura huius medicinę est, omnem morbũ imminuere, & viam præparare ad sanitatem, ídque cito & breui tempore, fac modo vt æger pareat, & bonã dietam seruet. Curandum vt quatuor prædictis horis rectè & copiosè sudetur. Ritè enim adhibitus hic potus, nunquam frustratur medicum. Curandũ ne æger cũ sumpsit, reuomat.

In colica, Benedictus Victorius sic oleo vitrioli vtitur. Recipit vini maluatici ℥ ij. olei vitrioli ℥ ß. Experimentum mirabile, si detur in hora doloris sine febri. Prodest etiam si locus dolorosus inungatur cum oleo vitrioli, præmisso enemate. Ad anginam remedium expertißimum, Alexij Pedemontani

℔ j.

℔ j. ℞. Olei vitrioli Romani, guttas tres, quibus in vinum iniectis, fiat gargarifmus. Eius guttæ ij. cum aqua faxifragiæ, vrinam prouocant. Ad vlcera mala tibiarum, aqua aluminis valet, cum modico olei de vitriolo mixta.

Contra febres, recipe vitriolum calcinatum,& puluerifatum, fuperinfunde aquam vitæ,vt ij. digitos excedat, fine vt quiefcant per triduum aut quatriduum, poftea infunde aliam,& fimiliter fac, deinde abftrahe aquam vitæ, da ij. vel iij. guttas in aqua conuenienti: fex aut vij. dies oleo vitrioli madidum linteolum applicatum fronti, grauē capitis dolorem curaffe,retulit quidam. Dolorem ventris & ftomachi, leuat potio olei de vitriolo,cum ʒ ij. vini maluatici. Oleum vitrioli aquæ iniectum, vt fiat acidula aqua, purgat. Quidam curauit eo colicam defperatam:& exhibuit in afthmate phlegmatico,in periculo fuffocationis, profuit cum vomitu. Hic aliquando fumpferat ʒ j. pituitofis omnibus affectibus vtilifsimam,præfertim ventriculi. Ad verrucas tollendas,fingulare: arbitratur quidam etiam vtile effe ad clauum, quanquam expertus non fit.

Oleum vitrioli noftrum fic fit. Recipe de vitriolo meliori,quantum eius habere poteris, diffolue illud in aqua calida, poftea permitte

permitte vt aqua rurſus clareſcat, & deſtilla per filtrum, & quod deſtillatum eſt, pone in vas cupreum, vel deuitreatum. Poſt rurſus in aliud vas vitreatum pone, collocando intra carbones, vt vitrum ad ſummum rubeſcat: poſtea iterum diſſolue vt prius, per filtrum deſtilla & exicca, quouſque bene rubeſcat, tum teratur minutiſsimè, & triti vitrioli pone ℔ j. aut ad ſummum ij. in vas vitreum ſeu bociam, & antequam imponas, infunde aquę vitæ ſine omni phlegmate cyathum dimidium in vitrum, ac tandem ſuperaffunde puluerem vitrioli, & mitte bociam contra bociam in furno apto, & dato ei primo quidem ignem leuem, quouſque fumi albi compa-ruerint, poſt augmenta ignem, & dato ei ignem flammeum, ad finem vſq; continuando. Poſt accipe omne quod deſtillatum fuerit, & in retorta deſtilla per arenam. At rurſus quod deſtillauerit, iterum in retortam infunde & rurſus deſtilla, ídque toties, quouſque nullæ facies in retorta manſerint. Tum deſtilla in balneo forti, & ſeparabitur quinta eſſentia, & phlegma, & manebit oleum purum in fundo vaſis: quod ſi non ſatis purum aut mundum inueneris, ponas iterum per ſe ſolum in retortam, & iterum deſtilla ſemel per arenam, & habebis oleum optimè rectificatum: quod ſerua, quia carum.

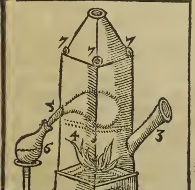
Olei

Olei vitrioli præparationem ingenioſam, probatam, necnon abſolutam integrámque, docet quidã magnus eius artifex, in ſequentem modum, ex Germanico tranſlatum. Ad olei deſtillationem, ante omnia extruenda tibi erit fornax quadrata, eius amplitudinis, vt in ea collocari facilè poſsit bocia magna perlutata, vitrea, octo aut decem menſurarum capax, magno & amplo ventre conſtãs. Primò extruatur à terra fornax altitudine pedis aut circiter, deinde craticulam collocato ab hac iã dicta altitudine, circiter pedem vnum cum dimidio diſtantem. Tum per mediam fornacem ferrum oblongum, & forte, optimo luto perlutatum, & pertingat ab vno fornacis latere ad aliud. Inter craticulam & ferreum baculum aut ſtylum, adaptato pigrum Heinricum fornaci, ſecundum latus, prout ſequens figura tibi depingit. Sit autem Heinricus piger ea magnitudine, vt caput penè ingerere poſsis. Quibus paratis, cõtinuetur fornacis extructio ſupra ferreum baculum per pedis vnius cum dimidio altitudinem, ac ita apertam relinquito, vſque quo vitrum, in quo vitriolum continetur, fornaci imponas. Et nota, iſtud latus verſus pigrum Heinricum debere à craticula, vſque ad ſummitatem eſſe apertum, quoad vitrum fornaci ſit impoſitum. Parata fornace, acci

ce, accipito vitrioli ℔ xxx. aut xl. pro magnitudine & capacitate vitri, & vitriolum pone in ollam inuitreatam, quam colloca in ignem, vt exactè calcinetur, ne quid humiditatis in eo relinquatur, & quoad puniceo colore tingatur, aut inſtar lapidis induretur: tum perfracto vaſe terreo, & refrigerato vitriolo, in mortario minutiſsimè piſtetur, & puluerifatum, impone vitro huic magno, cuius ſuprà facta eſt mentio. Vitrum hoc vitriolo repletum, ea parte fornacis, qua aperta eſt, ponatur per tranſuerſum ſupra tranſiens ferrum, deorſum collum vertendo, quantum potes, ita tamen ne vitriolum effundatur, & collum promineat extra fornacem, ad dimidij pedis longitudinem, quo recipiens cõmodius poſtea luto adaptari queat. Quo facto, partem fornacis apertam, à craticula, ad ſummum vſque claude, vitrum ſimul diligenter luto, fornaci coniungendo. Ad ſummitatem vbi perueneris, in vno quatuor angulorum facito foramen magnum, oui magnitudine cum ſuo operculo, quod admoueri & remoueri poſsit, reliquis tribus angulis, itidem fiant ventilia, minora tamen, vt digitum maiorem tantum capere poſſint. Dehinc fornax paulatim eſt contrahenda, & in acutum efformanda ita, vt in ſummo foramen quoque ea amplitudine relinquatur

linquatur, quæ manum intromiſſam, liberè admittat, cui operculum quoque fabricādum, quod claudi poſsit, aut aperiri. Poſteaquam fornacis extructionem, vnà cum bocia ei indita, ita perfeceris, rurſus alio opus eſt vitro magno, capaci octo vel decē menſurarum, idque collo bociæ, quod extra fornacem eſt exertum, accommodandum, more vaſorum recipientium, ita vt collum alterius ſatis profunde in recipiens ingrediatur, & vtrunque ſimul, diligenti ſtudio, & optimo luto, coniungantur, vt moris eſt. Totam hanc fornacis & vaſorum deſcriptionem ſequens figura ob oculos ponit.

Vbi notandum pigrum Heinricum, non debere ita exactè craticulam attingere, ſed ſatis eſſe, ſi carbones eò deferat.

1. *Porta, per quam aer ſubingrediens, ignē fouet.*
2. *Craticula, cui carbones incumbunt.*
3. *Piger Heinricus, carbones deferens.*

4. *Locus, quo repositū est oblongum ferrum, sustinens bociam.*
5. *Collū bociæ prominens, deorsum inclinatū.*
6. *Recipiens illud magnum.*
7. *Ventilia quatuor in fornacis angulis sita.*
8. *Foramen magnum, in summitate fornacis existens.*

Vbi hæc omnia præparata, calefiat fornax cum igne carbonum, & piger Heinricus magnis carbonibus repleatur: operculo imposito claudatur, & omnia reliqua ventilia, exceptis tribus supra memoratis paruis. Ostium quoque, quod sub cratere est, vnitate notatum, ex parte dimidia claudēdum, propter aërem, ad conseruandum ignem. Procedendo itaque primo, igne mediocri, mox stillabit oleum clarum: vbi olei color clarus cœperit fieri obscurior, & oleum vtcunque turbidum, ignis erit fortificandus, & sequetur materia rubra, quæ propellenda est, fortificando paulatim ignem, ita vt etiam per foramen, quod in summo existit, carbones iniicias, & fornacē iis repleas ad vētilia vsq;, quæ aperienda sunt, nec vllum clausum relinquendum. Sic destillatio est continuanda, quandiu destillat, id quod fit 24. aliquando 30. horis, quibus continuè, sine vlla intermissione, destillatio absoluenda. Hoc enim modo, habebis oleum vitrioli perfectissimum.

Itaq

Itaque hic modus,non semel,vtpote verissimus,à quodam insigni artifice est probatus. Vbi notandum est,recipiens vas refrigerandum esse, alio vase aqua frigida pleno, cum epistomio, vt suprà recipiens vas, continuè aqua frigida destillet: aut imposito huic vasi filtro,aqua similiter supra recipiens destillet,sícque refrigeretur recipiẽs, quod vi excedentis caliditatis alioquin dissiliret. Post absolutam destillationem, & fornacis,vitríque refrigerationem, oleum in retortam effundatur, & balneo Mariæ rectificetur ab ignea aut rubra materia, quorum vtrunque seorsim est seruandum. Alius existimat consultius fore,vt,postquã rubra materia comparuerit in destillatione, recipiens mutetur, ne quo pacto verum oleum aliena quadam qualitate afficiatur.Vsus huius olei est,contra quascunque febres: contra colicam, & stranguriam: contra lapidem aut arenulas vesicæ.Suffocationi vteri,pesti,lepræ, dysenteriæ,dentium dolori,tussi, pectoris apostematis, & pulmonum, ascendenti etiam & quasi suffocanti pulmoni, valet apprimè. Hydropisim à quacunque causa curat, contra podagram,paralysim, &c. prodest. Sumi verò debent duæ vel tres aut quatuor guttæ pro vice in aqua vel vino, mane,aut vesperi.

Leonhardus Fierauanti,lib.2.secretorum

lingua Italica scriptorum, modum docet destillandi oleum vitrioli, qui à cõmuni modo nihil omnino differt, nisi quod destillatio olei octauo demum die, aut decimo absoluitur, & à principio, vt videtur, ignem flammeum excitat, & oleũ ipsum nigrũ destillat.

Oleum vitrioli compositum. ℞. Sacchari purissimi & albi ℔ iiij. rhapontici ℔ j. rhabarbari ℥ j. florum mercurialis ℔ j. pistatis & contusis omnibus simul fiat pasta. Postea accipe aquæ vitæ optimæ, ℔ iiij. & omnia simul in retortã coniice, quæ diligentissimè sit perlutata, ac pone in fimum equinum calidũ per sex dies, postea destilla per balneum Mariæ, quoad nihil amplius eliciatur. Tum fæces relictas in sacculo lineo, fortiter torcu lari exprime. Deinde accipe aquę fumiterrę, buglossę, scabiosæ, ana ℥ vj & cum his aquis lauato diligenter fæces expressas, & rursus torculari exprime, ac postea abiice. Ac eas quidem duas aquas, quas per expreßionem collegisti, destilla per filtrum toties, quoad satis clara appareat. Postea cum prima aqua commisce, & simul omnes destilla in balneo Mariæ. Vbi autẽ ex tribus istis vnam aquam perfeceris, pro qualibet libra aquæ, pone ʒ j. olei vitrioli finissimi, & serua in vase vitreo ad vsum. Hanc aquam paraui tempore æsta tis, & maximo successu sum ea vsus. Stoma-

chum

chum debilē restituit, sanat lienem, dolorem capitis mitigat, & dentium, &c. Senes in vigore quodam conseruat, cuius ego experientiam certam vidi, in viris & mulieribus, sanitatem conseruat, qui ea fuerint vsi. Modus autem, & quantitas est, vt mane excipiatur vncia dimidia, frigida ita, qualis est, post cuius assumptionem, cibus ad minimum 4. horis tardetur, eóq; die cibis boni succi vtatur.

Vitrioli oleum corrosiuum. Vitrioli Romani ℔ vj. salis cōmunis ℔ j. ß. calcinentur simul tandiu, quoad rubere incipiant, tum amoue ab igne, & puluerisa simul, ac diuide in tres partes. Postea habeas tres bocias similes testudini, optimè luto sapientiæ perlutatas, & in vnam quamque harum pone vitrioli rubificati partem tertiā, & omnes tres bocias in vnam fornacem reuerberationis ponito, sicque vi ignis omnem substantiā extrahito, quæ aliquando nigra videbitur vt atramentum, & nonnunquam satis difficulter, nec statim procedit. Quod ita destillatū fuerit, in vitro satis amplo seruetur, ne dissiliat. Atque hoc liquore aperiūtur omnia apostemata, & mūdificantur omnis generis vlcera putrida, saltē superficie tenus attingendo, & citò operationē facit mirabiliter. Cancros & cancrosa mortificat, & multa alia, quæ ipse inspexi, facit. Fallopius in secretis.

Aliter. ℞. Vitrioli Romani ℔ vj. salis ammoniaci, sulphuris, cinnabaris, auripigmẽti, aluminis rochæ, ana ℥ vj. calcinentur omnia vt prius, ad rubedinẽ, post redigãtur omnia simul in puluerem subtilem, & positis omnibus in bocia (vt suprà) per sex dies cõtinuos vi ignis destillato, cauẽdo ne iuncturæ alembici malè sint clausę, &c. Hoc liquore quęuis membra possunt amputari, si in eo lignum ex olea arbore madefiat, & hoc ligno signetur locus amputandus. Et id quidẽ tantæ est efficaciæ, vt carnem aperiat, ac si rasorio dissecta foret, & operationem suam facit, sine vlla sanguinis effusione, aut hæmorrhagia. Atq; hoc causticũ est ex secretis secretissimis totius Chirurgiæ, & à meipso pluries probatum, atque ab aliis, vt ego sæpe aspexi. Idem.

Oleum vitrioli naturale & subtilissimum, dulce gustu, quod pro miraculo habetur. ℞. Vitrioli Vngarici ℔ iiij. tere subtilissimè & in bocia desiccetur, deinde rursus in aliam paruam bociam perlutatam impone fortiter constringendo, & impellendo. Tum superinfunde vini sublimati, rectificati vsque ad summum ℔ iiij. deinde repone ad digerendum dieb. 40. postea destilla, & videbis oleum vitrioli natare in superiori parte vini sublimati. Oleum verò vitrioli commune permiscetur cum sua aqua, ideóque habet

opus

ópus rectificatione, Ex lib.man.

Oleum vitrioli, quod mortificat cancrũ & fiſtulas, & præcipuè vlcera antiqua corroſiua, ſic fit. ℞. Vitrioli Romani vſti in cacabo ad rubedinem ℔ j. pulueriſetur ſubtiliter, deinde adde olei oliuarum ℔ ſemis, pone in bociam vitreatam, & ſublimetur communi modo: tum deſtilletur cum bocia contra bociam, aut per alembicum, addendo parum aquæ vitæ, bene rectificatæ, vt aſcendat, &c.

Fumanellus de oleo vitrioli contra cancrum, ſic ſcribit. Extremis morbis extrema remedia optima ſunt: cum igitur cancer huius ſit generis, licet ipſi extrema adhibere remedia, cuiuſmodi eſt oleum vitrioli, cuius hæc eſt confectura, vt ſumatur vitriolum rubificatum, ignitũ vtiq; & tritum, & in alembico poſitum, ingenioſè deſtilletur. Huius die prima detur ieiuno, gutta vna, cum vnciis tribus aquæ bugloſſi, & die ſecunda, guttæ duæ cum maiori aquæ quantitate, ſicque addendo guttam & aquam, vſque ad dies quinque. Iſtis peractis, oleo prædicto canceris extrema ſiue margines liniantur, donec cancri materia radicitus eximatur. Hoc autem medicamentum expertum non eſt à me, ſed ab empirico habui. Cancroſos concoquens humores, cõſtat ex ſucci fumariæ,

borraginis, ſcabioſæ, de vnoquoque ℥ iij. endiuiæ, ſcariolæ, cuiuſque ℥ ij. epithymi, ſenæ, vini granatorum, ex ſingulis ℥ iij. ſacchari q.ß. fiat ſyrupus. Soluentia ſunt, elect. hamech. pill. de lapide lazuli, pill. indæ, ſena, epithymum, aqua lactis cum ſena ipſa macerata.

De oleis ex reliquis metallis.

Oleum ex cupro, à Gallo empirico. Accipe æris adusti ℔ ij. ſubtiliſsimè teratur, & ponatur in vitream cucurbitam optimè lutatam, & aceto imbibatur fortiſsimo, fac deſtillare per horas 24. & habebis oleum fortiſsimum coloris rubri & viridis.

Oleum Saturni commendatur in vlceribus inueteratis, faciei verò maximè (Sireion vlcera faciei vocat Theophraſtus) cuius generis ſunt, cancer, fiſtulæ circa nares. Noui mulierem cuius naſus ferè totus peſsimo vlcere fuerat conſumptus, probè curatam hoc ſolo oleo: adhibetur autem oleum tepore liquefactum, vel ad fornacem hyeme, ac penna illinitur. ℥ j. quidam vno coronato vendit. Doſis eius ℈ iij. Vſus in colica, fiſtulíſq;.

Oleum ex ferro, à Gallo empirico. Accipe limaturæ ferri q. vis, imbibe vrina, poſtea calcina toties in fornace reuerberationis, donec impalpabilis reddatur, coloríſq; ſanguin-

guinei, tunc pone in cucurbitam vitream optimè lutatam, imbibas quoque vrina, & fac destillare more aquæ fortis, per horas 24. semper ignem augendo: & habebis oleum spissum rubicundissimum. Experientia illius olei, rubificentur laminæ cuiusuis metalli, si extinguantur in isto oleo, statim accipient auri colorem.

Oleum ex chalybe, & lapide magnete eodem modo extrahitur, quo de ferro dictum est.

Oleum lithargyri, pro magno secreto est tenendum, quoniam mirabile est in delendis maculis, pannis faciei, & subtiliat cicatricem, & rubedinem eorum delet ex libro manuscripto antiquissimo. ℞. Lithargyri puluerisati, quantum satis videtur, dissolue per decoctionem in aceto forti, pluribus vicibus successiuè, deinde euapora acetum ad ignem, & remanet oleum nigrum in fundo, quod dissoluatur cum aqua calida per agitationem cum baculo paruo, & mundo, tũc destilla per linguam laneam, & remanet oleum in fundo, quod ab aqua separatum, est singulare.

Oleum quod fit de calce, est mirabile. ℞. Calcis viuæ frustũ integrũ, & infundatur in oleo communi donec dissoluatur, & calx in puluerem redigatur: & postea pone in alem-

bico vitreo & destilletur, & emanabit oleũ quod vocabitur oleum calcinum,&c.

Oleum è bolo armeno, legitur alicubi apud Theophrastum Paracelsum.

De oleo succini faciendo, ex præscripto insignis Medici Germani, qui totius etiam Succini historiam luculenter descripsit, vt aliquando videbitur.

OLeum succini nihil est aliud, quàm subtilissima, pinguis & aërea substantia quæ succino inest, extracta arte. Et quam uis non adeò difficile sit elicere tale oleum, requiritur tamen ad eam artem, cura, ac aptitudo instrumentorum: quare maximè annittendum vt sequentia præcepta obseruentur.

Quod succinum sit eligendum.

QVanquam non esset inconueniens eligere ad destillationem, & extractionem olei, purissimum, & quod maiorum esset partium succinum, quia sumpta puriore materia, purior etiam egreditur liquor, & vas inferius non tanta replebitur copia excrementitii humoris ac scoriarum, præterea & non tam facile igne resoluetur, & vno impetu corruet, si maiorum fuerit partium,

sed

ſed pedetentim & tardè liqueſcet, vt quæ ineſt ipſi ſubſtantia ſubtilis melius à fæcibus ſecerni poſsit: tamen in defectu ipſius etiam pulueres, & ramenta ſumere licet, quia & ipſa reddunt oleum, ſi rectè vaſi imponantur. Obſeruandum igitur, vt iniecto ſuccino in cucurbitam, imponantur lapilli ſilices, & deſuper rurſum ſuccinum, & ſic deinceps.

De fornace & inſtrumentis ad deſtillationem ſuccini neceſſariis.

PLurimum intereſt habere inſtrumenta apta & idonea, & primum quantum ad fornacem attinet, ſit ea rotunda, duorũ cum dimidio pedum altitudine, latitudo verò ipſius diametralis ſit duarum ſpithamarum. Extruatur autem vel ex lateribus, vel ferro luto obducto, habens duo foramina rotunda, per quæ (vt paulo poſt depingemus) canales inſtrumenti ſecundo loco poſiti exire queant.

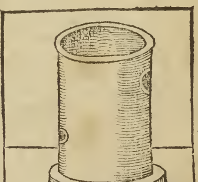
Porro alia duo præparari tibi curato inſtrumenta, ex cupro intus ſtanno obducta, præſertim inferius, ſuperius habeat figuram cucurbitæ, altitudine ſpithamæ vnius & dimidiæ, ex integra lamina compoſitum, & collum

collum ipſius applicetur inferiori inſtrumē-to,illúdque ingrediatur.

Paretur etiam ex cupro operculum rotundũ,& foraminibus plenum,vt tectum eo ſuccinum, emanare & deſtillare roſolutum poſsit.Inferius verò inſtrumẽtum recipiens ſuccinum(eſt enim deſtillatio per deſcẽſum) ſit rotundum,habens collum quod recipiat, & in ſe contineat collum cucurbitæ, capax trium vel quatuor menſurarum,habẽs duos canales,quorum vnus deſcendat, ſitq; inferior,alter verò aſcendat,& fiat hoc modo.

FORNAX.

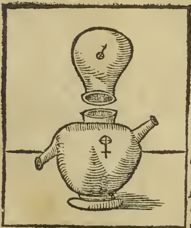
Foramẽ inferius, ꝑ quod exit inferior canalis.

Foramẽ ſuperius ad canalem alterum.

IN

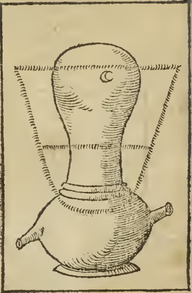
♂ *Instrumentum superius seu cucurbita, in quam conicitur Succinum cum silicibus.*

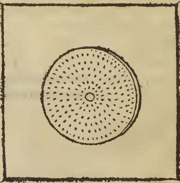
♀ *Instrumentum inferius excipiens scorias & oleum.*

Cucu

☾ *Cucurbita cum inferiori instrumẽto cõiuncta, si sunt vtraque imposita fornaci.*

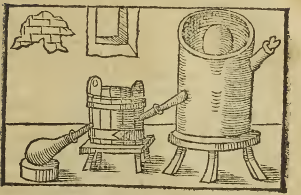

Operculum perforatũ quo obstruitur cucurbita.

Furnax

Fornax cum omnibus ad destillationem necessariis.

In hac figura,omnia ad huius olei destillationem necessaria instrumenta, proponuntur. Fornacis structura ad dextram apparet, in cuius summitatis medio cucurbita eminet Habet eadem fornax ad dextram, prominentem sursum versus canalem, (qui canalis superior dicitur)ligneo cono obstructum. In eadem ad læuam, conspicuus est canalis inferior, cui alius, perfrigeratorium transiens, attexitur. In medio apparet vas refrigeratorium, cum suo canali ad læuam, cum quo statim recipiens committitur.

De

De destillatione Succini.

POstquam fornacem & instrumenta tibi omnia paraueris, accipe inferius instrumentum, impone fornaci & exerito ambos ipsius canales, (vt vides factum in præcedenti schemate)atque illud in fornace optimè munito lateribus & luto, fiétque interseptum satis firmum, ne ab extra inspiciatur, & ignis ipsi incubando nocere posit, tantúmque ipsi aquæ infunde, donec ex canali effluat. Postea positis alternatim & succino, & lapillis in cucurbitam luto vestitam, ita ne succinum, sed potius lapilli operculum attingant, tege cucurbitam, ac operculum clauis ferreis ad latera ipsius infixis munito, ne illud vi & impetu caloris excidat. Sed potius onus sufficere queat, & impone cucurbitam inferiori instrumento, ac locum, vbi coniunguntur obline luto. ne aliquis vapor exire posit. Similiter & canalem ascendentem obstrue ligneo cono, vt extrahere eum posit, si affundenda est aqua calida: quod fiet, si parum ipsi inerit, & oleum exire nequiuerit. Canali inferiori appone alium canalem stanneum, vel ex cupro confectum, transeuntem vas aqua frigida repletum, quæ vbi calefacta fuerit, aliam frigidam affunde. Illi verò canali receptaculum adiungito

gito,in quo sit ℔ j.aquæ frigidæ purissimæ, satis magnum & capax aquæ cum oleo. Sit autem vel vitreum vel figulinum, munitum vitro, non cupreum, quia facillimè oleum contrahit viredinem ex ærugine quæ cupro inest, omniáque optimè & diligentiss. obstruantur. Hæc vbi facta sunt omnia, circa cucurbitam prunis ardentibus accende ignẽ placidum, suppeditantem ex omnibus partibus æqualem in principio calorem,& auge eum successiuè, vsque ad vesperam (vno enim die ea destillatio finitur) donec tota cucurbita tegatur & obruatur ignitis carbonibus. Et obseruandum est, vbi cucurbita quasi excandescit,absolutam esse destillationem:quare ignis remoueri potest, stent tamen sic per integram noctem sine igne, vt per se frigefieri possint. Postea exemptam cucurbitam, reperies vacuam à succino, lapillos qui ipsi adhuc insunt nigros quasi fuligine obductos. In fundo verò inferioris instrumenti cernes fæces, vel scorias picem referentes, oleo innatante per canalem cum aqua ad receptaculum delato: quæ vtraque reseruanda sunt, donec rectificetur oleum. Et hæc sufficiant de priori destillatione.

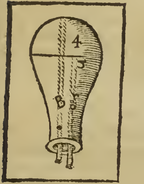
De rectificatione.

VEniendum iam ad ſecundam & poſtremam deſtillationem, quæ fit per aſcenſionem, & eſt rectificatio olei, id eſt, puri ab impuro ſegregatio. Peragitur autem ſequenti modo. Accipe cucurbitam vitream, atque in eam infunde aquam cum oleo, vt venter ipſius repleatur vſque ad collum, & impoſito ipſi alembico ſimiliter vitreo, balneo committe, & omnia optimè communire debes, ne calor eam perfringat, & calida aqua eſt affundenda. Siquidem vitrum calefactum ſubitam frigefactionem perferre nequit, ſed rumpitur. Quibus peractis, applica alembico quoque receptaculum vitreum, & exibit oleum puriſsimum pauca aqua permixtum, quæ ſegreganda eſt ab oleo, inſtrumento vitreo, quale eſt Valerij Cordi, quo ſemper eſt vſus, vel ipſius defectu, alio infundibuli formam referente. Innatat enim hoc oleum aquæ.

Poteſt autem hæc deſtillatio quoque fieri per arenam eodem modo, obducta tamē cucurbita luto, ne calore frangatur: ſed melius & purius fit per balneum.

Inſtru

Instrumentum Valerij Cordi.

Segregandi instrumentum aliud.

4. *Est spacium vacuum.*
B. *Canalus per quem in spacium vacuum aër ingreditur.*
2. *Spacium olei & aquæ.*
A. *Canalis per quem aqua egreditur.*

De extracti & rectificati olei viribus & vtilitate.

APpellatũ fuit olim hoc oleum sacrum, propter vires eius nimirum admirandas & arcanas. Habet quidem easdem, quas succinum ipsum, verùm multo efficaciores. Nam quicquid efficaciæ & virium in quinque, sex, vel septem succini libris inest, in vnã

 libram

libram facilè redigi poteſt. Quare plurimum confert Epilepticis, Paralyticis & ſpaſmo laborantibus, & mulieribus patientibus ſuffocationes matricis. Confortat etiam fœtum in vtero.

De oleo ſuccini, eiúſque virtutibus, ſic quidam ſcribit. Superat ſua facultate, inquit, omnes aquas vitæ, (quas vocant, omnéque aurum potabile, præſertim in apoplexia & epilepſia curanda.

De oleo ex lateribus.

OLeum benedictum ſiue laterinum habens in ſe multas virtutes ad ægritudines frigidas, vtiliúſque balſamo virtute ſua & ſubtilitate. ℞. Laterum vel tegularum rubearum nouarum ab aqua intactarum, quãtitatem quam voles, contunde in paruitatem cicerum, canabis, milij, aut etiam ſubtiliſsimè cribrentur. Poſtea mittantur in vaſe vitreato vel alio, & fortiter igniantur. Deinde proiiciantur in oleo oliuarum antiquo & claro, ſi haberi poteſt, in vaſe terreo vitreato. Et dimittatur ſic ſtare per vij. dies & plus, & ſi fracturæ ſint groſſæ, conterantur in puluerem ſubtilem, & in cucurbita magna pone, & ſuperpoſito alembico deſtilla lento igne. Et ſcias quod de ℔ j. olei ℥ j. tantum exibit, cuius virtus naturalis maior eſt, quàm

eſt, quàm in balſamo naturali ad omnia curãda, & eſt calidius ipſo, & propterea dicitur oleum benedictum, maximè ad morbos frigidos curandos, & quanto antiquius, tanto melius.

Probæ agnoſcendi ipſum ſunt, quòd oleum oliuæ tenet hoc oleum ſuſpenſum in medio ſui: vel circa fundum, non tangendo fundum. Vnde oſtenditur ipſum calidius eſſe & magis leue. Illud verò quod non eſt laterinum, eſt graue. Et ideo ſi iactetur gutta in ipſum, petit fundum. Et in hoc cognoſcitur eius grauitas & frigiditas. Item hoc oleum reddit fortem odorem, & in colore eſt rubeum. Et gutta eius poſita in manu, ſtatim euaneſcit & diſpergitur per totam manum. Et ſi ferrum liniatur eodem oleo, ſtatim ardet, & accenſum facilè non extinguitur. Quum autem perfecta fuerit huius olei deſtillatio: ſapienter aperi vas, poſtquam frigidatum fuerit, & extrahe puluerem laterum, & iterum impone de aliis pulueribus, ſi vis plus habere de ipſo oleo, & deſtilla vt prius. Et deſtillatum bene ſerua in vitro bene obturato cum cera.

Virtutes eius hic 44. annotantur, in frigida cauſa, interiori & exteriori. Primò reducit omnia membra aliquo accidente infrigidata, ſi membra læſa eo inungantur. Item ad

ſanandum vulnus, ſi herba appropriata aliqualiter in eo decoquatur. Item ad omnes manuum & pedum fiſſuras tempore hyemis. Item ad neruos infractos ex gutta, vel alia cauſa, & ad manuum & capitis tremorẽ. Podagræ & artheticæ frigidæ, collo dolenti & circuntenſo cum nec commodè flectitur. Item lapidem renum & veſicæ comminuit inunctum, & frequenter bibitum. Excoriationi quoq; veſicæ, intus & foris, quæ agnoſcitur per mordicationẽ virgæ inungendo. Item retentioni & difficultati vrinæ. Itẽ paſſionibus aurium ex frigiditate, vt ſurditati & ſibilo & fluxui malorũ humorũ ad aures, panniculum ipſo intinctum auri immittendo. Item cõtra vermes auriũ ab intra natos, vel extrinſecus ingreſſos. Item tortioni oris. Item acutæ tortioni ventris: & matricũ doloribus in omni ætate. Dolori quoq; ſciatico, renum & ſpinæ dorſi: addi tamen poſſunt ei herbæ, flores & radices calidæ naturæ illis appropriatæ, vt ſaluia, pulegium, abſinthiũ, ſerpyllum, origanum, betonica, hyſſopus, diptamnus. Item omni puſtulæ & apoſtemati crudo non bene maturo, quia crudũ citò maturat, & maturum citò diſſoluit. Cui ſi addatur radix lolij & vitellus oui & cępe album, coctum ſub cineribus calidis, prodeſt vehementer, ſi ſuperponatur. Item valet duritiei ſplenis

ſpenis propter infrigidationem nimiam,quia citò humectat & ſuauiter ipſum calefacit.Itẽ epilepticis & caducis,ſi cum eo nares patientium vngantur. Item oppilationi cerebri & naſi,propter cauſam frigidam vndecunq; venerit, ſiue oculi lacrymentur, ſiue nares ſint plenæ phlegmate, ſi loca earum cum ipſo inungantur, ſiue etiam per os ſumatur. Item valet omni frigiditati capitis & cerebri, ſi cũ eo vngantur calefacit, & mirabiliter confortat. Item vncta poſteriore cerebri parte, valet obliuioni, & debili memoriæ. Item valet dentium dolori, vngendo gingiuas ex eo. Item valet frigiditati matricis bibitum, intus quoque & extra inunctum,& retentioni intempeſtiuæ menſtruorum. Item educit fœtum mortuum, aperiendo orificia venarum. Item valet ſanguini coagulato ex percuſsione. Et ſterilium mulierum malas exiccat humiditates. Item tuſsi frigidæ & oppletioni pulmonis, bibendo ipſum, & pectus inungendo, & valet tuſsi ſiccæ & molli,quæ vocatur ſtrictura pectoris, & diſſoluit illic congelatos humores,& canales pulmonum aperit.Inunctum quoque oculis lacrymantibus ſubuenit, ſi ſuper palpebras fiat inunctio. Item valet inflationi ipſorum, dolori & rubedini per inflationem,vel abundantiam ſan guinis in ipſis factam. Item omni morſui

venenoſo, vt ſcorpionis, araneæ, veſpę, apum, ſerpentis, ſi locus percuſſus ex eo inungatur. Item valet ſyncopi, & debilitati cordis, & ſtomachi, ſi ex eo bibatur cum bono vino. Item valet piſcatoribus, ſi eorũ retia tali oleo inungantur antequam vadunt piſcatum, trahit & allicit piſces odore ſuo. Item valet contra potionem opij vel hyoſcyami. Item dolori ani & lumbricis bibitum & inunctum, maximè ſi ei abſinthium fuerit admixtum. Item valet ſputo ſanguinis, & mictui ſanguinis. Et cui coagulatus eſt ſanguis in capite, & cauſa ſit apoſtematis generati, vel ex percuſsione, ſi locus ipſo inungatur, ſanat. Item valet crepatis, ſi ſupra locum fit cum ipſo inunctio & emplaſtratio, cum ſucco abſinthij. Item contra ſcabiem duram, & ſiccam capitis inungendo. Item omni fiſtulæ. Item lapidi veſicæ & renum, ſi herbæ ad hoc appropriatæ, ſcilicet ſaxifragia, milium ſolis, ſemen petroſelini, fœniculi, ſanguis hircinus, ei permiſceantur, & in potu tribuantur. Benedictus Deus, cuius immenſa largitas tot rebus humanæ fragilitati prouidit.

Si in oleo benedicto coxeris piper longum, & grana paradiſi, & pyrethrũ, de quolibet ℥ j. caſtorei ʒ ß. & cum hoc vnxeris (virgam puto) ad coitum facit.

Vt candela, neque vento, neque pluuia extin

extinguatur. ℞. Bombacem aut ſtuppam, & madefac in oleo benedicto, & cum ſeuo aut cera fac candelam, quæ poterit in aqua ardere. Item ſtercus columbæ, cum oleo benedicto mixtum, & cum eo lignum linitum, & in ſole calido poſitum aliquandiu, per ſe accendetur. Item accipe calcem viuam, & ſulfur æqualium partium, & diſtempera cum oleo benedicto, & forma inde pillulas, quas proiice in vrnam aqua plenam, & exibit inde ignis. Vt filum candelam ardentem extinguat, tunc circumuolue candelam, & linias ipſam cum theriaca bona, & extinguetur.

1. DE AQVA VITAE SIMPLICI ET COMPOSITA.
2. DE SVCCIS ET EXTRACTIONIBVS.
3. DE SALIBVS.
4. DE BORACE.
5. DE AVRO POTABILI, ET OLEO AVRI.

De aqua vitæ, ſeu vt vocant, ardente, deſtillanda, déque eiuſdem facultatibus.

QVAE è vino, aut eiuſdem fæcibus, deſtillatur aqua, aliis dicitur aqua vitæ, quòd vitam nimirum fulciat, ſeniúmque remoretur: ſed aqua mortis rectius vocari poſſet, ſi non ritè fuerit parata, vtpote quod talis plus incommodi, quàm commodi afferat, vt refert author Pyrotechniæ: aliis verò ardens appellatur, quod pilis capitis ſuperaffuſa, vel panno, adhibita candela ardente, ſtatim inflammetur, videantúrque capitis pili vel pannus ardere, licet neutrum conſumatur. Dicitur etiam ad extremam ſub-

mã ſubtilitatem redacta, à Chymiſtis, Quinta eſſentia. Deſtillatur verò, ex generoſo nõnunquam vino, albo vel nigro: plerunque ex fæce cuiuſque villi vapeſcentis, per turbinem ſeu metam furnariam prunis moderatè excalefactam, exprimitur, vt author eſt Lemnius. Cæterum quando ex ipſo vino aqua vitæ deſtillatur: audio, inquit Geſnerus, ex ſatis magna vini quantitate, parum aquæ ardentis deſtillari: ex fæcibus contra multum. E vino Alſatico, aqua vitæ non vſqueadeò bona deſtillatur. Porro vinum ardens, leuitate ferè reliqua omnia humida ſuperat. Quum enim quatuor ſint (vt idem Lemnius author eſt, lib. ij. cap. xxxiiij. de Occult. naturæ miraculis) quæ leuitatis ac grauitatis ratione inter ſe certent, vinum aqua, mel & oleum: horum omnium leuiſsimum, minimíque ponderis eſt vinum ardens, quod oleo admixto fluitat, ſummáſque partes ſubit, oleo in imis ſubſidente. Eſt enim illi prorſus excocta terrea omnis concretio, totáq; illius ſubſtantia ignea, aëreáque effecta eſt. Proximum huic leuitate eſt oleum, &c.

Quod ſi experiri velis, ſyncerá ne ſit, an adulterina hæc quinta eſſentia, mantile aut linteum liquore illo madefacito, & flammæ admoueto, ſi confeſtim inardeſcat, illæſo intactóque linteo, efficaciſsima eſt. Inflammeſcunt

ſcunt ſi quidẽ ſudariola aqua hac macerata,at non conſumuntur. Flamma enim leniter modò peplo incumbit, nec penetrat, ſed lambendo abſorbet cognatum ſibi ac familiarem, igneæq; naturæ liquorem. Quod ſi volæ manus nonnihil imponas, admoueríſque ardentem papyrum,ardeſcit quidem palma,at manus non vritur.

Illius vim mirificam, in multis rebus ſum expertus (inquit Lemnius) quamlibet enim aſperum intenſúmque gelu exiſtat,liquor is gelu nunquam congelaſcit, nec in glaciem concreſcit aut cogitur, adeò vt atramentum ſcriptorium,tum pleraque alia, quibus guttas aliquot admiſceri contingit, nunquam frigore conſtringantur, ídque ob extremam caliditatem ac tenuitatem, quibus eſt imbuta. Commixtum ſali hoc ardẽs vinum,& appoſitum igni, recepta flamma, aſtantis formam cadaueris ſimilem efficit, Ringelbergius.Ouum decoquit,carnes coctas vel crudas à putredine conſeruat, vbi in eadem intinguntur: vinum turbidum, ſi cum ea miſceatur, clarificat & reſtaurat. Muſtum clarum reddit:vinum pendulum, acidúmque. affuſa reſtituit. Herbarum omnium virtutem ſi in ea ponantur,extrahit, præter violæ odorem, quem non retinet. Odor ipſius reptilia interficit, & venenum fugat, *Vitalis*

Eſt &

Eſt & hoc mirabile, quod à fide digno accepi: Si guttæ aliquot aquæ bombardis infundantur, vt cum puluere commiſceantur, & poſtea incendantur, diſsiliunt ſtatim. Eodem modo etiam franguntur petræ: & audio ſic factam viam, à Valle Tellina (puto) Mediolanum verſus. Ex ſtillicidio illo, quod fit ex vino bis aut ter aduſtionem paſſo, mira excitantur, & vtilia. Panniculus enim illo infuſus (vt modò etiam dictum) citra filorum læſionem totus inflammeſcet: quod quartam aduſtionem ſuſtinuit, in aëra ſi proieceris, nihil ex eo ad terram deſcendet. Piſcem ſi volueris meliorem ſaporem habere, in hoc vinaceo ſtillicidio eneca, & in eo eſſe ſinito: ita perdurabit ad compluſculos dies. Si hac ratione piſcem enectum ſale & pipere cõdias, nihil erit ſuauius, præſertim ſi ex optimo genere fuerit piſcis. Aqua ardente, quæ ſæpius deſtillata fuerit, ſi manus laueris, ardebunt quidem, ſed citra noxam, Gaudentius Merula Memorabilium lib. 4. Quod ſi inter deſtillandum, puluis ſulfuris viui permiſceretur, accenſa aqua vitæ, fortius arderet. Dolorem capitis ſedat, ſi ex materia frigida fuerit. Si bibatur ieiuno ſtomacho per biduum, cum pauca theriacæ quantitate, purgat caput, & exiccat eius humiditates. Qui biberit huius aliquid cum alio vino, mane, eidem

conſ

confortat cerebrum. Tenebras oculorum pellit,& pannos eorundem consumit,& humiditatem exiccat. Auribus instillata, auditum restituit: linguæ imposita, linteo in ea madefacto, sermonem paralytico restituit, si aliquot horis cōtinuetur. Quidam laudauere vini sublimationem contra vermes, qui dentibus innascuntur, colluendo ea os. Ad id præfertur, inquit Alexander Benedictus, vinum Cretense aut Rheticum: validius enim quo sæpius camino (alembico) vitreo aut æneo vaporatione perficitur. Raucedini confert, collo inuncta,& mane bibita. In hydrope celebratur eius vsus ad hunc modum: Accipe aquæ vitæ mensurā dimidiam, calefiat mediocriter, vt sit quasi tepida, lauentur pedes, ac immittantur per quartam horæ partem, postea succo vrticæ fricentur plantæ pedum. & circa malleolos,& curabitur, vt nobis retulit Vitus à Rechberg. Aqua ex vino meraco sublimata, valet contra singultum ex vento aut frigore, Alex. Benedict. Germani eam, ardente etiamnum Sirio, mane bibunt vel delibant, pituitæ salutarem arbitrantes, Idem. Ad lumborū dolores & ad tumores phlegmaticos, hoc à quodam rustico accepi. Habeas patinam aliquam, quæ ab igne non lædatur, eíq; impone pannum: patinam pone in sudatorium clausum, pannus made

madefiat aqua vitæ optima, ac postea accendatur (neq; enim pannus consumitur, si aqua vitæ fuerit bona) tum ingrediatur patiens balneum, & statim sudabit: calorem enim vehementem facit: hoc fiat quinquies aut pluries pro ægrotantis viribus, & locus dolens aqua vitæ in qua flores spicæ nardi fuerint macerati, bene fricetur, & sanabitur. Ad vesicæ calculum, iubent bibere aquam vitæ, per spacium septem mensium, singulis diebus mane & vesperi, commiscentes vini non destillati partes duas, destillati verò vnam: & hoc modo comminuitur lapis & excernitur. Vulnera lota sanat, itémque cancrum & fistulas.

Vitalis de Furno, ex multis has quoq; illi tribuit facultates: Apostemata rumpit intrinseca & extrinseca, si bibatur, aut extrinsecus cum ea aliquoties liniantur. Oculorũ maculas eorúmq; ruborẽ & calorẽ aufert, lacrymam etiã ab oculis fluẽtem restringit. Spleneticis valet & hepaticis, vbi sobriè potetur. Mercurium congelat, cuprum dealbat, spiritus & corpora calcinata soluit. Vulnera curat, omnémq; guttam, cancrum, & fistulam, si potetur, aut locus vulneris abluatur. Intellectum acuit, sobriè sumpta præterita ad memoriam reuocat, hominem super omnia reddit hilarem, iuuentutem conseruat. Salsum

phlegm

phlegma, guttámq; rosaceam curat. Narium fœtorem, gingiuarum, axillarúmque tollit. Apostema in gutture rumpit gargarisata. Melancholicis plurimum confert, ischiadicis, podagricis, & artheticis multum prodest. Hydropicos ex causa frigida curat. Colicam passionem patientibus plurimum confert. Cum calce sua in vino soluta, lapidem frangit vesicæ: cum suo sale verò soluta, renum lapidem frangit atq; fugat. Febrémq; quartanam tollit, sobriè assumpta. Leprosus si nonnunquam de illa moderatè biberit, lepra nō vltra ascendet. Prodest etiam conceptui, si prægnans de illa biberit. Si modicum de ipsa bibatur interdū, aut in ore retineatur, ipsum rheuma curat. Oculos subuersos, quādo palpebræ resoluuntur, illita curat. Audaciam præstat, si pusillanimis aliquis aut formidolosus de ea interdum potauerit. Hactenus Vitalis. De facultatibus præterea eiusdem aquæ, in genere, hæc scribit Leuinus Lemnius lib. de Occultis naturæ miraculis. Nullus, inquit, liquor, qui in aliquem vsum corpori humano adhibetur, est aqua vitæ aut leuior aut penetrantior, aut quæ omnia à putredine, aut corruptione magis præseruet ac tueatur. Cuius vsus sic inoleuit apud Belgas, vt liberalius, quàm valetudini commodum est, assumant. Neq; enim omnibus, aut quo-

uis tem

uis tēpore,eius potus æquè salubris est: macilentis siquidē, siccæq; naturæ hominibus, denique æstate, vsus eius admodum perniciosus est:adurit enim corpora,atque humorem natiuum depopulatur. Obesis autem corporibus atque humidis, quíque pituitosis humoribus redundant,nihil incōmodat: nam & humores excrementosos cōcoquit, & corpora à lethargo,atque apoplexia,morbísque frigidis vindicat ac tuetur. Quapropter hybernis mensibus moderatum illius vsum concedo,nempe sesquidrachmā, quæ cochlearis mensuram implet, exquisitè saccharo edulcatam, adiectóque exiguo panis primarii bolo,quo minus vi adurente cerebrum naréſque feriat, aut hepati noxæ aliquid,penetrabili, feruentíque calore inferat. Foris verò admotum , neruis ac musculis, membrísq; algore oppressis auxiliatur, omnésque affectus dolorificos, qui in frigidis humoribus consistunt, compescit ac discutit vi calorifica,ac celeritate penetrandi. Quin & apoplecticis loquelam restituit,si seminis erucæ & aceti scillitici momentum illi commisceatur. Quod si id genus vini factitii bis térue,in alueum stillatitium immissum,ignis vi extrahatur, incredibilem vim penetrandi consequitur. Hæc Lemnius.

De instrumentis, quibus ad aquam vitæ destillandam artifices vtuntur.

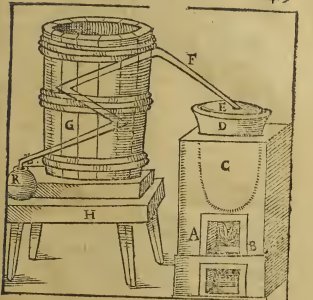
IN destillatione aquæ vitæ, quoniam multi spiritus crasſi, vi caloris eleuātur, necesſe est temperare eos, & subtiliores reddere beneficio instrumentorum longorum, angustorum, & sinuosorum: nec solum refrigeratione opus, sed etiam in loco frigido, vbi aqua nimirum actu frigida permaneat, ne aliqua viscositas aut crasſities ad alembicum perueniat, destillatio perficienda. Vnde factum est, vt ab artificibus varia sint inuenta instrumenta, quæ id præstent.

Aquam ardentem nonnulli per vesicam destillant, de qua consule Lonicerum: verum is destillationis modus, propterea quod aquam affundāt non omnibus probatur. Vtuntur autem hoc modo, propter compendium, ferè Pharmacopolæ tantum.

Instrumentum ad aquam vitæ, ex vini fæcibus destillandam.

A. *Fornax rotunda forma constans, aut etiam quadrata: parum enim refert.*

B. Lo-

B. *Locus seu foramen, per quod aheno ignis subijcitur.*

C. *Ahenum seu vas satis capax, continens faeces.*

D. *Operculum aheni. Id si aliqua ex parte conuexū fieret, & in medio, vbi canalis egreditur, in acutum desineret, vapores multò melius sursum mitteret, quàm si planum fuerit.*

E. *Operculi foramen, in quod canalis insertus est.*

F. *Canalis aneus, seu fistula, deferens vapores. Sit autem hoc modo contorta, & sinnosa: ita enim, aiunt, aquam videri quasi sæpius destillari: aut fortè, vt vapores diutius contenti facilius condensentur. Aliqui sinus aliquot faciunt in fistula, priusquam ingrediatur situlam, quod fortè minus probandum est.*

G. *Situla lignea continens aquam frigidam.*

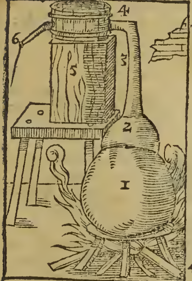
H. *Subsellium, sustinens situlam aqua frigida plenam.*

R. *Locus in subsellio, quo recipiens vas collocandum.*

Possent iuxta hanc situlam duæ fornaces extrui(ita quidam apud nos solet aquam ardentem destillare)quarum altera vicinior sit situlę, altera remotior. In viciniore aheno, fæces primò destillarentur: in remotiore, secúdo, vt subtilior & purior aqua fiat. Verum idipsum minori negotio fortè fieret, si quæ secunda vice destillari debet, per longiorem fistulam destillaretur: per longiorem enim viam, spiritus agitati magis attenuantur.

Instrumentum aliud.

I. *Vas seu olla, materiam destillandam continens. Quidam apud nos ollam habuit 16. mensurarum capacem. Ex ijs biduo, bis, térue repetita etiam destillatione, mensuras tres extraxit.*

traxit.

2. *Operculū.*
3. *Canalis seu fistula, quæ sic κωνοειδῶς fieri debet. Posset hæc eadem duplex fieri, vt aqua frigida infundi, & rursum calefacta emitti posset.*
4. *Situla, cōtinens aquā frigidam.*
5. *Sedes, quæ sustinet situlam.*
6. *Recipientis aptandi locus.*
7. *Ignis in circuitu, ex quolibet ligno.*

Per tale instrumentum aqua vitæ valde copiosa habetur, magis quàm ex vulgaribus: quoniam fistula ex operculo ollæ rectà ascendit, non vt in aliis obliquè, & forte maior est quoque quàm in aliis.

Instrumentum aliud pro aqua vitæ destillanda, ab authore Pyrotechniæ mutuatum.

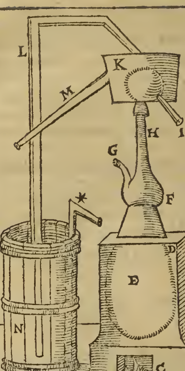

Licet in dies singulos varia excogitentur instrumenta, hoc tamen mihi semper visum est esse cōmodissimum, vtilissimúmque. Præparetur vas æneum stannatum, è quo parte ea qua vinum infunditur, producatur fistula longua multis concauitatibus fabricata. Huic ad finem quatuor aut sex vlnarum, sit situla parua ex ære aut ligno extructa, eo modo, vt fistula parte tinæ, seu situlæ superiore, sinuosa, è medio eius egrediatur. Finis verò seu fistulæ extremitas recta, capitellum vitrum habeat adaptatum, cuius

cuius naſus in recipiens vas recipiatur. Hoc vas ita paratum in furnum ponitur, eique infunditur vinum per egredientem fiſtulam oppoſitam epiſtomio, per quam etiam poſt finitam deſtillationem fæces expurgantur. Parte verò ſuperiore, ſitula ſeu tina poſita ſub fiſtula, quæ à ſinuoſitate ſerpens dicitur, aqua frigida repletur, vt præſens figura oſtendit.

Inſtrumentum quartum ad deſtillandum aquam vitæ, ita affabrè fabrefactum, vt fiat etiam ſemel deſtillata aqua, potentiſſima. Audio Florentiæ tale in vſu eſſe.

A. *Locus cinerum.*
B. *Crater.*
C. *Ignis.*
D. *Fornax longua, anguſta.*
E. *Vas longum, recipiens magnam copiam vini.*
F. *Iunctura arctiſſima.*
G. *Fiſtula, per quam vinum infunditur.*
H. *Via per quam vapores ſcandunt.*
I. *Naſus capitelli, qui recipienti inſeritur.*
K. *Vas aqua frigida plenum, refrigerans capitellum.*

L. *Arundo seu fistula qua scandit aqua frigida.*

M. *Hac emittitur aqua excalfacta.*

N *Dolium oblongum plenum aqua frigida.*

*. *Instrumentum quo efficitur, vt aqua sursum feratur pulsando, sicut in quibusdam puteis.* Hoc *instrumento, pauco igne, magna quantitas destillari potest.*

De variis modis destillandi aquam vitæ, tum simplicem, tum compositam.

AQua ex vino meraco sublimata, inquit quidam incertus, nouum id inuentum est, per vitreum aut æneum infurnibulum sublimare, in quo vilis materia substat: quod leue est, vapore continuato, sublimia petit.

Aquam ardentem simplicem, sic destillare iubet Vitalis de Furno. Accipe vinum bonum ac forte, purum, rubeum, pone in alembico, & destilla lento igne, sicut fit aqua rosacea, & exibit per sublimationem aqua ardens, quæ quo sæpius destilletur, tantò erit subtilior & vtilior.

Vt aqua vitæ semel destillata, æquè bona sit, eásque facultates possideat, quas alia ter, quatérue, aut etiam sæpius destillata.

SI aquam vitæ simplicem vel vinum ardẽs, vna destillatione ita destillare volueris, vt in virtute sit, ac si esset vigesies destillatum, spongiam super os cucurbitæ obducito, & alembico sigillo Hermetis clauso ap-

 posit

poſitóq; recipiente in balneo, deſtillato. Ita enim fit, vt ſpiritus vini in cœlum aſcendat, & rurſus cadat in terrā, hoc eſt, recipientem, aquoſitas verò omnis remaneat in ſpongia. Hoc modo quidam Alchymiſta pro maximo ſecreto vſus eſt. Contulimus, inquit Geſnerus, cum aqua vitæ ſine ſpongia ſemel deſtillata, & inuenimus noſtram magis virtuoſam: & rurſus, cum alia decies deſtillata ſine ſpongia, & noſtra magis penetrabat quàm illa. Deſtillator quidam apud nos, affirmat aquam vitæ ſemel tantum deſtillatam, valde inſalubrem iis, qui eam bibunt, haberéque magnam putrefaciēdi vim, quod ipſum hac probat experientia: Si accendatur, inquit, aqua ardens, ac paulo poſt rurſus extinguatur, quod reliquum eſt, valde fœtere. Quæ verò aqua bis térue fuerit deſtillata, neque fœtere, neque putrefacere.

De quintæ eſſentiæ per balneum Mariæ deſtillatione è vino. ℞. Vini albi optimi menſuras quatuor, aut quinque, ſecundū capacitatem vitri aut veſicæ, ita tamen vt tertia veſicæ pars ſit vacua, vitro ſuperpone alembicum, perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis ſimul, & ſuper pannum lineū extenſis, reponatur ita in balneo Mariæ, deinde deſtilla lentiſsimo igne, die noctéq;, ex quinq; menſuris mediam, &

quod

quod deſtillaſti, vſui pro extractionibus reſerua.

Aqua vitæ è vino ter deſtillata. ℞. Libras viginti vini boni & craſsi, & trahe de illis ℔ iiij.in vaſe vt ſcis: poſtea de illis quatuor libris,trahe duas libras,& iterũ de illis duabus extrahe vnam. Hæc aqua valet contra omnem guttam & maculam oculorum, & ad omnia vulnera, & contra catarrhum & fiſtulam,& ad alia multa eſt vtilis. Quod ſi iungas huic fel perdicis, tollit ardorem & caliginem de oculis:item poſita in oculis,lacrymas tollit & reſtringit, ſi cum ſucco ſerpylli fuerit mixta.

Aqua ardens, accipe ſextarium vini nigri vetuſtiſsimi, & ponatur in amphora magna amplum habente fundum, & ſtrictum os, & apponantur vnciæ tres vtriuſque ſulfuris, vel vtriuſque auripigmenti, armoniaci, tartari,ſalis nitri, lib. j. olei communis vetuſtiſſimi, & coquantur vſque ad duarum partium conſumptionem, & tunc coletur totum,& addatur aqua calida, & extrahatur per embotum, vt extrahatur aqua prima.Si hac aqua deliniatur candela,vel licinium,& imponatur ſub aqua,non extinguitur. Item ſi ſuper aſpergatur capillo vel panno vel pileo,vt inflammetur,poſteaquam conſumpta fuerit, remanebit pannus illæſus & illud ſuper

per quod ponetur, Rogerius tract. 4. cap. 7. vbi modum hunc destillationis ex præceden ti capite plenius disces.

Aquam ardentē sic facias, Recipe vinum nigrum spissum, potens & vetus, & in vna quarta ipsius disperges viuæ calcis, sulphuris viui subtilissimè puluerisati, tartari de bono vino itidem puluerisati, & salis commu nis albi grossi, postea pones in cucurbita benè lutata, & desuper posito alembico destillabis aquam ardentem, quam seruare debes in vase vitreo, Albertus Magnus.

Aromatica aqua, quam vocant Aquam vitæ, vel Hippocratis, vel Balsamum: herbæ & radices odoratæ & aromata, in sextuplo vini dies tredecim macerantur, inde vinum colatur, species contusę iterum adduntur vino, & destillantur. Aquæ destillatæ, saluię recentis ℥ ß. iniiciatur, & cinnam. zinziber, caryophylli, nux moschata, saluia cum radicibus, grana paradisi.

Aqua vitæ ad varios ex frigore morbos, ad podagram, & dolores eius, ad dolorem iliacum & à capite destillationem, bis mēse pota: dentium, gingiuarum, & linguæ morbis opitulatur collutione: ventriculo benefacit pituitam congerenti, & coli dolori ʒ j. exhibita cum tantundem theriacæ ex vino. ℞. Aquæ ardentis ℔ j. euphorbii, bdellii, sagapeni,

peni ſpodij,piperis longi,cubebarum, opopanacis,cinnamomi,caryophyllorum, nucis moſchatæ,pyrethri,cyperi,ſquinanthi,ana ℥ j.omnia trita,diebus tribus in aqua ardenti macerata, deſtillatorio inſtrumento liquorem eximito,Bertapalia.

Aqua vitæ contra peſtem, ex lib. manuſcripto. ℞. Caryophyllorũ ʒ ß.cinnamomi, zedoariæ, rad. valerianæ, pimpinellæ, tormentillæ,florũ roſarũ, ana ʒ j. ſantali citrini & rub.ſpodij,cort.citri,doronici, terræ ſigillatæ,diptamni,ſeſeleos,meliſſæ, maioranæ, enulæ campanæ, ſem. ſeſeleos, carabe,rhabarbari,nucis moſchatæ,macis,ana ʒ ß.ſcabioſæ,florum borraginis, bugloſſi,anthos, cornu cerui vſti,rutæ, coriandri præparati, ſpecierum liberantis,ſpecierum de gemmis, diacameronis,lætitiæ,Almanſoris, diarrhodon abbatis,diamargaritonis,hyacinth.ſmaragdi,margaritarum ſplendidarum, ana ʒ j. mithridatij, theriacæ Venetæ, boli armeni, ana ℈ ß.foliorum auri & argenti,ana numero vij vini ardentis optimi ℔ viij. contundantur omnia optimè, & miſceantur cum vino ſublimato, ponantur in vas vitreatum, obturetur eius orificium optimè, ne quid exhalet,ſtent in infuſione tribus diebus, deinde deſtillentur lento igne ſecũdum artem per balneum Mariæ. Datur de ea in peſte cum

cum electuario appropriato.

Aqua frigidis morbis omnibus cõferens, morbo præcipuè attonito, membrorũ mollificationi, podagræ & articulorũ doloribus. Aquæ ardentis ex optimo vino ℔ ß. acori præparati ℥ ij. florum rorismarini, florum saluiæ, sing. ℥ j. ß. foliorum eiusdem M. ß. cinnamomi, xyloaloës, vtriusque ʒ j. maceris, cardamomi, corticum citri, caryophyllorum, croci, sing. ʒ ß. nardi ℈ j. zingiberis ʒ j. stœchados ℥ ij. moschi, ambari, vtriusque g̃ vj. omnia simul diebus 5. macerata, exceptis aromatibus, destillato, & aromata adiicito.

Aquæ generosæ, ad multos facientes affectus, quarum tam prima quæ stillatur, quàm secunda, vulnus recens vna die bis imposita, sanare fertur: cancro, fistulæ, phagedænis, lupove, & morbo, qui noli me tangere dicitur, forixue vocatur, si semel in die lauentur, auxilium vtraq; præstat: & si dimidium drachmæ, cum modico optimi vini potetur, lapidem frangit, educítque: ardori valet vrinandi, & quibuscunque locellorum, seu matricis ægritudinibus: pari pondere cum pingui iure lassitudini lita auxiliatur, neruos sanat: conuulsionem etiam patientes, ter in die aqua ista, ablutos: pluresque alias infirmitates. Aqua verò ex iis tertiò destillata, sanguinis

nis colorem præ ſe ferens, admodum precioſa eſt, de qua qui ſingulis diebus quindecim, medium ſumpſerit cochlearium, curabitur à lepra, paralyſi, aqua inter cutem, arthritica paſsione, podagra, reliquiſque huiuſmodi morbis. Bibita præterea ad dimidium drachmæ, vel ſaltem bis in hebdomada, cũ cochleari aquæ borraginis per annũ, ſenectutem retardat, & vires reſouet, adeo vt ſi quis morti propinquus fuerit, & modicum quid de huiuſmodi ſumpſerit aqua, nõ tam feſtinè vita priuabitur. Modus autem hanc aquam conficiendi hic eſt: Sumantur zedoariæ, galangæ, piperis longi & rotundi, caryophyllorum, zingiberis, ſem. iuniperi, corticum citri, citranguli, malíve medici, foliorum ſaluiæ, ocimi, roriſmarini, maioranæ, mentæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calaminthæ, florum ſambuci, roſarũ rubearum & albarum, nardi, xyloaloes, cubebarum, cardamomi, cinnamomi, calami aromatici, ſtœchados, chamædryos, chamæpityos, melegetæ, maceris, thuris maſculi, aloës hepatici, ſeminis & foliorum matricariæ, ſem. artemiſiæ, ſing. ʒ j. ficuum, paſſularum, carnium dactylorum, amygdalarũ dulcium, pinearum, ſing. ℥ j. mellis electi ℥ vj. ſacchari ad duplum ponderis: omnia bene trita, in aqua ardenti ex optimo confecta vino, ad

no, ad triplum omnium pondus macerato & destillato.

Aqua odorifera faciē dealbans & oculos. ℞. Rutæ campestris, fœniculi, foliorum verbenacæ, radicis betonicę, foliorum rosarum, capillorum Veneris partes æquales, macerētur per noctem in vino albo odoro, & alembico destillentur. Fumanellus.

Liquor destillatus pro celeriter sanandis vulneribus, ex Fumanello. ℞. Aquæ vitę siue ardentis ℥ iiij. theriacæ ℥ ß. in alembico destillentur, & quod stillauerit vulneri imponito, & desuper aridum ex aloë & myrrha (puluerem) & denuo linteolum prædicta aqua madens.

Ad conciliandum somnum, ad quot horas libuerit ℞. Sem. papaueris albi & nigri, ℥ ß. vini albi, fellis leporis ana ʒ ij aquæ vitę ℥ iiij. infundantur in aqua (vitæ) per dies tres, postea per alembicum destilla. Gutta vna somnum conciliat ad horam vnam: duæ, ad duas, &c.

Compositio quædam Domini Gesneri, pro hydropico, vel asthmatico, ℞. Vini albi veteris ℔ ij. cinnamomi ℥ j. iridis florentinę ℥ ß iridis nostratis ʒ ij. ß. ros. rub. ʒ iij. coriādri præparati ʒ j. ß. fœniculi, zingiberis, ana ʒ ij. radicum asari ʒ iij. astrantiæ ℥ ß. chamæ leontis albi, bryoniæ, ana ʒ ij. esulę corticum ʒ iij.

ʒ iij.ari ʒ j.elect.de succo rosarum ℥ ß. macerentur per triduum in vitrea cucurbita lutata, deinde destillentur in cineribus, donec striæ appareant in capello. Dato ℥ j experiundo. Ad idem potest fieri cum sero lactis per se, vel cum vino, addẽdo saccharum, vel mel rosaceum cum dabis.

Aliquando iussit destillari vinum in quo Guaiaci scobs, baccæ iuniperi, & cinnamomi aliquid & rosæ maceratæ sint.

Aqua vitæ D. Thomæ Finck ad multa. ℞ Lauendulæ, saluiæ, ana quartar. iij. rutæ vnciam semis, zingiberis, nucis muschatæ, caryophyllorum, cinnamomi, granorum paradisi, sacchari albi ana vnciam semis. macis, alkekengi ana vnciam semis, olei oliuæ drach. ij infunde in vini fortissimi mensura vna & semis, per dies quatuordecim, deinde destilletur secundum artem, igne lenissimo.

Aqua nobilissima destillata pro quodam magnifico contra hecticam (phthisim fortè) ℞. Vini sublimati de vino maluatico ℔ iiij. panem tritici calidum, in alembico bene occlusa stent per dies 14. Tum destilla per balneum. Postea ℞ Specierum diamargariton, diambræ, diarrhodon abb. dianthos, diapliris cum musco, lætitiæ Galeni, ana ʒ ij. cassiæ extractæ, sacchari candi, ana ℥ j. suc-

E ci de

ci de liquiritia ℥ ij. rorismarini ʒ iij. musci Alexandrini ℥ ß. Omnia in vase destillatorio stent bene occlusa per mensem. Tum fiat destillatio per balneum, & diuidatur aqua in duas partes, prima aqua nobilior est quã secunda.

Aqua vitæ alia, è Germanico translata. ℞ Aquæ vitę optimæ mensuras duas, destilletur vt scis, in vitreo vase in aqua. De duabus istis mẽsuris destilla dimidiam partem, deinde accipe cinnamomi ℥ ij. incidatur minutim, & in vitro cum aqua vitæ misceatur, vt per digiti latitudinem cinnam. cooperiat, stent simul horis 12. vel quindecim, vt aqua vitæ colorẽ rubrũ aut sanguineũ acquirat, quam in aliud vas infundas & claudas. Rursus eidem cinnamomo affunde aliam partem aquæ vitę, à dimidia mensura relictam, vt prius, idq; facies toties, quandiu dimidia hæc pars durat, semper effundendo, & quod effusum est, cum priori commiscendo, vt tandem aqua vitæ colore rufo non tingatur Postea accipe ℥ ß. caryophyllorum minutim puluerisatorum, & similiter pulueri huic reliqua aquę vitæ medietas affundatur, vt prius. Qùod si aquæ vitæ nihil amplius superfuerit, accipe aquam vitæ rubram in bocia, & imposito capitello, destilletur tantũ quantum ad macerandam materiam fuerit opus. nihil

nihil enim rubedinis aſcendit, ſed quicquid deſtillat album eſt. Poſtea accipias ℥ ß. nucis moſchatę cōciſæ minutim, & vt prius affunde aquam vitæ. Quo facto, accipias aquam vitæ ex caryophyllis, & ex nuce moſchata, & commiſce cum aqua vitæ è cinnamomo. Tum accipe vini maluatici, aut optimi Rhenani menſuram vnam, & in olla inuitreata ponito, ei adde ſacchari candi triti ℥ iij. & paſta cooperito ollam, & carbonibus impone, vt leuiter fundatur ſaccharum, poſt fuſum ſaccharum refrigeretur. Poſt refrigerationem, affunde aquam vitæ rubram, & commiſce in olla vt prius, aut vitro: melius enim obturari poteſt, & habebis aquam vitæ optimam.

Aqua vitæ nobiliſsima cōtra catarrhum. ℞. Hyſſopi, ſatureiæ, marrubij albi, enulæ, ireos, leuiſtici, betonicæ, ſaluiæ, foliorum trifolij (quod facit multos flores groſſos in modum nucis paruæ, in quibus eſt quædā dulcedo ad modum ſacchari vel mellis in ſapore) ſingulorū ℔ ß. Trita omnia groſſo modo ponantur in vino potentiſsimo & electiſſimo, in vaſe vitreo vel alembico mundo, ita vt vinum ſupereemineat vno digito. Deſtilla & ſerua: ſuper aurum & gemmas valet.

Aqua vitæ contra apoplexiam & epilepſiam: eſt autem velut aqua quædā balſami.

℞. Zingiberis, caryophyllorũ, nucis moschatæ, granorum paradisi, ana ℥ ß foliorum saluiæ ℔ j. cardamomi, cubebarum, masticis, galangæ, rorismarini, lauendulæ, maioranæ, melissæ, betonicæ, ana ʒ ij. omnia puluerisata & cõtrita infunde in vini optimi ℔ ix. vel in vino destillato in vase vitreo, vt omnia cooperiantur per dies decem, postea fiat destillatio. Valet ad paralysim, vertiginẽ, apoplexiam, spasmum, ad memoriam, & caput, & ad stomachum frigidum: carnes & pisces ea aspersa non corrumpuntur. Vinum corruptum rectificatur: bibantur pro vice, tres vel iiij. guttæ, cum modico panis in eadem infuso, & postea comedatur, acuit ingenium. Et fricetur ea quoque occiput & alia loca. Valet etiam hydropicis, melancholicis, spleneticis: & oculis etiam est valde pretiosa.

Destillatio quędã mirabilis & delectabilis, quã quidã acquisiuit à quodã Crabatione, cuius experiẽtiã & feci & vidi, inquit quidam innominatus ℞. Vini maluatici optimi & electi, mensuras sex: destilletur lento igne per alembicum nouem vicibus: postea impone ambræ griseæ, spermatis ceti, rhabarbari electi, ana ℥ ß. moschi ʒ ß. puluerisentur & ligentur in petia subtili, rara, & aquæ vitę impone. Est hæc aqua mirabilis & maximę virtutis. Valet pro regibus & principibus.

Aqua

Aqua vitæ Friderici Cæſaris, ad omnes affectus ℞. Aquę vitę menſuram dimidiam, maluatici menſuram integram, cinnamomi ℥ iij. caryophyllorum ℥ j. zingiberis ℥ j. ß. nucis moſchatæ ℥ j. zedoariæ Venetianæ ℥ iij. ß. granorū paradiſi ℥ j. ß. galangæ ʒ ij. cubebarum ℥ ß. roriſmarini ℥ ß. hyſſopi totidem, altheæ totidem, rad. benedictæ ℥ j. ſaluiæ ℥ j. lauendulæ ℥ ß. omnia iam dicta manibus rumpantur, & terantur, ponantúrque in bociam vitream ſatis amplam, quę capere poſsit menſuras tres vel quatuor. Præterea ſacchari candi ℥ iij. paſſularum corinthiacarum ℔ ß. paſſularum quartarium j. ficuum quartarium j. camphoræ ʒ j. aquæ roſarum cyathum dimidium, aquæ florum ſambuci totidem, & totidem aquæ endiuiæ, omnia hæc in vitro clauſa, inſolentur per dies octo ante feſtum Iohannis, & totidem poſt id, poſtea aquam colatam reſerua. Hac vtaris vbi opus fuerit, hoc eſt in maxima debilitate corporis & viriū proſtratione accipias cochleare vnum, & experieris mirabilia: hac ſola aiunt ſuſtentatum Cæſarem Fridericum.

Aqua vitæ compoſita mirabilis, & contra graſſantem peſtilentiam ſæpiſsime probata, deſcripta à D. D. Mag. ℞. Rutę domeſticę iam iam decerptę, ſaluię, lauendulę, libanotidis, roriſmarini, rad. tormentillę, pimpi-

nellæ, valerianæ, bistortæ, ana ʒ ij. baccarum iuniperi, lauri, ana ʒ j ß. terræ sigillatæ, boli leuantici ana scrupulos iiij. radicis pseudodictamni, seminis sancti, benedictæ, caryophyllatæ, helenij, gentianæ, rhapontici Dioscoridis, ciambet (an Zurumbet) ana ʒ iij. ß. coriandri præparati, acetosæ, basilicæ, pimpinellę, ana ℈ ij. ß trium santalorum, ana ʒ j. florum borraginis buglossæ, rosarum rubearum, ana pugil. ij rad. ben albi, & rubri, ana ʒ j. corticis arantiorum acetosorum, citri, mali granati, ana, contusis & incisis grosso modo, destillentur secundum artem per alembicum in vino sublimato, & rectificato ad sufficientiam quantitatis ad ℔ viij. postea recipe Niberis (an piperis albi) bulledini, cinnamomi, granorum paradisi, maceris, nucis moschatæ, cardamomi, ana ℥ ß. ℈ iiij. croci ʒ ij galangæ, cubebarum, caryophyllorum, calami aromatici, ana ℈ iiij. specierum elect. liberantis, cordialium, contra pestem, ana ʒ iij. diamusci dulcis, de gemmis, ana ʒ j. ß. incisis & contusis infundantur in præscripto destillato vino, stent in loco tepido per horas xxxxviij. deinde destillentur simul per alembicum luto sapientiæ perlutatum, aromatizentur postea musci alexandrini ğ xvij. ambræ grisεæ ğ xij. croci ℈ ß. vel ğ vj. in syndone rubra ligata, projiciant

ficiantur in vas,& benè obturētur, ad vsúmque ſeruentur.

Aqua deſtillata ad omnes fiſtulas, Theophraſti. ℞. Aquæ vitæ optimæ ℔ iiij. aquæ roriſmarini, ſaluiæ, ana ℔ ij. ß. ſacchari albi, ℔ v. miſce & deſtilla per alembicum certiſsimum in fiſtulis & vlceribus internis.

Aqua vitæ ad articulares dolores & thoracis grauitates,& ad timorem caſus in ægritudines cerebri, quales epilepſia, apoplexia, paralyſis, vertigo & huiuſmodi, ex conſiliis Bened. Victorij. Radicum acori ℔ ij. pæoniæ ℔ ß. galangæ, zedoariæ, ana ℥ j.ß.iuæ, centaureæ minoris, ſaluiæ, maioranæ, ſtœchados, betonicæ roriſmarini, pulegij, calamenti, polypodij, polij, folij, ana M.j roſarum rubearum baccarum myrti, ana M.ß. omnia hæc craſſo modo contundantur, atq; in ducentis libris vini albi potentis & odoriferi fundantur ſpacio temporis trium dierum, demum vinum coletur, violenta & forti facta expreſsione,& in vitreo alembico vinum ponatur, & deſtilletur aqua: cui adde nucis myriſticæ, macis, caryophyllorum, cinnamomi, maſticis, zingiberis, de quolibet craſſo modo rupto, ℥ j.trahe morā per diem naturalem, demum per alembicum iterato deſtilla aquam,& vſq; ad nonam deſtillatio-

nem eandem deſtillabis aquam. Remanenti verò aquæ ex nona deſtillatione permiſceto foliorum auri numero centum, foliorum argenti numero quinquaginta, omnium fragmētorum ana ʒ ij margaritarum ℥ ß. omnia pulueriſanda in ſubtiliſsimum conduces puluerem, & iterato vicibus duabus eādem deſtillabis aquam. Vltimo verò deſtillatam aquam cum muſco & ambra aromatizabis, & ſic habebis diuinum elixir vitæ. Modus vſus eſt, mane priuſquam ventrem impleat, diluat ſibi omnes ſpondylos colli atque thoracis muſculos, & pleroſque artus ſibi madefaciat. Quippe per tres ante matutinum cibum horas, ſorbeat potum hunc. Aquæ ſaluiæ, endiuiæ, ana ℥ ß elixir vitæ guttas quinque, miſce, & potui dato.

Aqua ardens deſtillata compoſita contra peſtem, è Guaynerio tract. de peſte. Virtuoſa, inquit, exiſtunt multa contra peſtem, ſed in infinitū virtuoſior eſt, quæ ſequitur aqua. Tanta eſt enim inter cor & ipſam cōuenientia, vt in nō perceptibili quaſi, tempore attrahatur ab ipſo, attractáque mutatur in breui, & in ſpumoſam ſubſtantiam conuerſa, non ſolum à complexionali virtute, verumetiam tota forma omni peſtilentiali veneno reſiſtit, ac ipſum perimit indilatè. Et ideo tanta eſt eius excellens virtus, quod eius vſus hominem

nem nō ſolum præſeruat à peſte, imò ab ipſa deprehenſum, celeriter liberat: cuius hæc eſt permixtio. ℞. Rad. tormentillæ viridium ſi haberi poſſunt ℔ j. radicum herbæ tunici & diptamni, ana ℔ ß. radicum enulæ campanæ ℥ iiij. acetoſæ cum ſeminibus ſi haberi poſſunt ℔ ij. vel acetoſæ ℔ j. & ℥ viij. & ſeminis eius ℥ iiij. buglosſi & borraginis, cum eorum floribus, roſarum rub. ſylueſtrium, ana ℔ j. pimpinellæ, ſcabioſæ, ana ℔ ß. ſucci limonum ℔ j. theriacæ finæ ℔ ß. aquæ ardentis factæ cum vino optimo & pluries reiteratæ ℥ ij. terræ ſigillatæ, & boli armeni, ana ℥ ij. ſantalorum alborum & rubeorum, ſpodij, ben albi & rubri, margaritarum ſplendidarum, ana ℥ j. ß. oſsis de corde cerui ℥ j. raſuræ eboris ℥ ß. croci ʒ iij. camphoræ ʒ ij. foliorum auri ʒ ß. primò accipe folia auri, & ea cum cardone aut forfice diuide in fruſta minuta quantum poteris, vel ipſa ſuper porphyrio cum melle diu ducas, quia in puluerem non perceptibilem tactu ea rediges: poſtea pone ea in aqua ardenti, bene obturando ampullam ne reſpiret: & ſic dimitte per dies quindecim. Deinde accipe margaritas ſubtiliſsimè tritas, & ipſas pone in alia ampulla cum ſucco limonum quæ bene obturetur, & dimittatur per tantun-

dem temporis:poſtea cum optimo vino radices benè lauentur, vt à terra ſint mundæ, demum in vmbra à vino deſiccatæ, in mortario conquaſſentur, & ſimiliter herbæ, flores & roſæ cum ſeminibus. Quo facto omnia iſta in vaſe quodam terreo vitreato ponantur, in quo poſtea pone theriacam cum illis pulueribus & aliis rebus. Deinde cum his pone illam aquam ardentem cum foliis auri, ac etiam ſuccũ limonũ cũ margaritis, taliter vas ſigillando quod nequeat expirare. Poſtea facies foueam in terra in loco humido,ad profunditatem trium pedum,& ſolarium dimidij pedis ex viua calce in fundo foueæ conſtituas. Tum illud vas in medio colloca,cũ fimo equino ſeu vinatiis circundando & cooperiendo,ſuper quod vnam vel duas ſitulas aquæ poſtea affundas, & ſic ſepultum poſtea per dies xij.naturales dimitte, omnibus tribus vel quatuor diebus fimũ vel vinatias renouando: quibus completis, extrahe,& totam materiam illam accipe,& pone in veſica vitrea,& deſuper alembicum taliter ſigillando ne reſpiret,& cum igne mollium lignorum lento,ſine fumo, aquam extrahe,& in ampulla taliter ad roſtrum alembici liga,ne reſpiret. Extractam verò aquam iterum proiice ſuper fęces,& vt prius iterum deſtilletur. Tertiò verò ponatur in alembico

ſine

ſine fæcibus, & iterum in balneo Mariæ de nouo deſtilletur, demum in ampulla benè clauſa vſui referuetur. De aqua accipe cochlear vnũ paruum per ſe, vel cum alia cõfe ctione vel puluere. Hæc nanq; aqua ſpiritus multiplicat ipſos clarificat, membra confortat principalia, ipsáq; diſponit, vt impreſsionem cuiuſcunque peſtem inducere potentis, nequaquam recipiat, etiam facta peſtis mirabiliter impreſsioni opitulatur. Dum enim res illæ ſepultæ permanebãt, in eis quædam eſt facta fermentatio. Demum per deſtillatione in eis noua introducta eſt forma, per quã non ratione quatuor qualitatum: ſed quia tale, vt loquuntur authores, cuilibet peſtem inducere potenti opponitur corruptiuè.

Aqua vitæ compoſita ad omnes corporis morbos, Recipe nucis moſchatæ, floris moſchatæ, caryophyllorum, cinnamomi, zingiberis, cubebarum, granorum paradiſi, ſtœchados, granorum pæoniæ, ana ℥ ß. granorum ſinapis, lauendulæ, ana ℥ j. cinnabaris (an ſanguinis draconis) coriandri, aniſi, baſiliconis, ana ℥ ß. gagatis (malim, inquit, Geſnerus, ſuccini) roriſmarini, ana ℥ j. maioranæ, cardamomi, fœniculi, liquiritiæ, hyſſopi, ſpicæ nardi, ana ℥ ß. florum borraginis, lilij conuallium, meliſſæ, capitum ſeminum roſarum, ana ℥ ß. viſci quercini, oſsium de

corde

corde cerui,ligni aloës,croci ℥ j. faluiæ M.j
Modus parandi hic eſt. Accipe menſuras vini boni quadraginta, deſtilla per alembicum in balneo Mariæ: in prima deſtillatione recipe menſuras duodecim,quas iterum deſtilla,donec nihil amplius ſit in ampulla, quam quod cortice nucis capi poſſet. illud reiicias, quia phlegma eſt, vinum vltimò deſtillatum, deſtilla iterum quinquies totum & pedetentim,in balneo Mariæ, ſic erit parata aqua. Recipe poſtea ſupra ſcripta ſimplicia omnia,partim minutim conſcinde, partim in puluerem contunde, quæ ſcilicet contundi poſſunt, & infunde vini deſtillati tantum ſuper ea, vt quatuor digitis vinum reliqua excedat, quæ omnia ſimul relinquas per tres aut quatuor dies,donec aqua coloretur. Dein vinum infunde in aliud vas vitreum,& tege optime, ne quid euaporare poſsit. Super fæces verò affunde vinum recens, & ita relinquito ſeptem vel octo dies,donec vinum omnium infuſorũ ſubſtantiam extrahat. Tum vinũ à fæcibus ſepara, & pone totum vinum in vitro, & deſtilla per alembicum in balneo Marię,vt nulla humiditas in vitro remaneat, & habebis præcedentium rerum quintam eſſentiam,quam ſerua diligentiſsimè,ne ab aëre contingatur. Deinde deſtilla vinum ex illis ſimplicibus extractum per alẽbicum, & mediam

diam vini partem accipe,& hæc erit vera vini illius quinta essentia. Alteram verò partem quæ in vitro remanet, abiice: est enim aquatica solum humiditas. Tandem quinta vini essentia, cum aliarum rerum quinta essentia iungatur, & colorabitur, ac si esset aurea. Tum accipe muscum Alexandrinum, ambram griseam, ana ʒ j. rhabarbari ʒ ii. colligentur in linteo panno puro, & impone in vitrum, & confectum erit: claude tamen diligenter, ne euaporet.

Aqua vitæ mirè confortans, &c. dissoluẽs ac coagulãs ferrũ & cætera metalla &c. ℞. Nucis moschatæ, galãgę, cardamomi, granorũ paradisi, cubebarum, macis, zingiberis, cinnamomi, omnia pulueri sentur, & cum vino albo fortissimo commisceantur, contundantur omnia simul ad pulticulæ consistentiam, ac postea lento igne destillentur, & extrahes aquam claram & purã. Huic aquæ si commisceas oleum, oleũ descendet: sin cõmisceas camphoram, tum habebit omnes virtutes quas habet cãphora. Quod si hæc camphorata aqua commisceatur cũ aqua communi, eam cõstringet vt lac, & si coletur per pannum, remanebit ista aqua coagulata, ex qua deinceps poteris facere candelam, & ardebit instar ellychnij. Aqua ista prodest in frigidis corporis ægritudinibus: coquit enim, conser-

conſeruat carnes à putrefactione,conſternatum lætificat,virtutes omnium herbarum ad ſe trahit: pota rumpit apoſtemata:coagulat & conſtringit mercurium: ab oculis aufert lacrymas, rubedinem, & calorem, iuuat & ſpleneticos. Vulnera à putredine conſeruat, medetur fiſtulæ & cancro, emendat cauſas frigidas & paralyſim, auget & acuit intellectum:memoriam iuuat,ſi tempora ea vngantur. Hominem facit hilarem & iucundum, conſeruat iuuentutẽ & ſanitatem, tollit oris fœtorem & gingiuarum. Ex nouo, facit vinum vetus:contra venenum munit hominẽ, aufert dolorem, & ſurditatem aurium. Potæ guttæ ſingulæ in vini optimi & albi cyatho, memoriam conſeruant mirabiliter, ſi id fiat cum iturus es cubitum. Tempora ea quater in ſeptimana vncta, tempore hyemali, memoriam conſeruat.

Aqua vitæ pro quodam nobili,Recipe ſpecierum diambræ ʒ j. dianthos ʒ ß. radicum pyrethri ʒ ij. piperis longi ʒ vj. anacardi ʒ j. ß. xyloaloës ʒ j. trita infundantur in aqua vitæ ex vino maluatico deſtillatę ſepties ℥ viij. ſtent in infuſione per dies octo bene occluſa. Poſtea deſtillentur per balneum.

Aqua vitæ ad tertianas. Theophraſti, ℞. Aquæ vitæ pro denario, albumen vnius oui, conquaſſentur ſimul optimè, vt redigantur ad

ad pulticulæ formam, dato ante paroxyſmũ, per horam vnam aut alteram, adde aliquid croci, &c.

Aqua aurea, valens in apoplexia, epilepſia & ægritudinibus neruorum. ℞. Foliorum & florum ſaluiæ, ℥ ij. nucis moſchatæ, caryophyllorum, zingiberis, cinnamomi, granorũ paradiſi ana ℥ j. caſtorei ʒ j. corticis citri ʒ iij. ſpicæ nardi ʒ j. olei laurini ʒ j. contundantur omnia benè & ponantur in menſuram vnã vini albi optimi & ſigilla benè in bocia clauſa, quæ dimittatur quatuor diebus in putrefactione, poſtea deſtilla lento igne.

Aqua alia priori non diſsimilis, faciens iuueneſcere. ℞. Foliorum & florum ſaluiæ electorum, quart. iij. zingiberis, caryophyllorũ, nucis moſchatę, granorum paradiſi, ana ℥ ß. omnia ſubtiliſsimè puluerifata, pone in menſuras duas vini fortiſsimi, in bocia benè clauſa diebus quatuordecim. poſtea apponitur alembico. & deſtillatur lento igne ſecundum artem, aquam ſerua in vitro clauſo. Valet ad apoſtemata intrinſeca frigida potata cum appropriata aqua, ſtatim rumpit. Valet & ad telas oculorum clarificando & deponendo, acuit viſum, & ophthalmiam frigidam ſanat, cum penna parum immiſsa, oculos valdè clarificat. Valet etiam ab extra & intra, accepta & potata: valet etiam contra contuſiones &

perc

percufsiones. Podagram & dolorem extremitatum curat. Vnctione facta cum ea, contra dolorem capitis, contra apoplexiam & catarrhum, & omnem cerebri frigiditatem, valet contra hydropifim potata confert ftomacho, valet contra tufsim cum aqua appropriata. Credo ego quod iuuentutem conferuat, fi omni die parũ de ea accipiatur. Valet etiam contra fcabiem omnem, cum ea linita, & contra morfum canis rabidi: contra eius maniam, ponatur fupra morfum, & detur ad potandum.

Aqua vitæ fecundum Ariftotelem. ℞. Cinnamomi, zingiberis, caryophyllorum, nucis mofchatæ, piperis longi, ana ℥ ß. dactylorum ℥ ß. cubebarum, granorum paradifi, macis, amygdal. galangę ana ℥ ß. faluię ℥ xij. terantur, poft imbibantur in maluatico, in cucurbita diebus octo, poft deftillentur igne lento fecundum artem.

Aqua vitæ alia. ℞. Radicis cum herba ellebori nigri præparati (an in malo cotoneo) ℥ iiij. florum citranguli, florum ftœchados citrini, florum prafsij, ana M. iiij. & eft pro prima deftillatione. Pro fecunda deftillatione, ℞. Rhabarbari electi ℥ ß. vel ℥ j. florum boraginis, bugloffæ, ana M. vj. paffarũ vuarum ℔ ß. auriculæ muris, florum primulæ veris, herbæ ellebori nigri pręparatę, ana M. ij. florum

rum citri vel meliſſæ M. vj. angelicæ florum aut foliorum M. ij. florum origani M. viij. liquiritiæ raſæ ℔ ß deſtillentur. Item, recipe vini rectificati ad vltimum, menſuras quatuor, funde ſuper prunas ſpecies, & ſtent per dies octo, omni die mouendo bis vel ter, deſtillatio fiat lento igne, ita fiat ſecundo & tertio. Poſt mellis electi deſpumati, olei oliuarum, ana menſuram ſemis, ponantur cum vino ſic deſtillato, & deſtillentur ſimul lentiſsimo igne: tunc tollit fœtorem vino & dulceſcit vinum, & tollit fœtorem herbarum & ardorem. Si vis melius habere, impleatur vinum floribus ſtœchados citrinę, & iterū lentiſsimo igne deſtilla. Poſt recipe iſtius aquæ vitæ menſ. iij ſacchari albi ℔ j. & ſic correctū pulueriſetur ſubtiliſsimè, & imponatur prunis, ſemper agitando, quouſque ſaccharū totum diſſoluatur in eo, & fiet 29. diebus. Poſt ℞. Cinnamomi optimi ℔ j. pulueriſetur ſubtiliter, & impone per octo dies vel vltra, omni die agitando ſemel vel bis, poſtea coletur & exprimatur fortiter per torcular. Si placet pro maiori aromatiſatione adde moſci, ambræ ad placitum. Eſt mirabilis efficaciæ in defectu cordis, miſcendo cum electuariis & medicinis cordialibus, ſicut ſcis.

Aqua vitæ aromatica, ſeruiens omnibus ſtomachi morbis frigidis, ex Capric. Leonh.

Fierauanti lib. 1. cap. 56. ℞. Nucis moſchatæ, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebarum, macis, cinnamomi, zingiberis, croci, thuris, ana ℥ j piſtentur groſſo modo, & miſceantur: ponantur hæc omnia in bociam quam optimè perlutatam, quibus commiſce aquæ vitæ finiſsimæ ℔ vj. ſtent ſimul diebus octo, deſtillentur poſtea per cineres cum ſuo capitello & recipiente, & deſtillabit aqua rufa. Curat, vt dictum eſt, ſtomachum, & vulnera ſine dolore quoque ſanat, memoriam iuuat, tuſsim emendat, triſtitiam pellit, &c.

Aqua vitæ mirabilis in apoplexia & epilepſia, valet ſumpta mane & ſero, melius tamen ſi mane accipiatur. In ſero accipiuntur tres vel quatuor guttæ cum mica panis, confortat cor & etiam cerebrum, & omnes vires cerebri & corporis. Exiccat omnes humiditates præter naturales, & alias quoque ſuperfluitates, ſiue ſint ex cauſa calida ſiue frigida: conſeruat calorem naturalē in ſuo tēperamento. Infra triginta annos exiſtētes non frequenter ea vtantur, niſi multum ſint aggrauati multis humiditatibus frigidis: ſenibus autem & frigidis valde competit. Virtus huius aquæ non poteſt ſatis exprimi, valet ab extra & intra. Cōtra peſtem accepta cum theriaca eadem die. Iuncta ad nares valde confor

confortat. Et eſt ſumma medicina contra apoplexiã & epilepſiam: eſt mater omnium medicinarum, confortat matricem, & vterum omni tempore: ſi ſuperfluit, reſtringit, & ſimiliter prouocat.

℞. Saluiæ ℔ ß. abſinthii ʒ ij. florum origani ʒ vj. betonicæ ℥ ß. roriſmarini ℥ ß. maioranæ ℥ j pulegii ʒ ij. roſarum ℥ j ß. hyſſopi ʒ ij. ſatureiæ ʒ ij. petroſelini ℥ j. ß. radicis petroſelini ℥ j polypodii, pimpinellæ, ana ʒ ij. lauendulæ ℥ j. tormentillæ ℥ ß. biſtortæ ʒ vj. valerianæ ʒ ij. aſtrantiæ ʒ j. vel ß. radicis benedictæ ℥ j. rutæ ʒ vj. baccarum iuniperi ℥ j. zingiberis ℥ j. ß. nucis moſchatæ, macis, ana ℥ ß. caryophyllorum ʒ vj. cinnamomi ʒ vj cubebarum, cardamomi, ana ℥ ij galangæ ℥ ß. granorum paradiſi ʒ j. piperis longi, nigri, ana ʒ ij. croci ʒ j. calami aromatici ℥ ß. zedoariæ, corticis baccarum lauri, ana ʒ ij. foliorũ lauri ℥ ß. coriandri ℥ ß. aniſi, liquiritię, ana ℥ j. ß. theriacę ʒ ij. manus Chriſti, ſacchari cãdi, ana ℥ ß. cymini, carui, diptãni, ana ʒ ij. rhabarbari ʒ j. nigellę, cort. pomi arantii, ana ℥. ß. conſerue roſarum ℥ j. pſydiæ ʒ ij. vel iij. mellis ℔ ß. vltimo imponendo muſci ʒ vnius partem decimãſextam, ambrę griſeæ totidem, camphoræ ʒ ß. ſacchari albi ℥ j. vini ſublimati quinquies de vi-

 no,

no, & non de fæcibus menſuras tres. Radices & herbæ groſſo modo contuſæ imponãtur in cantharo bene clauſo tribus diebus: quarto die ſublimetur totum. Poſtea ſpecies contritæ imponantur non cribellatæ, & ſtẽt decem diebus in canthato benè clauſo, omni die, aut ſaltem altera moueãtur. Deinceps totum ſublimetur in vitro ſtricti colli, cum recipiẽte clauſo, & cum extillarit album, vel fœtens, tunc ſatis eſt. Et tum impone hæc quatuor, muſcum, ambram, camphoram, & ſaccharum contuſum, alia tria non contuſa, ſtent ſimul tribus vel quatuor diebus, omni die mouendo ſemel vel bis cum lignea ſpatula à fundo: tunc iterum ſtent tribus vel quatuor diebus, donec reſideãt, tandẽ quod clarum eſt effunde, colando per ſyndonem in vitrum. Vltimo verò cum turbatur, rurſus commiſce & iterum reſideat, tunc iterũ cola, ſicut prius, & ita continua, donec quod clarum eſt totum habeas, quæ omnia ſimul miſce ſeruando in vaſe ſtanneo, quoniã vitrum deſtruet, & ſeruetur in loco nõ calido, & virtus eius durat duobus vel tribus annis, aut etiã vltra Vbi ea vti volueris, accipe ſeorſim aliquantulum eius reliquum iterum claudẽdo Reliquias poteris exiccare in vmbra ſuper panno, & tunc totum impone duabus menſuris vini clari & boni, decem diebus

bus in cantharo obſtructo,poſtea deſtilla, & ſublimatum ſerua in vaſe obſtructo, & erit aqua nobilis licet non ita vigoroſa,ſicut prima:valet enim vngendo exterius vel in panniculo ſuperpoſita,in multis infirmitatibus. Primò debet fieri ignis fortis ex carbonibus, donec calefiat ita, vt digito admoto ſuſtinere valeas ſuperius , tunc igni ſubtrahatur,& ſic pergas lento igne,vt ſi attingas,ſuſtinere valeas,ne ignis ſit neque nimis lētus, neque fortis nimis, ne materia exiccetur in olla. Notabis etiam, ſæpe digito deguſtandam guttam:ſic ſenties enim,quando facultas eius minuatur,vel odor mutetur in fœtidum: ſi enim ita,tunc muta recipientem , vt ſuprà eſt dictum.

Vinum ſublimatum D. Ambroſij Iung. pro nobili, Recipe interioris cinnamomi ℥ iij.zingiberis, caryophyllorum , ana ℥ j.ſantali rub.℥ ij.macis,nucis moſchatę,piperis nigri,galangæ cubebarum, cardamomi aniſi, fœniculi,coriandri præparati, ſpecierum aromatici roſati , diambræ , dianthos, maiorانæ,baſilici,florum lauendulæ, anthos,ſpicæ nardi, ana ℥ ß. Tere omnia groſſo modo , & adde roſarum rubrarum M.ij. ß. vini maluatici ℔ iiij vel ij: ſublimati ℔ xj.vel vj. aquæ roſatæ muſchatæ ℔ j.ß. aquæ caryophyllorum, cinnamomi (ſcilicet aquæ) ana

 ℥ ij.

℥ ij. facchari candi triti ℔ iij. Stent omnia in infusione per dies quatuor. Postea fiat omnium secundum artem decoctio, & clarificetur modo solito.

Aqua vitæ, magnum secretum magistri Eduardi. ℞. Cinnamomi, caryophyllorum, nucis moschatę, zingiberis, zedoarię, galangæ, piperis longi & nigri, granorum iuniperi, corticum citri, corticum arantiorum, baccarum lauri, foliorum saluiæ, basilicę, rorismarini, macis, spicę nardi, ligni aloës, cubebarũ, cardamomi, calami aromatici, stœchados Arab. chamępityos, myrrhę, mastiches, olibani, semin. foliorum anethi, semin. artemisiæ, ana ʒ j. ficuum siccarum, vuarum passarum, pulpę dactylorum, amygdalarum dulcium, pineatum, ana ʒ j. ß. mellis albi & puri ℥ vj. zuccari albissimi duri & optimi, ad pondus omnium prędictorum. Trita mixtáque destilla per alembicum vitreum ad minus quinquies.

Aqua vitę ad arthriticos & cõtractos, Recipe caryophyllorum, macis, ana ʒ iij. granorum paradisi ʒ ij. piperis longi ʒ ij. nucis moschatę, zingiberis, lauendulę, basilici, hyssopi, balsamitę, ana ℥ j. galangę, anthos, saluię, ana ℥ ß. xyloaloës ʒ ij. musci fini ℈ ß. Trita omnia infundantur in ℔ iiij. aquę vitæ ex vino maluatico destillatæ, per dies 14. post destil

destillentur in balneo.

Aqua ad multos morbos difficillimos. Aqua sanans cancrum, gãgrenam, fistulam, sinus, morbum attonitum, morbum comitialem, impetiginem, serpiginem, morbum articularem, podagram, omnémque neruorum dolorem, siue à causa prodierit calida, siue frigida, cuius modus est talis. Aquæ ardentis electæ ℔ x. aut xv. iuæ M. j. sagapeni ℥ ß. cubebarum ℥ j. ß. xyloaloës ʒ ij. myrrhæ electæ ʒ ß. aloës hepatici ℥ ß. aristolochiæ, ammoniaci, opopanacis, ladani electi, sing. ℥ ß. sarcocollæ ʒ ß. thuris ℥ iij. mastiches ℥ ß. gummi Arabici tantundem, santalorũ rubr. ʒ ij. spicæ nardi ℥ j. galangæ ℥ ß. croci ʒ ij. mumię ℥ ß. gummi elemi ℥ iij. galbani ʒ ß. styracis, caryophyllorum, vtriusque ʒ j. nucis moschatæ ℥ ß. cinnamomi electi ℥ ß. granorum paradisi seu amomi ℥ ß. resinæ liquidæ ℔ v. terebinthinæ ℔ iij. sanguinis draconis, castorei, vtriusque ℥ ß. ex eis stillatitio vtitor liquore, Fumanellus.

Aqua conseruandæ iuuentutis, Magistri Leonhardi Fierauant, Capric. lib. 2. cap. 22. ℞. Ligni aloës, caryophyllorum, zingiberis, galangæ, cinnamomi, macis, nucis moschatæ, piperis longi, calami aromatici, cubebarum, rhabarbari, granorum paradisi, cardamomi, ana ʒ ij. rorismarini, chelidonię, mercurialis,

cardui ſancti,imperatoriæ, diptãni albi, ana ℥ j. omnia iſta infundantur in ℔ vj. aquæ vitæ optimæ, diebus octo, poſtea deſtillentur in balneo. Aquæ ſic deſtillatæ, adde pro qualibet libra aquæ,ſacchari fini aqua roſacea diſſoluti, ℥ ij.& muſci g̃ viij. pro qualibet libra,& ſeruato in vitro diligẽter clauſo. Huius ſumuntur quolibet die ad iuuentutis conſeruationem ʒ ij. digeſtionem enim adiuuat, calorem naturalem ſuſcitat & auget, ſtomachum confortat. Humidas & frigidas materias conſumit.

Aqua non ignobilis,multa præſtans commoda.Ad arthriticos,morbóſue articulares, deſtillationem à capite,iuuentutem conſeruat, vires, ingenium & memoriam præſtat, arteriarum ſpiritus viuificat & puriores reddit. Aquæ ardentis, ter vel quater deſtillatæ ℔ iiij.florum roriſmarini ℔ j.ſummitatum frondium eiuſdem ℔ ß.per diem ſimul macerata colliquato in duplici vaſe.cum recipiente proceriori, parte eius tamen inferiori in frigida exiſtente.Nominamus autem ſic, ait Gal quum in cacabo, qui aquã calidam habeat,vas alterum conſiſtit. Sumitóque aquæ huius per alembicum deſtillatæ ℔ ß. nucis moſchatæ.galangæ, caryophyllorum, cardamomi, maceris, cubebarum,ſing.℥ iij. ambari albi ℥ j.ß.ligni aloẽs tantundem,caſtorei,

ſtorei, ſpicæ nardi, vtriuſque ℥ ij. leuigato quodlibet ſingulatim, & omnia ſimul componito, donec aliquod nanciſcantur concrementū, & denuo ſimul deſtillato. Vſus ex triticeo pane, cum vncia prædictæ aquæ, quod ſupereſt bibendo. Valet nanq; vt balſamum, Fumanellus, puto.

De ſuccis ſiue ſuccorum extractionibus, rerum ſimplicium, & compoſitarum.

SVccus, qui Græcis propriè χυλὸς, & eius operatio χύλωσις dicitur, eſt, qui è rebus ſimplicibus vel cōpoſitis cōtuſis, aut inciſis, aut maceratis exprimitur. Exprimuntur autem alias ſucci, vel ex herbarum foliis & germinibus per ſe tritis, viridibus ſcilicet & ſucculentis: vel ex fructibus, veluti ex vua immatura, malis punicis, ſorbis, meſpilis, prunellis ſylueſtribus, cydoniis, limonibus, &c. vel ex herbis pauco humore, eóque lento præditis, vt hedera, portulaca, cotyledone, ſemperuiuo, &c. ex quibus non ſimpliciter ſuccus haberi poteſt, ſed affuſa aqua, aut alio liquore, illarum facultatibus ſimili, opus habent cōtritione aut expreſsione, vt expreſſæ vnà cum ipſo humore, vis ſimplicis herbæ extrahatur: aut ſi tuſæ calatho imponantur

loco frigido, vt paulatim ſuccus in ſubiectũ catinũ defluat. De his & ſimilibus ſuccorum extractionibus, quæ in officinis, in vaſe anguſti orificii, ſuperfuſo oleo, digiti craſsitudine, aut ſale inſperſo, ſicut de omphacio conſtat, ad vſum medicum aſſeruantur & reponuntur, nihil in præſentiarum dicemus, quẽadmodum neque de aliis quibuſdam, quæ in ſole, aſsiduè mouendo, exiccantur & inſpiſſantur, vt in vmbra, vt acaciæ ſuccus: in clibano vel furno; aut alio loco calido ſicco incluſi atque ſuſpenſi. Dicemus tantum de iis ſuccis, quæ ex radicibus & herbis ſicciori bus, aut pauco admodum humore præditis, aliquot diebus in aqua aut alio copiam liquore maceratis, poſtea per balneum Mariæ deſtillantur, vt aquea humiditate ſeparata, ipſa rei infuſæ ſubſtantia, pura & ſyncera relinquatur aliquantulũ craſsior: aut citra deſtillationem, coctione tantum in vaporem humore extraneo cõuerſo, ſubſtantia rei infuſę incraſſeſcat, colata prius, aut per filtrum deſtillata tota aqua, &c. Et vſus quidem huius extractionis eſt, quod pauca quantitate aſſumpti ſucci, magna in corpore noſtro præſtet commoda. Etenim vbi de medicamentis in tota ſubſtantia dari ſolet ℥ j. extracti ſucci ſufficit ʒ j. in quo certè ægrotis multum gratificari poteſt, pręcipuè cum plerique

rique ab assumptione medicamentorũ plurimum abhorrere soleant.

Est autem hoc notandum in extractionibus: Si spiritus non fuerit satis purus, aut diligenter separatus, ita vt aliquid terrestreitatis adhuc cõtineat, virtutem seu facultatem rei extrahendę huic terrestreitati permisceri, simúlque ascendere, & euaporare Spiritus verò syncerus hoc minimè facit, sed è re extrahenda descendit sine vllo odore aut sapore, ideóque facilè spiritus per balneum Mariæ separatur, cuius calor non excedat gradum caloris qui est in vrina hominis. Oportet quinetiam aquã, qua fit ablutio, valde subtilis sit, æquè atque vini spiritus, ne mala qualitas aquę simul ascendat. Proba verò aquę est, si sine sapore aut odore fuerit.

Extractiones herbarum & aliorum remediorum cum aqua ardente, perfectè in balneo Mariæ destillata, &c. vt ex rhabarbaro, agarico, elleboro, & guaiaco, secundum Theophrastum.

ARtificiosę rerum simplicium extractiones fiunt ad hunc modum: Primò sumo aquam vitæ optimam, vbi spiritu vini careo, quæ ad extrahendam herbarũ facultatem

tatem eſt ſatis efficax. Accipe igitur ſaluiam, vel aliud quodcunque ſimplex, è quo ſuccum extrahere propoſueris, exponatur aeri ſicco, verſus Septentrionem præcipuè: vbi paululum exiccata fuerit, incidatur minutim, & in vitrum, cuius orificium ſatis ſit amplum, hoc eſt, duorum digitorum amplitudinem habens, vt inde vbi voles, quod impoſitum fuerit, rurſus extrahere commodè valeas, ponito, eidémque affunde aquam vitæ vel vini ſpiritum, vt ad minimum per latum digitum herbam impoſitam cooperiat. Poſtea cooperi vas diligenter hoc modo: Fiat paſta, qua ſuperius orificium per latum digitum circum circa obliniatur, cui chartam puram ſuperimponas ſicq; obſtruas, vt poſtea tantum circa ampullæ os lateribus adhęreat. Impoſita hac charta, rurſus paſta chartæ, circa locum, vt prius, obducatur, ac rurſus alia noua charta eidem adaptetur. Tandem ac tertio & circum circa, & ſupra, vndiquaque paſta inunge; & tertiam chartam, quæ vndiquaque adhærere debet, agglutinetur, vt etiam ipſum orificiũ paſta & charta operiatur Demum cera totum cooperito, quanquam hoc non ita ſit neceſſarium. His ſic ritè peractis, collocetur vas ſpatio trium aut duorum dierum in loco calido; prout herba impoſita fuerit craſsioris aut tenuioris

tis ſubſtantiæ, ita & breuiori aut longiori tempore erit maceranda. Poſt elapſos hos dies, ſpiritum in aliud vas effundas, rurſúſq; cooperias: herbas autẽ relictas exprime per pannum lineum, quam potes arctiſsimè, & poſt expreſsionem abiice. Tunc rurſus alias eiuſdem generis herbas recentes, & vt prius præparatas, in eundem ſpiritũ infunde, macera, & exprime, idq́; eſt ter, quatérve ita reiterandum, prout extractionem validam aut debilem volueris. Quod ſi verò res, ex qua ſuccus fuerit extrahendus, fuerit magni precij, vt eſt rhabarbarum, lignum aloës, nõ ſemel ei eſt affundenda aqua vitæ, ſed ſæpe ac ſępius, vt penitus quicquid inerit ſpiritus aut facultatis, in aquam deponatur. Poſteaquam igitur vini ſpiritus facultate herbarum abundauerit, ita vt quaſi proprium iam amiſerit ſaporem aut odorem, tum exprime herbas, & quod expreſſum fuerit, per filtrum diligẽter & ſubtiliter exprimetur, & vtere vbi opus fuerit. Aut facile erit ſpiritum vini à facultate herbarum per deſtillationem in balneo Mariæ ſeparare, extrahendo vel medietatem vel omnino, vſque quo ad extremam perueнerit aquoſitatẽ, aut quouſque incraſſeſcat vt ſalſa, aut ſuccus concretus, qui pulueriſari poſsit, prout tuo vſui ſeruierit. Nam vbi multa humiditas in extractione fuerit, poſt vini

ſepa

ſeparationem, indicium eſt ſpiritum vini non vſqueadeo ſyncerum fuiſſe. Vbi verò vini ſpiritus ſatis potens fuerit, & in fine deſtillationis nulla aquoſitas ſequatur, accipe eiúſdem ſimplicis aquam deſtillatam, & affunde extractioni, & commiſce diligenter cum penna, vt ſpiritus adhuc in materia relicta, cum aqua affuſa commiſceatur, tum rurſus per alembicum aquam affuſam extrahe, idque potes reiterare, dum nulli ſpiritus vini in extractione ſentiantur, id quod ſic cognoſci aut probari poteſt. Vbi nulla vinoſa permixtio ſpiritus vnà cum aqua elambicatur, ſed pura tantùm aqua, tum ſatis eſſe intelligas.

Cæterum conſulo & ex vſu etiam eſt, vt extractioni ſeu ſubſtantiæ herbarum, propria aqua affundatur, ſeorſim prius deſtillata, quemadmodum ſuprà in extractione ſaluiæ monui. Eodem planè modo auferri vini ſpiritus poſſunt, affuſa ſcilicet aqua ſaluiæ deſtillata in fine, & probè permixta, rurſúmque ſeparata. Et talis extractio eſt eximia, & conſeruatur in multos annos.

Ratio qua herbæ cuiuſlibet ſuccus haberi poteſt. In aqua herbæ alicuius deſtillata, impone ſiccam herbam pulueriſatam, in infuſione calida feruente, nec tamen coque. Deinde cola, in colatura deinde impone denuo

nuo herbam ſiccam puluериſatam eiuſdem generis, & infundatur, coletur, hoc ſæpius repetatur, tandem deſtilla in balneo Mariæ, pars tenuior diſſoluatur in vaporem, quod reſidebit in fundo erit mellis conſiſtentia & herbæ ſuccus: & in recipiente aqua herbæ. Vel:

Herbæ cuius liquorem deſtillaturus es, ſuccum exprime, & expreſsionis reliquiis vnà cum ſucco deſtillatis liquor erit efficacior & limpidior, vt audio. Geſnerus.

Modus pulcherrimus, nec ita multum operoſus, quo cuiuſcunque ſimplicis, ſiue herbæ ſiue radicis, vera ſubſtantia, ſiue quinta eſſentia atque etiam aqua facile extrahi poteſt. Aptus erit hic modus, etiam fructibus diuerſis, expreſsis ſcilicet ſuccis & depuratis.

Accipias radicem aut herbam optimo tempore collectam, & in vmbra ſiccatam aut aëre, eámque in vaſe mundo, affuſa propria aqua per deſtillationem aliàs extracta, macera tandiu, quoad aqua colorem rei infuſæ acceperit, tum ſepara aquã in vas aliud ſeorſim, & ſerua obturatum. Radici autem aut herbæ aliam aquam deſtillatam affunde, & rurſus cooperta ſtent, ad aquæ coloris mutationem. tum vt prius aquam ſepara, & cũ priore cõmiſce, hoc eſt repetendũ, donec

aqua

aqua non amplius coloretur,& radix vel herba nihil virium amplius obtineat. Quo facto,coaceruatas aquas in cucurbita, in balneo Mariæ, cum suo capitello & recipiente destilla,vt ascendat aqua omnis, & materia in cucurbita incrassata sit vt pasta,aut pulticula. Quod vbi acciderit,materiam relictam crasiusculam è cucurbitæ fundo extrahe,& vbi in peluim aut vasculum mundum posueris,lentissimo calori admoueas,vt iuxta fornacem aut intra cineres calidos,vt paulatim aliquot diebus superflua humiditas euaporet, & materia ipsa electuarij consistentiam acquirat,aut mellis etiam, tum demum habebis optimam & pretiosissimam rei extractæ substantiam, seu quintam essentiã,cum qua paucissima etiam quantitate, plus efficies, quàm magnis radicum aut herbarum aceruis.Seruetur in vase argenteo, aut stanneo obturato, quod quo fuerit vetustior,eo etiam erit melior. Et nota vlterius, quod aqua per destillationem extracta, non minus valet,quàm aliæ aquæ herbarum aut radicum destillatæ.

Modus extractionum alius. ℞. Radicem aliquam siccam, vt radicem petasitis, ea ad puluerem subtilem redigatur, & in cucurbita ponatur, vinum affundendo adsufficientiam, cucurbita perlutata in balneo Mariæ pona

ponatur, & extrahatur vinum. Vbi huius vini cyathum mediocrem plenum extraxeris, ignis paulatim extinguatur; & vbi materia quæ in cucurbita est, refrigerata fuerit, affunde eam quam extraxisti aquam aut vinum; ac rursus in balneo destilla, idq; facito tribus vicibus, si libuerit, aut amplius, vsque quo omnis facultas per decoctionem in vinum fuerit deposita: Hoc facto manibus exprimatur lentè, & expressum serua. Hoc est instar auri pretiosum. Vbi voles, in vitro soli exponatur, vt euaporet vinum, & sola oleositas in fundo relinquatur.

Extractionis modus alius, haud inelegãs, incerti: Accipe quintam essentiam tuam, cui per horas 14. infunde rem tuam simplicem aut compositam, crassiusculè puluerisatam, maneat in infusione in loco frigido non calido: tunc quinta essentia tua attrahit ad se spiritum rei tuæ fixum, & assimilat, & cum videris quintam essentiam ex re infusa coloratam, tunc separa eam artificiose per instrumentum, & repone in vitrum, cera firmiter obductum.

Recipe iterum quintam essentiam tuam simplicem, & superfunde iterum rei tuæ prius infusæ (quæ separata nunc est per instrumentum) maneat rursus in infusione, per horas vigintiquatuor, in loco frigido,

G tandem

tandem denuo coloratam ſepara iterum per inſtrumentum à re infuſa (vt ſcis) ſeparatam autem priori quintæ eſſentiæ coloratæ, adde.

Totius rei tuæ infuſæ eſſentiam ſimplicem ſuperfunde, & ſepara, donec à re tua infuſa colorari nequeat amplius.

Accipe quintam eſſentiam tuam collectam, impone cucurbitæ longiore collo prçditæ, cui ſuperpone alembicum ſuum, perlutetur ſecundum artem, repone in balneum Mariæ, deinde deſtilla lento igne quintam eſſentiam, donec in fundo cucurbitæ videris mammillas conſiſtentiam referentem, & habebis in fundo rei tuæ infuſæ ſpiritum fixum permanentem, quem collige artificioſè in argenteum vaſculum.

Modus extrahendi ſuccos ex herbis, pulcherrimus & vtiliſsimus. Accipe ſaluiam viridem, & extrahe ex ea per deſtillationem aquam: aut ſumatur ſaluia ſiccata, cui affundatur aqua, à qua pars ſubtilior ſeparata ſit, craſsior verò ſaluia affuſa, maceretur aliquot diebus, poſtea deſtilletur. In aqua hac deſtillata maceretur rurſus ſaluia exiccata, ita vt aqua duobus vel tribus digitis ſaluiam cooperiat, ſtent benè obſtructa in cantharo, ne vel minimum reſpirare poſsit, in aqua temperatè calida. Poſtea exprimatur ſaluia,

&

& denuo ſaluia itidem exiccata in hac aqua maceretur vt prius, ídque fiat ter quatérue. Quo facto ſeparetur aqua, quę ad aliam extractionem ſeruire poteſt, aut ad alios vſus. Quod verò extractum eſt, in fictili euaporet in fornace aut alio loco calido, quoad redigatur ad conſiſtentiã, quæ operanti placeat.

Vbi volueris ſubſtantiam veram è rhabarbaro, elleboro, agarico, fraxini ligno, & aliis eius generis ſimplicibus, extrahere, tum procede, vt iam ſuprà dictum eſt. Primò ſuperaffunde ſpiritum, ſicque relinque quouſque plus ſatis coloretur, tum effunde, cola, & ſpiritum paulatim in balneo ſepara: eundémque rurſus rhabarbaro priori affundito, & aliquandiu in infuſione relinquito in loco calido, quouſque colorem acquirat, tum cola, & rurſus in balneo ſepara per deſtillationem: id autem tantiſper eſt repetendum, quoad ſpiritus à rhabarbaro non coloretur amplius. Id tum exprime fortiter, & per filtrum deſtilla: habet enim neſcio quid tenacitatis aut lentoris à rhabarbaro, quæ in extractione eſt inutilis, & ſimul multæ vtiles partes fluunt, quæ non ſunt negligendæ, ideóque ad hunc modum deſtillare oportet per filtrum.

Per roſtrum ſeu naſum alembici, filo trahe filtrum digiti vnius latitudine, quoad

præ naſi anguſtia, filtrum amplius non ſequatur, cauendo tamen ne nimia violentia diſsiliat vitrum: quo facto impone ſpiritum filtrandum in alembicum obſtructum charta humectata. Spiritum per filtrum deſtillatum extractioni, quæ prius erat ſeparata, rurſus in vitro affunde (multum enim vitro adhæret, ideóque in primum vitrum, cui ſpiritus erat infuſus, omnes ſpiritus rhabarbari percolandi ſunt & ad ſeparationem infundendi) non curãdo, quòd extractio vna iam prius in vitro reperiatur: omnes enim extractiones neceſſariò coniungendæ ſunt, & ad extremum aquæ deſtillatæ permiſcendæ, & rurſus ſeparandæ, quo ad aqua limpida extrahatur. Poteſt verò extractio fieri vel in ſicco vel in humido, prout cuique placuerit.

E ligno fraxini non magno labore extractio fit: nam ſemel ſuperaffunditur, & diebus quatuor maceratur lignum, poſt effunditur liquor, & aliud lignum recens imponitur vt prius, idque faciendum bis térue, provt magnam aut paruam extractionis copiã requiris, poſtea per filtrum mundificatur liquor, ſeparatur verò per deſtillationem.

Extractio turbith, agarici aut alterius medicamenti cathartici. ℞. Catharticorum aliquod, vt turbith, vel agaricũ, vel aliud cum ſuo correctiuo, pulueriſetur ſic, impone in ſaccu

ſacculum ex albo ſerico, & pone vtrumque ſacculum in alembici partem eam, quæ concretos vapores per naſum emittit: in fundum verò cucurbitæ infunde aquam vitę rectificatam, quæ nihil phlegmatis porrò in ſe contineat, quam deſtilla per ea, quæ ſacculis incluſa in alembico poſita ſunt, atq; ita extrahitur omnis facultas. Quo facto, bociam diligenter laua, ac rurſus aquam extractam in bociam infunde, in cuius orificium ſpongiam ponas, & appoſito alembico, aquam vitę deſtillato per ſpongiam, & in fundo materia quædam relinquetur ſpiſſa inſtar mellis, quæ eſt vera ſubſtantia, & rei maceratæ extractio.

De agarico, turbith, colocynthide, rhabarbaro, berberi, ſumach, balauſtio, & aliis vel laxatiuis, vel reſtrictiuis, vel odoriferis. ℞. Agarici (vel cuiuſuis medicamenti) tere vt decet. Pone in vas vitreum in balneo, ſuperinfunde aquam ardentem, ſigilla, ſine per diem naturalem, vt diſſoluatur, tum extrahe colando per pannum lineum ſine expreſsione. Poſtea iterum pone in vas tantundem aquæ, vt prius, & circuletur in balneo horis 24. tum cola. Has colaturas pone in vas amplum ad extrahendum cum ſuo capitello & recipiente, (ſi voles, aquam reſeruato quæ ad alia tibi ſeruiet:) & cum fuerit ad ſpiſsi-

 tudi

tudinem mellis vel opiatæ, extrahe, fac trochiſcos, & iis vtere.

Rhabarbari extractio. ℞. Rhabarbari electi ʒ iiij puluerifa & infunde in aquas appropriatas, ſtet infuſum per diem & noctẽ, deinde fortiter exprime. Illam expreſsionem adiecto ſaccharo candi, quantum videbitur, leuiter in arena exhalando, exicca, ad craſsitiem electuarij.

Aut ſic: Infuſio rhabarbari commodiſsimè fit in ſuccis borraginis & bugloſsi. Poſt infuſionem in vaſe duplici per integrũ diem decoquatur ad tertiæ partis conſumptionẽ, tum exprimatur. Expreſſus ſuccus ad iuſtã conſiſtentiam decoquatur mixtus cum ſaccharo candi. Sic in plurimos annos conſeruari poteſt. Feces poſt expreſsionẽ non abiiciantur. Magnus enim vſus iſtarum in aſtrin gendo ventre, præſertim in dyſenteria. Ipſe verò ſuccus ſuauiſsimè lubricat ventrem, etiam in infantibus citra noxam.

Rhabarbari extractio, quam à Medico quodam accepit Geſnerus: Rhabarbarum eodem modo infundi poſſet, quo ellebori nigri radices, vt infrà dicetur: ſed in aqua cinnamomi, & cum ſyrupo roſato ſolutiuo fieri debet ſuccus de rhabarbaro.

Agaricus in affectibus capitis & catarrho, melius facit, ſi cum infuſione & decoctione præpa

præparetur, quã si extrahatur, & egrè etiã extrahi potest. Si tamen omnino succũ extrahere velis, facias hoc cũ oleo anisi in aqua fontana, vel aqua anisi, cui oleum ablatum sit.

Extractio ellebori nigri medici Cæsarei. Infundantur cortices radicis ellebori nigri exempta medulla in aqua anisi, de qua oleũ separatum sit, & stent in infusione per horas vigintiquatuor, vel quandiu libuerit, deinde bulliant simul, quousque extent radices, ad aquæ scilicet ferè consumptionem, coletur postea cum forti expresione. Vltimo decoquatur expressum, cum syrupo rosato solutiuo ad sufficientem spisitudinem, reponatur in vasculo terreo inuitreato, & vtere. Dosis est ℈ j. vel scrupulus j. ß. purgat sine molestia humorem melancholicum. Valde hæc infusio D. Montano placuit, quia dicebat Hippocratem semper in exhibitione ellebori nigri, sumere quoque anisum, vtpote proprium eius correctiuum.

Extractio alia ellebori, Hieronymi Herold. ℞. Succi buglossi, borraginis ana ℔ ij. depurentur colentúrque & purificentur, adde his radicis fœniculi, cichorij, asparagi, petroselini, ana ℥ iiij. fructuum sebesten, iuiubarum, ana ℥ ij. seminũ frigidorum minorum, ana ℥ ß. decoquantur in aquæ ℔ xvj. ad tertias, colaturæ adde succos suprascriptos.

bulliant ad ignem purum: permiſce poſtea rad. ellebori nigri veri ℔ iiij. coque donec radices emineant: fiat tandem colatura omnium, & decoquantur lento igne ad mellis ſpiſsitudinem.

Extractio ſolutiua, D.D. Magenbuch. ℞. Colocynthidis ℥ vj. ℈ ij. agarici ℥ ß. rhabarbari ℥ ij. cinnamomi electi ℈ iiij. aſari, ſpicæ nardi, roſarum rubearũ, maſticis, ligni aloës, ana ℥ j. ſtoracis liquidæ ℈ iiij. vini maluatici menſuram vnam, fiat infuſio, & extractio, vel deſtillatio ſicut quintæ eſſentiæ.

Extractio ſolutiua alia eiuſdẽ Doctoris, cuius doſis eſt à ℈ ad ℥ ß. viro à ℥ ß. ad ℈ ij. vel ℥ j. ℞. Pulpæ colocynthidos ℥ vj. & ℈ ij. turpeti albi & gũmoſi ℥ x. ſtœchados Arabicæ ℥ ß. diagridij ℥ iij. (alias ℥ vj.) agarici albi ℥ ß. rhabarbari electi ℥ iij. cinnamomi interioris ℈ v. rad. aſari, ſpicę nardi, florum roſarum rub. maſticis, ligni aloës, ana ℈ iiij. aloës hepatici ℥ j. ß. & ℥ ij. ſtoracis liquidę ℈ ij. gr. iij. inciſis & contuſis, infundantur in vino ſublimato, rectificetur, & fiat ſecundum artem electuarium.

Deſcriptio alia electuarij, prioribus ferè ſimilis, quod Norimbergæ vocatur extractũ, prout idẽ parare ſolitus fuerat. ℞. Colocynthidis ℥ xiij. veratri nigri, ſenæ Alexand. ana ℥ ß. agarici albiſsimi ℥ j. raued optimi ℥ ß.

alias

aliâs ſumit eius ℥ j. cum rhabarbaro non ita præſtanti, diagridij ʒ xiiij. cinnamomi ʒ ij. & ℈ ij. turbith, ſtœchados Arabicæ, ana ℥ ij. ß. roſ. rubearum, ligni aloës, maſticis, ligni paradiſi, myrrhæ, rubiæ, aſari, ſpicæ nardi, ſtoracis liquidæ, ana ℈ v. fiat infuſio vel putrefactio per aliquot dies, nempe 10. 12. 14. cum eſſentia vini, hoc eſt, aqua vitæ ter deſtillata, calida, & ſuccus deinde expreſſus vniatur cum aloes præparatæ ℥ iij. Pręparauit autem aloen hoc modo: Inciditur in peluim ſeu cacabum vel ollam, aloes ℔ j. plus minus, addendo aceti roſ. & aquæ roſ. ana q. ſ. ita tamen vt aceti roſ. plus ſit quàm aquæ roſaceę. Bulliant ſimul lento igne, duabus aut tribus ebullitionibus, deinde colato fortiter exprimendo. Colatum iterum bulliat lento igne ad cõſiſtentiam aloes, cum ſpatula agitando continuè. Vbi autem refrixerit, ſeruetur ad vſum. Species ſuprà enumeratæ, primum tenuiter inciduntur, deinde pulueriſantur, atq; his ſuperinfunditur aqua vitæ ter deſtillatæ q. ß. frequẽter interea agitãdo quotidie: deinde exprimatur per pannũ lineũ, groſſum forti expreſsione, deinde in alẽbico adiecto igne humiditas aquea extrahatur, donec quod in fundo remanet, veniat ad conſiſtẽtiam diacydonites. Quod ſi in eo adhuc quædam humiditas fuerit, ponatur ſuper carbones

 ardentes

ardentes in vase aliquo, quandiu videbitur, vt ea à calore absumatur, & euaporet.

Succus extractus è baccis iuniperi, ad duodecim annos seruari potest, si ritè sit confectus. Valet ad calculi præseruationem: expertus enim est eius vsus in multis, qui antehac grauiter laborabant, & multa prophylactica adhibuerant, à nullo tamen tantopere sunt, atque ab hoc adiuti. Calidum quidem medicamētum est; ideóq; renes fortasis nimium calefacere posset, vt aliquis existimarit, sed propter parandi modum, qui calorem nonnihil frangere existimatur, non nimium poterit. Pituitā in ventriculo vel concoquit, vel consumit, vel educit, & ventriculū abstergit, ac roborat. Vsus eius non tam est ad morbos præcauendos, quam curandos. Omne genus destillationū & catarrhorum, vertiginem, lippitudinem, raucedinem, pectoris angustiam, tussim, colicam, matricis suffocationē, menstruorū suppressionem, syncopen, calculum, pestem curat. Quin etiam ab aliis adnumerantur hi morbi, quos hic succus curare dicitur mania, hydrops, fœtor anhelitus, epilepsia, tremor membrorū, apostemata interna. Caput & cor hoc succo mirabiliter recreantur, & sanitatem in multos annos conseruat. In præcautione accipitur ieiuno stomacho tribus anni partibus, sine custodia, autumnō

nimirum,

nimirum hyeme & vere, æstate verò propter calorem & ſiccitatem, neceſsitati reſeruatur. Quod ſi tamen cælum humidum fuerit, & calor moderatior, vti etiam in æstate poteris. In morborum curatione adhibetur omni tempore & crebrius, ſed per certa interualla, interiectis aliis eodem ſpectantibus. Theriacam nõnulli Germanicã dixerunt, tum quod efficax ſit contra venena, tum Germanorum corporibus amicisſima & maximè ſalutaris.

Succus de malis cotoneis ſimplex, & ſine omni admixtione parari eodem penè modo poteſt, qui & ipſe præſtantisſimus eſt, & ſeruari quoque quàm diutisſime poteſt, fitque propemodum de die in diem melior ac ſuauior.

De xyloebeno Theophraſti ab Hohenheim: Primo elicimus tria genera medicaminum, liquorem, gummi, & alkali. Liquor qui erumpit, ſimilis eſt acaciæ ſucco: gummi, ei qui eſt albotim: alkali ſali gemmeo. Liquor eſt ipſisſimus potus: gummi vnguentum: alkali purgans & mundificatiuum. Deinde liquor per incluſam deſtillationem, quadmodum oleum extrahitur. Cuius ℥ j. vel iiij. pręſtãt & efficaciores ſunt integro talẽto, quod iuxta medicorum vulgus decoquẽdo è ligno ſcaturit. Tertio, liquori ſuccedit gummi, ſcilicet ex eo ligno quod reliquum eſt, in hunc

hunc modum: Mitte xyloebenum in reuerberationem inclusiuam in secundo gradu ignis, & in vigintiquatuor horis illico videbis gummi, quod eadem tenacitate cum styrace liquida à corpore separatur, & ad ipsam non sine mediocri fragrantia (refertur.) Interea autem dum in calore singula existunt, corpus & gummi eliquetur, cuius ℔ j. & ℥ vj. efficaciores sunt, ducentis libris, quæ in eli xando extrahuntur. Postremo elicitur alkali ad hunc modum. Corpus transmutatur in vltimam materiam, quæ alkali fons est, & origo, interueniente aqua fumiterræ, probè coagulata, haud dissimile * anation aut entali, cuius ℔ *j*. & ʒ v. fortiores sunt quinquaginta libris, quæ per vulgatam viam preparantur.

Vsus, principio purga ægrotū in hunc modum. ℞. Alkali xyloebeni ℈ ß theriacæ Alexandrinę ʒ ij. misce, dosis est ℈ ß. Et id ipsum non semel atq; iterum, sed tertio aut quarto, pro ratione videlicet morbi. Præterea tanta vis purgandi, maximè podagricos, paralyticos, denique pustulosos humores, huic inest alkali, quantum neq; in laxatiuis, purgatiuis & expulsiuis deprehendes. Hanc purgationē continuò sequatur Chirurgica sanādi ratio, in hūc modum: Principio quicquid apertum est cum alkali mūda, deinde gummi inunge in die

in die bis, ídque tantiſper dum ſingula ſolidę cuti reſtituantur. Porro ſi nihil adſit, quod pa lam videas, illic vbi dolor delitеſcit gummi inunge. In hunc modum medetur podagræ, paralyſi, denique morbo gallico. Vbicunque autem aliter atque à nobis præſcriptum eſt, egeris, cum empiricis oleum & operam, non ſine priuato diſpendio perdes.

Viuendi ratio: Nolim hoc loco propriam viuendi rationem præſcribas, ſed oportet vino & cibo apprimè cõdito, ægrotum foueas. Nam prædictorum morborum diatheſim, non in viuendi ratione, ſed in remediorum energia ſitam eſſe, ſciendum eſt. Quare nihil eſt, quod hic decumbentem cœna perparca maceres. Nam hæc omnia ſuperat non vulgaris huius medicaminis vis.

De extrahenda ſubſtantia vera è myrrha, aloe, aut aliis ſimilibus lacrymis pinguibus, è quibus quidem extractio vera nulla fieri poteſt, ſed tantum reſolutione deſtillationéque quæ per filtrum fit, purificari poſſunt. ℞. Exempli gratia, aloes, q. u. maceretur aliquãtiſper, in loco calido, in aqua aliqua conuenienter deſtillata, aut in rore, vſquequo aqua coloretur, tum ſeparetur hæc aqua, & noua affundatur, quæ & ipſa, poſtquam colorem infuſi receperit, effundenda, ídque continuandum tantiſper, donec aqua amplius non colore

loretur. Omnes istæ aquæ per filtrum sunt destillandæ, ac vbi fuerit aqua per destillationem separata, remanet in fundo materia, quam quæris. Huiusmodi extractiones à frigore congelantur, à calore verò soluuntur: & eodem pondere & dosi exhibentur, qua res à quibus extrahuntur: id quod in aliis extractionibus non fit. extractum enim multò est potentius, quàm id à quo extrahitur.

De salibus factitiis & oleo salis.

Salium quoq; quæ ex simplicibus exuruntur æquè ferè magnus in medicina vsus est, atq; salis fossilis aut communis, in communi hominum vita. Etenim quando à simplicibus crassum phlegma aufertur, quod nimirum impedit, quo minus possint operationem perficere, conuertuntur in materiam spirituosam, id quod lõga destillatione & filtratione fit, vt in igneam materiam quodã modo degenerent. Nec dubium est, quando ita in salem sunt conuersa simplicia, atq; ita elementum ignis in iis habet dominium, quin citius etiam penetrent, & actionẽ propriam perficere possint, vt præterea tanto simpliciũ variorũ aceruo, in remediorũ compositionibus opus non sit. Sed habẽt huiusmodi sales facultates aliquas, quibus purgantia reliqua destillata ferè destituuntur. Omnis sal, in-

quit

Theophrastus, purgat: at aquæ à purgantibus destillatæ, ea facultate carent, quia sal eis non accessit. Magna in omnibus, puto, acrimonia est, & vrinam resipiunt.

Verum ratio & modus, quo huiusmodi sales parantur, alius atque alius ab authoribus præscribitur. Quidam ita monent faciendos, Simplex collectum debito tempore, inde extrahatur sua aqua per balneum Mariæ, fęces reliquæ in fundo calcinantur in furno reuerberationis; cum aqua propria fiat filtratio calcis sæpissime: aqua filtrata ponatur in pelui ad solem, vel cinerem calidum, vt aquositas exhalet, & remaneat sal. Hoc autem fieri potest ex omnibus simplicibus.

Modus alius extrahendi sales ex herbis, aut radicibus, aut ex alia aliqua materia è Germanico. Herbæ aut radices ad hūc vsum destinatæ exiccari prius debent, postea in olla comburi ad albedinem cineritiam. Huius cineris vbi satis magnam copiam habueris, impone vasculo, eíque affunde aquam frigidam destillatam, aut aquā pluuiam puram & mundam, & stent simul aliquot diebus, frequēter agitando & mouēdo, postea aquā subtiliter effunde, aut per sacculū cola, & cineribus prioribus nouam aquam affundito, ídque toties, vt prima vice, repetito, quoad cinis

cinis nullam amplius in ſe acuitatem habeat. Quibus peractis, collectas omnes aquas, in cucurbita, inter cineres aut arenam euapora, ſícque in fundo ſal relinquitur, quem ſerua, quia eſt res pretioſa.

An præſtabit non omnino, nec ſubitò comburere herbas, vt è cinere lixiuium fiat, ſed ad dimidium tantum, vt ſaporis, odoríſque de herba plus relinquatur, & empyreumatis minus? an ad vltimum etiam maſtiches aliquid adiici poterit, aut gummi, aut aliud, vt glutinoſum factum, melius conſeruari, & in pillulas etiam formari poſsit? Geſ.

An decoqui poterit cinis, vt abſinthij, cum aqua eiuſdem deſtillata, vel ſucco depurato eius & filtrato, vel herba eius ſicca, ita vt infundatur, ſimul ebulliat aliquantum, deinde coletur: ſic enim ſapor odórque magis aderunt: poterũt etiam roſę ſiccę ſic addi? Idem. Notandum autem eſt, quod quidam præcipit ne ſalium extractiones aqua feruenti, ſed frigida potius fiant. Deinde extractum cinerem, rurſus licet vrere, ac calcinare, rursúmque, vt prius ſalem de eo extrahere, idque toties, quoad nihil in ſe ſalis deinceps contineat. Quod ſi ſal extractus albedine careat, tum reuerberetur ad albedinem: quæ tria ſunt notatu non omnino indigna.

In parãdis ſalibus notabile etiam hoc eſt, vt ſi[l]

vt filtro optimè purgentur: quidam etiam vigintiquatuor vicibus filtrant.

Hæc salia, quæ Theophrastus dicit esse vera alkalia, seruanda sunt in vitreo vasculo, ne eliquentur in aëre, quod maximè accidit salibus, qui fiunt ex herbis (rebus) quæ plus olei in se habent, & subtiliores sunt. Indurescunt sales lapidis instar, aut qui optimè filtrati sunt, pellucent crystalli modo.

Salem hypericonis, in pleuritide aiunt pro batissimum esse. Hypericonis plantam siccam in cinerem redige super foco, cinerem proiice in aquam feruentem, & decoquantur, & partes terrestres ad fundum descendunt. Postea aqua in cucurbita in balneo Mariæ consumatur, & remanebit in fundo eius sal, quem exicca bene, de quo dato patienti in vino calido, quantum dimidio cortice nucis auellanæ contineri potest. De sale hyperici pugillum vnum exhibuit quidam medicus in vino maluatico, pleuritico, & testis est Deus, quòd liberatus fuit.

Salem absinthii quidam in omnibus mor bis ferè exhibet, sed prę cæteris in peste vtiliter offertur in vino, vt audio. Theophrastus huius salis propinat tria tantum grana hydropicis, verum (vt puto) aliquoties repetit. Absinthii sal maximè vrinā sapere videtur, nulla manifesta amaritudine, Ges.

Sal artemisię vrinam quoque sapit,sed est candidus & purus,nec non,vt seuum quodam,pinguis.

Ex herba kali dicta,salem parant. Est autem kali herba duorum cubitorum sine spinis,interdum valde rubens,sapore salso cum quadam grauitate ingrata, colitur apud locos salsos & seritur,vt ex ea parent salem alkali. Paratur autem sic, vt retulerunt ij qui eum parant.Fodiunt fossam,cui transuersim imponũt ligna, quibus supponunt aceruum herbæ prædictæ, & accenso igne, efficiunt, vt in foueam stillet liquor ex herba, qui liquor tandem concrescit, & fit sal alkali, coloris partim nigri, partim cineritii, valde acris & salsus,vt etiam corrodat, Iohan. Bauhinus Medicus Geneuæ.

Salem chamomillæ, exhibuit quidam in vino optimo, hoc est, salis huius pugillum vnum, in difficultate vrinæ, & subitò est liberatus.

Salem è baccis & ligno iuniperi, sic parauit Gesnerus. Accepi,inquit,virgulta iuniperi arida,vnà cum suis baccis, in magna quãtitate, & in cinerem redegi (oportet autem exactissimè comburere,aliqui in magna olla figulina noua, & in qua liquor nullus ante fuerit, comburunt.) Cum hoc cinere fiat lixiuium, cum aqua mediocriter calida: aut

potest

poteſt in vaſe ligneo cinis cum aqua relinqui, vt ſubſideat, ac poſtea aqua ſeorſim effundi, & cinis cum aqua turbida ſeparari. His alia aqua affundẽda, ídque aliquoties, quoad nullus ſapor lixiuii in aquam deponatur, ac poſtea aqua decoctione conſumenda, ad exiccationem materiæ, & eiuſdem albedinem. Odore refert boracem & vrinam: acris eſt & penetrans.

Modum conficiendi ſalis, ex aquis thermarum Aponenſium in agro Patauino, quẽ tenuit & excogitauit Iohannes de Dondis, quo tantã ſalis copiam confecit, vt ſatis fuerit pro tota ſua familia, & potuerit etiã dono amicis dare, docet Gabriel Fallopius libro de Thermis, aquis & metallis Sal autẽ quod conficiebat ex ea aqua, erat magis ſapidum, & acrius, quàm ſal marinũ, vel foſsile quodlibet. In lacuna ampla aquæ Aponitanæ locabat vaſa ex ſilice excauata, ad profunditatem quatuor digitorum, quæ vaſa, præterquam quod erant excauata ad eam quã dixi altitudinem, erant etiam quadrata. Vaſa igitur hæc collocabat in lacuna, ita vt aqua non poſſet in ipſa ingredi, ſed ſuperſtarent aquæ, quantum eſt ſpacium duorum digitorũ. Poſtea habebat plures ollas teſtaceas, quas explebat aqua illa: mox eas collocabat in quadratis illis vaſis, inibíq; relinquebat,

quo fiebat, vt aqua illis ollis contenta agitaretur à calore & ebulliret, & ſenſim ac ſenſim euaporaret: & tandiu permittebat philoſophus ille, vt bulliret, quandiu appareret ſplendor quidam in aqua, & tunc effundebat aquam illam ollarum in excauata illa vaſa lapidea, in quibus concreſcebat ſal candidiſsimum, in ſumma ſcilicet vaſorum illorum ſuperficie: in ima autem materia gypſea ab ipſo vocata.

Vrina pueri, ſi in alembico more aceti deſtilletur vſque ad ſpiſsitudinem picis, deinde phlegma eiiciatur, poſtea vas optimè ſublimetur, habebis ſal volatile. Sunt nonnulli qui vtuntur ad aurum & argentum diſſoluendum, & non pauci philoſophi ſuũ menſtruum vocauerunt.

Ad menſes euocandos, quod ipſe ſum expertus, recipe radices chelidonii mundatas à terra ſine ablutione, q.u. tere diligenter in pila marmorea: pone in vaſe circulationis (vt ſcis) per diem naturalem, deſuper infunde aquam ardentem ſeu animam vini, vt de agarico & aliis dictum eſt, poſtea ſine per noctem in balneo Mariæ ſtare, demum mane extrahe ſine vlla expreſsione. Poſtea fac vt ſeparetur (exuperet) aqua ardens deſtillando, vt moris eſt, & colligatur, vt de agarico dictum eſt. Et cum tota aqua ardẽs per balneum

neum Mariæ fuerit resoluta, in fundo vasis remanebit puluis citrinus (an salis instar?) quo vtere: pro qualibet dosi ℈ j. cum vino albo, loco & tempore necessario.

Puluis ex salibus ad separandam omnem pituitam. ℞. Hyssopi, pulegii, ana ℥ ß. origani ʒ ij seminis fœniculi ℥ ß. carui ʒ ij. liquiritiæ ℥ j. salis vsti ℥ vj. salis absinthii ʒ ij. salis iuniperi totidem, cinnamomi ℥ j ß. piperis longi ʒ vj. cardamomi, granorum paradisi, caryophyllorum, ana ℥ ß. zingiberis ℥ j. misce, fiat puluis.

De salium herbarum oleis: sal ita absolui tur. ℞. Salem, calcinetur igne fortissimo, calcinatum deinde super porphyrio lapide subtiliter pulueri setur, puluerisatum sterne super vitrum: vitrum deinde cum puluere pone in cellam vinariam in loco humido & sal soluetur in substantiam oleosam, quæ vulgò vocatur salsal.

Oleum salis, aut vnguentum salis ad defluxiones tam calidas quàm frigidas, quas Germani vocant *gſüchte*, accipe salis bonam quantitatem, teratur quã fieri potest tenuissimè, ac postea in sartagine assetur sine aliquo humore, vsquequo fusci colorẽ acquisiuerit, quo facto, in mortario teratur, ad tenuis pollinis subtilitatem, eúmque deinceps cum oleo oliuarum ad vnguenti consisten-

H 3 tia-

tiam permiſce,ſine calore aut igne. Hoc vnguēto vnge partem affectam in loco calido.

Sal armoniacus,à Gallo empirico. ℞. Gūmi Arabici albiſsimi ℥ iij. diſſolue in aqua communi, cui adde poſtea ſalis communis clari pulueriſati ℔ ij.coque ad iuſtam ſpiſsitudinem,poſtea iniice in quoddā vas, prius cum aqua communi madefactum,& fuligine vndique aſperſum, & tegas quoque fuligine pulueriſata, & in loco commodo exiccetur.

De borace.

Boracis confectio Venetiis vſurpata, ſecretum. ℞. Lactis vaccini deſtillati ℔ ij. mellis deſpumati ℥ iiij. croci ʒ iij. ſalis nitri rafinati benè(id eſt, puri & ſubdulcis, nullā habentis amplius acrimoniam) ℔ iiij. Iucorporentur omnia cum lacte(id eſt,diſſoluantur ad ignem) cum ℔ iij. aquæ capitelli fortis, de cineribus optimis, & miſce fortiter. Demum mitte in olla vitreata, in loco frigido(humido)per menſem. Lapis deinde in fundo repertus,iterum mundetur,affinetúrque ſic. ℞. Dicti lapidis ℔ j.aquæ ſimplicis deſtillatæ ℔ iiij. ad ignem diſſolue omnia ſimul,remoue ſpumam, & cum non fuerit ſpuma,euapora totam aquam (id eſt, eiice, aut effunde cum refrigerata fuerit) & habebis

bis boracem finiſsimum.

❧ Pro borace faciendo, modus egregius, è libro Gallico manuſcripto. Accipe butyrum recens vnius menſis, aut circiter, ſalitum, lauetur ſæpius aqua clara diligentiſsimè. Huius butyri loti accipe ℔ j. olei tartari ℔ iij. miſceantur in ſole, & ponantur in patinam vitream aut figulinam inuitreatam, agitentur ſimul baculo fortiter: poſtea accipe ℔ j. aluminis rochæ finiſsimi & pulchri, ſalis nitri Alexandrini ℔ ß. & miſceantur in ſole calido, noctu verò aëri exponantur, ſed ita ne compluantur, aut aqua tangantur: alioquin enim fruſtra fierent omnia. Et congelabitur eius ſuperficies inſtar cryſtalli, congelatum tolle: illud ipſum enim eſt quæſitus lapis. Fieri autem commodiſsimè poteſt menſibus Iunio, Iulio, & Auguſto.

Borax quomodo fiat, qualis apud aurifabros eſt in vſu, qui ex Alexandria ad nos affertur, ex Italico. Lacti caprino deſtillato, inque vaſe vitreo poſito, adiunge alumen rochæ tritum, vt in aqua lactis diſſoluatur ſine igne. Ponantur in vrinale aut aliud vitrum, ita vt aqua ſupra alumen per duos digitos excedat, cooperiatur vrinale, & ſtet quinque aut ſex ſeptimanis, vel quouſque alumẽ appareat ſeorſim, quod ab aqua eſt auferendũ, & in vitreum vas ponendum. Quibus habitis,

tis,recipe ℔ ij.olei amygdalarum dulcium, & medullæ bouis,aut vaccinę ℔ iiij.miſceatur medulla cum oleo, vt liqueſcat, & tandem coletur per pannum, & habebis oleum ſpiſſum. Huic oleo immitte prædictum alumen, ita vt oleum duobus digitis alumen obtegat, tum exponatur ſoli per tres mẽſes, aut quod melius eſt,diutius,& ſic facies boracis quantum voles,& ſcias quod eſt ſecretum magnum Eſt autem verus borax, qui fit in Alexandria.

Aliter,ex eodẽ. D.H D. Recipe alumen è fæcibus,quo tinctores vtuntur,& ex eo cum aqua capitelli ouum ſuſtinente, fiat lixiuiũ: deinde accipe paſtę boracis quantitatẽ, quã voles, & ponas in vas, cui lixiuium affundas feruentiſsimum ea quantitate,vt paſtam excedat, & cum canella incorporentur benè, tum ſtent,quoad fæces fundũ petant. Quo facto,lixiuium ingeniosè ſeparato, ita vt ſuprà dixi, vt paſta benè ſit ſeparata & purgata ab omni immunditie. Deinde cape omne lixiuium (& paſtam boracis impone) decoquantur in cacabo deſpumando. Spumam verò ſeorſim ſerua in vaſculo, quia in ea cõtinetur oleum, quod inſtar lucernę accenſum ardet. Vt verò iudicium facere poſſis de perfecta coctione, inſtilla guttas aliquot marmori, aut ſupra vnguem, & ſiquidem

dem congeletur, ſatis eſt.

Aliter, ex libro aurifabri inſignis apud nos. ℞. Aluminis ℔ j & groſſo modo frangatur: gummi Arabici mundi & clari qr. j. ſubtiliſsimè pulueriſatum, granorum frumẽti, & hordei, ana qr. ß. & ponantur grana frumenti & hordei in vaſe terreo intus deuitreato, cooperiantur lacte vaccino tepido, ponantur in fimo calido per quinquagintaquinque dies, & ſemper de ſeptimo in ſeptimum diem renouando.

Aliud ℞. Duas partes olei oliuarum antiquati, lactis vaccini recentis partem j. & miſce totum ad inuicem, & pone in ampullam vitream, & pone intus aluminis rochæ inciſi in fruſtis largis ad modum dactyli, tãtum quod liquores prædicti eminent ſuper alumen per duos digitos, & pone in fimo per quinquaginta dies, & quoad fimus ſit benè calidus, poſt ſicca in vmbra, &c.

Paſta boracis. ℞. Saponem album & raſpa ſubtiliter, & miſce cum melle, & coque in vaſe terreo, donec deueniat tenerum, probatum.

Confectio boracis. ℞. Aluminis rochæ ℥ ij. & reſolue ℥ ij. ſalis alkali diſſoluti, & pone in vaſe ſtanni ſuper ignẽ lẽtum per mediam horam, deinde extrahe aquam, & miſce cum ea ℥ ij ſalis gemmæ pulueriſati, & totidem

ſalis alkali, & mellis ℔ ij. & ℔ j. lactis vaccæ, tunc pone ad ſolem per tres dies, & inue nies lapides.

Aliter bonus ſic fit, perfectus ad omne iudicium. ℞. Salis ammoniaci ℥ j. gummi Arabici ℥ ij. maſticis, aluminis rochæ, ana ℥ ß. ſalis nitri ℥ j. ſalis communis ℥ ij. tartari calcinati ʒ j. omnia trita ſubtiliter pone in vaſe vitreo cum vrina, & fac totum bullire, vt ſpiſ ſetur.

De auro potabili, oleo auri, & puluere Solis, ſiue auro vitæ.

Variæ fuerunt apud antiquos Philoſophos de auri ſolutione opiniones, atq; etiam adhuc de eadem inter doctos nõdum ſatis conſtat, poſsitne tã pura & ſyncera ſub ſtantia, qualis auro eſt, arte aliqua aut huma na induſtria, vi & facultate ignis, in liquorẽ ſynceriorem, puriorémque reſolui. Aliquot huius generis diſputationes & argumenta nos hic ſubiiciemus, prout inter Euonymi ſchedas inuenimus. Sunt autem ferè omnia, à viris doctis, in vtranque partem per literas familiariter Geſnero propoſita. Ac primo quidẽ partem negatiuam ſic quidam vir doctiſsimus & magni nominis Medicus, tuetur.

tur. Si poſſet,inquit,oleum auri fieri,iam Alchymiſtæ haberẽt omnia.Non enim fit oleũ vel aqua, niſi redigatur in ſpiritum & ſoluatur ſubſtantia perfectè mixti. Id an fieri poſſit, obſecro ad tuam Philoſophicam intelligentiam reuoces. Solui poteſt aurũ,& quidẽ in adeò minutas partes, vt cũ liquore in deſtillatione,vt vocant,aſcendat : remanere tamen auri ſubſtantiam certum eſt. Ac multa ſunt quæ ita ſoluunt aurum, vt in minimas portiunculas redigant. Aquam autem vel oleum ex auro elicere, ἀδύνατον eſſe, ſciunt omnes ἐγχειρητικοὶ artifices. Ac credas mihi, nullũ vnquã,qui hoc affirmauit,reipſa præſtitiſſe. Crœſo ditior eſſet,qui hoc ſciret. Lapidẽ & tincturas fieri poſſe non nego. Quæſo nugas paululum iſtas conſidera. Quomodo in vaſe aureo, operculo aureo ignito tecto, ex auro oleum fieri poſſet, ita vt ipſum vas aureum non diſſoluatur? Somnium eſt, ſicut omniũ ferè ſcripta Alchymiſtarum, qui tanquam nonnulli noſtri temporis homines, ſua phantaſmata,ſcriptis complexi ſunt, reipſa autem nihil quicquam experti : vt aliis vanitatibus & mendaciis, ſic iſtis quoque ſe oblectant Theophraſtei, & ex ſtultis inſanos facere ſtudent. Veriſimile eſt aliquid adiutum non diuina ope, feciſſe illorum Magiſtrum: verum iſta remedia,quę diuulgant,

vana

vana ac falſa eſſe, nihil dubito. Obſcuritati autem implicant, ne peruerſitas deprehendi queat. Sed de his ſatis. Vnũ hoc poſtremum adiungam. admodũ impudentem eſſe oportuit eum, & inimicum nominis tui atq; hoſtem, qui tibi hoc perſuadere eſt conatus. Hæc ſcripſit Medicus inſignis ad Geſnerum de auri oleo. Idem ad eundem aliàs in hanc ſententiam ſcripſit.

Περὶ ὕλης τοῦ πιστοῦ quid ſcribã? Otioſorum hominum ſpeculationes ſunt, quæ ſi ad rem conferantur, oleum & opera perit. In minimas partes redigi aurũ poteſt, atq; ita πιστὸν effici: vt autem in ſpiritum & oleum natura auri conuertatur, ſpes Alchymiſtica, non veritas ipſa, ratum eſſe iubet. Cæterum quin aurum comminutum in minimas partes, & redactum in prima ſua elementa puriſsima, poſsit fieri potabile: (non tamen ſub forma aquæ aut olei) poſsit etiam alia metalla admiſtione reddere meliora, & quaſi tranſmutare, non nego, nec omnino nihil eſſe, quod de lapide Philoſophorum dicunt, fateor. De aqua autem & oleo auri quod adferũt, illud falſum eſſe omnino certus ſum. In eadẽ ſententia vidẽtur & Auicẽna eſſe, Albertus Magnus, ac ipſe etiam Braſauolus, quãdoquidem aurũ materia conſtat ita perfectè digeſta, vt quaſi contrario omni, aut ſubſtantia,

aut

aut excremẽtitia carere videatur,impoſsibile videtur,vi ignis ſine alio adiutorio,aliquo modo in ſubſtãtia alterari poſſe. Ac ipſe Braſauol. De purgãtibus,nõ modò vana,quę de auro potabili & argento feruntur, ſed etiam venena eſſe affirmare non dubitauit. In hãc ſententiam multa plura afferri poſſent, ſed ea relinquemus ad præſens. Vberior dicendi locus fortè erit in libro De lapidibus, gemmis & mineralibus, cuius ſchedas infinitas penè, indigeſtas tamen Geſnerus noſter, vt & has ipſas,reliquit.

Diſſolutionẽ verò auri,quod ea arte Chymica perfici poſsit,pleriq; affirmant. Ac primò quidem nobis perſuadẽt, authoritate & libris venerandæ antiquitatis: deinde verò oculari noſtri temporis virorum celebrium inſpectione & operatione cõfirmant. In hãc ſententiã ſcribit vir quidam eruditus, & naturalis philoſophiæ ſtudioſiſsimus, ad Geſnerum: Fuerunt, inquit,apud me,duo, qui aurum puriſsimum ita tractarunt,macerando,deſtillando,putrefaciẽdo,ſoluendo,deſiccando, vt in liquidiſsimum humorem redegerint:in eo opere occupati fuerunt ſeptimanas octodecim,à nona Iunij vſq; ad decimã quintam Octobris, ídq; tanta diligẽtia egere,vt nunquam eo tempore extinctus ſit planè ignis,eo tamen admodum lento vſi ſunt, in quo

in quo video præcipuè peccare noſtros Alchymiſtas: adfuere operi perpetuo, noctu vigilias partiti ſunt, & vaſa & inſtrumēta pauca adhibuere. Quod ſiquis liquor auri potabilis benè præparati eſt, hoc modo præparari poſſe aut debere crediderim, vt ab his quibus ſpectator adfui parabatur. Atque vt id credam facit primum, quod aurum eò redigunt, vt ſuæ aquæ innatet, quaſi puriſsima nebula imbrifera: idem tranſit in recipiētem lento igne, & quod maximè ſum miratus, tingit aureus iſte liquor, colorē aureum reddens, chartam, lanam, aliámue rem admotam, qui color ita penetrat, vt minima guttula aliquot folia in Pindaro meo Græco penetrarit. Præterea, quod etiam ipſum veræ ſolutionis indicium eſt, albus auri ſoluti color eſt. Hæc & alia faciunt, vt credam hanc rationem ſoluendi veriſsimā eſſe qua hi vtuntur, nec ſimile apud vllos alios Alchymiſtas hactenus vidi. Quod ſi vera ſit ſolutio, facilis inde ratio eſt perficiendi liquorem. Illi in puluerē redigere abituri: ſed is humido loco ſua ſponte, vitro etiā benè munito colliqueſcit olei modo, cuius rei experimentū fecere apud me. Hæc vt oculatus teſtis ſcribo, alioquin hęc tāquā ἀδύνατα, hactenus ſępe apud noſtros & alios ſolebā confutare. Multa ſunt in ſpecie impoſsibilia, quæ certa via ac ratione

tione facillima ſunt. Audio hos ipſos curare morbos quoſdã deploratos. Hactenus ille.

De auro diſſoluto & potabili, eiúſque facultatibus, caput VII. *Antonij Fumanelli ex lib. De compoſ. medicamentorum.*

NEc ſilentio præterire ſtatui medicamẽtum, quod Chymicæ artis profeſſores ſummis extollẽtes laudibus, Aurum potabile vocant, vt ſaltem quæ ipſius ſit compoſitura noteſcat. Cuius has eſſe facultates aſſerũt, quod bibitũ cordi lætitiã præſtat, eiúſq; vires auget, & morbos repellit, ſenectutẽ retardat, humores augens natiuos, omnes corporis partes illæſas tuetur, lepram curat, ſanguinẽ mundat, caſui cõfert capillorũ, ſi cum endiuiæ ſumatur aqua, aut potius decocto: quod ſemel retuliſſe ſufficit, vt ſupra relatũ: capitis verò dolori cum aqua betonicæ, ſcotomiæ, & vertigini cum decocto bugloſsi, & meliſſæ, lethargo cum ardenti, & lilij: memoriam corruptam cum fœniculi decocto, & acororum, potatũ inſtaurat, melancholiam ſubmouet, omnémq; amentiam cum aqua borraginis: facit ad morbum attonitũ, cum aqua ardẽti: & cum pæoniæ albæ radicis luna decreſcente collectæ decocto, ad morbũ

comi

comitialem:ad membrorum verò mollitiem cũ aqua ſaluiæ ſtillatitia, aut decocto ex ea: ad ophthalmiam ſeu oculorũ phlegmonem & dolores cum aqua fœniculi, atque ſileris montani,ſeſeliſq; Maſsilienſis:ad deſtillationes,ſeu rheumatiſmos cum iridis aqua: ad fluxum ſanguinis narium cum aqua ſcabioſæ: valet & tuſsi cum aqua capillorum ven. in ſputo ſanguinis cum plantaginis aqua:in phthiſi cum aqua mellis, & lacte:in dolore, & abſceſsibus pulmonis cum aqua cancrorum fluuialium: in cordis tremoribus cum aqua meliſſæ,aut bugloſsi:in dolore ventriculi cum aqua mentæ,vel ipſius decocto: in calida diſpoſitione cum roſacea, aut myrtillorum aqua:in dyſenteria, & ventris tormine,fluoréue cum aqua plantaginis: in coli dolore cum ardenti,invermium paſsionibus cum zedoariæ decocto,aut abſinthij: in hepatis tumoribus,aut obſtructione,atq; aqua inter cutem cum aqua ſcariolæ, & hepaticæ in cauſa calida:in cauſa verò frigida cum ſpicæ nardi decocto,aut cinnamomi: in ictero morbo cum aqua caprifolij, vulgo periclymenos nuncupati,aut ſero caprino: in lienis paſsionibus cum aqua fraxini, aut tamariscis:in renum paſsionibus,oppletione,& lapide cum tribulorum marinorũ, aut raphani, alkekengi,& pimpinellæ,aut puluere philan

tropos

tropos,ſeu aparinæ:in ſtranguria, & renum vlceribus cum caprillo lacte:in enterocele, inteſtinorúmue ramice, epiplocele, omentíue ramice, & epiploenterocele, inteſtinorum & omenti ramice cum aqua vtriuſque conſolidæ:in mẽſiũ ſuppreſsione cum aqua ſabinæ,aut matricariæ, & in partus difficultate cum aqua artemiſiæ. Auxiliũ præterea ſterilitati præſtat cum aqua nepetæ, & lauẽdulæ:arthriticis, morbóue articulari, podagricis,iſchiadicis, chiragricis, & extenuatis cum aqua ardenti,aut paralyſis,aut lauendulæ:peſtilenti febri cum acetoſæ,vel bugloſsi, & ſcabioſæ:gangrenæ,fiſtulis, & pſoræ cum aqua pedis columbini,aut bugloſsi, vel acetoſæ. A veneno præſeruat, & veneno affectos, morſóſq; à cane rabido curat cũ aqua tormentillæ, dictamni albi, & biſtortæ, aut aqua rad pęoniæ,febres quotidianas,tertianas,& quartanas in acceſsionis, ſeu periodi principio exhibitum cum aqua ſcolopẽdrij, vagas & erraticas, cauſũmque cum ſerapio violato delet:vtq; vnico dicatur verbo, aiſerunt aurum potabile cum aqua ardenti nobilem inducere effectum in corpore humano,omnéſque ferè pellere morbos. De ipſo autem in magnis morbis ſcrupulum aut ſemidrachmam exhibendam cenſent,in mitioribus ſcrupuli dimidium, in paruis ad duo-

rum granorum hordei pondus, decuplum decocti ipsi commiscendo. Quod, quum pluribus doceant cōficere modis, hic nonnullos adducam: si autem plura de eo quis scire cupierit, & quod Chymistæ solis fixionem in cœlo nostro dicunt, commentarium legat Cœlum philosophorum nuncupatum, plurimas auri potabilis formas & diuersas continentem, in quo & plures aquæ vitæ composituras respicere licet: de quibus veritas ipsa authorem appellet.

Auri potabilis conficiendi descriptio.

Prima. Foliorum auri electi quantitatem, quæ tibi magis opportuna videbitur, succi limonum optimè depurati quod sufficit, in bociam, vt decet obturatam condito, ad cineris furnellum igne lucernæ supposito diebus quatuor, pluribúsue, adiicitóque aquæ ardentis quinquies destillatæ partem mediam.

Secunda. Aliam auri potabilis confecturam edocentes, sumunt foliorum auri in leuorem redacti numero centum, salis super lapidem porphyreum triti ℥ ß. hæcq; commixta, aqua abluunt calida, & in cucurbitā vitream iniecta, collo procero fabricatam, fundo sapientiæ luto contecto, copertorióq; imposito, & igne lucernæ tria habentis licinia substrato, vt dictum est, destillant, & si quid

qu:d auri in vaſis fundo conſtiterit, ad vſum ſeruant. Tertia.

Alio aurum potabile conficientes modo, ſumunt auri optimi partem vnam, argenti viui partes duas, quas nocte diéq; ſimul maceratas, quouſque aurum diſſolutum fuerit, ſuaui deſtillant igne, donec vtiq; argentum viuum ab auro ſecretum eſt: auro autem in vaſis imo, iam ad nigritiam tendenti, aquæ bugloſsi ℔ ß adiiciunt, vaſíſque ore obturato ignē diebus tribus, & noctibus ad auri liquationem ſupponunt. Quarta.

Sumatur auri de cemento ℥ j. & componatur cum ℥ j. argenti viui Hiſpani puri: ponantur in cucurbitam vitream oleo communi ſuperpoſito, & per duos digitos ſupernatante, & ad calidos cineres bulliat horis xxiiij. & quum infrigidatum fuerit, extrahe oleum, & quod reliquū eſt, ablue cum aqua tepida, donec humiditas, & vnctuoſitas ablata fuerint. & ſiccatum in tenuem cōtere puluerem, ponatúrq; cum ſulphure in crucibulo ſuper carbones, & accēdatur ignis, donec ſulphur comburatur: poſt accipe aurum, & tere cum ſale aliquo tempore, & poſt cum melle ſuper porphyreum lapidem longa trituratione: poſtea ablue cum aqua feruenti, donec aurum ſit optimè mūdum, & purum: & poſt accipe vrinam ſtillatitiam vicibus

tribus:primò quidem deſtilletur ad medieta tem:ſecundò ad tertiã partẽ: tertiò ad quartam:huícq; vltimo deſtillatæ in vas vitreum ad cineres calidos appoſitæ, adde ſalem tritum, & ſalem ammoniacum ad ignem ſuauem, donec in vrinam deſtillatam ſoluantur: hæcq; ſimul alembico deſtillentur. Aurum verò per filtrum, quod vrinæ præparatæ miſceatur, & ſalibus vtriſque, & ad mollem ignem poſitis, quod ſupernatat, vt oleum abluatur, donec ſalſedine priuatum fuerit, quæ in bocia vitrea cum aqua vitæ impoſita, tandem in aquam limpidam ſoluentur.

Quinta. Vitrioli rubificati ℔ j. ſalis nitri ℥ ix cinnabaris ℥ vj. ſalis communis ℥ iij. tere omnia ſimul, & extrahatur aqua acris, cum qua miſceatur aurum, vt ſuprà præparatum, & deſtillentur per alembicum, donec exierit aqua in colore auri, ipſum aurum remanens in fundo vaſis ad formã mellis redactum commiſce cum aqua infraſcripta. Cinnabaris ℔ iij. vitrioli rubificati, ſalis nitri, aluminis rochæ calcinati, ſing ℔ j. ſalis communis ℔ j ß omnia ſimul terantur, & artificioſe elambicentur, & quod ſublimatum eſt, & infrigidatum, albúmq; effectum, tere cum ſalis ammoniaci æquali pondere, & quinquies ſublimetur, teratúrque: quod ſublimatum eſt ſuper porphyreum lapidem, & omnia

nia igni ſimul poſita, & liquata miſceantur cum auro, vt ſupra præparato, & bulliant lento igne, donec ſoluatur aurum, & quum infrigidatum fuerit, ſepeliatur vas ſupraſcripta continens, ſub fimo diebus triginta, & ad ignem denuo poſita, quod ſtillauerit reponito. Sexta.

Aurum aliud potabile contra peſtem, omnéſque infirmitates contingentes ex intemperie, in compoſitura, ſoluta vnitate, & eas quæ communes ſunt.

VRinæ ter deſtillatæ, quæ ſic fit: Accipe vrinæ hominis ℔ xx. & deſtilla prima vice extrahendo ℔ x. ſecunda vice ex his decem v. & ex quinq; iij. & cum iſtis quinq; ponatur ad alembicum aurum præparatum. Accipe auri ex ſuo naturali cemento ℥ j. & amalgama cum ℔ j argenti viui Hiſpani, & pone in bocia vitrea, & fac bullire cum oleo communi horis trigintaquatuor: poſt eximito, & refrigerari ſinito: deinde laua cum aqua calida, donec oleum, omníſque digeratur ventoſitas: tunc comprime per corium, & remanebit aurum amalgamatum, & deſicca, & optimè ſiccatum tere in morta-

rio cum ſulphure, vt amalgama cum ſulphure ad tenuem puluerem redigatur: poſt hæc ſumito vrinam, vt ſuprà deſtillatam, & pone in vrinali cum puluere ſalis communis, & ſalis ammoniaci, & ſtillentur denuo: poſt ſuperpone aurum in bocia vitrea, & fac bullire, & aurum ſoluetur. & tunc accipe aurum ſupernatans cum cochleari vitreo, & pone in aquam ardentem, aut eam, quæ deſtillatur ex elixir vitæ in duplici vaſe, & in ea diſſolue aurum calefaciendo, hócque aurū eſt ad omnia vtile. Septima.

Sumito fauum mellis cum tota cera, & melle, & in vrinali vitreo imponito, ſuperponendo de optima aqua ardenti: quod exactè clauſum, duobus menſibus in loco permaneat calido, humidóque, donec omnia liqueſcant, & deſtilla. Quod primò exit, erit vt aqua, quod ſecundò vapor, quod tertiò pars ignea, & bulliat, donec ſoluatur aurū: quod mirum eſt, & expertum pro ventriculo, hepate atque inteſtinis, ex frigida intemperie affectis, & cum timor eſt de futura aſcite.

Modus & ratio quid ſimile auro potabili conficiendi, faciens ad morbos varios.

QVidam ex Chymiſtis arbitrantes ardentem aquam auri concipere facultates

tates, ipſum aurum, quem Solem vocant, natura aut arte depuratum in ſegmenta tenuiora, bracteoláſue diſſectum centies accendunt, totiéſque ardenti extingunt aqua quintæque commixto eſſentiæ, vt cœlo, in variis vtuntur morbis. Hactenus Fumanellus.

Modus faciendi aurum potabile, medici Craconiẽſis, quo etiam vtitur in compoſitionibus contra peſtem. ℞. Aurum foliatum, & miſce (ponerem in ampulla vitrea) cum tanta quantitate, quæ tibi melius videbitur, & ſufficiens, ſucci limonum depurati. Poſtea pone in bociam bene obturando os bociæ, & ſepeli illam in cineribus calidis, & teneas ſic per quatuor dies vel plures, ſicut expedit, poſt ea adde pro medietate iſtius mixturæ, tantam quantitatem aquæ vitæ optimæ (nimirum dulcis illius, de qua ſupra) rectificatæ, & claude benè os bociȩ ne reſpiret, & ſerua tan quam margaritam & balſamũ, & theſaurum inæſtimabilem, pro humani corporis ſanitate ſuper omnia neceſſariũ. Et de iſto theſauro poterit homo ſumere quater in anno, in principio cuiuſlibet tertij menſis, quantum eſt cochlear pro vice, cum optimo maluatico vel cum brodio plus minúſue pro neceſsitate. Deſtillationis nullam facit mentionẽ: quid ſi ſuccus limonum primum abſtraheretur

I 4 deſtil

destillando : dein aqua vitæ adderetur, & rursus destillaretur? Aut, videas quale sit, si ita ex præscripto paretur:& si placet, preterea destilla mediocri igne carbonum, per horas quatuor & viginti.

Aurum potabile paratur more Alchymistarum ad hunc modum, quem accepimus, è libro manuscripto veteri Alchymico. Calcinatur primò Sol, more aurifabrorum per Mercurium, & permitte vt Mercurius euaporet ab eo, tum teratur valde bene in lapide, postea ponatur in furno reuerberationis per biduum, & euenient flores subtilissimi, qui colliguntur, & calcinantur reuerberati tam diu, vsq; totum vertatur in flores. Cum illis floribus auri, accipe acetum vini optimi destillati, & pone hos flores in vitro, & pone ad putrefactionem per dies xiiij. postea effundatur acetum coloratum, & nouum acetum affundatur, benè mouendo, postea permittatur vt resideat, ac tandē rursus acetum permutetur, aliud affundēdo, ídq; tandiu continuandum, quoad nihil in fundo amplius remaneat, & totum in acetum soluatur. Postea acetum coloratum effunde in vitrum magnum, vt euaporet acetum, & in fundo manebit aurum nigrum ad modum olei vt pix, quod accipe & pone ad vinum tuum rectificatū vt ibi soluatur, & ponatur ad vas

circu

circulationis, & mittatur ſtare in calore lentiſsimo per xij. hebdomad & coagulabuntur & fixabuntur omnes ſpiritus vini. & vertentur in puluerem, vnà cum ſole, quos excipe & pone ad ſoluendum, & ſoluentur in oleum clariſsimum, vt aurũ, & hoc vocatur aurum potabile, de quo vtere vt ſcis. Vini autem rectificatio ſic fit: In vaſe reiterationis ſeu rectificationis ſtet vinum per dies x. in vino verò ſoluătur prius, quàm ponatur in vitrum ad rectificădum, camphoræ ℥ ij. ſacchari crudi prius benè exiccati totidẽ, de nuce moſc. ℥ j. macis, zedoariæ, zingiberis, ana ℥ j. cũ his rectifica vinũ in vaſis rectificationis, vaſis optimè clauſis, ne quid vel minimũ reſpiret, poſtea auferatur: & hoc vino præparatur aurũ.

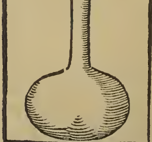
Aurum potabile inquit Fierauant. Capric. lib. ij. cap. xxij. liquor eſt diuinus, cui alius nullus poteſt comparari. Philoſ. ſuperioris ætatis, atque etiam recentiores ſummo ſtudio auri ſolutionem quæſiuerant, ideóque variis etiam modis id ſunt aggreſsi. Multi eorum ante deſtillationem, aurum calcinandum prius cenſuerunt: alij ſolutionem eius quæſiuerunt aqua forti: alij poſt calcinationem, ſoluebant aqua vitæ: alij in alios errores ſunt lapſi. Modum verò ac rationem faciendi precioſiſs. hunc liquorem facilem & firmam ego docebo, propterea quod is ſit maximi

inter mortales momenti, & quasi altera anima, imò vita ipsa nostra. Accipiatur sol. auri pondus vnciæ vnius: dehinc habeatur gallina satis magna bona, quæ est interficienda, & ita adhuc calida, ab interioribus mundanda, & in multis partibus præcipuè carnosioribus ferro aperienda, vtpote in pectore, in coxis, sub alis. Istæ partes auro commixto sunt infarciendæ, vt penitus cooperiatur. Quo facto ponatur hæc gallina in locum, vbi per dies trigintasex calida permanere posit calore suo naturali, vt aurum soluatur in aquam. est enim occulta quædam in carne gallinæ proprietas soluendi aurum in aquam. Quo finito termino, deprome, & carnem laua ita exactè vndiquaque, vt nihil de auro, ne minimum quidem relinquatur, aqua mellis destillata cum suis spiritibus, quæ sit rectificata bis térue. Peracta hac lotione, accipe tantum aquæ vitæ, quantum est de aqua loturæ carnis gallinæ, & commisce. Pro qualibet libra aquæ adiunge ℥ j. salis ammoniaci albi, sine vlla nigredine, ponantur omnia in bociam vitream, & abscondantur per tres menses in fimo equino calido. Verum singulo quoque mense visitanda erit materia semel, & effundendæ partes aquæ huius clariores, & seruandæ in vitro optimè clauso. Bocia veró remittenda, & finito mense rursus

ſus quod clarum fuerit à fæcibus ſeparãdũ, & habebis ſpatio trium menſium omnem aquam ſolutam & claram. Demum deſtilla fæces in arena forti igne, vt omnis materia melior aſcendat. In deſtillatione verò fęcum, ſciendum eſt, quòd fæcibus eſt affundenda libra ſemis aquæ vitæ optimæ, & quod per deſtillationem extraxeris commiſcebis cum eo quod primò fuerat ſeruatum, & rurſus in balneo Mariæ quod reliquum eſt extrahe. Tum repone in fimum equinum diebus viginti quinque, & habebis aurum potabile paratum facilè & minimo ſumptu, quod ſua mirifica facultate mortuos quaſi reſuſcitat. Vſus eius eſt eiuſmodi: Auri potabilis ſumitur ℥ j. cũ vncia vna iulepi violacei ſimul permixta. Et hæc compoſitio dari poteſt in brodio, aut cum aqua aliqua, aut per ſe ſine alio admixto liquore. Maximè vtile eſt ſenibus decrepitis, ad reſtaurationem virium. Hoc ipſo vita ad dies aliquot protrahi poteſt in ægrotantibus, & ſermo reſtitui, cuius experientiam ego vidi.

Auri potabilis confectio, ex literis cuiuſdam lingua Gallica ſcriptis ad D. Geſnerum. Tartari ſume quam voles quantitatem, calcinetur ad albedinem, quod tribus poteſt diebus perfici: calcinatum tartarum diſſolue in aqua communi deſtillata, & ſcias quod pro ℔ j.

℔ j. tartari calcinati ℔ iij. aquæ requiruntur. Post dissolutionem aqua per filtrum destilletur & congeletur. Quo facto, denuo horis octo vel nouem est calcinandum tum rursus dissolue in aqua cõmuni destillata, & cõgeletur vt supra, idque ordine repetatur septies. Septima tandẽ calcinatione, tartarum ad dissoluendum per se coniiciatur in vas vitreum amplũ, in loco humido, quò neq; aër, neq; pluuia pertingat. Quo sic parato, accipias ℥ xv. aquæ huius è tartaro calcinato, pro singulis vnciis solis calcinati, eo quo sequitur modo. ℞. Auri finissimi & puri ℥ j dissoluatur cũ Mercurio, quẽadmodũ id ipsum artifices, & aurifabri, qui vasa inaurant, dissoluunt, post separetur euaporatione Mercurius ad ignem. Vbi igitur habueris calcem, aut cinerem, aut puluerem auri debito pondere, impo-

nas in vas vitreum, quod matraciũ vocant, cuius collum quo fuerit longius, eò est melius. Tum obtura diligenter matraciũ, ne quid impuri aut alieni incidere poßit, & repone in fimum calidum,

calidum, aut potius in balneum Mariæ per quindecim dierum ſpacium, & caue ne vas moueas, ne id quod ſolutum eſt, & quod ſublimatum parietibus adhæret, decidat, ſicque actio impediatur, quo minus reliquum diſſolui poſsit. Relinquatur ibi, quoad vel totum, vel maior ſaltem pars ſit diſſoluta. Quando extrahendum erit aurum ſolutum, id magna diligentia erit aggrediendum, ne quod ſolutum, cum eo quod reſolutum non eſt, commiſceatur. Vt verò acuitas aquæ, quam ab aqua tartari accipit, auferatur, accipe aquam vitæ quater aut quinquies deſtillatam, & commiſce cum aqua tartari & Sole diſſoluto, & repete hæc donec tota aqua tartari fuerit ſeparata à Sole, & quoad nullus ſalis ſapor ſuperſit. Poſtea coniunge aquæ roſarum parum, vt tollatur etiam aquæ ardentis odor, atque ita relinquitur tibi oleum auri puriſsimum.

De ratione ac modo conficiendi & parandi aurum potabile, ſic ad Geſnerum ſcripſit, vir doctiſsimus quidam: Mitto ad te aurum potabile, vt petis vir doctiſsimè, hoc eſt, rationem eius conficiendi, qualẽ vidi apud meos duos artifices, qui id hoc modo præpararũt apud me ſuperioribus annis. Te oro, vir ornatiſsimè, vt ſi tibi videbitur, certi aliquid con

continere,tibi reſerues. Eius enim apud me authores magni faciebãt,ac ea lege inſpecto rem me omniũ voluerunt,ne facile cuiquam communicarem: id hactenus ita obſeruaui, vt nulli vel ſcripto vel narratione explicuerim: tibi ſoli,& bona cum fide,quantum memoria complecti, & animo conſequi potui, communico. Cuius ſummaria ratio hæc eſt:

Aurum eligatur præſtantiſsimum,id purgetur igne per cementum, vt purum,ſyncerúmque quam exactiſsimè fiat:hinc in laminas extendatur,& fruſtulatim conſcindatur, ita conciſum in matracio (matracium puto dici phialam à Chymiſtis) ſoluatur. Solutio ita breuior fiet. Aqua fortis accipiatur, quater purgetur à fæcibus,& deſtilletur cũ quarta parte ſalis communis præparati: in hanc aquam ſic præparatam immittatur aurum comminutum, & ſenſim immittatur tartarũ calcinatum probè,ac lento igni, vt manu collum matracij teneas: ſoluetur in aquam claram & limpidam,quo facto ſeponatur, vt refrigeretur. Hinc transfundatur in vitrum ampli orificij,ac in calidis cineribus reſoluatur aqua illa tota, & deſiccetur materia,ita vt vix ſentias odorem aquæ fortis, inde iterum refrigeſcat materia. Interea aqua roſarum deſtilletur, eíque infundatur ac reſoluatur, deſiccetur materia,vt prius,iterúmque id repetatur

petatur vt prius,sic probè tandem exhalabit vis aquæ fortis.

Ad hunc modum mundata materia & deſiccata,ad putrefactionem accedendum eſt, ea ita fiet: Vitro ſatis amplo imponatur materia,addatur illi aqua communis deſtillata, vt materiã excedat, ad digitos fortaſſe tres, reponatur in fimum equinum, aut fiat id balneo,quod magis placet,per dies decem. Inde deſtillanda eſt ad vaporem aquæ(id eſt, donec euaporet aqua)& materia exiccanda: deſiccatæ ſuperinfundatur aqua deſtillata, ac ad lentũ ignem in vaporem aqua ſoluatur denuò,poſtea deſtillanda eſt in cineribus,& exiccanda,vt prius. Hactenus ſi decenter opus continuatum fuerit,eò perducta eſt materia.vt nebulas tandem exhibitura ſit:quod vt expeditius fiat, in fine præcedentis deſtillationis materia deſiccata, infundatur ſuper eam vinum ter deſtillatum, ac vapore aquæ ſuper lẽtum ignem ſoluatur materia. Quod ſi ritè fuerit factum, incipient apparere nebulæ, aſcendent autem ex fundo alembici aureæ guttæ ſenſim ad aquæ ſuperficiem, quam totum ambiet puriſsimum, ceu reticulum, à quo dependebunt guttæ aureæ: hunc aureum imbrem Danaës interpretantur.Et ſanè nihil eo vidi elegãtius.Porrò has nebulas ſtudioſè decet colligere.Eximuntur

autem

autem vitreo cochleari parte conuexa (conuexa parte nebulæ eximi debent, ne cũ ipsis aqua hauriatur:nam conuexę parti facilè ad hærescunt:translatæ verò in patellã vitream ab aqua solidæ vel integræ recipiuntur,in ea aquam fontanam intelligo) & reponantur in patellam vitream, quæ plena ferè sit aquæ (fontanæ) destillatæ. In hac statim fundum petet nebula.Prima sic collecta nebula,repetatur putrefactio,exiccatio,destillatio ex ordine, sic alia colligetur nebula, ídque toties donec omnes collectę fuerint.Vbi nulla amplius apparuerit, habes aurum separatum à tartaro (quasi tartarum prius conglutinetur auro vel concorporetur) quod in fundo album remanebit. Aurum sic in nebulas conuersum, exemptum ex aqua patellæ vitreæ, exiccandum erit in furno calcinationis, ita liberabitur ab humore extraneo,id quod fiet fortasse ad dies decem:lentus autẽ debet esse calor, qui naturalem corporis humani nõ excedat. Desiccata materia post diem decimum,in vitrea patella cochleari facilè in puluerem contereretur. Nebulæ puluerisatæ matracio infundantur,& in balneo putrefiant,simúlque soluantur iterum, quod fiet ad dies triginta interdũ. Soluetur autem in oleosam materiam,quæ iterum exiccata conseruabitur ita,tanquam ad præsens satis præparata.
Nam

Nam in cella vel alio loco humido, conuertetur si opus sit, in citrinam aquã, quam dicunt esse miræ facultatis, ad omnia ferè morborum genera. Hæc fide bona, quantũ memoria consequi potui, tibi communicata volui, &c. Vale.

Alius modus Theophrasti, pro auro potabili: Soluitur aurum (nimirum in tenuissimas laminas, & frusta redactum & incisum) in aqua forti conuenienti (regia nimirum) abluatur ab acuitate cum aqua dulci destillando, postea exiccando solutum, de quo recipe ℥ iij. aquæ vitæ mellitæ ℔ iij. in cucurbitam pone diligenter perlutatam, orificio optime sigillato, & supra cineres vel carbones lẽtos 24. horis collocetur, illic leuissimè ebulliat. Sic enim Sol in ista aqua soluitur, cuius vsus est, vt scis ex aliis.

Auri potabilis modus nobilissimus, valde rarus & secretus. Primò omnium malum citrium excauetur, auferẽdo medullam & semina, cauitati indantur foliorum auri, necdum ad extremã tenuitatẽ redactorum, quantum videbitur. Tum expresso mali citrii succo, affusóq; auri foliis, malũ suo operculo operiatur, ac in loco calido, aut iuxta fornacem diebus quinq; aut octo seruetur. Hoc modo affirmant aurũ in oleum resolui. Quo facto, succus ab oleo separetur, oleũ

cum aqua vitæ fortiſsima cõmiſceatur, quæ aliquoties rurſus deſtillatione ab oleo eſt ſe paranda. Iudicium autem de perfectione olei ſumitur hoc modo. Illinatur oleum crudo carnis fruſtulo, ſiquidem id non deauretur, ſed ad profundas partes penetrauerit, vt auri ſpecies nuſpiam appareat, optimè deſtillatio & operatio ſucceſsit. Hoc oleum volunt, omne aliud aurum potabile, quocũque modo id fuerit præparatum, virtute & facultate excedere.

Sol potabilis ex ſcheda Italica, Recipe pumicis pulueriſati ℔ij auri finiſsimi in foliis ℥. viij. & ſimul contunde diligentiſsimè, poſt accipe ℔ iij. dicti lapidis tuſi ſine auro & fiat lectus è pumice, & alius ſupra hunc è pumice cum auro, viciſsim pergendo in olla vitreata lutata ne reſpiret, & ollã collocato in furno ignis tẽperati per dies 40. poſt extrahe aquam vitæ vt ſcis, hoc eſt, infunde ipſi aquam vitæ, & aurum quaſi oleum aſcendet.

Aurum potabile, quale à Raymũdo præparatum olim fuiſſe fama eſt. Accepit auri puriſsimi quantum illi videbatur, quod in aqua regis ſeu forti (aurum nimirum diſſoluẽte) diſſoluit primò, deinde verò aquam & ſpiritus deſtillatione extraxit, ad exiccationẽ materiæ, ad eum penitus modũ, quẽ in præcipitato faciendo, ſequuntur vulgò: tandem in cel

in cella vinaria in oleum resolutum (quod quinto die fieri solet) rebus aliis permiscuit, & propinauit. Facilis hæc est, & expedita via miniméque negligenda.

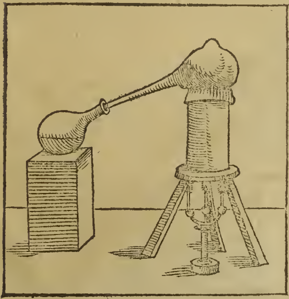
Aurum potabile sic fit, ex libro manuscripto veteri Alchymico. Fit aurũ potabile eodem modo quo supra, ex eodem libro docuimus facere oleum vitrioli Et eodem quidem modo fieri possunt omnes lapides pretiosi potabiles, non ponendo Mercurium, sed tantum sulfur. Recipe ergo quemcũque lapidẽ pretiosum, eúmque tere subtilissimè super lapide porphyrio, deinde adiunge ei tantundem sulfuris viui subtilissimè triti in pondere, & postea pone in crucibulo inter carbones ignitos, donec fiat ignitum, vt carbo & sulfur sit combustum & exhalatum. Hũc puluerem residuum rursus pone in marmore, & iunge ei de sulfure pondus suum, & fac vt prius fecisti, & iterum similiter fac tertio, & tunc erit lapis tuus sufficienter præparatus. Tunc recipe de isto puluere ℥ß. de prædicta aqua ℥ iij. & pone simul in ampulla, & fac vt aqua albescat, & remanebit lapis tuus sicut pasta, cui adiunge aquam vitæ, & habebis lapidem potabilem pretiosum. Valent huiusmodi lapides potabiles contra diuersos affectus seu ægritudines corporis.

Medicina à Deo data ad præseruandam

hominum vitam in statu longęuo, etiam lepræ resistens, multas in se habēs virtutes mirabiles occultas. ℞. De sole purissimo in subtilissimum puluerem redacto ℥ iij. & de balsamo electo ℥ j. & de myrrha electa & aloë hepatico & thure, & ladano non sophisticato, ana ℥ ij. camphoræ ℥ v. conficiatur cum oleo pomorum mandragoræ & balsamo simul mixtis. De hac medicina recipiatur ℥ j. vel ß. in mense, & superbibat vitrum plenum de vino ardente mixto cum aqua buglossæ & florum rosmarini, simul mixtis & destillatis per alembicum. Hæc medicina regalis est & magnifica, cuius laudes sunt innumeræ, nec indignis communicandæ. Aequiparatur auro potabili: & si aurum purum esset resolutum in aquam sine corrosiuis, & prædictis rebus permixtū, multo pretiosior esset medicina. Itē si quis iuuentutē diu conseruare velit, & talem medicinam habere nequeat, vtatur quotidie chebulis cōditis cū suo syrupo.

Aurum potabile aliud excellentissimum. Ante omnia ℞. Vini vetustissimi q. ß pone in alembico vitreo, postea luta capellā cum alembico, vt & recipiens, fiat destillatio in balneo Mariæ, separādo ab eo quatuor elementa: videlicet prima exiēs aqua, erit acuta tendens ad insipidum gustum, quæ nihil valet. Secunda erit acutissima, ignem referēs, quæ &

& ipſa inutilis. Tertia erit dulcis guſtu, & illa optima eſt, quia aërea conſtat materia. Quarta omnino inſipida quæ nihil valet, & terra dicitur. ℞. Ergo prædictæ dulcis aquæ, videlicet materiæ aëreæ ℥ v. auri puriſsimi, in tenuiſsimas laminas redacti, & in parua fruſta inciſi ℥ j. ß pone in alembico paruulo vitreo, optimè in fundo lutato, & fac deſtillare per dies quinque igne quatuor lucernarum, ita vt ſequens figura oculis ſubiicit.

Ubi candelabrũ vides, hic ponitur lucerna ardẽs, quatuor luminibus.

Diebus quinq; preteritis amoue lucernã & impone ignem mediocrem carbonũ, per horas 24. & transibit tota aqua ad recipientem, & permanebit aurum in fundo alembici, referens oleum clarissimum, quod est verum aurum, potabile pretiosissimum pro vsu medico. Hoc quidam vsus est frequenter sine commixtione cum aqua vitæ, valet ad oculorum suffusiones curandas, si patienti su pino iacenti minuta aut semiguttula, in angulũ syluestrem eius oculi immittatur. Surditati inueteratę (an verò ex quacunq; causa ortę, scire non possum) medetur vnica gutta in aurẽ iniecta. Gallicam scabiem persanat, si excisis prius pustulis, cicatrices ipso vngantur, hoc modo: Si pustulæ fuerint inueteratæ, primo eę candenti ferro, aut forcipe sunt extirpandæ, deinde oleo solo vlcerata loca inungenda. Quod si recentes fuerint pustulæ, ipsis saltem oleum inungitur, & hoc modo multi certa experientia sunt restituti. Cũ aqua vitæ appropriata hoc oleum commixtum proportione ferè sextupla, vel octupla aquæ ad oleum, valet contra omnes destillationes capitis, præsertim frigidas, id est, catarrhos suffocatiuos. Cõmiscendum autem

ita,

ſta,vt in aquam vitæ gutta de oleo auri inſtil letur,ac vehementer conquaſſetur,donec aqua vitæ ab auro rubrum ferè colorem,pellucidum tamen, acquirat. Idem oleum cum aqua vitæ præparatum, ac deinde cum lacte caprino cõmixtum,tantiſper dum lac coloratur,iuuat inflationes, & exulcerationes oris, & gutturis,ſi eo fiat gargariſatio In preſeruatione,ſex vel octo guttulas ſi ſingulis vel quater denis, vel ſeptimanis ſumantur:in curatione autem medium, vel integrum cochleare,exhibitum ei, qui vel apoplexia vel epilepſia,vel conuulſione,aut ſimili affectu fuerit correptus curat In ſumma, facultates eius ſunt, conſtringere, ſimul & purgare, & corroborare. Qui hoc oleum paratũ habebat, nunquam cuiquam purum vendere voluit, ſed ſemper cum aqua vitæ præparatum, ea obſeruata proportione, quæ ſuprà eſt indicata. Vnciam vnam,non minoris vendidit, quàm duobus coronatis.

Auri oleum egregium; Folia auri macerata in ſucco limonum(an & aceto, præſertim deſtillato) & aqueo humore deſtillatione detracto,(quid ſi margaritę &corallia addantur)remanet in fundo quaſi butyrum.Id vinum miſtum, aureum colorem ei conciliat, & acetoſum facit, ac mirificè putredini reſiſtit. Purgat etiam multos, & ſudorẽ mo-

 uet.

uet. Fac periculum, videbis me vera ſcribere (inquit vir doctus in literis ad Geſnerum) & non improbabis auri vſum. Hoc remedium, ſicut & oleum vitrioli, quod in aurum redigi poteſt, valde prodeſt leproſis, & qui inunctionibus Mercurialibus ab iſtis hominibus, qui imperitia pecuniam lucrantur, vt Hippocrates ait, ſunt perditi.

Oleum de auro, ſummi cuiuſdam experimentatoris apud nos ſecretum, quod Geſnerus à quodam accepit, ea lege, ne cuiquam patefaceret. Aurum ſoluitur in aquã, neſcio cum quibus acribus remediis: ſic ſolutum ſuper igne nõ poteſt eleuari & deſtillari propter pondus, ſed infuſa in ipſum pauca aqua ardente rectificata, ſine igne mox aſcendit, (& ſtatim oportet ſupponere recipientem) & ſeparatur à materia illa reliqua erodẽte, qua ſolutum fuerat in aquam.

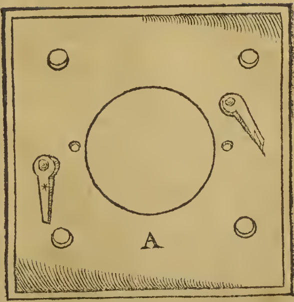
De oleo auri ſecretum magnũ, viri in hoc genere deſtillationis, haud mediocriter exercitati. Primò omnium pro hac operatione, habeas cyathum, aut vas aliud vino nigro optimo, ad ſummum vſque repletũ, quem in aliud vas aqua frigidiſsima oppletũ colloca bis, præſertim ſi operatio æſtatis tẽpore ſuſcipienda: quo enim vinum fuerit frigidius, eo plus olei: quo verò calidius, eo minus, aut omnino nihil haberi poteſt. Huic cyatho ſuper

ſuperimponas maiorem iſtam quadratam, & latam, tenuem tamen laminam ferream, qualem figura A litera notata repræſentat, habentem in medio foramen rotundũ, amplúmque. In foramen magnum mox immitte & adaptato conchulam ſeu vaſculum æreum D. vel aureum F. vel cuiuſcunque alterius materiæ (è cupreo enim, cupri oleum habetur, vt ex aureo vel argenteo, auri vel argenti) in quo poſt operationem abſolutam, oleum reperitur, cuius fundus in refrigerato vino ſit ſubmerſus. Quod ſi vaſculum illud anguſtius fuerit, quàm vt exactè foramini medio A. committi poſsit, laminæ A. circulum B. itidem tenuem imponito, vt foramini anguſtiori, rectè D. vas anguſtius, conueniat: quod vt firmius hæreat, nec facilè loco moueri poſsit, firmandum eſt, tenaculis illis A. laminæ cõiunctis, & hoc *ſigno, notatis. His omnibus iam rite adminiſtratis, imponendus erit fundo vaſculi D. vel F. rotundus pannus, exiguus, ſubtilis, rarus ex ligno. Quo facto, excitandus erit ex carbonibus viuis ignis, eíque imponendum operculum C. ſi D. vaſculum vino fuerit immerſum, aut E. ſi F. ibíq; relinquẽdũ, quoad totum excandeſcat: tum forcipe acuto operculum anſula (qualem in vtroq; inferius conſpicies) apprehende, & vaſculo ſeu conchu-

læ,eo quo vides modo,subito impone,sic excitabitur statim stridor,& panniculus in concauitate positus comburetur. Vbi stridor cessarit,& ipsa etiam vasa paululum refrixerint, operculo forcipe rursus semoto,atque etiam panniculo adusto, & nigro ingeniosè ablato, in fundo vasculi apparebunt tibi, aut ad latera plures, ad minimum verò vna olei vel auri,vel cupri aut argenti,guttula, pro vasculi natura, quod est colligendum subtili cochleari & paruo ex argento facto, & in vase argenteo diligenter custodiendum. Notandum hoc loco,oleum tale, natura sua citò picis instar densari aut inspissari. Cuius si vsum aut vtendi modum requiras,accipito tempore necessitatis huius quantum videbitur, & dissolue in cochleari in aqua vitæ, aut aqua cinnamomi,& exhibe ægroto,tum huius olei efficaciam & facultatem, non sine admiratione,experieris. Quod si in cupreo vase oleum quæras, aut auricalcho, caue intra corpus exhibeas,sed ad extra serpigini, & aliis maculis fœdis inunge. Oleum in argenteo vase hoc ingenio factum, potentissima oculorum est medicina. Oleum auri,inquit idem,propinaui filio meo, iam iam animam quasi agenti, trium guttarum quantitate, in aquæ vitæ cochleari pleno, & statim ad vitam rediit.

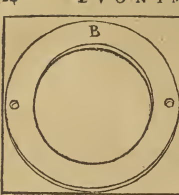
Sequun-

Sequuntur instrumenta.

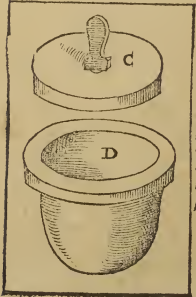

A. *Lamina ferrea quadrata, cyatho vinum continenti imponenda, habēs foramina quatuor magna, vt cyatho alligari poßit, ne facilè loco moueatur.* Habet *præterea duo parua, correſpondentia duobus foraminibus in circulo* B. *vt ſi is imponendus ſit, firmari poſſit.* In *eadem conſpiciuntur etiam retinacula duo, aſteriſco notata, vt vaſculum foramini magno impoſitum contineat.*

B. Cire

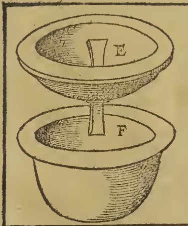

B. *Circulus foramen habens minus, pro minore vasculo.*

C. *Eiusdem operculum.*
D. *Vasculum æreum angustius,* B. *Circulo conueniẽs, cum ansa prominente rectà sursum.*

E. Eius

E. *Eiusdem operculum, cauum suprà cum ansa suprà infráque.*
F. *Vas maius aureum foramini A. immediatè imponendũ.*

Descriptio auri vitæ, siue pulueris Solis, Recipe Mercurij ℥ iiij.ß. aut ℥ v. lauetur exquisite aceto & sale, auri Vngarici ℥ ß. ex his fiat amalgama, quali vtuntur aurifabri ad vasa deaurãda: lauetur amalgama istud aceto & sale toties, quoad nullam demittat amplius nigredinem. Hoc impone in bocia vitrea, cui postea tantum aquæ fortis affunde, vt liberè Mercurius totus solui posit, in fundo verò appareat aurum puluerisatum punicei coloris. Huic bociæ impone capitellũ diligẽter lutatum, & destillatione separa aquã fortem, primò quidem lento igne, post verò fortiori, semper ignẽ augendo: postremò verò vt etiam arena ignescat, & spiritus omnes extra

extrahantur,tum refrigeretur, & post refrigerationem aperi bociam,& reperies puluerem coloris purpurei,forma instar cuiusdam * placentæ simul permixtæ. Vitrum frange, & placentulam istam in libero aëre super porphyrio lapide terito in puluerem, & faciem à vento auerte,quòd fumus & odor sit venenosus.

Calcinatio. Accipe D.vasculum satis amplũ, quale vocant Germani *Ein tribscherben*, & pone sub parua E testa circum circa foraminibus aliquot perforata, in fornace aurifabrorum, & sine vt ignescat obscurè: quo habito, ferreo cochleari huic vasculo infunde aliquid de hoc puluere, vtpote ℥ *j*. & ß. aut ℥ *ij*. pro vice,ferrea spatula benè agitando,& apparebunt tibi varij colores,qui tandem omnes in nigrum degenerant:tum semper perge nec intermitte, dum rursus rubrũ colorem acquirat. Quo apparente colore, aufer ab igne,& sine vt refrigeretur. His factis,aliud vas simile superiori accipito, eadem magnitudine qua prius fuerat, & illud collocato in locum prioris,& rursus de puluere affunde vt prius, & igneatur vt priori vice semper & continuè mouendo, dum omnes colores euanescant,& rubedinem acquisiuerit:sic beneficio huius calcinationis, omnes spiritus aquæ fortis dissipantur,vt in-

tra

tra corpus assumptus puluis nullam posſit afferre noxam.

In præparatione huius pulueris, eſt cauendum à communi Mercurio, quem Alchymiſtæ quidem coloribus tingunt, ſed ſine auro, nec ita validè calcinare poteſt.

Doſis huius pulueris eſt, ſenibus quidem pondere denarij antiqui, pueris verò duodecim vel quatuordecim annorum, oboli antiqui, in hoſtia, vt integrè deſcendat.

Aqua fortis fit, Accipe vitrioli ℔ ij. ſalis petræ non extincti & optimi ℔ j. permiſce terendo, deſtilla ad omnium ſpirituum extractionem, ac poſtea rurſus ſecunda vice, ſine vllo additamento deſtilla, vt à ſpiritibus etiam craſsioribus ſeparetur, quo facto, aqua fortis hæc potens eſt, quæ Mercurium ſoluat, & aurũ calcinare poſsit. Hæc omnia ex lib. Caſpari Kegleri Medici Lipſiæ excuſi.

Explicatio quorundã, cum figuris, cuiuſdam Medici inſignis.

A. *Amalgama ſic fit, aurum puriſsimum in laminas diducitur, poſtea crucibulum igni impoſitum fac vt excandeſcat, cui (extra ignem) infunde auri laminas & Mercurium, vt miſceantur, mixtura dicitur amalgama.*

B. *Bocia collocata in loco calido, citius ab aqua forti operatio fit.*

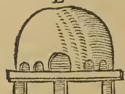
D. Vas

D

D. *Vas, quod vocamus* Germanicè, Ein trybscherb, *refert quodammodo vasculum illud, in quo tonsores secantes venam, sanguinem recipiunt, nisi quod hoc ex auricalcho, illud ex terra factum est: huius formam hic adiecimus.*

E

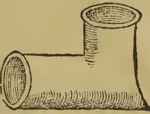

E. *Testam vocaui, quod in Germanico vocabatur* Ein müffel. Cō*stat ex terra cocta, formata instar parui clibani, in lateribus perforata, cuius hæc est figura.*

F. For

F. Fornax aurifabrorum ex luto parata in hanc formam.

F

Deſcriptio pulueris Solis modo breuiori hęc eſt, ex eiuſdẽ obſeruatione. Fruſtra enim fit pluribus, quod poteſt fieri paucioribus. Accipe vas nouum terreum amplum, lato orificio, vt patellæ ſunt tonſorum venam ſecantium, niſi quod latius eſſe debet. hoc ipſum in igne ex carbonibus accenſo, igneatur, vt rubeſcat, poſtea puluериſa rubrum hoc caput tuum ex deſtillatione genitum, vt paulò ante dictum eſt, & in vas illud ignitum effunde, ſpatula ferrea continuè agita, vt fiat ex nigro fuſci coloris, ac tandem rurſus rubri, & habebis puluerem Solis: caueas tamen ne ab eius vapore venenoſo inficiaris.

Aut, accipe amalgama illud de quo ſupra, & ſine vt in aquam liqueſcat, vt in fundo aurum appareat, in modum pulueris punicei Bociam perlutato, in qua deſtillatio facienda eſt, & per ſe exiccetur, vt facilius ignẽ ferat. Poſtea impone capitellum, perlutando rimas ſeu iuncturas cum petia linea & luto

L ſapon

sapientiæ, ne spiritibus pateat exitus. Hoc animaduertas, quod si bocia in qua continetur amalgama cum aqua forti, capax fuerit mensuræ vnius, vt recipiens sit amplitudine decem vel duodecim mensurarum, alioquin multitudine atque etiam fortitudine spirituum recipiens rumperetur. Quo facto, bocia cum capitello collocetur in fornace reuerberationis, in qua ignis ex carbonibus fit, vt sequitur. Primò ignis lentus fit, vsque quo spiritus cœperint ascendere, postea paulatim augendus. In fine aqua fortis clarescit rursus. In superiori parte fornacis vbi ventilia sunt, claudatur fornax, relictis tantum spiraculis.

De auro vitæ seu puluere Solis (alij præcipitatum cum auro vocare vidētur, de quo pauca supra quoque de aquis metallicis in fine) sic quidam doctus vir ad Gesnerum scripsit: Auri vitæ, inquit, seu pulueris Solis, in eum finem descriptionem expetere mihi videris, vt iudicare posis, an eius vsus tutus esse posit. Laudo institutum, vt omnia ad vsum referas. Componitur ex Mercurij viui ℥ v. auri puri ℥ ß. aquæ fortis q. ß. Vsus sum ego isto mense, & indies vires experior. Morbum magnum isto curo, qui si cesserit, vt bonam spem operatio præbuit, dico donum Dei, &c. Crederem ego ab illo qui nuper præpa

præparauit, cui ego ſemper aſtiti, ℨ ij. poſſe duobus Daleris redimi: nam ille laborem & odoris tædia, nec non vaſa, magni æſtimat. De hoc puluere Solis, ſcito me citra omnem noxam, dediſſe grana quinque: ſed cum ad grana octo aſcēdiſſem, vomitum & alui deiectionem ſtrenuè moui, cum antea quatuor continuis diebus grana quinque propinaſſem, &c.

Argenti (oleum puto) fit, Recipe argenti calcinati, quantum volueris, pone in acetum deſtillatum, & intra aliquot dies ſoluetur, & fiet cæruleum, tum lentè in balneo Mariæ euaporet acetũ, & fiet (oleum) pulcherrimum.

FINIS.

INDEX RERVM SCITV DIGNARVM, DE quibus in hoc libro tractatur.

A

Aqua

Mellis

calcis

masti

P

philo

vrinæ

Vitriol

INDEX MORBORVM,

DE QVIBVS IN HOC LIBRO TRACTATVR.

Arthreti

E

G

H

I

L

Lepar

Parius

Scio

Ventr

FINIS.